

Presented to the LIBRARY of the
UNIVERSITY OF TORONTO
by

Mrs. Angela Drăgan-Dim
aGIB I. MIHĂESCU

RUSOAICA

BORDEIUL PE NISTRU AL LOCOTENENTULUI RAGAIAC

ROMAN

EDIȚIA II

EDITURA NAȚIONALĂ- CIORNEI S. A

.tj\ L,•!!...• }>y r

7

y c /

vS.⁰ >■ ■ /"

V

nCând mi s a dat ordin să irec cu detașamentul de pază, pe Nistru, am salutat cu multă bucurie această noutate. m-am bucurat cu atât mai mult, cu cât vedeam mutra plouată a camarazilor mei de batalion: adio vinul bun, fetele vesele și viața asta cu sindrofii, cu baluri, cu întâlniri furioșe de orășel basarabean, care, la urma urmei, oricât de mic, oricât de strâmt și de noroios o fi, e totuși un orășel. Pentru mine ordinul venea tocmai la timp. Într-o bună dimineată, zorile mă găsiră lângă o lungă masă, pe care cărțile o ocoliseră de mii de ori în goana celui mai accelerat chemin de fer pe care l-am văzut vreodată în proaspăta, dar mult încercata mea carieră de jucător de cărți. Aveam dinainte-mi exact suma de lei douăzeci, cu care începusem pontajul. În timpul nopței suma asta crescuse fantastic, scăzuse brusc ca un termometru sub nă- prăznicia crivățului siberian, se ridicase iarăși, îmi îmbrâncise inima în aceleași subite și sufocante oscilații, pe care le făcea norocul zănalcc venind spre mine și păra- sindu-ină, atât de nenumărate ori, într-un atât de. res- Hărțuța albastră de dinainte-mi atât de lipsită de valoare în vremurile astea tot atât de bune și lot atât de rele, ca oricare altele, mă desgusta cu desăvârșire. Un semn pe care l-i făcusc m cu crcionul înainte de a o arunca în iureșul jocului, dintr-o curioasă obișnuință, îmi stârni un zâmbet de silă pe buzele uscate de fumul țigaretelor și de vinul vâpsil cu asliringenie boicli sângerei: G1B I. M1HAESCU

aveam în fală chiar hărția, cu care pornisem cu douăsprezece ore înainte, în căutarea unui noroc factice. Cu un gest teatral o arunca dinaintea noului bancher și fără să mai aștept care-i este soarta, plecai cu un aer de inspirat, strângându-mi umerii înflorați de plăcutul venin al vârfurilor de ace, pe care le înfig în sângele moleșit nopțile pierdute. Însă

Înainte de a mă duce la cazarmă, mă îndreptai spre poștă; și acolo, pe pupitrul scâlciat, în praful stârmit de măturoiul omului de serviciu, am compus o vastă comandă către una din cele mai mari librării din București. Am cerut numai cărți serioase, mai mult de știință: Istorie, Filosofie, Chimie, Fizică, Matematică, Sfânta Scriptură, Koranul, Iliada și o grămadă de texte latinești și grecești, cu două enorme dicționare: atât cât să-mi ajungă pe doi ani de zile, ca să mă satur de citit și de învățat. De altfel nu eram la prima mea hotărâre de a înlocui cărțile lui Grimaud cu cărți propriu zise: dar până acum nu făcuserm decât mici încercări. Comandam câteva romane și câteva volume de versuri și cu asta credeam că am sfârșit-o cu nopțile pierdute. Chemam în ajutor literatura să mă scape de setea de viață! Acum însă, judecând după dimensiunile coman- dei și după gravitatea obiectului ei, nu-mi mai rămănea nici o îndoială, că aceeace întreprindeam, era din cale a-fără de serios. Și ca o dovadă că însuși Destinul se asocia cu mine, ca să-mi arăte că sunt menit unei căi cu totul alta decât celei pe care apucasem, făcu astfel încât, după câtcva zile, cărțile să sosească în acelaș ceas cu ordinul de plecare pe Nistru.

Gîn primele momente mă gândeam nici să nu-mi iau rămas bun dela Marusea. Un om holărit s-o rupă cu totul de ceilalți, deci și de prietena lui intimă, trebuie să pornească în pas gimnastic și nici măcar să nu se mai uite înapoi. Dar reversul gândului îmi spunea: un om holărit trebuie să revadă până în momentul clipei finale tot, de cea ce are să se despartă și dacă inima lui nu-i va da nici un brânci înapoi el va porni senin, mândru, conștient de tăria lui. Am chemat deci pe Marusea — la ea nu mă mai duceam de loc după cele petrecute — și dânsa s-a grăbit să vină într-o stare de neliniște și de tristețe, care mi-a dat imediat conștiința superiorității mele. Mândria numai o împiedeca să izbucnească în plâns; dar dacă, o clipi sprâncenele ei încordate de încăpățănarea-i rusească, și-ar fi destins arcurile strânse la maximum, vedeam bine că lă- crămile i-ar fi inundat fața potop. M-a înduioșat mult a- ceastă slăbiciune omenească, ce se vedea tot mai clar pe măsura efortărei, pe care biata fată o făcea ca s-o ascundă. Ori cum, era pentru mine toată această zbuciumare! Și pentru că ca nu răsfrângea asupra-mi decât bucuria de mă ști atât de adânc înfipt în sufletul ei, fără ca sufletul meu din parte-i să poată fi reținut acolo de nici o cătușă, înduioșarea mea avea într-însa ceva părintesc, ceiacc o îndârjea pe ea și mai mult și-i prefăcea inima în bucăți sângerânde, zvărenind la picioarele mele. O, sfântă fericire, de a putea fi tocmai prin seninătatea și conștiința libdrtăței tale depline, chinuitorul unei pâlپări de viață, pe care ai îngenuchiat-o, ai subjugat-o și o oprimi ! O compătimizești pentru că o oprimi și o o- primi și mai cu tărie, pentru a simți până la maximum de intensitate dulceața milei.

**O pipăiam sub vraja acestui sentiment divin
și-i striveam sânii apăsând-o sub piepții bine**

vătuiți ai vestonului meu. Îi sărutam părul cu
sclipiri portocalii, care, scara, sub lumina
becurilor se aprindea îndată de acel straniu și
minunat roșu aprins. Îi sărutam năsul ei
obraznic și-i simțeam pe genunchi căldura
coapselor pline, îi mângâiam alene fluierle
picioarelor subțiri, singurele de care aveam
regretul că nu sunt ceva, ceva încă mai
lungi... Ca să fie pentru mine rusoaica
întreagă.. Să asemenea, să se apropie de
rusoaica întreagă din gândurile mele. Dar
pentru asta, hm... mi se pare că și iubirea

care-o mistue ar fi putut să se arăte altfel, nu știu cum..

.După spița tatălui, și după spița mamei, Marusea era rusoaica sadea... și loluși penlru mine ea nu era decât o basarabeancă.

Pe când, rusoaica pe care o așteptăm, rusoaica din visurile mele... Doamne, ce distanță...

Sectorul meu fu holării, cu lotul izolai, deslul de departe și în dreapta și în stânga și în spate de sale ori locuințe omenești; nici măcar în față, dincolo, peste fluviul cu mers molcom, în vasa împărăție a misterului, nu se zărea, oricât puteai cuprinde cu ochii vre-un acoperiș.

— Ac-i, mi-am spus cu loată încrederea, aci voi deveni alt om... Fii slăvilă sfântă singurătate!

Și penlru a-mi stimula mulțumirea, amintirea îmi a- lerga nconlenit și acuma la oșterii, lovarăși de petreceri, de cari tocmai mă despărțisem. Ei căscau și se întindeau dinainte, antrenându-se pentru lungul repaos forțat la care fuseseră condamnați. La ultima masă, luată la popotă împreună, ei studiaseră liarla stalului major, cu atăta luare amine și p-icepere, de parcă a doua zi ar fi fost chemați la o mare înlocere strategică. De fapt, nu făceau decât socoteala distanțelor dela punctul fiecăruia de comandă până în satul cel mai apropiat. Nevoia de a se și aproape de lume, de oameni, era frenetică penlru aceste ființe: oceanul singurătății, căruia eu așteptam să mă dau cu atăta poftă, pe ei îi îngrozia, îi ameția. Îi ascultam cu aerul de superioritate al cclui ce știe găsi locmai în motivul lemcrci celorlalți, pedestalul tăriei sale.

— Fraților, eu sunt doar la doi chilomelri de To- halin...

— Ha eu chiar în Vadul-lui-Vodă. Voi ați văzut vreodată Vadul-lui-Vodă?... Putem zice că e un târg curat...

Dintre noi toți, imul singur nu-și găsea nici un fel de împăcare în revelațiile mângăietoare ale hărții. Pe el depărtarea de acest orășel, pe care aveam să-l părăsim cu loții îl durea într-atăta, încât nici chiar apropierea de Chișinău, dacă ar fi fost cu puțință, de București sau de Paris, nu l-ar fi pulul tămădui.

El se plimba îngândurat printre noi, cu mâinile în buzunarele pantalonilor. Părea că ascultă exclamațiile de surpriză ale cetitorilor harței, zâmbea pentru fiecare în parte și zâmbea deasemeni când râsul era general, dar nu inai trebuia să ne spună nimeni atunci că gândul lui era cu totul absent de noi și de vorbele noastre.

— E gata, domnule căpitan! strigă din cadrul ușei, țeapăn ca o alcătuire mecanică, ordonața, salutând cu mișcări cadente de articulații, pocnindu-și calcăiele, în- vârindu-se în loc, și pornind în pas elastic.

Căpitanul îi urmă fără mișcări cadente, deși tot așa de mașinal.

Ne îngrămădirăm cu toții la fereastră, ca să vedem pe căpitan apropiindu-se de strașnicul Volbur, calul cel negru, pe care înccrasc fără izbândă să-l cumpere și comandantul corpului. Volbur își primi stăpânul cu un ne- chczal de prietenie și cu mișcări sprintene și nervoase alungând ape negre pe gâtul și pe crupa plușată.

— Toată nădejdea lui Bădcsu, a rămas iar în Volburul lui! exprimă cineva lare gândul care dăinuia în mintea tuturor.

— În patru ceasuri, pe vreme bună cred că-l aduce înapoi calul ăsta, de-acolo de unde i-a dat colonclul scc- tor... își dădu cu părerea un altul.

— Ați văzut, înlocbă al treilea, că sectorul lui a fost holărilor anuinc cel mai aproape, de aici?

Colonelul închide ochii și aprobă ca el să mai vie din când în când... i-a dai și locțiitor..

.Cu toții spuneam eăle-un cuvânt sau chiar ne dani o părere întreagă despre căpitanul Bădescu și sectorul său, dar în închipuirea tuturor domnia atunci Glicnca Ker- sanova, numele sub care camaradul nostru ne prezeu- lase pe amica lui, fiica unui evreu bogat Kersanov Weiss, fabricant de lichioruri și ape gazoase. Gheenea Kersanova, pe numele semit Golda, n-avca nimic auriu în persoana i-i. Înaltă și brună, de-un brun gălbui și asialic, cu ochii largi, negru verzui, gura de minuscule proporții, cu părul negru-castaniu răsucit odată pentru totdeauna de sumbrul ei Dumnezeu, în inele, pe care nici un meșter coafor n-avea să le mai realizeze vre-odată, Gheenea Kersanova nu era chiar o frumusețe. Micul ei nas puțin gătuît spre vârful care căuta în sus și o dispoziție spre răs a pomeților stricau, sau poale. Doamne, agravau printr-un aer ștângăresc foarte simpatic de altminteri, accentul tragic al sprâncenelor îmbinate pe ochii fără fund și priveliștea stranie a rolcoalelor de păr mătăsoase și schimbătoare sub incidentele luminci — ca fumul de țigare al unei divinlăți negre, — din împlettiturile lenese ale căruia apărea figura cea cu două măști. Chipul enigmaticului nepătruns și al veseliei cotidiane în acelaș timp. Avea piciorul înalt, poate prea plin dar arcuit prelung și măestru și toată silueta ei dură și vibrantă se bucura — pe cât îngăduia să se întrevadă de- coltajul și brațele goale — de acea culoare, de acel brun tot așa de neobicinuit ca și figura aceia de Thalie conto- pindu-se cu trăsăturile sumbre ale Melpomnei.

Privind din acest unghi de vedere cu toții înțelegeam pasiunea mistuitoare a căpitanului Bădescu, dar se înai șoptea de-o anume viață pe* care barîșnia Gheenea o de- pânase la Iași, la Cluj și la București, încercând anual căle-o facultate și întorcându-se după trei ani de viață studențească intensă, fără nici o diplomă, fără nici un examen, fără măcar atestarea unei frecvențe. În toată această vreme fusese văzută în companii dubioase, în locuri și la timpuri bănuelnice; se pronunțau nume, dintre care unele venind firesc și foarte repetat în diverse evenimente mai mult ori mai puțin vagi, ce se desprindeau din această perioadă obscură a biografiei ei; ba chiar pentru un destul de lung răstimp i se da ca domiciliu, garsoniera unui ziarist cu renume mai restrâns, care, după aceea, se abătuse de mai multe ori încoace, pentru a-și domoli în cele din urmă, definitiv, zelul nostalgic, sub temperatura glacială a intransigentei bătrânului bogat și habotnic. Aceiași atmosferă polară întâmpină și pe căpitanul Bădescu din partea părinților fetei; dar acestuia, militar din cap până-n picioare, în loc sări înghete zelul, i-l atăța la maximum. Căpitanul Bădescu era dispus la orice nebulie: domnișoara Gheenea era majoră și ar fi putut în cele din urmă să accepte cu prilejul unuia din concediile ofițerului, o escapadă, care poate ar fi forțat punerea la punct a lucrurilor. Dar fata nu vrea să(audă așa! ceva; mai mult, ca dăduse să se înțeleag că bătrânul Kersanov ar fi rămas intransigent chiar dacă Bădescu ar fi acceptat până și extrema nebulie, unica de sigur, de care, poate nici căpitanul n-ar fi vrut să audă: escapada la templu. Mulți credeau că domnișoara Gheenea răspândise a- cest zvon tocmai pentru a arunca în cumpănă și gravita- lataea unicului motiv, care ar fi constrâns pe oricare altul slfbată învins în retragere, cceace ar fi dovedit că dânsa nu răspundea iubirei profunde și încăpățanate a ofițerului, decât cu un savant joc de cochetărie, pe care știa perfect să-l conducă și care o

amuză. Alții dimpotrivă știau precis, că domnișoara Ghenea refuzase mai multe partide, dintre care una din cele mai ispititoare, toate pe placul tatălui ei; se mai aflase apoi de lacrimi, de scene violente, de blesteme, de intervenția rabinului, de întreaga, în sfârșit prea cunoscută, gamă a acestei străvechi și într-una noui drame de iubire. Evenimentele acestea, cu multiplele lor variante, care trezeau din somnolența cotidiană, societatea târgului basarabean, se plimbau vii acum, văzute ca prin ocularii de perspective diverse, în gândul camarazilor strânși la fereastră, ca să admire, chipurile, exercțiile equestre ale strașnicului călăreț Bădescu, propriu zis ca să-i urmărească mai atent cristașele feței prăbușite, adâncimca melancoliei ce i-o revărsau ochii, mișcările forțate și mecanice în care se întreveau silinția și desgustul. Se dusese căpitanul Bădescu s-ar fi auzit răsunând din cugetul tuturor, dacă mințile le-ar fi devenit sonore. El, marele glumeț și curtezan, marele gimnast și ochitor fără pe- reche, marele chefliu și infocat maestru al spadei I Silințele lui de a se ține în șea tot ca înainte, parcă ne făceau rău. Uitând pe nesimțite cum trebuia să se ție, capul greu se lăsa deodată ca o ghiulea de plumb spre coama lui Volbur, trăgând după el trupul de brad dinainte, acum deșirat ca o armonică. Și totuși omul ăsta domnia încă printre noi; multe din glumele lui răutăcioase, ba chiar sângeroase, nu mai răsunau sub tavanul popotei sau la întrunirile de joc. Dar acum nimeni n-ar fi îndrăznii să spună vre-o istorisire cu evrei, în fața acestui până a- cum, ineputabil sac de anecdote, al căror erou principal era fiul lui Israel. Cuvântul „jidan” dispăruse din pronunțare noastră, și se vorbea de Kol-Nidre, de Iom- Kipur, de Purim ori de Sărbătoarea Cuștilor, cu aceeași cuviință cu care s-ar vorbi de Vinerea Mare, de înviere, de Crăciun, ori de înălțare; mai mult chiar, se întâmpla adesea ca vre-unul din aceste cuvinte din "urmă ori loate la un loc să fie amestecate printre obișnuitele înjurături ofițerești, dar a fi amestecat printre ocări cuvintele sacre dintâi era tot una cu o provocare directă la adresa lui Rădescu — victima bigotismului fervent, al cărui respect îl impunea.

Astfel de metamorfoze omenești penlru întâia oară vedeam în viața mea; dacă acesta e amorul, îmi spuneam, atunci e sinistrul Noțiunea lui pentru mine era legată neapărat de cântec și de amfora cu vin. Ceiace vedeam era pur și simplu o deviere bolnăvicioasă, o particularitate cu lotul izolată. Dar față de această prăpastie ascunsă, care întâmplător mi se deschisese dinainte-mi, eu simțeam cu atât mai puternic aerul de înălțimi al libertății, umplându-mi până în fund plămâni.

Eram cel mai liber dintre toți aceștia: nu numai că nu mfl speria singurătatea, dar o doream acum cu a- ceiași pasiune cu care dorea căpitanul nostru pe Ghenea lui. Iar la dânsul, sărmanul, mă uitam cu o infinită milă

.Cum mă uit Și acum, la imaginea lui, încă proaspătă și vie, ocupând ea singură cea mai mare parte, din noianul de amintiri, pe carc-l rostogolesc fericit, ca un copil un nămet de zăpadă, în această sfântă și solemnă singurăte. Detașamentul mi-era înfins pe-o bună distanță; oamenii făceau cu schimb. Când parte din ei plecau în patrulare, ceilalți rămăneau în jurul meu, formând rezerva, de care aș fi avut nevoie la vre-o împrejurare neplăcută. Ca și mine, — în afară de vre-o doi, lrci gradați, cari lăsaseră amintiri în orașelul deabia părăsit, — ceilalți, cei mărunți, soldații, păreau foarte mulțumiți de situația cea nouă. Mai întâi scăpau de instrucție sau a- proape scăpau. Al doilea, aci în pustietatea asta de văi ușoare și colnice presărate de cochete mănunchiuri de arbori, cu fluviul plin de răcoare și de sălcii la câteva sute de pași, cu cerul larg și nesfârșit deasupra, cu mirosul de iarbă și de câmp, ce năpădea de pretutindeni, nările lor avide se deschideau larg și ochii lor de țărani se aprindeau de beția naturei. li vedeam mai dârzi și mai sprinteni, mai veseli și mai firești, noua lor menire părea că-i intrigă și chiar îi asmut; vorbeau acum cu ton răspical, ca acei cari au pe umerii lor o însemnată datorie și-și iau noul rost foarte în serios.

Când erau strigați să se așeze în linie, se repezeau agitând cu ușurință armele, pe care până aci le mânuiau c u greutate și cu piloasă resemnare, de parcă ar fi cân- lărit sute de kilograme

.Se aliniau acum grabnic și trânteau din călcăe, chiar mai mull decât ar fi lrebuil, nerăbdători parcă să fie puși la isprăvi mai mari. Din toate gesturile lor se vedea limpede un prisos de energie, pe care nu șliau cum să-l cheltuiască mai cu spor, cu bună voc, cu nețărmunită plăcerc. Atunci, pentru a-i înebuni cu desă- lărsirc, i-am asemuit cu niște voinici de pe malul Oltu- lui pomii proaspăl după haiducie, iar eu m-am intitulat fâpitanul lor; glumă pe care ei au primit-o ca niște veritabili haiduci, cu zgomol mare, cu chiote de vitejie, cu capele aruncate în înălțime.

Dar impresia asta de haiducie, mă stăpănea și pe mine cu adevărat, mai ales când gradatul de serviciu, se prezenta în odaia mea de scânduri, săpată într-un mușu roi de pământ, tapetată cu ziare ilustrate și împodobită cu rafturi de cărți, ca să mă anunțe, pocninc din locuri, că la punctul cutare mai sus, sau mai jos, pe apa fluviului, a fost prins un grup de bolșevici, încercând să treacă pe furiș pe teritoriul nostru.

La început ordonam ca prinși să fie aduși în fața mea. De obicei „bolșevicii” erau niște bieți zdrențăroși, cu fața suptă de mizerie, cu ochii aprinși de frigurile fri- cei și oboselei celei mai crunte; cine știe ce distanțe e- norme străbătuseră acești nenorociți, pe furiș, cine știe câtă artă istovitoare de nervi ca orice artă, întrebuințaseră) pentru a se strecura pe dinaintea

poliției celei mai bănuitoare și mai iscoditoare din lume. Ajungerea pe limanul românesc era pentru ei suprema fericire, termenul tuturor suferințelor; pe țârmul celălalt, pe care abia îl părăseră, vedeau încă spectrul foamei și al mizeriei, privind în urma lor livid și neputincios, cu disperarea celui cărui i-a scăpat o bună pradă din ghiață.

Dinaintea-mi ei păreau acum mai liniștiți și mai siguri; translatorul îmi raporta calm și indiferent, omagiile și efuziunile lor de simpatie la adresa țării și mai cu seamă a mea. După ce sfârșeau, le răspundeam și eu, adălmecând ca un veritabil căpitan de haiduci, aspectele fizionomice pe care le produceau pe fețele lor cuvintele mele. Le răspundeam clar și meșteșugit, cu a- celeași fraze șlefuite, până la perfecțiune, de deasă lor întrebuițare.

Îi lămuream că legile românești interziceau și reprimau trecerea clandestină a frontierelor, le arătam apoi maximum de pedeapsă pe care-o atrag contravențiunile la legea pașapoartelor, dacă nu e vorba de vre-o complicație cu pedepsele altor legi mai drastice, pentru mo- safrul trimis dinadins sau adus de gânduri necurate.

La auzul acestor cuvinte, chipul lor părăsea și cele mai neînsemnate urme de neliniște, se colora cu pigmentii celei mai neașteptate fericiri și — dând din umeri pentru capitolul complicațiilor — întregul grup nu-și putea reține un murmur de satisfacție luând act de maximum de pedeapsă ce i-l rezervă legea pașapoartelor.

Venea atunci un moment de largă destindere și de mulțumire nereținută, care se materializa prin câte-o interjecție sau prin câte-o impresie fugară, pe care bieții oameni și le schimbau reciproc la ureche. Urma apoi așteptata și exagerat de severa corectare a ținutei, prin care ei voiau să-mi arăte că n-au uitat că se găsesc în fața mea și se grăbesc să-mi acorde respectul dus chiar până la umiliță, ce cu drept mi se cuvine.

Reluam atimici cuvântul, fixându-i de aslădată cu și mai mare luare aminte, în vreme ce translatorul și subalternii mei din preajmă, tușeau grăbit și-și verificau distanța dintre picioare, pentru a-și asigura un echilibru cât mai stabil și mai comod în urmărirea părții a doua și celei mai amuzante, din spectacolul ce li se oferea zilnic și gratuit, într-una același, dar totdeauna variat, prin felurimea personajilor și temperamentelor care jucau același rol dureros.

Reluam deci cuvântul și le aduceam la cunoștință tot așa de calm și lipsit de afectare ca până acum, că ei nu erau cei dintâi refugiați din Rusia, cari făceau cinste solului românesc să-l considere ca azil și să-l onoreze cu e- fuziunile lor de dragoste și cu prezența lor prețioasă. Dimpotrivă, numărul cilor carc apucaseră să vină înainte era atât de mare, încât închisorile românești nu mai puteau face față aplicărilor legii pașapoartelor oricât de restrâns ar fi fost termenul pedepselor — pentru ca toți noii veniți să poală facc comparație între cele două regimuri, comunist și burghez, începând cu partea cea mai grea a vieții; așa cum reînțorșii la viața de apoi, trebuie să facă în prealabil un mic stagiul în bine încălzitele purgatorii cerești.

Dar, ncmai posedând mijloace de corecțiune și de sancționare a vinovaților și avânci adânc înrădăcinată în tradiția lui milostenia creștină, Statul nostru se găsește față de noii veniți în imposibilitate de a-și încărca bugetul cu noi închisori, așa că-i iartă de vina lor gravă de a fi trecut frontiera clandestin și fără nici o formalitate (mare mișcare de entuziasm în auditor) și-i invită politicos să se întoarcă pe unde au venit...

Acum urmau obișnuitele exclamații de surpriză, de nedumerire, obișnuitele rugăminți către translator de a repeta ultimele cuvinte, ori de a controla, consultându-mă din nou, dacă nu cumva a transmis greșit, neauzind bine poate...

Translatorul însă, la fel cu sentinelele se desfăta cu rânjet discret și cu falsă duioșie, le împărtășea că audiența a luat sfârșit și arătându-le grelele tomuri deschise pe masă, le da să înțeleagă că e timpul să fie lăsat în pace. Dar tocmai acest lucru erau departe să-l înțeleagă bieții oameni, așa "că soldații trebuiau să-i ia u-șor în piept pentru a-i face să evacueze.

La început soarta refugiaților mă înduioșa. Mă întrebam dacă aceste reprezentații pe care le dădeaii oștenilor mei nu frizau oarecum ridicolul și mai cu seamă cruzimea. Dar înainte ca să mă hotărăsc să le pun capăt, găsii la un întins de mână ideea care mi le scuza. Dacă i-aș li trecut doar în revizie și fără să le dau nici o explicație i-aș fi somat apoi s-o ia îndărăt peste apă ar fi fost oare mai blând ori mai civilizai? Pe când așa, după sarcasmul inevitabil al micilor spectacole aproape colidiane, aveam grijă ca trecerea înapoi a

Nistrului să fie făcută în cele mai bune condițiuni de siguranță pentru ei; astfel lucrul nu se întâmpla decât spre dimineață, sau la oră, când după semnele și informațiile ce aveam, pe malul celălalt al râului, nu se găsea picior de grănicer rus, — așa că până-n faptul zilei să aibe toată vremea să se îndepărteze de frontieră într-atâta, cât să nu trezească vre-o bănuială propriilor lor autorități

.Mai pe urmă însă, nici nu mai vream să știu de ei, atâta mă indignau noutățile ce le aflam despre acești indivizi, cari cereau azil cu iacrămi în ochi și cu smerite jurăminte de credință, pentru a începe să uneltească și să se întrunească în pivnițele orașelor vecine în conjurații secrete. Vestea descoperirii unor recente comploturi, la cari în cea mai mică măsură, luaseră parte tocmai moșii - firi de aceștia îndocinici, intrați în țară prin sectoare de frontieră aflate sub autoritatea unor comandanți mai puțin severi decât ai mei, mă făcu să mă desinteresez; a- proape complet de dănișii și să-i las pe mâna soldaților. Mie mi se raporta doar numărul celor prinzi și toată grija pe care o aveam deacum înainte, era că la pornire, să văd dacă numărul îmbarcațiilor era tocmai acel ce mi se raportase. Iar singurele cuvinte, pe care le adresam refugiaților înainte de plecare erau doar să-i întreb dacă în afară de obiectele suspecte ce li se confiscas la percheziție, li se opriese cumva bani ori lucruri de valoare, ce le-ar fi avut asupra lor. Pe urmă plictisit și zorit mă refugiam în mijlocul cărților mele și ccașuri întregi nu mai vream să mai știu de nimeni și de nimic...

Aveam și cu un cal, cu care plecam în
inspecție pe linia sectorului de pază. Când mă
avântam în șea, mă gândeam la Volbur al
căpitanului Bădescu și mă pufnea râsul.
Pentru că Parnute, calul meu, destul de dospit
și el, nu făcea nici o mișcare, când îl apucam
de gât și-mi înfigeam botul cismci în scară.
Pafnute, pleca supus capul și cu siguranță,
dacă ar fi fost cu puțință, s-ar fi lăsat și pe
vine ca să-mi înlesnească ascensiunea pe
spinarea lui largă. Pafnute înă jigneaua cu
atitudinea lui docilă. Parcă ar fi fost un bunic,

care primea fără nici o împotrivire, să se joace cu nepoții de-a calul

.Pafnute era calul sectorului. Ii își cunoștea bine meseria și mă ducea domol pe sub colnic, ferii de vederile malului dimpotrivă, ea și când și-ar fi dat seama perfect că în slujba pe care o îndeplineam amândoi, discreția este una din cerințele de căpetenie. Cu Pafnute nici nu-ți trebuia călăuză, chiar la prima vizită făcută pos- turilor. Dacă lăsaî frăul în voia botului său înțelept și amical, Pafnute te ducea prin viroage atât de ascunse, își croia drum prin tufișuri cu cărării înlorlochiate, atât de bine știute de copita lui, că rămăneai sedus, de priceperea acestui animal, a cărui bunăvoință de la început mă revoltase. Pafnute era croit pentru mica strategie; poate că avansat în misiunea lui cotidiană s-ar fi dovedit și în strategia de linii mari un bun conducător de generali. În orice caz, era un cal, care nu-și greșise cariera.

Adesea eșiam de sub dantelăria complicată a terenului și-n față mi se deschidea atunci larga perspectivă a împărăției tăcerii. Une-ori pe malul vastului imperiu privirea îmi dădea de-o sentineliă cu capul tuguat, ca uri corn în creștet. Soldatul roșu sta și visa și el ca și întinderea fără margini din spate-i. Țineam în loc pe Pâiniile care se resemna să-și curețe crupele de muște plesnindu-le din plin cu pământul cozii, iar eu mă complăceam să fixez soldatul rezemat în armă, care nu mă vedea. Ca și când aș fi pândii să descifrez în atitudinea și în mișcările pe care le va face întâi, misterul adânc ce păzea; iar nemișcarea aceia, întinsă până dincolo de răbdarea-mi obișnuită și ochii aceia pierduți în nicăeri, îmi măreau și mai mult nedumerirea.

Cravașam atunci cu putere un vlăstar tânăr de salcie și plesnetul scurt ca de explozie de armă, sărea deodată răul ca să scuture pe somnolent din visuri. Surprinsul schița atunci în zigzaguri de fulger gestul firesc al revenirei. Se trezea la realitate, ochii îi inviau, pumnii strângeau convulsiv arma în poziție de apărare. Să a- pere ce? Neantul propriilor gânduri sau golul nesfârșit din spate-i?

Era rândul meu acum să nu mai dau nici un semn de viață. În schimb grănicerul roșu devenea tot mai nervos cu cât se prelungea tăcerea. Ochii lui străpungeau zadarnic frunzișul înșelător al malului dincoace. Se agita pe marginea imensului gol ca umbra pusă de Dumnezeu la vâmile văzduhului. Izbucneam atunci fără să mă arăt, într-un hohot zgomotos și sarcastic, într-un hohot atât de voios și de posnaș, că umbra cu corn în frunte redevenea deodată, un biet om, un biet flăcău, parcă surprins într-o postură nepotrivită, rușinat și zăpăcit. În fața eternului și" nestăpânitului răs, până și-n ochii lui, zămbitori acum și parcă cerând îngăduință, — umflatul gol se prăbușea deodată la nivelul sterp al nimiciniiei totale. Mă podidea atunci și mai năvalnică veselia, la amintirea propriei mele amăgiri, care o clipă mă făcuse să disting un gol umflat, de altul desumflat așa cum întrecutul cu băutură despică în două o nălucire unică.

Am ieșit la iveală și am fost salutat cu un, râs
și mai puternic decât al meu din partea
cealaltă ^ Râsul amândo- rora creștea din sine
însuși și a ținut multă vreme. N-a fost însoțit
de nici un cuvânt tot timpul, de nici un alt
gest afară de acela pe care-l face omul din
cap și din gât când bagă de seamă că s-a
speriat degeaba sau s-a străduit din greu
pentru nimic. Pafnute s-a asociat la veselie
noastră, cu câteva nechezături prelungi, el,
atât de măsurat în expansiunile lui sufletești.
Și câțeva vreme și-a permis chiar să mă ție pe
creste, în vază liber, departe de frunzișul

viroagelor. L-am bătut pe gât domol: calul e cal, chiar când e serios și strateg ca Pafnute. El se încrede în răs și-n prietenie. Și pulpele mele l-au îndreptat din nou, înțelepțește pe drumul cel ferit, pe cârc el știe să meargă așa de bine

.Grănicerii, cari s-au dat pe undeva la odihnă, cum mă simt, încep să ciulească urechile și să scruteze cu privirea încruntată în toate părțile, arătându-și zelul. Se fac că nu-mi cunosc pasul calului și cu toate că tăcânitul potcoavelor le-a intrat de mult în auz, ei sar ca împinși de-un resort, cu declanșare întârziată și strigă scrâșnit: „Cine-i? Stai l’! Pe urmă, când mă văd, fața li se luminează cu stângace surpriză, liniște și prietenie. Nu era celiace cre-< zusc! Câteodată însă vre-unul c într-atât de pierdut în gânduri, de bună seamă în amintirile lui de peste Olt, că abia când simte aburul cald al calului pe ceafă, lresare:

— Bine mă nefericitule, îi strig atunci, cum ai să-mi prinzi tu bolșevici, când dormi de-a-n picioare. O să le fure ei pe tine și abia peste Nistru, o să bagi de seamă...

Mărianul se scarpină în cap, — pe față cu un răs care arată că n-are pă sare.

— Care?, răspunde el, pătruns de sine. Poate mort ni-or duce acolo... Dar eu v-am auzit și știam că sunteți dumneavoastră... D-ala nu m-am întors...

— Da de ce ai rămas aci și nu circuli? Unde ți-e însoțitorul?

— Ii și el pe-aci, pe-aproape... Am mirosul ceva și ne-am pus la pândă...

Cu toalc răspunsurile lor prompte, pe „visători” îi țineam deobicei prin preajma pichetului. Spre flancurile sectorului dam drumul doar la cei cu urechea fină și cu pas de copoi, ale căror raite prin posturile apropiate și printre patrule, nu mai conțeneau. Noaptea mai ales lot locul era bătut, iar schimbările obișnuite plecau la ore și pentru intervale de timp, diferind cu totul dela o noapte la alta și chiar dela im schimb la altul. Astfel năvoadele mele prinseră la început cea mai bogată recoltă pe tot batalionul. Primii felicitări. Pe urmă încetul cu încetul vânatul se împuțină, deși, nici acum vă- muilorii de oameni nu s-ar fi pulul lăuda că mi-au dejucat sistemul de bază, surprinzând vre-o regularitate ori periodicitate în mișcările patrulelor. Recolta se împuțină, pentru că sectorul devenise periculos.

Eu nu avusesem decât să imprim aceste mișcări plutoanelor mele: cei doi plutonieri le prinseră și acum ei manevrau de minune. Eu nu serveam decât ca un simplu regulator, o supapă de siguranță, care intră în acțiune numai când lucrurile amenințau să se încurce. Mă mulțumeam să supraveghez plecările și sosirile, încât îmi rămânea un timp incalculabil pentru cărțile mele.

Mai ales plutonierul Gârneață îmi era de prețios a-julor. Era socotit de toți aghiotantul meu și mâna mea dreaptă. Deallminteri, pe el îl lăsam să-mi țină locul, deși era mai tânăr, de cât plutonierul celălalt, Ccbuc, om vrednic și acela, dar care, când striga „trăiți!” sau asculta vre-un ordin nu-și proptea ca Gârneață ochii drept în ochii mei. Pe când Gârneață, era gândul și sufletul meu, desbrăcat de toate clascie de școală și de toate teancurile de cărți, din coliba de scânduri a „comandamentului” cum era denumită de refugiații de peste fluviu. (Soldații îi spuneau pur și simplu: bordeiul domnului locotenent). Mă vedeam în Gârneață, cum aș fi fost dacă aș fi răinas plugar și în-ași fi reangajat.

Amândoi eram bruni — negricioși, subțirațeci și înalți. El era și mai înalt decât mine, dar cu mai subțirațec și mai mlădios decât el. Amândoi aveam fețele lunguiete, dar aveam satisfacția să constat că trăsăturile lui erau mai plate și ochii, la fel de negri, mai puțin mobili. El mai își lăsa une-ori câte-o muscă de mustață sub fiecare nară, apoi părul lui negru lucios era mai gros și lins. pe când al meu, poate cu o nuanță mai castanie era fin și unduios.

Cebuc era mai scurt și mai legat. La figură era alb, dar părul l-era și mai negru decât al nostru. Își lăsa mustață ceva mai scurtă decât buza de sus și-l plăcea s-o înspice ușor în două cărlige drepte și ascuțite. Gârneață îi demonstra adesea că „nu se mai poartă așa”, și că trebuie s-o laic mai din scurt, dar Cebuc nici nu vrea să audă. El ținea de bună scamă mult la cărligele lui care scoaseră din tătâni o vădană din lărgul pe care-l părăsisem. Femeia își pusese toalele mai de pret într-un car și promise după plutonier, hotărâtă să slea cu cl, în bordei, pe graniță, fie ce-o fi. Cu greu a fost convinsă să se aciuieze, în cătunul cel mai apropiat de sectorul nostru, — mi s-a spus Tohalinul — dar la destui ehiplomctri și acela. Nu știu cum se strecura Ccbuc până acolo, pentrucă ori câte străduinți depuneam nu puteam să-l găesc vre-o dală în neregulă. Într-o noapte numai, mi s-a părut o amazonă în stil rural, bușnind dintr-o viroagă. Am strigat, am somat și am tras. Dar patrulele și echipa mobilă atrasă îndată de semnalele mele și de sgomotul detunăturii n-au găsit nimic pe-o rază destul de întinsă. Mi s-a părut totuși că soldații șopăcăesc ceva și privesc cu înțeles la Cebuc, care foarte îngrijat la început și foarte zelos la această cercetare nocturnă s-a întors să-mi dea raportul negativ într-o dispoziție și cu un exces de vorbe care n-au putut să-mi scape. Am avut atunci toate motivele să cred, că n-a fost vorba nici de-o refugiată de pe Nistru încoace, nici de vre una care vrea să treacă dincolo. Cebuc înclina să creadă într-o nălucire deși îl pontrariau unele urme proaspete de copită și sfărâmașurile de pământ, pe locul de unde se ivise arătarea. Iar Gherăscu țigănu, înalt, cu fața coajă de castană, ciugulită zdravăn de semnele vărsatului, își da cu părerea primită cu severă căutătură de Cebuc, că trebuie să fie neapărat un „șpion” în vestmânt femeesc.

Înțelegeam și strâmbam ușor din buze. În definitiv dacă era vorba numai de vădana lui

Cebuc, chiar, flacă soldații știa și ascundea, mare lucru nu putea fi. Rămânea numai ca eu să nu înțeleg nici odată acest lucru. De altfel ori de câte ori mai pornii noaptea din bordei pentru inspecții inopinate, fantomatica amazonă nu-mi mai ieși înainte

.Amintirea ci mă făcea însă să-mi scape din când în când câte-un surâs. Pentru un om de simplitatea plu- tonerului Cebuc, o astfel de împrejurare putea să-l pună în proprii lui ochi, într-o postură interesantă. Deasemeni în ochii subalternilor, cari de bună seamă îl admirau, nu atât penlru aventura în sine, cât pentru darul lui de a scoate până într-atâta o femeie — probabil o gospodină de treabă — din minți. Aș fi fost curios să știu cam ce păreri avea Gârneață, în chestiune. Însă nu-mi dam osteneala să fac aluzie; faptul, că el, care-mi șoptea totul la ureche, întârzia să-mi mai dea și această noutate, mă lămură deplin. Fiind cu neputință să nu fi aflat nimic și cunoscând bine la ce limită se oprește spiritul lui de camaraderie față de Cebuc, nu rămânea de cât să fiu încredințat că Gârneața nu-i tocmai încântat de marele succes al camaradului său. Cu atât mai mult, cu cât își amintea că mai înainte, mie-mi plăcea să subliniez vrednicia oștenilor mei și pe frontul sentimental. Chiar și acum, dacă am fi fost ceva, ceva, mai departe de acest rău și de misiunea pentru care fusesem aduși pe malul lui, n-aș fi întârziat să bat pe umăr pe Cebuc și să-l încredințez: — Degeaba te mai ascunzi băetc. Știu tot, ei bravo, îmi plăci... ești un adevărat oștean... I-aș fi vorbit, desigur, cu graiul celui care e conștient c-a avut la activ isprăvi de aceeași natură, în proporție directă cu gradul pe care-l poartă. Recunoști aptitudinile cuiva, întru atât, întrucât îți dai seama sau crezi că la tine aceleași aptitudini se găsesc într-o măsură în cel mai rău caz egală. Dar acum, întru cât mă privea, nu mai putea fi nici vorbă de așa ceva. Pasul meu trecuse hotărît pragul desgustului pentru astfel de nimicuri, cum din înălțimea mea sufletească aveam dreptul să le privesc, și tot excesul sufletesc pe care aș fi putut să-l întrebunțez în a- fără, se concentrase asupra cârților mele și în deosebi asupra matematiciei. Îmi plăcea s-o denumesc la singular, ca pe o persoană anume. Era Ghenca Kersanova a mea și eram măgulit peste fire, numai încercând să fac o comparație între a- cesle două înălțuitoare de spirit. Iubirea mea era vastă ca infinitul, hotarul ei trecând nemăsurat chiar dincolo de nenumăratele jaloane de aur, pe care noaptea le înfigea în depărtările ei din trilioane în

trilioane de chilomctri și mai departe. Pe când iubirea sărmanului căpitan Bă- descu se izbea la ficcare întoarcere de părclelc de granit al unei peșteri întunecoase, înlorocliate și fără ieșire, mărginite din scurt de intoleranța religioasă a unui bătrân iudeu, fabricant de sifoane.

Rosteam ea ori ce amant cuvinte de delir ca: axa ie- șilor și axa igrecilor, integrală indefinită, somațiune, e- cuație diferențială, iar pe măsură ce această amantă învăluită în atâtea simboluri indescifrabile și formule, mg lăsa să-i descopăr câte-un nou mister al frumusetci ei — așa cum o femeie în carne și-n oase și-ar lăsa rând pe rând, cu zgârcenie la iveală, maestatea unui umăr de marmoră sau dulceța infinită a unui vârf roz de sân, — pe același măsură curiozitatea sfâșietoare mă făcea să bălbâi numele tot altor farmece ascunse și să mă pierd cu totul în acest simțimânt amețitor. Mă trezeam pronunțând cu voce tare, chiar numai pentru cadența lor vorbe cu totul fără de înțeles pentru cineva care m-ar ii auzit, ca: „Philosophiae naturalis principia matheina- tica”, ori „Analysis per acquationes numero teriniuorum infinitas” sau alte titluri newtoniene, kepleriene ori co- permicane, găsite prin introducerile istorice ale tratatelor mele și care-mi plăceau îndeosebi pentru sonoritatea lor latină.

Dar nimeni nu putea să înă audă pentru că nu le rosteam decât în strictă intimitate. Penlru ostași eram tot domnul locotenent, carc vorbea limba tuturor locotenenților de pe lume. Astfel Si strigam soldatului care trebuia să-mi execute un ordin urgent: „Ilaid, te-ai topit?” sau „Aeroplan să te facil” Și așteptam ca oricc locotenent din lume ca soldatul să plesnească călcâiele bocancilor și să

răcnească convins: „M-ai topit, să trăiți!" sau „Aeroplan, să trăiți!"; iar dacă nu-mi plăcea mișcarea, răcnetul, ori dacă dobitocul căsca ochii în sus să vadă despre ce aeroplan ar putea fi vorba — atunci, ca și când nu m-ar fi așteptat în odaia mea de scânduri capitolul virgin al Inlegrației prin scrii, îl chemam îndărăt și-l puneam să repete, sau îl dam pe mână lui Gârneață să-i arăte cum poate deveni un om aeroplan

.În odaia mea înotam însă în plin infinit și prin păienjenisul de curbe și emoții priveam înapoi în amintirile și relațiile mele cu lumea cu o superioritate grandioasă, care mă umplea de mine. Pe Marusea abia o mai vedeam de dinainte, iar chipul său tragică veselie al Ghenei Kersanov, mă făcea să zâmbesc cu milă. Nici domnul general guvernator al Basarabiei, nu se afla, desigur, pe-o poziție atât de înaltă, cu un orizont atât de vast ca acela pe care mi-l deschisese mic, modest localnicul, calculul infim, tesimul, pe malul înecat în tăcere și uitare al Nistrului bătrân. Ascetismul matematic în care mă complăceam era mai pur decât ori care altul desigur. El se întâlnea poale numai cu necesitatea religioasă înaltă a solitarului credincios retras pentru a găsi în liniștea deplină a înțelep- eiunei pure, în afara de orice contigiență lumească și mă, eu scamă sufletească, pe Cel de dincolo de orice limită. Par era cu totul deasupra ascetismului barbar, a celui ce vrea să definească figura începutului și Marelui Tot, din vechile cărți lumești și din precumpănirea unei slări de lăncezeală spirituală asupra tentațiilor înadins pro-, vocale ale cărnei.

La început și cu credcam că frumusețea clasică și măsurată a poemelor homerice îmi vor pune balsamul păcii. pe sufletul meu ars. Dar era o cruntă greșală- zeii greci începură să frecventeze visurile inele. Brațele albe ale Junonei nu odată se întinseră molaiccc în adâncul turburatelor mele vise, încrucișându-se la ceafă și făcând să se ridice într-o voluptoasă răsufiere, un bust tulburător din școala lui Eidias. Nu odală părul creț al blondei Yenere, îi înfășură goliciunea ci divină punând capăt lăcomiei ochilor mei, asmuțiți în neîntință. Iar cine nu mă vizita în nopțile acelea, de adâncă tăcere, pis malul singuratec al fluviului cu capricioase meandre și cu lascivi; convulsii! Frumoasa Elena și Penelopc; zâna Calipso și demonica Circe, frumoasa Andromaca și pasiunea mea deosebită, virginala zeiță Pallas, ale cărei trăsături de severă și gravă mândrie, al cărei profil ideal, sub coiful de războinică, îmi plăcea să le văd în vârtejul fantasmagoriilor stupide ce mă frământau ca pe un ne-

GIB I. MIHAESCU

vrednic solitar, contractate de spasmiile surprizei primului amor — sacrilegiu.

Dar și ziua, în namiază mare de vară, avusei vizituni antice. Nu-mi fu dat oare odată, în rătăcirile mele prin zăvoaiele și colnicele sectorului să întrezăresc prin tufărișuri picioarele goale ale sălbaticiei Diana? Un fior mă străpunsese și mă {intuise în loc, pentru că nu mai era acum un vis, ci acvea, realitatea goală. Era Diana, linia perfectă a pulpelor ei celebre, genuchii ei ușor aduși în afară, gata ori când să fugă și fusta ei sumeasă deasupra lor, ca în cunoscutele gravuri din textele clasice, mai apreciate de tinerii școlari decât textele înșiși.

M-am apropiat de neașteptata arătare cu pași nesimțiți de pisică sălbatecă ca să-i descopăr fața, interzisă sub grav blestem oricărui muritor de rând. Diana era o țigăncușe rumenă din partea locului, care venise cu caprele la pășune. Dela ca aflai că mă depărtasem mult de Nistru și nu-mi fu de mirare, de vreme ce se întâmpla pentru întâia oară să las acasă pe credinciosul meu topograf cavalin, Pafnute. Diana cea oacheșe, mă împărtași apoi rând pe rând, la umbra sălciilor, cu farmecele ei divine, care, după atâtea mii de ani, cu toată tinerețea ei crudă, erau departe de a mai fi feciorelnice. Și când după scăpat de soare pornii ușor și scăpat de vizituni antice, spre bordeliul meu, pe care-l găsii cu ajutorul stelelor, ca-n vremurile patriarhale, câinii lui Acteon nu mai mă ajunseră din urmă, nici nu-mi săniră 111 coaste din umbra desigurilor și nici în nopțile, ce urma, nu mai mă sfășiară cu dinții lor, dătători de friguri lascive, ca pe nefericitul lor stăpân.

20

După un timp, pornii, de astă dată cu Pafnute, iarăși în căutarea Dianci. Dar, n-o mai găsii. Nu mai găsii nici locul, unde ea fusese atât de darnică cu mine. Asta mă năcăji mult. Pafnute părea că-mi spune: Vezi, dacă mi luai cu tine, acum știam unde să te duci Hotărât lucru nu aveam nici un talent la topografia aplicată pe teren. Pafnute, cel fără grai, mi-era superior din acest punct de vedere și asta fără ca-n viața lui să fi văzut vre-o pianșă sau să fi desemnat vre-un crochiu. Mă dusei și-n zilele următoare după umbra trecutului. Locul bucuriei trecătoare mi se păru că-l găsesc, dar descoperii altul și mai asemănător. Pafnute, care înțelegea după modul cum îl opream, gândurile și starea mea sufletească, izbucnea la fiecare luminis, care mă intriga, în nechezături sarcastice. —

Renunțai la țigăncușă. Poate că făcea parte din vre-o laie poposită în împrejurimi și lăsându-se după voia caprelor, se răzlețise de căruțe. Poate chiar mă așteptase și-n zilele următoare — până când laia va fi înhamat de drum spre alte orizonturi.

Într-altă zi, răzbind la luminii mai larg, văzui în zare profilul de cetate al unei mănăstiri. Poate mănăstire de maici, mă gândii și poate caprele pe care le păzea Diana erau ale mănăslirei. Câteva zile dădui și pe-aci târcoalc, dar în zadar. Cum să nu-ți vină să crezi că avusesem de-aface într-adevăr cu o zeiță preschimbată în păzitoare de capre și care nu se coboară de două ori pentru același muritor. N-aveam deci decât să povestesc celor ce-mi împărtășeau soarta, această stranie întâmplare și iată-mă ajezând fundamentul u-nei noi mitologii: nu-ți trebuie pentru asta decât un fluviu cu meandre bizare și cu bogăție de tufișuri și zăvoale.

Dar poemele homerice au un sfârșit; am deschis alunei Biblia spre mântuirea sufletului meu. Seninătatea spiritului nu se află în cărți — fie ele chiar clasice — pline de aventuri romantice și pline de toate pasiunile omenești, dela cele mai curate, până la cele mai meschine și mai scandaloase!

Pe când Biblia, mi-am spus...

Dar n-am apucat să trec din Cartea Facerii în Exod, că — după câteva zile de rătăcire prin pustiu, în Impozant» caravanii, călcând, în acru libertății mări și ținuturi, — m-am încurcat de tot în acel mărăciniș de legiuri, împărțiri și ierarhizări, care parcă e pus anume în acest loc al Vechiului Testament, cu să-ți dea cu adevărat impresia pustului, a umblatului în deșert după mirajii sociale și programe himerice și — evident a căscatului...

Ajuns în pământul făgăduinței am adus la rând-mi prinosul meu de recunoștință Tatălui Ceres, că am trecut în sfârșit cu bine de Numeri și Deuteronom. Dar iată caravana, acum legiuită, împărțită, ierarhizată și încartiruită s-a apucat să se dedea la o serie de măceluri, samavolnicii și sacrilegii atât de crude și de respingătoare asupra băștinașilor invadați, încât Sfânta Carte a lăsat cu mull în urmă grozăviile încununate cel puțin de poezie ale bătrânului orb din Elada. Iar mântuirea sufletului în această sinistră revărsare de sânge, de măruntae și de mațe, mi-am găsit-o desigur, dacă se poate spune, în a-cele grozăvii mai puțin grozave, tocmai pentru că intervenea acolo un trup fie chiar trădător și o mână, fie chiar ucigașă, de femei.

Erau pasagiile, către care fatal filele se
întorceau dela sine, chiar dacă ochii se
odihneau acum în răcoarea sufletească a
Sfintelor Evanghelii, ascultau sfaturile și a-
menințările sfântului Pavcl sau se îngrozeau

de sinistrele făgăduinți ale Apocalipsului. De altfel pasagiile ludithei și ale Dalilci erau însemnate odată pentru totdeauna cu roșu, astfel că erau ușor de găsit; iar pasagiile alăturate câștigau printr-un fel de contagiune a curiozității, care deși mai fusese sălurală odată în aceleași locuri, părea că ar mai avea ceva nou de înghițit, dacă ar reveni

.Captivai cu desăvârșire de această parie a Cărții Sfinte, sentimentele cele mai stranii îmi veniră. Era curios cum istorisiri alăt de sacre, putură să mă schimbe atât de curând, dintr-un om liniștii și fără păcate prea mari, într-un monstru. Cam pe vremea asta suggerai oamenilor mei că ei trebuie să se considere ca niște haiduci, stăpâni al colnicelor și-ai aerului liber, iar pe mine să mă considere șeful lor și judecătorul celor ce le pică în mână. Fantezie desigur destul de periculoasă, ea putând degenera în cine știe ce urmări, la niște suflute alăt de sini- ple ca ale lor. Toi alunei începui să privesc mai cu luare amăninc la prizonierile din grupurile de refugiați, vânaute de dâșșii. Din fericire recolta feminină- a voinicilor mei era foarte săracă, iar rarele exemplare le descurajau dela prima vedere. Așa că Sfântul și Vechiul Testament nu reuși să mă ducă în ispită multă vreme, chiar după ce irecul prin mai multe încercări.

Înii plăcea adesea să mă așez pe undeva pe malul fluviului și să urmăresc jocul leneș al valurilor minuscule. Din drepturile astea, arar se vedea dincolo albul incandescent în soare, al vreunei case la cine știe ce depărtări. Afară de patrulele rare, extrem de rare, cu chivăre țugulate, părea că nimic nu mai însufletește peisa- giul adormit ca-n basme. Și tocmai din peisagiul acesta încremenit, la un semn magic al destinului, avea să se întrupeze ea. *Rusoaica*.

Tactica mea strânsă împuținase repede loturile de refugiați. Chiar până într-atâta că uneori treceau zile întregi fără ca nimic să-mi mai tulbure lecturile. Și totuși așteptam. Ceteam sfânta carte și așteptam: ea va veni, îmi spuneam: „Ea va veni” — mă întărea în credința mea și sfânta carte.

Când Gârmeață venea să-mi raporteze că năvoadele au fost grele în noaptea abia trecută, inima îmi tresărea. Eșiam. Dar în locul ei, al fetei gândurilor mele, găseam câteva figuri schimonosite de mizerie, pe care abia de le destingeai din ceața zdrențăroșilor masculini.

Înapoi! La noapte, înapoi! Așa era ordinul.

Și mă refugiam în odaia mea, căutând pasagiile preferite, deși le știam pe dinafară. Iar timpul trecea iarăși.

Ea totuși trebuia să vie. Gândiți-vă. Să stai pe malul unui fluviu care desparte două țări. Dincoace domnește pacea și ordinea. Dincolo groaza și haosul. Țăranii aștia, cari mi se perindaseră până acum pe dinainte sau negustorașii evrei, nu erau desigur cei mai loviți de tragica domnie. Pe când ea, rusoaica, aceea pe care o așteptam eu, ea nu va mai putea să reziste multă vreme. Ea avea să caute repede să dea de câmpul larg și potolit al păcii de dincoace, de care avea nevoie frumusețea și sufletul ei. Ea trebuie să vie.

De ce mă adănceam mai mult în lecturile mele, de aceia mă încredințam tot mai mult că ea va veni. Sufletul ei bizar și sălbatec de cazacă, dornic de libertăți de stepă, de galopuri sălbatice în inimi omenesti, de hâmojeli viclene cu vârful de migdală al ochilor o-blici și străpungători ca un hamger tătaresc, n-avea să mai suporte multă vreme spațiul strâns îngrădit și constrângerea mecanică la care era supusă.

Iarna trebuia să vină odată, mă gândeam. Atunci va sosi ea. Alunecând pe vadul de ghiță lucioasă, printre tufișurile de chiciură, în cadrul iernatic, în care poale sîf-i stea bine miei rusoaice. Acum trebuie luntre și lopată, trebuie înțelegere cu mijlocitor, lacom și trădător. Dar iarna ca va ghici drumul scăpărei, îl va descoperi singură și va alege sectorul meu, pentru că încoace e cel mai ferit de locuințe omenesti și — cum se vede — cel mai apreciat de fugari. Și pentru a o vedea mai bine împrumutam fetei mult așteptate, când trăsăturile Av-dotiei Alexandrovna, sora lui Rascolnicoff, când ale Zi-nei, ori Dăriei din Posedații, ale Natașei din Război și Pace, ale Annei Filipovna din Idiotul, ale Ecaterinei Ivanovna, ori Grusencăi din Frații Karamazov :sau ale So-niei, din Crimă și Pedepsă, pe* care împrejurările de acum din țara ei o scuzau mai mult decât orice pledorie dostoevskiană. Apoi mă gândeam la copilele enigmatice din Andreev și din întreaga literatură rusă, fascinate de efectele sociale ale nitroglicerinei, ca fluturii de lumina lămpii. O subțirică studentă anarhistă ași fi vrut să se izbească de ușa mea, cu toată puterea corpului plâpând, speriată de realitatea idealului ei social. Însă dacă ar fi fost ca întâmplarea să se împlinească întocmai, întocmai după gându-mi, eu visam o subțire cazacă palidă, cântând și acompaniindu-se din ghtară, așa ca într-una din micile povestiri vânătoarești ale lui Turghenieff.

La iarnă va veni. Soldații o vor aduce căpitanului de "haiduci. Și pentru a-mi întări acum și mai mult această impresie, simții nevoia literaturii de aventuri și miracol. Cum însă nu luasem cu mine romane și numai cărți serioase, găsi ce căutam cu nemiluita, în Sfânta Biblie în traducerea lui Tacit (teribil de frământătoare, această sinteză în stil sobru și majestos, de nelegiuiri și măgării!) în Tit-Liviu și-n Herodot, în Lavisse, Michelet, Maspero, Charles Diehl, Iorga, Saini-Simon, Droysen, Sue-toniu, Valerius Maximus, Diodor Siculul, Salustiu și Machiavelli, atâtea cărți de istorie, pe care le comandasem din auzite și fără nici un sistem, preferând din fiecare anecdotelul în deosebi pîcant și aventurier și din toate, tot ce era în legătură cu Versailles, Roma antică și medievală, cele două Grecii străvechi și cu deliciosul Bizanț. Din toată această mare și adevărată poveste a omenirii, desprindeam, ca toată lumea care a cîștigat istoria, un singur învățămînt: îndrăznește orice și vei putea, dacă nu te va ucide vre-o clipă de ezitare. Și apoi orico mișelnic izbutită, va fi un act de eroism.

Eșiam deci sub marele cer plumburiu al începutului de Toamnă continentală și cu mâinile în buzunarele pantalonilor sfidam întregul răsărit. În fond toată grozăvia, pentru care mă alimentam cu un curaj atât de universal, nu consta decât în aceea, că dacă ar fi venit rusoaița lui Turghicnieff, a lui Dostoiewski, a lui Tolstoi, a lui Ku- prin, ori Andreew, aș fi înfrânt pentru întâia oară consemnul și n-aș mai fi trimis-o înapoi, întunericului din cărc a sosit. Nu cred că pentru atâta lucru s-ar fi făcut gaură în cer sau că ar fi fost amenințare să se schimbe din nou harta Europei. De fapt consemnul nu era chiar așa categoric. În loc să trimiți înapoi pe cei ce-ți veniau pe nepusă masă, puteai foarte bine să-i dai pe mâna comandamentelor succesive pentru a le încheia actele de dare în judecată. Ordinele nu arătau decât că „pe cât se poate” nepoțiții să fie întorși. Iară dacă vorbeau bine

C.I.B I MII IA KSCI;
moldovcneșle, sau dacă ar fi dovedit că au rude sau proprietăți dincoace, atunci nu rămânea decât să fie judecați potrivit legii pașapoartelor. Dar dovezile nu se puteau aduce pe malul Nistrului. Cuvântul „dovedit” era înlocuit deci fatal, cu cel de „sustînuți”. Autoritățile dinapoi n-a- vcau decât să-i expedieze iar din treaptă în treaptă, până la noi, după ce se convingeau cu cine au de aface.

Răstălmăcind neconținut toate dispozițiile primile în privința mosafirilor de peste litoral, căutam de-acum argumentul cu care să salvez pe mult așteptata mea pric- lenă. „Vreau s-o iau de soție! era cam ieftin puțin. Și pe urmă dacă n-o luam? Hm!...”

Dar să rămână pe argumente! Ochii ci să fie frumoși, <ă argumentele tășnesc numaidecât dintr-înșii cu nemiluita ca stropii dintr-o fântână artesiană.

Însă zilele treceau și Nistrul nu mai arunca nimic la 111a). Nici chiar plevușcă bună de dat pe gârlă; însă, care să-mi aducă ploconul fără pereche al continuei asigurări că marea întâmplare este ori când posibilă.

Dar nimic, nimic, lini venia să regret măsurile prea strânse pe care le luasem. Ilm, puteam oare să dau înapoi? Puteam să-mi felicit soldații de strășnicia lor și să conced drept mulțumire că acum pot s-o lase înai ușor? Revedeam încurcai toate rezultatele aceslei schimbări, până la cele mai îndoelnice, și mă refugiam zănalec și ncholarîl dela unul la celălalt.

Toamna îmbufnată și rece dela început se preschimbbase într-o lată tânără și zămbitoare ca o primăvară. Zăpada și înghețul de bună scamă se înghemuiseră la sfârșitul secolului, soarele luase drumul înapoi spre e- lernă fericire a emisferului nostru și spre panica pinguinilor de la polul sud.

3

2Această întâmplare mi-a dai prima dorință de a-mi redeschide cărțile de matematici. Dar eram atât de pătruns și înlăntuit de istorie sacră și profană, că seara când cșaiin să reconstitui constelațiile, prima stea apărută la orizont îmi amintea deodată de Patriarhi și de Profeți, de Templu și de Regi, de Biblie și de Asirolo- gie, de lumea veche și de lumea medievală, de evenimente cutremurătoare și de barbariile acum lucide, ale celui de-abia ieșit din caverne. Din infinit și din nepătruns cădeam iarăși ca pisica pe propriile-i picioare, în omenesc.

Mă plimbam din ce în ce mai alert în noaptea cu sufluri de boare, care parcă alergau de departe să mă vadă, cum se adunau lot mai multe, stelele cerului să deschidă ochii mirați la mine. Umblam în pas accelerat pe-o potccă, pe care o croise în dosul pichetului, piciorul meu prin iarbă și acela era sfântul loc respectat de toată lumea, locul unde se plimbă

domnul locotenent. În închipuirea atâtată de marșul voluntar, mă vedeam luând parte la evenimente trecute sau răscolind împrejurări noi, în care mă trezeam sămbure de nebuloasă- Mă complăceam să mă văd în mijlocul întâmplărilor de demult, să naufragiez cu plutonul meu, unc-ori chiar singur, dar bine echipat, pe coasta unui continent necunoscut, în care istoria a ajuns doar la piramide, la calul troian, la Neronc, sau chiar foarte aproape la căderea Constantinopolului. Apăream în momentul cel mai fragic și hotărîtor, și puneam mitraliera în bătaie. Cu de- lașamentul meu și cu o mitralieră puneam în respect toate hordalele Asiei și schimbam fața lumii. Dela sine înțeles, că urma apoi recunoștiința împăratului, iar brațele molatece ale împărătesei desfăceau rotunjimi ametoitoare din finele țesături bizantine împreunându-se în chip de mulțumire către Domnul și ochii i se ridicau spre cer olrăvind de tumultul dorințelor toți ochii cari urmăreau plini de respect și cuvioșic accastă pioasa mișcare.

Mă transporlam cu plutonul și cu mitraliera mea imaginară, de cea mai recentă perfecțiune, în toate colturile obscure ale istoriei, rezolvând cele mai cumplite conflicte și nenorociri, cu spirit de dreptate și-n interesul civilizației. Pentru umilul meu suflet atât de modest, după săvârșirea unor atât de cpocalc fapte mă mulțumeam firește, ca lot omul singuratec cu rccunos- linta femeilor timpului. Ceiace pentru despoții ajunși la ananghie, pe care-i ajulani atât de pe neașteptate, în- semna nespus de puțin lucru.

Când mă trezeam din aceste visuri duse pe două picioare, în nervoasă străbateră dela un cap la altul a unei biete potecuțe, dinaintea mea se desfăcea deodată în negura amurgului, împărăția cea vastă., în întunecimea crescândă vedeam răsturnându-se toată istoria, plă- mândindu-se poate în noi tipare sau scrumindu-se toată într-o combustliune generală ascunsă și lentă, fără măcar splendoarea incendiului definitiv. Un nou ev mediu, cu toate grozăviile și nedreptățile lui fatale, se ascundea până în depărtări uimitoare sub perdelele negre ale nop- ței care, asepeni luminei, venea tot dela răsărit. Și priveam într-acolo năuc, din mijlocul minusculului meu detașament imaginar, care era lot una cu cel real și de lângă mica mea mitralieră, care ar fi săvârșit atâtea minuni în celălalt ev mediu, de demult.

Iar stelele mijeau în înălțimile nebănuite, ca să marcheze și mai mult această biată neputință, această mărginire depășită imaginar, acest gol care se umflă până dincolo de orice limită, fără ca să umple nimic. Nu-mi rămănea atunci decât stăruința în aceiași nimicnicie fără rost și fără Dumnezeu, populată de-a surda de noi i- magini, de noi sforțări ale închipuiei, în care sceneta lubrică avea rol precumpănitor.

Din acest mărăciniș sfâșietor în care mă vâra toi mai adânc gândul, nedomolit stăpânilor și împărat al nălucilor, ca pe un biet nărăvit amator de singurătate și de lecturi suculente, — mă scoase într-un rând, caporalul magazioner Marinescu.

Părăsind într-o seară potecuța plimbării mele obișnuite și luând-o rasna prin tufiguri, mă oprii lângă o dumbravă cu foșnet misterios. Mi s-a părut că aud o voce, un grai spunând ceva tare, apoi tăcând deodată, ca și când ași fi fost observat. Am scos revolverul, am tras binișor piedica deoparte, și n-am mai făcut nici un pas.

Din dumbrava de plopi sunetul veni iarăși. Era un răs de hurez. Am vrut să pomesc mai departe, când în spatele meu se auzi lămurit o călcătură de bocanc pe potecă. Pentru un om îmbibat de Biblie, de Mitologie și Istorie medievală ca mine, n-a fost greu să cred un moment că zgomotul pasului meu a pomit-o înaintea pasului însuși. Mai ales că huhurezul răsă a treia oară sinistru și scurt.

Pentru un ofițer însă, care comandă un detașament pe .Nistru, cauza acestui zgomot regulat putea să fie și pasul altui individ, străin de detașament, pentru că până la această distanță de fluviu, vre-un soldat de-al meu, nu vedeam ce avea de căutat, cu pas atât de liniștit. Mă întorsei ușor și îndreptai țeava scurtă spre umbra care înainta.

— Stai...

— Cine ești tu mă? mi se răspunsese în cea mai perfectă ollenească și umbra își mișcă mâinile spre șale. Dar amenințarea mea că trag, o făcu să încremenească așa cum se găsea cu torsul și cu mâinile răsucite într-o postură nefirească, de păpușe stricată.

— Să trăiți domnule locotenent...

— Tu ești Marincscule?

— Eu să trăiți...

— Da? Și unde mi-ai plecat la ora asta, părăsind postul... Răspunde băiete...

În loc de răspuns caporalul Marinescu, după ce-și recăpătase o poziție convenabilă și se apropie, își strâmbă spre mine fața lui taică, spână și bălană într-un râs laș și lămp, care caută îngăduință și prietenie.

— Unde te duceai? ridicai atunci tonul pentru ca să pui capăt acestui început de familiaritate. Răspunde imediat...

Caporalul Marinescu strângea în mână pulpana vestonului, înghițea în sec privind în jos și ridica spre mine acelaș răs stupid de astă dată diluat de spaima din ochii holbați și rotunzi, pe care la lumină îi știam albaștri și șlerși...

— Nu răspunzi? Bine, asia o s-o cerccclăm noi la posl. Slângă împrejur și înapoi...

— Domnule locolenent, izbuti în cele din urmă să articuleze Marinescu... Pofțiți și dumneavoastră cu mine...

— Cum?! Indrăsnești...

— Și n-o să vă *peie* rău domnule locotenent.

— Unde să merg? Îl întrebai răgușit.

Marinescu rânji cu mai multă încredere. Dar nu-mi răspunse de-a dreptul. Ci întâi mă asigură că nu-i departe acolo, că poi să n-am nici o grijă, că înainte de a se face ziuă suntem înapoi, că el are înțelegere cu toate cele trei schimburi din noaptea asta să tragă, care s-o nimeri, trei focuri în aer dac-o veni cumva vre-o inspecție și că înțelegerea o știe și Gârneață și Cebuc, care pleacă și ei, cu rândul, în fiecare noapte câte unul. Așa că dacă o uita plânlonul să tragă cele trei focuri, or Gârneață, ori Cebuc, vor face ei să se tragă.

— Iar de-acolo se aude domn' locotenent și ziua, da' noaptea hăue toate văile... C-am încercat noi... Iar dacă se întâmplă cu adevărat ceva cu bolșevicii, atunci tot încep să tragă toți din toate părțile, așa că într-un ceas de pas alergător suntem aci...

-- Bun... Va să zică asta-mi faceți,
dumneavoastră... va să zică gradații mei...

părăsesc postul noaptea cu râudul și au înțelegere secretă între ei... Tu știi ce însemnează asta, băete?... Tu știi că noi suntem în zonă de stare de asediu? Tu ai fost vreodată pe la Consiliul de Război? Tu știi ce va să zică Codul justiției militare..

— „Știu dom' locotenent c-am învățat la turie, Dar eu și cu dom' plutonier Gârneață și cu dom' plutonier Cebuc ne-am gândit de mult să vă spunem și dumneavoastră. Însă nici unuia nu-i venea curajul. Încă dom' plutonier Gârneață zicea: Bietu dom' locotenent, trebuie să-i spunem și dumnealui, că prea se prăjește cu cărțile alea... Eu zic să-i dăm pe Niculina lui Serghe Bălan, că e ca bradul și e și cucoană... ci e de alt neam... Și când s-o nimeri să se întorcă Serghe să-l ducem la Măriuca... asta e văduvă... Că dumneavoastră dom' locotenent ați mei"- ge totdeauna cu uiii din noi... care și când vreți, că noi știm seama...

— Bine băeți... Acum am aflat ce vream să aflui. De mult bănuiam eu, d-aia tot dam târcoale pe-aici... E... mâine să știți că vă fac forme...

— Mai bine hai cu mine dom' locotenent, că n-o să fie nimic nici noaptea asta... Și dacă vă temeți, dau eu o fugă acum într-un suflet și vă aduc calul... Când ați auzi focurile într-un sfert de oră sunteți înapoi...

— Mai bine uite ce zic eu: dă o fugă înapoi și rămâi acolo... și să nu te miști din post că pun plantoanele să tragă... Haid... la post fuga marș!

Și o luai înainte hotărât, spre post fără să bag de scamă că Marinescu nici nu începuse să execute ordinul. Venea la câțiva pași în urma mea și-i simțeam înaintând în silă.

— Vas' zică d-ăstia îmi fac scumpii mei gradați, în timpul nopții... când toată lumea trebuie să încremenească la datorie...

— Păi care-i de serviciu rămâne dom' locotenent... Iar Gârneață și Cebuc, când se duc, se duc călare... Numai cu, ca magazioner, m-am gândit că ce să mai iau gloaba cu mine...

— Bine, bine, las' că vorbim noi... La Niculina lui Serghe Bălan... iar când vine bărbatu-său la Măriuca văduva... Va să zică necinstiți femeile mântate, în lipsa bărbaților...

Nu domnu locotenent, la naşa-Niculina v-am duce pe dumneavoastră... că c de neain de târgoveţi... Eu mă întâlucsc cu o fală şi domnu' plutonier Gârncăţă tot cu o fată... iar domn' plutonier Cebuc arc pe-a dumnealui, s-a luat după dânsul din târg, cum ştiţi. Întâi se mutase la Tohatin şi venea uneori ca călare până pe-aci prin împrejurimi... Dar de când am descoperit cătunul ăsta, am şi făcut înţelegerea..

— „Şi va s'zică vreţi, să mă potriviţi pe mine cu fe- ineea mărilată, ca pe urmă să operaţi îliniştiţi... Să mă aveţi la mână, cum s-ar zice. Bravo, deştepti băeţi, lasă că... vă potrivesc şi eu... Să vedeţi, la ce mai Nicu- lină o să vă trimet... Hm... naşa Niculina... zi e încus- creală în regulă?... ”

— „Să trăiţi dom' locotenent, îi zicem aşa, că nu face să-i zicem pe nume... ca la orice ţărâncă... Dar dacă vreţi dumneavoastră la Măriuca, vă ducem şi la Măriuca, de, că e cumnată cu Niculina şi e văduvă. Da nu prea face de dumneavoastră... Pe la Măriuca am trecut totj... Da... naşa-Niculina nici n-a vrut să se uite la dom' plutonier Gârncăţă... A zis că ea nu stă de vorbă cu nişte sol- dătoi şi nişte... vagmişiri... aşa-i zice ea lui dom' plutonier Gârncăţă... cum ar fi pe ruseşte. Da se chiamă că cu un ofiţer i-ar place să stea de vorbă... Da e chipeşe dom' locotenent şi e de neam bun... e cam de mirare cum a venit şi cum se 'mpacă ea pe-aci... Zău, că face de dumneavoastră... ”

— „Te rog... le rog... restul o să mi-l spui la post... după întrebările pe care ţi le voi face... ”

Dar de ce simtea că mi se moaie pasul, și glasul nu mai mi-c tot așa de energic ca la început, lucru de care eu însumi abia îmi dam seama, de aceea Mănescu desvolla mai cu pasiune amănuntele pe care le înșira.

— ...e tot ca dumneavoastră de înaltă... și așa negricioasă... și subțire la pântec și calcă la fel ca bărbații... umblă cu pantofi ca cucoanele... se poartă ca la oraș... Pe bărbatu-său nu l-am văzut niciodată... E plecat dinainte de a veni noi aci, ne-a spus dânsa... da' de geaba s-a tot înfipt domn' plotonier pe-acolo... nu prea pare să știe de frică... Acum dom' plotonier Gârneață s-a încurcat cu una tot semeață și cu pantofi... și mai tânără ca nașa-Niculina... dar nu face prețul ei... și e de neam de-aci... Las' dom' locotenent... știm noi ce vă dăm... Știm noi care-i datoria noastră... încă dom' plotonier Gârneață i-a și spus: — Am să-ți aduc pe locotenentul nostru... Să vedem atunci ce-ai să zici?... De, a răspuns, da dacă nul e frumos să nu-l aduci...

— ...Ce lot spui la minciuni pe-aicil îi strigai cu prefăcută indignare, penlm că sângele mi se încropise cu lotul și parcă se inclclase, paralizându-mi mișcărilor. Crezi că în felul ăsta, ai să mă faci să dau îndărăt?... Măine trimet raportul, cum s-o lumina de ziua...

Caporalul Mănescu se opri însă în loc și-și încru- cișă mâinile pe piept. A trebuit firește să mă opresc și eu.

""— Să n-am parte de ochii mei domnule locotenent, de ce mi-e mai scumpi Să orbesc pe loc, dacă n-a răspuns așa... Uite să mergem la post și să chemați pe dom' plotonier Gârneață și să-l descoase ți fără ca eu să zic o vorbă... Să-l întrebați numai atâta: Gârneață, ce-a zis nevasta lui Serghe Bălan, când i-ai spus că ai să mă duci pe mine la dânsa?... Păi, stați să vă spun lot cum a urmat, dom' locotenent... Și pe urmă să 'ntrebați și pe dom' plotonier Gârneață... și dacă eu am mințit o iotă, să trăiți dom' locotenent — își desfăcu el mâinile în lături — puteți să-mi faceți ce credeți... ce vreți dumneavoastră... Eu uite, plec capul și puteți să-mi cărați la palme până mâine dimineață...

Pomii, dar fără strășnicia dela început, și nici nu izbutii să ordon din nou caporalului Mănescu ca să nu mai vorbească... În definitiv ce importantă putea să aibe, dacă vorbea sau nu, când pasul meu o luase iarăși, ceva mai încet, dar hotărîl spre posl...

— ...Apoi cum să fie? a răspuns Gârneață, că atunci s-a nimerit să fim amândoi pe-acolo... E 'nalt așa și negricios ca dumneata... Așa 'mi place, a răspuns ea... Da mustață arc? — N-are mustață că c de neam boc- resc... da părul c numai inele negre... — Să-l aduceți, să-l aduceți! a strigat ea atunci... — Are ochi lot ca ai du- mitalc de iuți și e mlađiu ca o fală marc...

— ...Zi tu crezi cu lot dinadinsul, că mă încânți, hai mă dobitoculc...? Vai de capul tău... Nefcricită... neferi...

— ...Uit' dom' locotenent să chemați pe dom' plotonier... Eu stau afară și dumneavoastră să vorbiți cu el... Nu sunt de față, ca să zici că-i fac vre-un semn ori altceva... Da de-alunca dumneaei, când dă de vrc-unul, ne întreabă: Când aduceți pe domn' locotenent?..."

GIB 1. MIHĂESCU

— Haid... marș...

— ...Să nu mă mișc din loc dom' locotenent... Săj n-arn parle de ochii mei... De-o săptămână și mai bine de când ne bate capul. întrebați pe dom' plotonier... Se face că vine pe la Măruca, ori pe la Catinca lui dom' plotonier se duce chiar pe la a lui dom' plotonier Cebuc, ca să ne- înirebe... chipurile în glumă. — Când îl aduceți? De ce nu l-ați adus?... Să știți că dacă nu-l aduceți mâine, glumește câte odată, mă duc eu la el, într-o bună dimineață și vă spun că veniți încoace... Să n-am

parte de ce mi-o fi mai scump, domnule locotenent... Apoi nu îndrăznim să-i spunem, îi răspundem... Nu avem destul curaj... Poate Gârneață, că el i-e mai în voe... poate dumnealui de-o îndrăzni, da noi... Și dânsa de ce ne-aude așa, că nu îndrăznim să vă spunem, de-aia își strânge buzele de necaz: — I-așa de strașnic dumnealui?... I-auzi, i-auzi, ce strașnic ofițer...

Bag de seamă că pasul abia mi se mai desface, pe când acum Marinescu a luat-o mai repez și eu trc- bue să mă țin după dânsul. Dar el e grăbit să ajungem îndată la Gârneață...

— Barim de când n-am avut de lucru și i-am spus că sprâncenele vi se îmbină ca din condei, a înebunit de-abinelea... nu e seară să nu dăm de dânsa...

— Marinescule, cum îți permiți să mergi înaintea mea...

Marinescu rămâne un pas în urmă, dar se vede bine că abia se mai ține pe loc de nerăbdare. Iar gura lui merge înainte...

— Iaca, alallera aialtă, să nu mai fac un pas, domnule locotenent, dacă nu m-a întrebat: — Domnul locotenent al vostru, nu fuge cumva seara, pe undeva, pe la Tohalin?...

40

M-am oprit. Adică pasul mi s-a oprit. Nu mai poate înainta. Iar inima mi-a luat-o cu adevărat în bustru. Din nepotrivirea asta, simt că respirația mi se înăbușe, ca la un apucat de astm. Toate scenele scandaloase din Biblie și din Istorie îmi dăruiesc dinainte. Marinescu se zbate în loe ca un cal neastâmpărat între stănoage... -

— Să ne grăbim dom' locotenent, își permite el să opineze. Până ajungem la dom' plotonier Gârneață, până-l sculăm din somn, până una, până alta, trece bunătațe de noapte...

Nu răspund. În ochii mei Niculina lui Serghe Bălan, s-a înălțat dreaptă și poruncitoare. N-am văzut-o niciodată, dar nu putea fi decât așa, cum sta dinainte-mi. Iar mai târziu, când am cunoscut-o, nu-mi amintesc să-mi fi părut altfel, decât așa cum o vedeam acuma...

— Sau să dau eu o goană și să vă aduc calul dom' locotenent, izbulșic din nou să articuleze Marinescu, intimidat de tăcerea mea... Într-un suflet sunt înapoi...

— Fuga marș! riicnesc deodată, scos din sările, și-n toată cariera mea de ofițer, nu știu dacă am mai văzut vre-o dată, o execuție atât de promptă, de elegantă, mai plină de inimă și de energie.

Când am revenit din aceaslă expediție nocturnă domneau la o lallă în mine o mare senzație de ușurare și un profund simțimânt de desgust. Cum nu se anulau reciproc aceste

două stări sufletești și cuin puteau să subsiste alături era pentru mine o mare minune. Ori cât aş fi vrut să-mi las firea în voia doar a unci din cele două sentimente, celălalt se juxlapunea îndată. Și nu mai izbuteam să mă înțeleg pe mine însumi, pe care mă apucă o dreaptă și adâncă indignare. Ce dracu' mai vream

7Veneam încă în cîntalul cucoșilor de noaple, la pas; caporalul, și el călare, mergea alături și aștepta, lingușitor, cu ochii pieziși și cil gura lăsată într-un colț, efuziunile mele de satisfacție. Dar aștepta zadarnic. Și nu-i era prea greu să ghicească decc mă îndărălniccam în tăccrc. De bună seamă că în gândul lui blestema oltcncșle pe Niculina Bălan. Deși mic mi se părea că-i surprind în ochii un firicel nestatornic de amor propriu satisfăcut: nașa Niculina rezistase și domnului locotenent. El era a- cum ștafeta acestei noutăți, care avea să întindă buzele lui Gâmeață până la urechi.

Dar pe semne că Marinescu, ca orice subaltern, are darul de a descâlci gândurile celui de deasupra lui. Pentru că se grăbi să rupă singur tăcerea răcoroasă a dimineții-

— A naibilor mulere, să trăiți dom' locotenent... Dar eu zic că ăstea's farasfastăcuri d-ale ei. Și la urmă tot... Pentru că să vedeți dumneavoastră... pe Gâmeață nici nu l-a primit vre-o dată înăuntru, pe când dumneavoastră iacă, ați rămas cu ea peste trei ceasuri încheiate înăuntru... Pe semne c-ați luat-o mai pe boarește... că dac-o luați de-adreptul pe țărănește, eu zic că era mai bine... Dacă e ea cucoană, cum de-a luat tocmă pe Serghe Bălan, și cum de se mulțumește să stea mai mult singură... într-un cătunaș.

Într-adevăr, stătusem trei ceasuri încheiate în odaie, singur cu Niculina, cea cu mișcări șerpuite și piezișe... Când am ajuns la poartă-i, casa toată era în întuneric, afară de fereastra încăperei în care m-a primit. Eu am așteptat în uliță și Marinescu a urcat scărița din curte ca să bală în ușă. A vorbit cu ea prin deschizătura ușei.

— Poftiți, ciomnule locotenent...

Am intrat la lumină și ea a închis îndată după mine ușa, în nasul lui Marinescu... Ne-am examinat reciproc. Înaintea mea era cu adevărat o orășancă înaltă și bruna cu trăsături ferme, cu ochii puternici și mari. Pieptănătura neagră, lucioasă și linsă se împletea într-un coc mare la ceafă. Rochia cenușie închisă, îi ajungea până la pulpe, iar picioarele i erau goale în pantofi cu loc săltat.

Când sfârși de examinați, operație pe care știu s-o prelungească, păstrând tot timpul un zâmbet voios, mă invită cu o satisfacție pe care nu căută s-o ascundă,

— Poftiți, ședeți!... Am auzit că sunteți strașnic o- fițer...

Odaia era dichisită cil gust și dovedea stăpâni cuprinși. Păretele dela răsărit era un adevărat paraclis, cu candelă și icoane de argint, păzit între perdelele de bo- rangic, alb, curat, ca între două aripi de înger. Dulap cu oglindă, scaune de nuc sculptat, spălator de lemn cu scrin, divan larg încărcat de placate pufoase și perini, covoare pe pereți cu ploști și ulcioare încondeiate mă- esiru ca în încăperea unui colecționar de lucruri românești. Un covor de rară frumusețe, acoperea întreg păretele din fund. În mijlocul lui, la loc de onoare, dede- suptul paraclisului, era portretul în negru al țarului A- lexandru al II- lea, pe care locatarii îl mai păstrau de sigur din bătrâni, de dragul ramei puțin cam jupuite, dar cu multe înfloriri. Un colț, întreg era ocupat de un cuptor enorm, de lângă care o ferestruică mai mică de două palme pătrate și mată, dând în încăperi alăturate, mă privea stăruitor și suspect.

De la înccput ferestruica aceasta îmi strică toată dispoziția, ca și colțul acela cu cuptorul primitiv, care contrasta atât de violent cu restul gății și plăcut al odăii. Pe când ferestrele ce dau afară aveau perdele de pânză albă cu dungi roșcate, ca niște prosoape cochet încrețite și strânse mai jos de mijloc, transparente de trestie și chiar brise-bisc-e, ferestruica de lângă sobă n-avea nici o perdeluță. Într-un rând mi se păru că clipește. M-apro- piai de ea și băgai de scamă că nu era mată cum lampa înaltă cu abat-joar de amici colorat de pe masa din mijloc mă făcuse să cred. Dimpotrivă era uesteară de mult, și avea perdeluț, dar de partea cealaltă.

Nu erau strânse la mijloc ca perdelele celelalte, ci căzute, lăsând să serpuiască printre ele o dără de întuneric profund. Poate am mers prea repede dintr-un început; dar desigur nu putusem lua o cale mai ocolită, ca refuzând cu încăpățănare să-mi dea vre-o deslușire asupra ■riginiei și rostului ei în această neștiută văgăună. Îmi răspundea în doi peri și avea chief de șagă, un fel do >agă ironică și provocătoare, care mă asmuți. Încât lăsa tonul și pusei mâna în joc. Iar ea-mi primi gesturile cu chicotiri de surpriză și dibace fereli. Când văzu că mi s-a tăiat avântul, luă ea inițiativa. Cu toate nebuniile Niculinei, fereastra aceea bizară îmi atrase de mai multe ori privirile ca un magnet. Avânturile se opreau exact la câteva clipe de momentul culminant. Fără să vrea ochii-i cădeau pe ferestruica cenușie-lăptoasă, ca un ochi acoperit de albeață și cu dără neagră la mijloc. Atunci frenezia ei schimba brusc de sens, devenind de-odală o defensivă desperală. Se apăra ca o fecioară atacată pe neașteptate. Și pentru că era voinică știa să reziste. Pentru ca pe urmă, când turbarea mea cădea înfrântă într-o adevărată proslație, Niculina să se preschimbe, ca prin farmec într-o cochetă șăgalnică și întreprinzătoare. Jocul acesta putu de bună seamă să dureze trei ceasuri întregi, și mai bine, dar în cuprinsul celui de al patrulea, pornii hotărât pe ușă, cu toată uimirea ei și cu toate că această uimire îmi păru cu totul neprevăzută. Zadarnice fură totuși protestările și făgăduințele glasului și mișcărilor ei. Zadarnice, alunecările serpuitoare și apăsată pe lângă pieptul și pe sub brațul meu întins ferm spre mânerul ușei. Apăsai și eșii în săliță și de aci în curte. Și noaptea mă primi cu clipirea miilor de

ochi și cu suflul larg și răcoros, din infernul din care ieșeam la suprafață. Detunătura ușei, pe care Niculina o trânti în urmă-mi cu indignare, nu mă întoarse; nu mă făcu decât să zâmbesc. Dar zgomotul scârțâitor al por- ței, care-mi dădu drumul în uliță, mă opri să revăd — și să mă clatin amețit de viziune — toate minunile pe care văzu-mi și pipăitu-mi le furase într-un timp care mi se păru atât de scurt, acelu trup de hoțoaică.

Șovăii. Totuși îmi dădeam perfect seama că a bate din nou în ușa, care se închisese atât de zgomotos pe ur- ină-mi, însemna înfrângere loială și sângeroasă umilință. Căleai hotărât prin praful și glodul uscat, cu urme a- dânci de roale, al hudiței. Patru case, — parcă pustii, cu largi ogrăzi, — mai la deal, găseam pe Marinescu

.El îmi prinse glasul, pe care-l păstram dinadins scorbrit, printre trlurile de plăcere pe care un răs feme- nin le arunca la intervale repezi în întunericul dens.

— Ordonăți domn* locotenent... Poftiți...

Învățându-mă cu întunericul îi descoperii într-o răna, rezemându-se într-un cot. Lângă el, pe prispă înălțuță a casei țărănești încă o formă omenească se desprinsese din întunerec, înălțându-se asemenea într-o mână.

— Vin-o încoace...

Dar Marinescu nu se urni. Il auzii numai:

— Să plecăm de acum domnule locotenent? E prea de vreme... Poftiți și pe-aici...

Apoi făcând o bruscă mișcare:

— Măriuca! Măriuca! Fă n-auzi... Trezește-te c-a venit dom' locotenent... Poftiți și-aci dom' locotenent...

Înaintai. Umbra de lângă Marinescu își lăsă capul îț jos, apoi când fusei aproape îmi aruncă ferit doi ochi mari și vinoați. Dincolo de latul prispel, pe chiar pragul tindei, o cămașc desfăcută vag la gât, susținând un cap ciufulit și somnoros, se ridicase pe-un maldăr de așternuturi, întinse pe jos.

— Dcșteaptă-le fă, c-a venit dom' locotenent! răsună iar, energică, dar strânsă bine, ca să nu ajungă mai de parte, vocea caporalului.

Două brațe albe și dolofane se întinseră lung într-o parte și într-alta, eșind din largile mâneci, pe care, în zariștea noaptei calde, se desemnau nelămurit altitcle. Apoi capul zburlit se răsfrânse spre spate, lărgind deschizătura cămășei și împingând în ca cele două curbe simetrice, care porneau adâncindu-se să încunjurc sâni... Brațele dolofane sprjiniară la ceafă capul, dcsoperindu-se pârfit 'n subționile păroase. Apoi mâniile se desprinseră și pumnii strânși se învârtiră nervoși în găvanele o- chilor.

Unde c? răzbātu dulceag de sub fața acoperită, vocca

molatecă...Apoi ca și cum s-ar fi trezii deodată de-a binelea, înainte ea să răspundă Marinescu .glasul îi tresări bănuitor și hotărît:

— Unde a fost? Dacă a fost la Niculina să nu vie...

lira să-i răspund: — „Ba la Niculina am fost. dar poți să n-ai nici o grijă...”, însă Marinescu îmi luă înainte:

— Ce tot Niculina, trâncănești, fă... domnul locotenent, n-auzi, acum a sosit călare... Uite calu' la poartă.

'Măriuca își liberă ochii de sub pumni și când mă văzu atât de aproape, smulse așternut de sub dânsa și se înveli în el cu pudoare, iar glasul ei protestă din nou, lot la persoana a treia:

— Dacă a fost la Niculina, nu vreau... Mi-e cumnată...

Ce dracu? Nu suntem căini...

— Ce, ești zmintită fă năroado... Ce lot îi lrâncă- nești cu Niculina... Deșteaptă-te bine...

Pe urmă, caporalul Marinescu, care se ridicase și mă întâmpină ca un gospodar bucuros de oaspeți, îmi explică de ce Măriuca și-a așternut pe jos:

— Arc și pat bun și odaie bună, domn' locotenent, dar o să vă fie prea cald... e o bunglineală noaptea asta...

Apoi zmulgând de jos cu o zmulură sigură, făptura femeiască, de la care nu distingeam decât aceiași ochi privind pieziș și rușinat, dar atent, de lângă dânsul, îi strigă:

— Dă-te fă și tu, mai încolo... Ce tot zgâești ochii la dumnealor. Că ești fată mare, nu ți-e rușine...

Ei se dădură ceva mai departe, lot pe prispă, iar eu mă lăsa într-un genunchi, lângă Măriuca văduva, care-și lot ascundea fața, descoperind numai câte-un ochi, prin despicătura preșului ce și-l aruncase în cap.

— Nu-ți fie teamă Măriucă, grăii zugrumat, întinzând mâna tremurătoare, în cuptorul de plăceri de sub așternu- lurile aspre...

— Jură că n-ai fost la Niculina... se apără ea liotărită.

Și peniru înlăia oară în viața mea, fusei nevoit să de- viu sperjur.

Coborînd spre Nistru agale, îmi dam seama că propriu zis nu era chiar o abateri de la datorie, aventura de la care mă rcîntorceam cu Marinescu. Distanța era prea mică de la cătunul pe care-l descoperiseră oamenii mei și care nu figura pe harta statului major. De altfel, în Basarabia găsești unc-ori, unde nu te gândești, că- le-va ogrăzi strânse împreună, prea puține și prea izolate de alte așezăminte omenești ,ca să poți da locului vre-una din denumirile consacrate.

Așa că nu tocmai acest lucru, era cea ce mă nedumirea pe mine mai mult în aceste clipe, când ziua se îngâna încă cu noaptea. Dar mă minuna mult faptul, că vrând să-mi reconstitui timpul petrecut acolo nu izbuteam să alcătuesc în memorie chipul Măriucăi-văduva. Statura i-o vedeam, mișcările i le resimțeam, dar figura ei era ncprecisă, ba chiar cu lotul nebulosă. Propriu zis nici nu ne văzuserăm. Poate ea pe mine, dacă se bucura cumva de ochi mai pătrunzători decât ai mei. Dar slavă Domnului știu că am o vedere...

Biata Măriuca, semi-întunericul care domnise asupra-ne lot timpul mă împiedecase să văd pe cine iubisem în noaptea asta. În schimb boiul alb al Niculinci era înfipț ca un stâlp de jar în crcerul meu. Ori cât balsamul ușurător pe care-l vărsasc asupra-mi cu adevărată risipă Măriuca, ar fi putut să-mi ajungă multă vreme; mândria înfrânlă era mai puternică de cât orice nebulie senzuală ca imaginea Niculinci să nu-mi revină în minte, îndală ce mă desfaceam dintre brațele primitoare.

Mă gândeam numai dacă plecarea mea dărză nu trezise și-n ca lot aceeași stare de suflet. Și o vie curiozitate, îmi da imbold să doresc cât mai grabnică apropierea nopții. Revenii 111 mai multe rânduri și lucrurile se petre-

GIH I. MIHAESCU

cură întocmai. Ochiul de albeață al ferestrei celei mici mă privi necontcnil, cu ostilitate și plecai din ce în ce mai îndârjit, ca să-mi potolesc bătăile inimei la pieptul pri-mitor, moale ca două maldăre de cărpe și destul de des-vollat al Măriucaii-văduva, pe care în cele din urmă putui s-o văd odată și înăuntru la lumina lămpii.

Mai târziu îmi răii escapadele, iar dela un timp încetai vizitele sterile la Niculina, or cât mă ardea amintirea lunecoaselor ei miădieri. Neisbânda și necazul sufletesc le potolii iar în cărți și cum revolta sângelui aveam acum unde s-o astămpăr, Sfânta Biblic, cărțile de Istoric și de Mitologie, nu-mi mai făcură nici o impresie, ba chiar mă plictisiră. Toată viaga lor, toată puterea lor de aprin dere și de convingere se scurse ca ori ce vlagă; omenească în spasmurile identice și mecanice, cărora mă lăsam cu regularitate bi ori chiar în-săptămânală, în înlăntuirea de dulce toropeală și de delicioasă dobitocie a membrilor, ce abia se estompau în negură, ale unei a- nalfabete rurale. Toate femeile celebre ale vastei drame omenești se reduceră la elascitatea de somieră lăsată a pântecului blond, pe care Măriuca mi-l punea cu a- tăta desinvollură la dispoziție, la plăcuta albeață de puf, în noapte, a sânilor ci, care, apăsați fără îndoială de îndelungată vreme încetaseră să mai opue orice rezistență.

Binecuvântam pe Măriuca, pe biata văduvă săteană, care cu atât de puțin mă zmulsesese din înceștarea de foc, a cărților, dătătoare de insomnii haine, de ambiții nesă-buite și atățătoare la păcat.

48

Revenind într-o
dimineață dela ca, în
pasul agale al lui
Pafnute, descoperii în
calea mea floarea de
lumină a stelei

dimineții. Ea urca
nesimțit spre boltă,
parcă suflată din
urmă de marea
respirație a
revărsatului de zori.
În nopțile
următoare ,ea se ivi
și mai din timpul
nopții la întâlnire și
obișnuii să plec din
ce în ce mai de
vreme din așternutul
cald și muced, întins
pe podea pentru a
eși cât mai la timp în
calea acestei
fecioare, pe care

însfâr- şit mi-o da
împărăția răsăritului

.Din mijlocul alaiului de constelații, care atunci mi-era indescifrabil, ea-mi stămi desigur curiozitatea fără nume a misterului fecioriei ei divine. Picătură cu picătură, curiozitatea asta îmi desmorți sufletul ,ca un elixir miraculos, spre un amor cu totul nou și neașteptat- O sete de pur și ideal era acest amor, de necunoscut și de nemărginire. În ce carte nouă de semne, trebuia să-mi întrevăd pe. noua aleasă ?...

În dimineața aceia nu trăsei nici un somn zdravăn, ca de obicei, ci deschisei prima carte de matematică, la care se întinse întâi mâna mea.

1 acusem încercările trebuincioase, pentru a-mi împăca conștiința de ofițer. Inchipuii alarme subite și pornii cu Gârneață în galop zănatec ca să ajungem la post. În și mai puțin de zece minute eram acolo. El știa o cărare foarte dreaptă, în pământul ăsta bogat în vegetație și colnice și cu drumuri nestatornice. Alte ori, reîntorcându-ne din cătunul fără nume și fără loc pe hartă, o luaram pieziș, în dreapta ori stânga și puturăm să ne dăm seama cum patrulele îndeplinesc consemnul la ore cu totul matinal, atât de grele de controlat. Stimularam astfel zelul soldaților. Iar când avuserăm norocul să strângem în pieptul cailor, un fel de cerșetor nocturn, cu răspunsuri suspecte, de sub zdrențele căruia scoascrăm revelații interesante pentru justiția militară și siguranța statului, micile mele abateri dela post și oarecum dela datorie, îmi apărură nu numai scuzabile, dar chiar necesare și oblige-galorii. Abia atunci lini dăduli seama că misteriosul cătun din spatele sectorului, intra deadreptul în oblăduirea și răspunderea mea, cu atât mai mult cu cât scăpase până și ochiului scormonitor al Serviciului Geografic. Astfel vizitele mele la Măriuca deveniră de interes militar, lărgindu-mi dela sine consemnul. Ele, cu toată opinia contrarie și foarte stăruitoare a lui Gârneață și Căbuc, începură a fi menționate în rapoartele mele și felicitările GIB 1. MILIAESCU comandanților nu înlăzăiară să-mi mânguească spiritul investigator, de care dam dovadă.

Într-o noapte, dinaintea pasului agale al cailor noștri urcând colnicul spre cătun, o umbră înaltă se desprinsese de sub pletele unei sălcii și doi ochi cu fosforescente de pisică se mistuiră în întunec. Auzirăm un râs ușurel și înbietor, care se topi de-așemenea odată cu mișcarea unui vestmânt femeesc.

— Mă iau după dânsa? Eu cred că e nașa Niculina, șopti Gârneață, îmboldindu-și calul.

Dar îi apuca repede hăturile și-l oprii scurt. Și eu bănuisem că era Niculina. Dar tocmai pentru aceea: înainte, la Măriuca! Gârneață încuviință cu larg semn de surprindere și cu lumină de admirație în ochi. Tactica mea îl intrigă. Când caii pomiră, râsul ușor răsună iarăși, dar fu ca și când nici nu l-am fi auzit și cotirăm pe hudiță spre Măriuca, la pas, nepăsători.

La raita următoare — și desigur că-n răstimp, Niculina ne ținuse calea în fiecare noapte — ea nu se îndepărtă, până când caii nu fură lângă dânsa. Se ținea dreaptă, deși aveam aerul că vrem să trecem și ni se pare îndrăzneț că nu ne face loc. Ea râdea într-o doară și apucă voinicește dârlogul lui Pafnute.

— Ce dorești? îi strigai răgușit...

Dar ea izbucni jîn râs sonor și se mistui după un plop. Îndrumai cu genunchii pe Pafnute într-acolo. Ea răsese iar și se înapoi depărtă încă...

Oprește-te! îi șuerai.

Iar ea râdea ușurel, sărea ca o căpriță fermecată, oprindu-se din loc în loc să vadă dac-o urmez, apoi pornea mai departe chicotind înăbușit și fâgăduitor.

50

Când dădurăm în hudiță, în dreptul casei lui Serghe Bălan, fu rândul meu să răd, cu răutate: înlorsei brusc calul și-i dădui pînteni de trap voios spre Măriuca. O clipă mă-ntorsei numai să văd silueta cenusie a păcălîitei, dreaptă ca un stălp în cadrul porței: lumina stranie a ochilor ei întunecați mă ajunse până aci și ea nu putea să fie atât de tare decât desigur aprinsă de ciudă, ori de ură și de răzbunare. Dai* eu — cunoscător vechi — știam în ce pot să se prefacă toate acestea.

Îmi alcăluiam sufletul de flacără al Niculinei în zilele și nopțile când rămăneam la post. Exercițiile de algebră și somiera lăptoasă a corpului Măriucai în noapte, îmi dau tot sângele rece să intru nepăsător și sigur de mine în luptă cu focul. Pe când Niculina nu avea de unde să afle puterea de balsam răcoritor a unei științe abstracte.

Totuși, seara, înainte de a-mi qădea ploapele, întinzându-mă molatec în așternut, cei doi ochi de păcură ardeau ca două candelile, ori unde-mi întorceam privirile și din întunericul cămăruței de scânduri șuera ușor un răs ademenitor.

Mă așteptam, revenind mai apoi în cătunul fără nume, ca silueta nocturnă a Niculinei să nu-mi mai tae calea, după întâmplarea din urmă. Plecam cu acest gând și mi se părea atât de firesc, încât stăpăn pe seninătatea sufletului meu, credeam că plutesc deasupra lui Pafnutc, strategul, care acum învățase bine și acest drum, și mă ducea cu mers sigur și liniștit. Cu un găt mai în urmă, calul însoțitorului înaintași el plecându-și capul voios, lăsându-se dus de înțelepciunea patrupedului mai matur, ea un tovarăș mai tânăr, care acum pomește la prima aventură.

Cu cât ne apropiam de micul cătun, cu atât însă simțeam în sufletul meu scurmând straturile liniștei, degetul unui fior. Și cu toate că mă scuturam pentru a a- lunga această dispoziție nevoită, totuși ochii căutau pe furis colnicul pe carc aveam să urcăm și unde câțiva plopi drepti și câteva sălcii pletoase ascundeau intrarea acestei neștiute așezări omenești. Privind într-acolo îți dai mai bine scama de ce cătunelul fără nume nu figura pe nici o hartă: pentru că un val încovoiat lin, aproape nesimțit de pământ tapisai cu dumbrăvi îl ferea de orice rază lăturalnică. Când urcai pe colnicul ușor ți se părea că ai să dai de un platou, pentru că din partea de unde veneai pulcai zări plopilor păretelui din fund. Abia sus pe coama rotundă și agale îți dai scama că platoul e sco- bil și căn fundul căldărei de lut înverzit, despărțite printr-o hudiță¹ în formă de bumerang, abia se ridică dela pământ cele vre-o douăzeci — poate și mai puține -- căsuțe de humă văruiță. Doar casa ceva mai răsărită a Niculinei, pe-o parte și alte două pe partea cealaltă ocupau latura cea scurilă a bumerangului. Aci scobitura era puțin mai ridicată și era de mirare cum acoperișul

casei lui Bălan nu se putea vedea din afară de colnicul rotund și ocrotitor. Coliba Măriucăi, era cam la mijlocul lalurei celei lungi, cară se înfigea adânc sub pereții depresiunei, așa că intrarea și esirea din cătun era cu puțință doar la cotul brumerangului pe unde veneam noi și toată lumea, ori peste hotarele din afară ale ogrăzii lui Bălan, pe unde băătura era lină și ușor aplecată. Făcând aceste considerații topografice, credeam că am să potolesc unghia scormonitoare a curiozității neliniștile, care creștea în mine cu cât ne apropiam de cotul brumerangului: mă va mai aștepta și acum acolo, sub pletele ultimei sălcii femeia neînvinsă și chinuitoare ca un drac?

Ochii mei împunseră cu nerăbdare întunericul, spre piciorul sălciei cu ramurile vărsate: la început avusei o tresărire de desnădejde pentru că nu distingeam nimic mișcător acolo, dar îndată apoi o revărsare de marc satisfacție mă umplu. Niculina era una cu trupul zgronțuros al copacului. Stătea lipită de salcie cu o ramură lungă în mână și când fusei aproape plecă ochii în jos, începând să zmulgă frunzele lunguete: una după alta. Ochii nu se mai ridicară spre mine ademenitor și nici râsul ușurel nu mai șueră. Am lăsat pe Marinescu să treacă înainte, iar eu am descălecat lângă ea. Dar când am fost alături, s-a zmucit supărată și a pornit: am urmărit-o, cu calul de dărlogi! Se ținea necontent înaintea, lăsând fără răspuns întrebările mele. Când am ajuns la casa lui Serghie Bălan, ea sa dat în dosul porții pe care a închis-o, spunându-mi ca unui necunoscut:

— Ce dorești dumneata?

Deși acele ambiției mă înțepau fără potol, totuși nu m-am aruncat pe cal și n-am dat trap îndărjit, cu toate că o toană de gând îmi da sfat să fac din nou astfel. Ci i-am răspuns posnaș:

— Mă rog, aici stă domnul Serghie Bălan?

— Da, aici stă, îmi răspunse ea, parcă plină de răutate. Și e plecat de două săptămâni, adăugă de astădată, clătînând capul parcă în semn de mustrare...

— Lipsește de două săptămâni? mă minunai eu glumeț...

— De două săptămâni, întâi ea, t-îând cu o mână poarta și cu privirile pierdute prin ostrețe.

— Da pe Niculina, soția lui o cunoașteți?, o întrebai răzând. Una înaltă și cu părul ca noaptea... Și cu ochii negri ca păcura... de te ard tot ca păcura...

— O cunosc, îmi răspunse ca, e o proastă și o rea, că-n lipsa lui bărbatu-său stă pe la ostrețe și pe la pârleazuri de vorbă cu striinii...

— Păi dacă bărbatu-său stă cu ea numai câte trei zile, și pleacă pe câte-o lună... Nu se prea prăpădește nici el cu firea de dânsa...

— Ba asta nu s-a întâmplat niciodată să stea numai trei zile, sueră ea, scuturându-și capul cu mândrie. Că la întoarcere nu ar mai găsi-o...

Nu știu, mi s-a părut sau Niculina și-a mușcat buzele și ochii i s-au mișcat în chip ciudat. Dar nu pricepeam de ce. A râs apoi cu stângace cochetărie și a schimbat repede vorba:

— Ce dorți dumneavoastră?

— Să deschideți poarta...

— Dar dumneata n-ai mână? Și chicotind de-odă se mistui în fundul curții.

Mi-am oprit calul lângă scărița, care da în pridvorul dcschis. Eram încurcat cu Pafnute, înainte, când mă a-băteam pe-aci, îl lăsam în seama însoțitorului, care se întâmpla. Acum priveam nehotărît spre numeroasele a-carcturi ale ogrăzei acesteia, grajd, staul, magazie, co-tete, cotinețe, dintre care niciunul nu-mi da impresia să GIB 1. MIHĂESCU

fie ocupat de titularii respectivi. Eram gata să strig pe Niculina ca să-i cer părerea, când fusei ușor apuca,¹ de mână: Niculina era lângă mine, și mă privea zămbitoare. Mă lăsaî dus de dânsa: străbăturăm ograda în fundul căreia ea deschise o porțiță de scânduri. Intrarăm într-un fel de grădină pătrată, cu urme de răzoare invadate de ierburi mari, într-un colț cu un nuc enorin, răspândind prin frunzișul încă neconrupt de nici o pată galbenă, mirosul particular și dur al puternicei lui seve. Prin ulucile dispuse orizontal, care o îngrădeau, Niculina mai găsi o porțiță. Eșirăm pe un fel de dâmb ce se rotunjea atât de agale, că l-ai fi crezut câmp¹ deschis. Cățiva nuci mai modeste își ridicau ici, colo mogâl-dețelc din făneață. Dar mai departe dâmbul se lăsa repede și răpănos spre lunca Nistrului. Lângă un coborâș mai potolit, bine ascuns de ochii celor din vale prin bălării și prăbușituri de argilă, o salcie enormă lăsa să-i atârne atât de jos împletitura deasă a crengilor, că în jurul trunchiului ei scorburos se făcea ca un fel de tunel.

Acolo mă îndemnă Niculina să-mi leg calul: avea destulă iarbă de păscut sub vastul coviltir al sălciei. Și pe cărăruia abruptă bine disimulată de tufe și mărăcini-șuri, care făcea în jos, mă sfătui să cobor, ori de câte ori îmi va spune că trebuie să-mi aduc calul aicea. Dar mă puse să jur că niciodată nu voi urca pe acolo și de scoborît deasemeni nu voi scoborî până ce nu voi avea încuviințarea ei. De jos din vale, tăind câmpul, puteam da repede în urmele de drum — căci drumuri propriu zise în părțile acestea erau cu neputință de găsit — pe care veneam și plecam de obicei din cătunul fără nume. În- tr-adevăr, în fund de tot se distingea fașa sinuoasă și zugrumată din loc în loc a zăvoaielor Nistrului: în înco-lăctura bizară dela mijloc era postul meu. Îl lămurii a-ceasta Niculinei și ea înclină din cap, cunoscătoare.

54Îi propusei să-i ținem de urât lui Pafnute sub minu-
oala boltă de verdeață. Dar ea refuză să slea atât de
departe de casă:

— Poale vine Serghie, îmi explică... Cum aud eu și
unde să-i spun c-am fost?...

Pornirăm amândoi umăr la umăr; eu-i petrecui brațul pe
după șale și ea făcu acelaș lucru cu mine. O a- propiai și-
o sărutai lung, până la înăbușire, strivindu-mi pieptul în
piatra pieptului ei. Dar ca izbuti să se desprindă cu
mişcări moi și prevenitoare, care contrastau a- tăt cu
tăria cărnei ei, cu iuteala caldului a sângelui ce-i bătea în
gât, încât mi se părea că-l aud și mai cu seamă? cu
mlădierile ci furișe și dibace dinnainlc, când îmi scăpa
din cea mai strânsă îmbrățișare, cu undulări de șarpe.
Acest început de cedare mă îndârji, dar ea-mi șopti a-
șezat să mă potolesc și mă trase după ea de mână,
până u îngrăditura grădinii pătrate. Ne oprirăm sub nucul
cu miros pătrunzător.

— Să rămânem aci, îmi șopti eu. Dacă el vine, eu
aud]>oarta și când a mirat în casă, pătrund și eu după
dânsul, de parcă am venit din ogradă... Iar dumneata o
iei binișor la vale cu calul...

— Dar dacă vine pe dincoace? o întrebai. Și dacă-i dă
de veste cumva Pafnute, că sunt aci...

Ea-mi răspunde prompt, ca și când de mult ar fi cum-
pănit lucrurile acestea:

— Poți să n-ai nici o grijă... numai să nu calci cu-
vântul meu... C-apoi c mare ...poznă... înțelegi...

Mi se păru c-a vrut
să spuc altceva în loc
de poznă. Își încreți
chiar fața parcă
surprinsă de-un gând
subit și neplăcut, pe
cârc nu-l prevăzuse.
Dar repede se scu-
tură și se întinse

ademenitor, cu
brațele în sus,
râzând ușurel cu
râsul ci de ispită.
Sânii i se ridicaseră
și ci și păreau că se
freacă unul de altul,
în întinderea leneșe
și lascivă

.Dar aceste jurăminte și reticențe cu fereala ei de-acum de a mă duce în casă, cu grija de a-mi arăta ascunzătoare pentru Pafnute și drum de scoborit în grabă, se împreună în minte-mi cu acel ciudat răspuns al ci de adineauri, că rămăsese de două săptămâni fără bărbat. Atunci când plecase el? Căci tot pe-aproape acum două săptămâni, ea mă primea la dânsa, pentru a mă înebuni și a-mi rezista cu atâta înversunare la insistențele mele deslănuite. Cât stă bărbatu-său la dânsa, când venea? Doar o noapte, două... Și-atunci de ce n-ar veni tot mai pe ocolite, pe din dos, cum ar avea drept un om care-și lasă atâta vreme o astfel de nevastă singură?... Mi se pare ca Niculina își făcea socoteala greșit, dar nici prin gând nu-mi trecea să-i stric cu astfel de controversate dispoziția ei cu totul deosebită din această minunată seară.

Căci acum Niculina cu mâinile împreunate deasupra capului, cu brațele goale de căderea mâneilor largi ale capotului ei cenușiu, cu pieptul arcuit înainte se zbătea pe loc ca într-un fel de dans ciudat, un dans al nemișcării, la care lua partea doar sticlășul ochilor și râsul ușurel. Un dans liniștit și tăcut, care-mi permitea să-i înșir încântarea mea cu glas scăzut și tremurat, cu brațele întinse și tremurătoare. Ea da însă îndărăt pas cu pas în același poziție și ochii, râsul ei șoptit vroiau să-mi arăde cât de puțin se sinchisea de trecătoarele mele jurăminte. Dar ochii aceia mă fixau în noapte cu strălucirea lor neagră, și cum mă trăgeam în pas târit după dânsii, ca un adormit, simții pofta-mi năprasnică și de atâtea ori

amăgită, zbatându-se zănațec ca o flacără suflată de vânturi, într-un vârtej de desnădejde și de rătăcire. Deodată Niculina vrointi să scape mișcării mele celei mai desperate, se lăsă în genunchi, necontenit cu brațele întinse și împreunate deasupra capului, ca în executarea unei figuri noi din acelaș dans ritual. Când mă prăbușii asupra-i nu-mi făceam desigur nici o iluzie c-o s-o prind; cunoșteam doar bine dinainte cum căzuțul în genunchi era unul din cele mai dibace figuri ale ei de apărare. Dar deși a avut la îndemână frântura de clipită ce-i trebuia ca să scape, — am văzut bine, perfect de bine acest lucru — Niculina în loc să se ridice cu uu vâslui de umăr în lături, cum i-era obiceiul, se întinse jos cât era de lungă și brațele, se desfăcură, ca să i se împreune deasupra spinărei mele.

Atunci simții deodată aroma pătrunzătoare a nukului și-n rostogolirile care urmară văzul steele aprinzân- du-se de svăcnirea lor firească, dar atât de puternic că parcă dântuiau ca pe fundul unei imense tamburine, pe care o agila sălbatec deasupra infinitului un titan în-ebunit.

Formele cu rezistențe și flexibilități de oțel fin ale Niculinei îmi dădură bucurii nemaicunoscute; în schimb, îmbrățișarea mea îndelungă o covârși de tot și o preschimbă dintr-o căprioară sălbatecă, într-o pisică nespus de calină. Iar nukul era amețitor. M-așleptam ca până și Pafnule să sărbătorească izbânda mea printr-un nechezat triumfal, din peștera lui de ramuri plângătoare. Dar Pafnule, care simțea desigur cu mirosul lui fin, bucuria mea nemărginită, era înainte de toate un cal discret, menit unei cauze, pe care el o credea superioară și ca un militar adevărat ce se simția, prefera să păstreze muțenia cea mai desăvârșită.

Cum slani tolănit în iarba deasă, alături de Niculina, sub coviltirul cu foșnet mătășos al coroanei nukului, mi se părea că suntem amândoi într-o lectică, care se leagănă în spații astrale. Și numai la această imagine, într-o clipă de răgaz a palimei răpuse, mi se întoarse gândul la pre-veniriile Niculinei, la jurămintele, pe care mă puse să le repet că n-am să scobor de cât cu îngăduință pe cărarea din mărăcinișuri, la ferestruica cliptoare din odaia unde mă primise până acum, și care mi se păru că mă fixează de undeva din negură ca un ochi plin de albeață. Iubirea abia deslăjnită dură încă mult și nici un pumnal neașteptat nu mi se înfipse în șale, răsărind din iarba, și ridicându-se răzbunător deasupra jocului de plăceri al convulsiunilor noastre. Și nici în seara următoare și nici în toate serile care urmară căci de-acum încolo, noapte cu noapte, venii să gust cu o lăcomie fără de seamăn, minunea de arome a nukului patriarhal. Iar Niculina își arăta de fiecare dată recunoștința pentru îmbrățișarea mea îndelungată și savantă prin chioțe înăbușite de surpriză, prin avalanșe isterice de pasiune, prin tributuri tacite de supunere oarbă, prin durata excesivi a

despărțirilor matinale, prin timbrul tremurător și stins și înfricoșat, cu care se interesa de ceasul întâlnirii de a doua zi.

Încât devenisem nespus de curios să cunosc figura lui Serghie Bălan, de care, prin curioase asociații de idei, putusem să mă tem în trecut. Trei săptămâni durii a-ceaslă nebunie istovitoare și-n tot acest timp vremea fu frumoasă. Primele frunze pălitate de galbenul morții se lăsară pe spinările noastre încordate, iar din când în când câte-un fruct rămas, cădea pe-alături cu bufnet sec de amenințare. Dar nu ne păsa de nimic.

Locotenentul Iliad s-a abătut pe la mine, să-mi spună noutăți. El mi-este vecin la nord; a fost la oraș, chemat de Comandament, pentru felurite motive de serviciu. Îl primesc cu mare bucurie, cu pește proaspăt de Nistru și cu câteva sticle de vin infundat. Privitor la pește, aflu delă el că domnul colonel, e foarte supărat pe ofițerii și trupa de pe frontieră. Unele sectoare, a declarat domnul colonel, nu se îndeletnicesc decât cu prinsul peștilor, în loc cu al spionilor și al contrabandiștilor care-și fac de cap. Dar va face o inspecție inopinată — ha, ha, inspecția inopinată a domnului colonel, cu care ne amenințăm în van, de când suntem în Basarabia! Și cei cari vor fi prinși că au întrebuițat grenadele și munițiunile statului, pentru prinderea șalăilor și-a crapilor vor trage grele consecințe...

— E ce zici de cega asta, Iliad... Așa, că e deasupra oricărei așteptări? Dacă domnul colonel mă calcă dimineața, până la prânz îi fac rost de-atâtea, ca la plecare să mai ia și cu el...

. —. Sunteți niște pescari ! ne-a categorisit domnul colonel. Atât, niște pescari... Dar am să vă refac eu militari..

.Domnul colonel Tătărauu e un personagiu foarte mi-
lităros și ursuz. Nu-i place să fie contrazis și dacă se
întâmplă să facem vre-un haz de vorbele și de
severitatea lui, nu mai încape îndoială, ca așa ceva nu
poate să se petreacă decât după o repede privire spre
ușă sau chiar o scrutare fugară a ferestrelor. Aici, deși ne
simțim la zeci de verste de comandament, instinctiv,
când glumă ni-l mai îndrăzneată, ochii ni se îndreaptă
spre orificiile bine înfundate ale încăperii. Dumnezeuule,
ce-ar fi dacă omul ăsta s-ar tine de cuvânt de fiecare
dată, când ne amenință cu inspecțiile...

Dar în afară de figura sumbră a domnului colonel, cu
colțul stâng al buzelor gata să se schimonosească într-o
fluturare de sarcasm, Iliad îmi mai aduce și imagini care-
mi trezesc în suflet deosebit interes.

Marusea se mărită! A ținut să întâlnească pe Iliad și să i-
o spună expres. Nu i-a pomenit nimic de mine, dar când
Iliad a întrebat-o involuntar, „Dar Ragaiac știe?”, a dat
din umeri animată de-un zâmbet pe care el nu se
pricepea să mi-l descifreze. Numai la urmă și în altă
ordine de idei, l-a întrebat foarte indiferentă, dacă
reîntorcându-se în sectorul lui, trece fatal și printr-al

— A, nu, — pol să înă duc direct... însă dacă dum-
neavoastră doriți, fac cu plăcere un ocol...

— Vai de mine, n-am nici un motiv să doresc...

— Poate că să-l fac... puțină durere camaradului
meu... aii, cruzimea asta înă va determina să trec
neapărat pe la el...

— Crezi că i-ar trezi vre-un sentiment o așa nouate?
Iliad mă îndeinnă să cred că i-a ținut un întreg curs
psihologic asupra felului meu do a fi. Miezul pălăvrăgclei
era evident acesta: că sub o aparență de mândră, de în-
căpățanată indiferență, se ascunde un suflet mlădios și
grozav de susceptibil. Rezultatul a fost că la urmă fata i-a
mărturisit că ca personal nu-i așa de grăbită: părinții
precipită oarecum lucrurile. Dar ea va face să meargă
astfel încât să putem juca și noi la nuntă. A auzit că la
vară, o să fim readuși: tatăl ei, respectabilul domn Ar-
cadie Nicolaeiuci Cuzmin e prieten bun cu colonelul.

— Și pe cine ia mă?

— Pe-un profesor... un profesor rus Vladimir Anti-
Marusea... Simt vag prin epidermă, amintirea caldă și
parfumată a apropierei ei; obsesia parfumului ei -favorit,
pe care nu știu cum îl chiamă, m-ar îmbăia poate și
acum sub suflul acestei evocări, dacă mirosul cert care
mă stăpânește până-n miezul creierului, al nukului cu săl-
batedă aromă nu l-ar preface în nimic. Biata Marusea, ea
n-a putut fi rusoaica visurilor mele cu toate că familia ei
a purces încoace din nu-mi mai amintesc ce ținut de
cazaci. Îi mai lipsește ceva, nu știu unde, la suflet, la
corp?... cine dracu' poate să spună... Mă gândesc un
moment să-l scriu c-am auzit veselul eveniment, și-mi
pare bine că se mărită. Dar știu bine că n-am s-o fac...

(II)B I. MIHAESCU

Din indiferență?!... sau ca să spun ca și dinsa... din teamă să nu precipit lucrurile... Dacă ea vrea să aștepte... să mă aștepte... evident, fără nici o nădejde și — cu siguranță — fără nici o schimbare a împrejurărilor... de ce să nu mă aștepte?... Și dând din umeri, închid discuția și afectez totală nepăsare...
În afară de pești din Nistru, femeile, de asemeni, nu mai lasă pe domnul colonel să doarmă- Adică femeile care trec Nistrul, printr-un sector sau altul, momind pe ofițeri.
— Nu mai admit nimic... sunt informat... toată granița furnică de femei plătite de bolșevici- Domnișorii mi le țin două zile și mai cu seamă două nopți și pe urmă le fac scăpate încoace sau dincolo... dacă nu le conduc chiar ei singuri o bucală de drum... încotro vreau ele, nu încotro trebuie să le conducă ei... În rapoartele dumneavoastră eu n-am văzut că e vorba de nici o femeie... iar siguranța prinde mereu... pe aici, pe la Chișinău, prin toate părțile... Pe unde intră femeile ăstea în țară? Și pe unde ies... căci s-au găsit scrisori dela ele... Ei bine, asta n-are să mai meargă... Orice femeie perchezitionată până la piele...
— Să trăiți domne colonel, totdeauna se procedează astfel...
— Perchezitionată pentru găsit scrisori, dom'le... nu pentru ce căutați dumneavoastră... dacă nu prezintă nimic suspect expediate imediat înapoi... dacă da... aduse sub o puternică escortă...
— La Comandament...
— Evident că la Comandament întâi, locotenent Iliad... Dumneavoastră lucrați cu Comandamentul... Noi, pe urmă deferim justiției militare... Ei bine, nici o femeie... dar absolut nici o femeie... Adică n-au încercat să treacă Nistrul, de trei luni, de când am ocupat frontiera, atâtea și atâtea comuniste care forfotesc pe aici?... Unde sunt?... Eu n-am văzut nici una... Bărbați cât poștești, femei nici una...
— Eu singur v-am trimis, domnule colonel șapte... acum trei săptămâni.....
— Nu vorbesc de țărânce de-alea, domnule, care vin să-și vadă rudele, sau să facă nițică contrabandă... Comuniste, spioanc... asta aștept eu... Când sunt murdare și babe, gata sunteți toți unu și unu la datorie... Dar când dama e bine... se face scăpată... știu tot, locotenent Iliad, vai de acela pe care-l voi prinde... Bagă de seamă, nu numai cariera lui va fi periclitată, dar chiar, îi voi deferi Consiliului de Război pentru complicitate și trădare... Sunt unii cari, ametriți, de-o vrăjitoare d'aslea sunt în stare chiar să nimicească ori să ascundă probele suspecte... Știi dumneata ce însemnează asta locotenent Iliad?...

(iib I. MIHAESCU

Știu domnule colonel
și tocmai de aceea
sunt foarte surprins
că dumneavoastră
aveți astfel de
băneli a- supra..

— .Nu zic că dumneata... și mulți alții... sau că dinadins... dar... amei... înțelegi dumneata... femeia e lucru' dracului, Uiade... din cele mai vechi timpuri istoria ne vorbește de astfel de cazuri... Ba chiar Biblia, cartea cea sfântă... Am să dau ordine severe... și am să *îndesesc* inspecțiile inopinate...

Conchiserăm, că domnul colonel era sub impresiunea vreunei cărți cetite proaspăt, unui proces senzațional sau vreunui film de cinematograf de curând venit în orașul, și care rămăsese cu cancelariile și trenul regimentar. Eu am râs cu multă poftă de această toană a domnului colonel Tătăranu, a cărui strășnicie și posomorită humoare o temem cu toții, după cum ne îngrozim de orice nouă idee îi căsunează câteodată. Înțelegeam de minune că dialogul ce-l avusese cu Iliad și care trebuie să fi fost exact ca conținut, nu se desfășurase tocmai în ordinea pe care mi-o prezentase el și nici unul din cuvintele rostite între dâșii, nu avusese nici dintr-o parte, nici dintr-alta vre-uti sens dublu ori echivoc. Dar camaradul meu de față a- vea o înrădăcinată înclinare de a trece un mucilit și un familiar în raporturile de patru ochi cu superiorii săi. În fond era și el un timid.

— Ar vrea să-i trimetem peșcheș ceva proaspăt, glumii, îmbiind pe Iliad cu culoarea de foc ce curgea din sticla cea nouă... I-aș trimete cu plăcere dragul meu... Dar unde e, unde e? arată-mi-o... s-o mănânc... Iliad căzu pradă unor gânduri adânci...

— Cuin au alții noroc, Ragaia? grăi el după o matură gândire.

— Adică tu crezi în bazaconiile colonelului?

— Măi băiatule... el pomeste dela premise destul de lemcinice... Cum de dă Siguranța peste ele?... Pe unde apar accste femei? pe unde trec?... Prin țările vecine...

— Și asta se poate... dar s-ar putea...

(II)B I. MIHAESCU

Să fie și cum zice
colonelul... Oh,
Doamne, îm-
părlășește-ne și pe
noi cu acest noroc!
Dar ia spune, Iliadc,
cum ai proceda la un
caz atare?..

— Cum să procedez?... Conform ordinului: percheziție până la piele... timp, evident, de vre-o două-trei zile, după caz... și pe urmă sub escortă la colonel... că e băiat bun, ori ce-ai zice... c el sever... se cam iutreo el une-ori cu mânia, dar când îl iei mai deaproape mon- ser... știi... și mai pieptiș... o mai slăbește și dumnealui... Ambiția lui e să nu-l iei în răspăr când sunt mâl mulți de față, înțelegi dumneata, ca să nu i se știrbească autoritatea... Dar între patru ochi e o grădină de om, dacă știi să-l ici, mă-nțelegi...

— Ar fi o minunată surpriză...

— Ba bine că nu... zău că m-am și gândit, m-am gândit mult, de când colonelul mi-a băgat în cap, cum aș proceda cu dacă mi-ar cădca așa ceva în mână... Foarte simplu, înțelegi, m-aș face că nu bag de seamă ale trei... patru zile de... percheziție... ha, ha, ha..., înțelegi, cu cine am de aface... pe urmă, după ultima noapte, înțelegi: „Madam' ți-ai închipuit cumva că-ți găsisai omu' ha, ha, ha... îmi pare rău madam, dar cu toată dragălașenia, înțelegeți... a dumneavoastră... am onoare să vă trimit Consiliului de Război...

Și Iliad mă privi cu un fel de bravură vagă în ochi, pentru a nu mă lăsa să cred o cât de infimă parte de clipă, că el n-ar pune în cele din urmă, datoria înainte de toate...

Dar încă trei zile... vorba colonelului... percheziție, nu glumă, ho, ho, ho... Și pe urmă: — Ce să-i faci madam' așa c valsul vieții...

Răspunsei alene și indiferent, privind într-altă parte.

(II)B I. MIHAESCU

— Xu-ți face nici o iluzie, că nu va veni niciodată... nu va mai veni, — și zâmbind gândurilor mele trecute completei.

— ...rusoaica...

Rusoaica?...

Rusoaica gândurilor noastre... așa cum am închipuit-o fiecare, când am venit încoace...

Spioana, vrei să zici?...

Poate că nu va fi spioană... ah Doamne, atunci ar fi îngrozitor... Dar tot ar fi ceva...

Iliad mă privi pe furis, pe urmă examinează fugăr și îngrijorat ușa și ferestruica...

— Ar fi mai greu așa... alenuai plictisii de mișcările lui, pentru că într-adevăr peste trei zile va trebui s-o predau mai departe...

— La urma urmei și după patru... sau o săptămână, rănji el lubric.

— ...pentru că dacă ea vine cu intențiile ăstea, nici-odată nu vei izbuli să joci în gândul ei decât rolul unui vasilache... Și tocmai pentru ca să nu rămâi în ochii ei un biet vasilache, — bătui cu pumnul în masă — înțelegi

Iliad, va trebui neapărat s-o dai peșches, peste trei zile, sau peste patru, sau peste o săptămână, colonelului...

— Pentru asia... și pentru... mi se pare, un jurământ... pe care...

— Jurământul de a nu te lăsa vre-odată să fii vasilache... nici în ochii altora... nici în ai tăi... nici mai cu seamă în ai ei...

Despovărat de-odăla parcă de temerea de a auzi dela mine ceva subversiv, Iliad îmi turnă voios în pahar. Dar privirea mea vagă, fixată într-un colț de odaie, îl făcu să-și rîdă încă toastul porcotos pe care buzele lui erau gata să-l frământe.

— Dar nu trebuie să mergem neapărat cu gândul, la situații de-acestea tragice, Iliade... Gândește-te că rusoaica n-ar fi decât o ,biată refugiată, gonită de spaima zilelor pe care le-a îndurat... O rusoaică a vremii dinainte, din romane și din visuri... Tu nu te-ai gândit la o astfel de apariție așa cum stai aci, la hotarul unei mari frământări omenești?... O femeie înaltă sau cum îți va fi plăcând, cu un pas lung și maestos, desmițând vestmintele de contrabandă în care s-a deghizat... Și târăgănată, vocea mea povesti și descrise vreme îndelungată întâmplarea stranie, care ar putea să survină... alcătui și descrise figura și silueta necunoscutii, care va aduce cu ea, în vestmintele, în mișcările, în sufletul ei o mireasmă mai puternică decât toate parfumurile cunoscute, decât chiar tăria amară și sălbatecă a nucului secular, ilecāl ori ce altă tărie știută și aspirată până la fund.

(IIB I. MIHAESCU

Seara veni repede.
Convorbirea după ce
dăinui astfel multă
vreme în ipotetic, se
reîntoarce la real,
păstrân- du-și lotuși
obiectul, lipicios prin
natura lui... Abia
acum aflai de
interdicția pe care
colonelul o impusese
căpitanului Bădescu,
pentru că începuse
să-și facă de cap cu
îngăduința dela
început. În ultima
vreme stătea mai
mult la oraș decât la
post. Pentru a-i arăta

(iib I. MIHAESCU

că nu se gândește de
loc să revină,
colonelul i-a luat
chiar locțiitorul even-
tual, pe
sublocotenentul Ilieș,
pe care la trecerca
noastră pe graniță i-l
lăsase anume..

.Această nouă împrejurare dăduse de vorbă
târgului pe câteva bune săptămâni. Barișnia Ghenea
trecea pe străzi foarte absorbită de gândurile care o
copleșeau firesc, din cauza acestui sbucium pe loc al
destinului ei - însă trecea foarte des pe străzi,
plimbându-și figura, despre care n-ai fi putut spune
niciodată dacă e cu totul tristă ori cu totul veselă. Iliad
crede că barișnia Ghenea se simte încântată de drama
mută, a cărei eroină s-a pomenit deodată. Acțiunile ei au
crescut enorm de mult din această întâmplare, mai ales
de când cu interdicția pe care uu s'von nespus de grăbit a
purta-o repede pe la urechile tuturor, din inima târgului
și până la câteva verste împrejur. Cel care suferă cu
adevărat de această nepotrivire a soartei în afară de
căpitan c bătrânul Ker- sanov, om onorabil și măsurat, a
cărui față mută de împietrită durere i-o contemplă în
tăcere și respect coreligionarii săi la întrunirile dela
sinagogă. Bătrânul se teme ca lucrurile să nu ia cine știe
ce întorsătură, care ar putea ptericilia cumva sănătatea
ori viața fetei sale pe care o iubește mai mult de orice pe
luinc; dar pentru orice ar putea să se întâmple, el c
pregătit sufletește și nimic, nici cea mai tragică
perspectivă nu i-ar putea determina să se abată o iotă
măcar dela conduita pe care nu el personal și-a impus-o,
ci pe care îngerul neînduplecatului său Domn i-o impune
în fiecare seară, când mâna lui cerească aprinde prima
stea în vastitatea împărăției celei fără de hotar.

(II)B I. MIHAESCU

Încăpătânarea lui feroce, dar cuviincioasă și demnă, a atras, asupra-i admirația nu numai a evreilor vârstnici, dar chiar a multor creștini, printre care, în primul rând domnul colonel Tătăranu, care-l consideră ca pe un vrednic păstrător al tradiției și al dalincilor sfinte, punându-le înal presus chiar de fericirea copiilor lui.

— Cu astfel, de oameni, un neam dovedește că nu e sortit picirei, afirmă domnul colonel, pentru care c-xeinplec patriotice, religioase și morale sunt cea mai înaltă expresie a înțelepciunii omenesti. Cel mai în drept să se pătrundă de exemplul acestui bătrân ovrei, a mai spus domnul colonel, ar fi tocmai domnul căpitan Bădcscu, a cărui lipsă de mândrie contrastează așa de vehement cu atitudinea de clasică; prestația a unui bătrân onest, simplu negustor de sifoane și siropuri.

Dar tineretul
amândoror
confesiunilor nu
împărtășește acest
chip de vedere. Cu
ușurința vârstei el
privește cu ochi
luminoși
desfășurarea
conflictului, cu
strania plăcere cu
care te așezi în
fotoliul de teatru ca

(IIB I. MIHAESCU

să te delectezi de
cruzimile vieții
omenești- Iar
căpitanul Bădcscu
din unghiul său de
vedere, face o
disociațiunc, poate
destul de justă, între
datoria ce-o are de
îndeplinii și pasiunea
sa lumească; Singura
concesie ce-o face
celei din urmă, din
dreptul convenit celei
dintâi e — spun
relele guri — că¹ și
după interdicția
colonelului, el lo' mai
încearcă agilitatea

(IIB I. MIHAESCU

picioarelor lui Volbur
pe drumurile de
noapte ale
Basarabiei. Însă nici
odată zorile nu l-au
în ai prins la târg, iar
— mai ales în acest
timp din urină, —
tocmai pe sectorul
lui s-au făcut câteva
capturi extrem de
interesante. Totuși
tinerelul celor două
confesiuni, zum-
zăne într-una că
întâlnirile "au loc cel
puțin odată pe săp-
tămână, în cel mai
deplin mister la

(IIB I. MIHAESCU

prietena și confi-
denta Glienei,
barișnia Manea
Balaban, ai cărei
părinți au
concepțiuni mai
puțin intransigente
asupra dreptului
celor tineri la viață..

.Lucrurile poposeesc deocamdată la acest punct și
 loată lumea e în așleplarcă unor noi și senzaționale
 evenimente: loată lumea binevoitoare ca în toate
 târgurile, vorbește numai în șoaptă, iar șoapta se întinde,
 se întinde... într-o parte spre urcșea surdă a
 habotnicului, într-alia spre auzul la pândă al domnului
 colonel...
 Până noaptea lărzii, suntem dcparle de lot de a- cestc
 neguroase și mocnitc evenimente. Rubiniul nostru se
 ridică la răstimpuri dese să ia Toc la lumina lămpii, în
 cinstea rusoaicci...
 Rusoaica fiecăruia nu va fi nici spioană, nici evreică, sau
 dacă va fi evreică, va sosi singură din împărăția soa- i
 elui-răsare.
 — Dar când, când?... se impacientează înlrc două în-
 ghițturi Iliad, pe care îl muncștc lot mai sălbatec nos-
 talgia neprevăzutului...
 — Asta se va întâmpla la iarnă, Iliad, când Nisrlul va
 îngheța și când toiu încoace și într-acolo va fi o mare de
 zăpadă... alunei piciorul ci, va cărmi ușor pe punica
 gheței, încoace... piciorul ci, Iliad... ți l-ai închipuit tu cum
 poate fi piciorul acela, Iliad...
 Iliad bea trei pahare unul după altul, înșă cu articolul
 asta sunt aprovizionat berechet... Iar termenul care l-ain
 pus și care nu e prea îndepărtat, — al înghețului
 pompează sânge aprins în vinele ccle mai ascunse ale
 corpului său, parcă iluminai de-o năprasnică revelație...
 Tu nu poți să le plângi, mă măgulește el, că n-ai
 cunoscut rusoaica adcvfirală... Marusea c visată de mulți
 alți... Mă mir cum...
 Il... Maruseă... dac-ai fi văzul pe Niculina...
 Niculina? . dar cinc-i Niculina?...

Însă Arșil, n-are importanță... Pe Marusea ți-o cedez ție Iliad. Mie lasă-mi pe rusaica ccalaltă cu picior înalt și ochii oblici, care va veni înfășurată în șuba < i enormă diu împărăția gerurilor. Și vorbesc înainte ca în prada unei halucinații, cu glas voalat și ritmat de accentul vinului generos.

— Las-o să înainteze prin tufșurile de chiciură ca o prințesă a iernei... Să sosească cu spaima nopții în spate... Și să găsească lumina scăpării în bordeiul ăsta de scânduri... S'o întâmpin sprinten ca un husear. Iliad, s-o ajut să-și scoată din buleandra siberiană. Iiniile lungi ale trupului ci și mlădierile de călăreți a stepei... Ochii lui Iliad au rămas nemăsurat de căscați, spre ușă. Ca și ai mei. Întru târziu el pocnește cu pumn greu în masă:

— Sectorul meu e cel mai puțin căutat de soldații lor, Ragaia, mă împărtășește el. E drept că și de refugiați... Dar un astfel de loc retras își va căuta ca- Ai dreptate, ai mare dreptate băiatule... Nu e cătuși de puțin exclus ca la iarnă... a... ce vorbești domnule... dar toată lumea asta... a vechiului regim... în fiecare an caută ieșire în-coace... Se zice că la granița poloneză... iar la noi iarna... cel mai puțin expus ești iama... Dragă, dar în fiecare iarnă, sunt cazuri întâmplătoare... am auzit camarazi din batalioane...

Și dogoriți de focul rubiniului, în bordeiul scăldat de căldura prieteniei, ascult surăzător, cum Iliad îmi explică, ...nu așa cu visuri... dar cu date certe domnule..." că fantezia mea e probabilă, ba e chiar posibilă... ho-tărit lucru, e mai mult ca sigură...

În seara care urmă, ducându-mă la Niculina, îmi lot potriveam gândul cum s-o împac mai bine pentru absența mea din ajun. Întrai puțin cam stânjenit în ograda cu numeroase și inutile acareluri, urcal tiptil pe prisma îngrădită și cercetai ferestrele luminate. Niculina era înăuntru. Ciocăni ușurel în geam. Ea veni repede la fereastră, făcu semne de alarmare și de discreție și eși degrabă la mine în cerdac. Îmi primi scuzele, cu vădită măgulire, dar și cu vădită dorință dej a termina mai iute. Nu despre așa ceva era acum vorba: bărbatu-său venise. Momen- lan era pe la vecini, dar punea să sosească în orice clipă. Trebuia deci să plec.

Peste trei zile în schimb, puteam să revin, dar cu condiție să ciocănesc tare în poartă, că dacă se întâmplă să-mi iese el înainte, să par că am venit în vizită ca lumea.

— Vizită, noaptea!

— Seara... când mântuiți lucrul... Ce poate să fie? Am să-i spun că te-am cunoscut, când ai venit în cer-cetare să descoperi pe unde-ți fug noaptea vagmiștrii și *saldații*. Numai că în fața lui trebuie să ne spunem dumneavoastră...

— Foarte bine, daqă c numai atât- Dar de ce n-ain juca puțin comedia chiar în astă seară?...

Nu. În astă seară hotărît nu. Şi nici înainte de trei zile. Hm. Noaptea asta era desigur destinată celui revenit. A perfect... Peste o jumătate de ceas el trebuie să se întoarcă, poate şi mai curând... Refuzai deci categoric să plec dacă nu n)ă însoţeşte până sub nuc. Şi mă arătai atâta de îndărjit, fusei chiar 'gata să pătrund în casă, că ea trebui să mă însoţească şi în cele din urmă, văzând că sunt hotărît să mă țin după dânsa oriunde, trebui să se lase apucată şi trântită în culcuşul nostru de iarbă.

— Nu-l pentru cine se pregăteşte l îi răsai în ureche, dar ea se făcu că nu m-audo. Mă opri să mă îndrept spre salcia pletoasă- Şi când ne despărţirăm la poartă, îmi şucră la rându-i llll ureche, înainte de a se pune pe fugă în casă:

Asta se plăteşte.Hotărîi să mă întorc când s-or împlini cele trei zile fixate. Şi mă dădui cu furie studiilor matematice. Acest bărbat, pe care-l uitasem, interveni atât de neaşteptat şi de stupid în rosturile mele, că mă simţii extrem de săturat de escapadele nocturne în cătunul fără nume- Viziunea cea scumpă, ţesută numai din fuiorul fără" prihană al în- chipuirii şi stărnită de iznoavă de vizita lui Iliad se înstăpâni iarăşi absolută şi exclusivă în sufletul meu- Ni- culina nu-i putea fi cel mult decât o palidă întruchipare pur fizică.

Şi a treia noapte izbutii să nu mă duc; dar în noaptea următoare, mă avântai în şea. Niculina era o perfectă întruchipare fizică...

Lăsai calul în grija lui Marinescu, care mă însoţea. Bătui în poartă la Niculina de mai multe ori, agasând zăvo- zii de prin vecini, care răspunseră cu mărâituri şi pe urmă cu lătrături. Eram gata să plec, pentru că întârzierea ei mă făcu s-o închipui cu membrele amestecate într-ale bărbatului legitim, pe crivatul din odaia unde mă primise întâi şi avusei mulţumirea să constat că resentimentul pe care-l încercai la această idee, nu era câtuşi de puţin de gelozie, ici piu- şi simplu de scârbă. Murdărită de acel tărânoiu sălbatec şi călător, fratele Măriucăi-vă- duva, Dumnezeu Doamne, Niculina nu trebuia să-mi mai trezească nici o bucurie. Făcui trei paşi înapoi şi zăvodul ogrăzii din fată dădu la mine, încercuindu-mă în reflectoarele mici şi albastrii ale ochilor lui turbaţi şi muşcând ştachetii porţii cu albul perfect al dinţilor nimicitori.

Nu ştiu cum îmi veni atunci în minte râsul sănătos şi dantura puternică a Niculinei că ideia mădulelor amestecate mă năpădi iarăşi şi mă toropi; năuc deschisei poarta şi în curând eram dincolo de pâlmar. Gândul că bărbatu-său ar fi iarăşi la vecini şi că ea ar fi putut atîpi, aşteptându-l, mă îndemna la îndrăzneală. Abia acum se făcu lumină la fereastră din fund. Sunt amândoi împreună? L-am deşteptat din somn?... Nu, este încă de vreme... şi eri n-am putut să viu...

Niculina îmi ieşi înainte. Era singură şi-mi simţise paşii.

— Am bătut la poartă... îi șoptii.
, — Bun, bun, bun, poftiți!...
— Adormisei?...
Ochii ei răsăură și înclină capul încuviințând, dar nu părea de loc somnoroasă.
— E la vecini?
Niculina aprobă; și de data asta.
O apucă de mână și-i strecură la ureche:
— La nuci
Niculina își smulse brațul și-mi astupă îndată gura, dar tot așa de repede își retrase mână privind îngrozită spre poartă și prin curte. Afară se lăsase destul întu- nerek. Energică și hotărâtă ea apăsă ivărul ușei și deschise :
— Da, poftiți vă rog...
Și-mi făcu semn imperativ că trebuie să execut lot ce-mi spunea ea.
Intrai după dânsa.
— Dacă nu dormei, de ce n-ai ieșit când am bătut în poartă?
Ea-mi aruncă, drept răspuns o privire teribilă, caro m- amuți. Apoi examinează cu grijă fereștrica suspectă și păru c-ascullă. Fără voie mă pipăii la buzunarul dela spate, unde-mi țineam browningul.
— Dacă nu începi să vorbești, cum ți-am spus, nu mai poți rămâne aici...
Și după o pauză de încruntare, îmi explică repede și-n șoaptă:
— Am crezut că-i el afară, —< și are să-ți deschidă.
— Va să zică, el știe de mine... I-ai spus că viu pe aci...
— I-am spus că te-am poții într-una din serile astea... pentru că știam că el va fi aici...
Îndală veni până la noi zdupănilul greu al porței în ușori, apoi pași tropăii și voinici în bătătură și pe treptele scăriței.
— Vine, mă asigură fără să mai fie nevoie și cu dul- ceață în glas Niculina, iar mâna mea rătăci din nou spre buzunarul înarmat.
O statură zdravănă, înaltă și sfruntătoare umplu lot cadrul ușei. O figură, pe care o mai văzusem undeva. I ndc? Imposibil de ainiuit. El avu o surprindere calmă și calculată când ni se întâlniră ochii. Dar în pumn eu simteam Walter-ul mic cât un mâner de cuțit și-n adâncul buzunarului degetul cel mare împinse ușor piedica deoparte.
Sergheie se pregăti să spun,ă o vorbă dar bărbia și fălcile lui se mișcară degeaba, de parcă ar fi isprăvit numai ceva de mestecat. Pe urmă se mai uită în dreapta și-n stânga, dar fără nimic agresiv în mișcări. În cele din urmă izbui să articuleze.
— Dumneavoastră sunteți domnul locotenent?
N-avusei timp să răspund că Niculina îmi luă înainte:

— Faceți cunoștință! Soțul meu Serghe Mihailovici și Gheorghe Ivanovici... domnul locotenent dela Nistru... Gheorghe Ivanovici era denumirea pe care mi-o dăduse la începutul întâlnirilor noastre, când se interesase de numele meu și al talei. Mai pe urmă, din seara pe-i trecută sub nuc, mă numea scurt: Gheorghe...

— Bucuros de cunoștință, poftim ședeți, înă îndemnă Serge Bălan, întinzându-mi mâna.

Abia acum băgai de seamă că samovarul marc de alamă lucitoare scotea pe coș un abur ușor.

Serge Bălan purta cămașă rusească de postav verde încheiată pe umăr și era încins peste mijloc cu nouă } și scumpă curea. Pantalonii, de aceeași culoare intrau în cismc lungi și strâmte, care-i ajungeau până la genunchi. Fra roșcovan la față și închis la păr, cu mustăci galbene, subțindu-se spre ascuțiturile ridicate.

Fusei servil cu prăjituri de nuci, de doveac și cu plăcintă cu brânză, pregătite de Niculina, iar după ceai Serghe eși afară să aducă o sticlă mare de cinci chile, cu minunat vin roșu închis ca sângele de iepure.

Îi câștigai atât de repede prietenia, mai ales că mă purtai față de Niculina cu o cuviință din cale afară de protocolară și ingenuă, încât femeia trebui să-mi recunoască meritul printr-un zâmbet elocvent, pe deasupra capului acestuia haiducesc.

Abia acum aflai spre marea mea stupoare și bucurie, că Niculina era o cetitoare, ba chiar că începuse și învâțătură gimnazială. Mă surprinse cu atât mai zdravăn a- ceastă noutate, cu cât mai demult, când mă cercetase cu ce-mi petrec ziua și-i vorbisem de cărți, ea păruse că acordă un interes respectuos spuselor mele, dar nu se grăbise să-mi arăte că nici ea nu e o ignorantă, cum ar fi făcut orice femeie din lume. Dinaintea bărbatu-său ea dovedî însă mult interes acestui subiect în convorbirea noastră. Cunoștea câteva romane de seamă rusești și foarte multe de autori fără însemnătate, sau de autori, pe care cu li ignoram. Cetise și traduceri desigur în ru-sește: Mizerabilii, Germinai, Contele de Monte-Crislo, Ma-dame Bovary, Quo-Vadis, Bel-Ami, mult Duinas, Sien-kiewicz și Zola, puneă pe acelaș plan Cei trei mușchetari cu Război și Pace și mărturisea foarte natural că Manon Lescaut a impresionat-o la fel ca Frații Karama-zov ori Ana Karenina, ba se părea că poate și mai mult. Serghie cetise și el ceva și arăta nelimitată admirație pentru Sufilele moarte, Taras Bulba și câteva povestiri de Pușkin și Lermontow, adică pentru întreaga lui lectură; acorda deasemeni o cuviincioasă atenție răsunsetului atător nume ilustre mai ales streine și se simțea nespus de onorat că astfel de convorbire avea loc sub acoperișul lui. Îi făgăduii să-i fac rost de moș Creangă, și ceva Sadoveanu.

E dela sine înțeles că
din clipa acestor
revelații, ochii mei
învăluiau pe Niculina
în lumini irizate de
culori cu lotul noi. Mă
simții nevoit să aduc
vorba despre Olt și
despre locurile mele,
despre origina,
trecutul și viața mea
de-acuma, să fac
comparații între
obiceiurile de-a- colo
și cele de pe-aicea,
micșorând
diferențele și mărind
apropierile. Fusci
ascultat cu luare
aminte și cu discreție

rezervă când fu
vorba de apropiere.
Despre Ser-ghc
putui afla, ceia ce de
altminteri ştiam, că e
de fel chiar din acest
cătun; cât despre
obârşia Niculinei, în
afară de afirmaţia
vagă că e fată de
răzeş cu stare, nu mi
se mai spuse nimica,
deşi curiozitatea care
mă devora cumplit
mă împingea la
întrebări hazardate

.Pcnlru a-i îndemna să-şi deschidă mai mult sufletul, mai
dădui încă drum a lui meu. Dar nu primii nimic în schimb.
Mă ridicai să plec deci, oarecum contrariat, mai ales că
se făcuse târziu, când spre complecta mea uluire, mă
pomenii rugat de Serghe, nici de-acum înainte să nu uit
casa lor. Ori când doresc, ea mi-e deschisă — mă asigură
el — şi cum mă ştie singur-singurei prin păr(ile astea, s-
ar bucura mult când ar şti că din când în când şi anume
ori de câteori mi-o pofti inima, voi veni ca să cinstesc şi
masa lui. Chiar şi fără veste, când nu mi-o place fiertura
de la cazan a bucătăriei trupei, pot să viu aicea şi „se va

pricepe, ea, Niculina, să pregătească îndată ceva, pe gustul dumitale".
Puțin îmi mai trebui să-l întreb: Chiar în lipsa dumitale? dar pentru că el nu făcea nici un fel de deosebire, mă crezui în drept să interpretez lucrurile oricum îmi conveneau mai bine.
Auzisem eu, nu-i vorbă și avusesem, slavă Domnului, destule prilejuri să mă conving de ospitalitatea bașarabeană și de dulcea filosofic, de larga toleranță, de nemărginita încredere pe care soții și părinții de aci o acordă soțiilor și fiicelor lor. Nu odată condusesem câte-o barișnă acasă, după miezul nopții și o predasem părintelui ce venise să-mi deschidă și să-mi mulțumească în persoană, că-i distrasem și mă ocupasem, atât de mult de odrasla lui. Dar ca să capăt carte albă dela un soț cu aspect așa de haiducesc, asta chiar că întrecea dea- dreptul orice închipuire. Grăbii luarea bunului rămas de teamă să nu urmeze îndată și oarecare mici restrângeri.

Dar alungând de pe
față o vagă lumină
de răs, Niculina se
asocie repede
dorinței bărbatului ei,
care, cu o ultima
strângere de mână,
mă asigură că „încă"
dela început poartă o
dragoste deosebită
ofițerilor moldoveni,
„cum se zice,
românești...

"Nici când în-am trezit singur >e uliță, nu-mi venia să cred că totul a putut ieși așa de frumos. Pășii voios înăinte, prin praful umezit de noapte, fluierând un marș triumfal. Fugarele zâmbete ale Niculinei, pe care mi le aruncase pe deasupra capului și înțelegerei soțului său, îmi luminau calea ca niște licurici. Niculina, Niculina, comoară pe care n-am știut s-o prețuesc, cât de fericit simt că am descoperit însfârșit sufletul tău! Eu așteptam rusoaica de peste Nistru și ea era doar la un întins de mână departe de mine. Iliad, băiatule, rusoaica mult așteptată a venit, închipue-ți, și ea era o moldoveancă... Iar sufletul ei s-a deschis acum pentru întâia oară: degetul meu l-a atins și el s-a deșteptat. Cu atât mai bine, el e încă fraged și nou, el încă ignorează cumpăna valorilor și ordinea ierarhiilor, dar lasă să se întrevadă bogate zăcămintе și posibilități surprinzătoare. Cu atât mai bine, cu atât mai bine, o humă proaspătă și fină, atât de minunată, pentru cel dintâi modelaj! Am ajuns la cotul bumerangului, pradă acestor lirice efuziuni și m-am ridicat pe dâmb ca să am în ochi linia întunecată a zăvoaielor. Înțelegi tu, Iliad, chiar și domnul colonel n-ar avea ce să zică în cazul de față... totul e în regulă... nu-i la mijloc o venetică de peste Nistru... și precum vezi, sunt invitat formal chiar de domnul soț în persoană.

Mă muștrai repede însă, pentru ușurința cu care a-dusei în această divagație glumeață, imaginea alcătuită din putere și bună-voință a lui Serghc Bălan. Simți pentru el o simpatie bruscă, pe care mă forțai s-o traduc în vre-un fapt de recunoștință, care să se poată ridica la înălțimea bunăvoinței lui. De bună scamă acest om pe care l-am înșelat și pe carc-l voi mai înșela, va merita totdeauna respectul meu cel mai neprecupețit; mă simțeam în stare să înfrunt pentru dânsul orice pericol, și așa fi dat mult să-i cunosc vre-o nevoc care-l încearcă, pentru a-i dovedi că poate să se bizue pe ajutorul meu.

^Fratele Măruicăi... hm... curios... ce poate fi cu omul ăsta!, unde a întâlnit el pe Niculina și cuin a determinat-o să-l urmeze... Cum a izbutit s-o facă să-l aștepte în lungul deselor lui absențe, în acest cătun fără nume și cu mai puțin de douăzeci de locuințe... Al acestor sfinte absențe, pe durata cărora el mă face deplin și netăgăduit stăpân.

Doamne, Dumnezeu!... unde-l duc pe el aceste absențe... în ce loc... în ce... unde... în care... Eram așezat pe iarbă, rezemat de salcia unde mă așteptase Niculina, când îmi puneam aceste întrebări. Și priveam linia neagră a zăvoaielor și nelămuritul întunecat ce se întindea și mai departe...

Fatal acest răspuns trebui să-mi vină în minte; dar mi scuturai de el ca de o presimțire rea... Haida de... e cu neputință... un om atât de binevoitor... și care, totuși... dacă ar fi vrut... un om... care... cu atâta mărinimie... cu

atâta bunăvoință... cu atâta dragoste... pentru ofiterii...
pentru toți ofiterii moldoveni... cum se zice... românești...
Am sărit ca ars, de parcă salcia pietoasă din spate-mi s-
ar fi încordat deodată ca o imensă caracatiță, gata să iriă
apuce cu chica ei enormă de nenumărate și flexibile
picioare: ha, va să zică eu nu eram primul... va să zică...
obiceiul casei cerea... ca în vreme ce soțul... am înțeles...
am înțeles până 'n miezul miezurilor... Ha, ha..., să ve-
dem... să vedem...
Și pomesc că dus de-o sălbatecă vijelie... dar mă o-
presc și răd și pulpanele vijeliei mă înfășoară și trec pe
delături... Mă întorc, parcă să-i țin piept... nu; dinspre
Nistru s-a stărnit o vie suflare.
Mogâldeța caracatiței agită și amestecă picioarele ne-
gre în fundul oceanului de întuneric... Ce cine am venit în
astă seară! Cu Marinescu... el poate fi găsit la Mă-riuca.
Pomesc într-acolo și mintea inea nu e răscolită acum
decât de picioare care se'nlăpțue și se amestecă în în-
tunec; imaginea grațioasă a picioarelor ei de hamad-
ryadă încolăcindu-se și svârcolindu-se între membrele lui
țărănești... imaginea scabroasă și răscolitoare,
revelatoare și torturătoare.
De mull n-ain mai venit însoțit de Marinescu și nu mai
știu ce-o mai fi cu Măriuca. Ușa dela mijloc o văd acum
închisă și o tăcere marc domnește în ogradă. Noptile se
făcuseră ceva mai răcoroase și de bună seamă de aceea
Măriuca nu mai dormea pe prispă. Dar unde se vârîse
Marinescu cu iubita lui?... Și unde-mi era calul? Câteva
soapte zugrumate îmi atraseră luarea aminte asupra u-
nei clăi cu fân. Ascuții urechia. Cineva gemea... o
femea... un geamăt de plăcere... Va să zică, nimerisem.

Starea de surescitare
în care mă adusese
tobloul nocturn al
îmbrățișărilor
Niculinei, renăscu
deodată, drept în
miezul crcerului,
amenințându-mă

atât de puternic, că
trebui să mă țin de
gard. Simțurile mi-se
ascuțiră toate ca
lama de brici și mă
tăiau la cea mai
neînsemnată miș-
care. Și totuși în loc
să fug de geamătul
stins și răscolitor, îl
ascultam înainte, îl
adulmecam, îl
degustam. Ați cu-
noscute această
curiozitate bolnavă,
care, la chemarea
câtorva șgomotc
suspecte vă face să
puneți urechia, într-o
cameră de hotel, pe

păretcle vecin, sau în garderobul care maschează o uşă condamnată

?Efluvii de zgomote inconsistente îmi veneau la ureche, odată cu odoarea fânului uscat, pe care mirosul meu ridicat la puteri copoeşti, mi-o aducea în conştiinţă, rafinându-mi imaginaţia până la nesuferit. Pumnul inimei îmi bătea dinăuntru în coşul pieptului cu lovituri de cioclop. Mă strccurai prin deschizătura potrivită a porţii şi mă prelinsei de-alungul gardului până-n dosul clăii cu fân, care când ajunsei aproape îmi mai descoperi alături şi foarte apropiat o claie mai scundă, parcă o mână-zată lângă maică-sa. Între cele două clăi ca între sânii unei gigante divinităţi a amorului etern, Marinescu şi cu iubita lui. Însă mizerabilii, dovedeau că nu ştiau să sfîntească locul pe care-l ocupau cu nevrednicie. Capetele le erau unul la înălţimea celuilalt, dar așezate invers. Picioarele lui Marinescu se întindeau în partea opusă, iar picioarele fetei se lungeau spre mine. Se lungeau şi se strângeau; fusta şi cămaşa urmau aceleaşi mişcări, dar uneori pierdeau ritmul, descoperind albul pielei până deasupra genunchilor şi uneori mai mult. Corpul lui Mari-uescu se strângea şi el şi se desumfla ca o amonică, dar contopite la fiinţele acestea nu erau decât capetele; obișnuindu-mă cu întunericul observai că gurile le erau împreunate ca două ventuze şi făceau efortări ca să cuprindă şi mai mult, iar mâinile orbăceau în neştire, căutând sinuozităţile trupului advers. Mai târziu, una din mâinile lui Marinescu se implantă adânc în deschizătura dela piept a cămăsei fetei şi rămase mult acolo. Fata gemea, se zvârcolea răpusă dinainte de această înclăstare fără sens. Din când în când un cap se ridică deasupra celuilalt: din cauza mişcărilor brusce fusta se descoperea până la obscurităţi ameţitoare. Totuşi mâna fetei, se grăbea cu instinctivă pudoare să pună la jocul lor poalele rebele, cu toate că nu prinsese câtuşi de puţin de veste că-mi dă o atât de coplesitoare reprezentaţie. Instinctul fetei nu se înşela; cu ochii debordaţi de orbite eu urmăream această svârcolire de şerpi, cari se întâlniseră între sânii zeiţei împietrite, venind din părţi opuse şi se întredevorau. Totuşi priveleştea mă nemulţumea profund; şi cu cât se prelungea, cu cât întârzia cea ce eu aşteptam să se împlătească, cu atât mă scotea din sărite. Pieptul mai avea puţin până să mi se spargă, eram sufocat: mă mir cum bătaile de berbec ale inimei nu se auzeau dela o distanţă aşa de mică. Iar

mişcările poalelor erau singura parte a spectacolului care mă intriga cu adevărat. Dar mă exaspera Marinescu. Îl înjuram cu cele mai odioase ocări și-i comandam în gând să se mai răsucescă și altfel. La câte-o svârcolire a lui, care strângea unghiul celor două trupuri, mă încordam ca-n așteptarea unei mântuirii, dar când unghiul creștea iarăși, în- tinzându-și laturile într-o linie dreaptă, mă prăbușeam ca-n deschizătura unei trape. Îmi venia să mă reped, să-l iau la palme, ca pentru un exercițiu necontentit greșit pe câmpul de instrucție. Iar timpul înainta greu ca un enorm camion încărcat peste măsură. Inebuneam. Și cei doi inconștienți continuau să' nu bănuiască ce furie imensă planează asupra trupurilor lor nătănge.

Ah, iu sfârșit capetele încețate și-au desfăcut veriga. Doamne, Doamne, ai milă de mine păcătosul ! Ei răsuflă ca două perechi de foaie, unul în sufletul altuia. Acuma... momentul hotărîtor.

Dar momentul hotărîtor se prelungește idiot și nici o mișcare din nici o parte. Răsuflăm la fel cu ei. Respirațiile lor se calmează... Dacă nici acuî nu m'or auzi...

Fata se ridică într-un cot, Marincscu și-a acoperit ochii cu palmele.

— Ah, nu mai pot, bălbăc ea cu un glas turbure, ca o drojdie.

— Era să mor, șueră el...

Tăcere. Se ridică și el într-un cot... Se târâște spre ea se apropie... ca nu se îndepărtează... Doamne, Dumnezeule, miluește-ne pre noi... daci s-ar îndepărta aș sări s-o opresc... Marinescu se apropie ca un șarpe și ochii lui albicioși și șerpuitori, acum sunt altfel, au sens în noapte, sunt drăcești, sunt adorabili... Se apropie fixându o ca un șarpe... A paralizat-o cu această privire... Așa... apro- pie-te Marincscule... apropi-te iubitele Marincscu... am să te propun sergent...

Fala s-a așezat pe șezut. Dar se întinde, se întinde; lung și lasciv și nu se îndepărtează- Coatele lui înaintează, ducându-l ca picioarele de crocodil și ochii lui... să-i fi văzul ochii... splendorii lui ochi albicioși... Ah, cinc a spus că ochii negri sunt cei mai teribili în noapte... vai, acela n-a văzul ochii lui Marincscu... Capul lui a ajuns deasupra mijlocului feiei. Se înalță, se întinde spre săni necontentit, agale... ah, acest bandit șile să prelungească o fericire... Marincscule tată, asla-i direcția firească... dar ce-ți spun cu ție... savanlul... iubitele... banditele... Fala nu se mișcă... Marincscu face deodată un salt; acum nu mai c timp de lungit...

Dar saltul lui Marincscu a fost scurt, n-a fost decât să se așeze cu pieptul spre cer. Și-a lăsat capul în poalele ci și-acum o îndeamnă:

— Cauă-mi în cap...

De bună seamă fala îi va da una zdravănă în capul sec, în capul acela blond și spălăcit de neputincios... Dar

Anu!a, da, da... Anu!a era fata cu care se juca în pac
Marinescu... Vas'zică, după... Vas'zică de-aceea...
— Da' ce te-o apucat?... Își reveni ea brusc, retră-
gându-și mâna. Hailt' lasă-mă... Fă-i seama Anuței dacă ți
s-o făcut de-acea...
Vroi să-și desprindă sânul din sărutarea mea, dar
sforțările i-crau din ce în ce mai stinse. Se întinse lungă
sub velințc și-mi apucă în strânsoarea coapselor mâna,
care-i mângăia piciorul.
— Se ține bine Anuța, reflectă ca... Da să știi, când oi
fi gata cu dânsa, la inine n-ai șc mai căuta... S'o- sfârșit
d-ămu... Mie și ea rudă și la mine nu merge cu păcat... Fu
nu sunt Niculina...
Asta era în chip de concesie; păcatul avea să înceapă
deci din momentul în care Anuța va ceda. Dar Măriuca își
da scama că Anuța va ceda odată- Asta însă n-o privea
pe dânsa; privea pe Anuța, era păcatul Anuței...
— D-apoi zi șeva... Ce-ai rămas așa ca un pește 1...

PcDtru că găsisem că e mai prudent să joc rolul lu

iMarincscu, până la capăt, crczui de cuviință să-i răspund
lot cu fața. De-altminteri era și timpul. Dar fie că a -
ceastă muțenie încăpățânată îi dădu de bănuir, fie că
ochii ei izbutiseră să se dumirească, se smuci odată și
dădu un tipăt:
— Șine ești... Șe vrei?...
Mă năpustii asupra-i spre a nu-i lăsa răgaz de re-
zistență...
— Spune șine ești, că țiș.
Apoi băgă de seamă singură:
— Domnul locotenent... Aha, așa ți-i vorba...
Și Măriuca grăsuța se încordă pentru apărare. Nu mai
spuse nici o vorbă. Nu se auzeau decât răsufările noa-
stre scurte și șuerătoare. Măriuca era departe de-a avea
flexibilitățile și șiretlicurile alunecoase ale Niculinei; miș-
cările ei erau rotunde și scurte, rezistența ei înverșunată.
Nu mă așteptam ca în brațele-i rotunjite să descopăr
atâta putere. Pentruca lupta se prelunga inutil și strân-
soarea corp la corp imi ridicase la desperare starea mea
sufletească, începui tratative de pace. Dar Măriuca nu
vrea s-audă. Fusesem la Niculina, la nevasta fratelui ei.
Asta era mare păcat. Dacă Niculina n-a știut că înainte
mă culcasem cu cumnată-sa păcatul ei era mic. Dar
pentru Măriuca nu există scăpare; ea știe bine că eu fu-
sesem la Niculina în lipsa bărbatului ei, așa că vina ci,
cedându-mi, ar fi fost considerabilă în fața lui Dumnezeu.

— Astea-s minciuni de-ale tale. Îi strigai cu vocea sugrumată... Pe Marinescu, de ce-l primești în pat la line, după ce se desparte de Anuța...

— Minte, nu l-am primit niciodată, protestă ea, fără înconjur, uitând ce bălbăise înainte de a băga în seamă cine sunt. — Dacă el ți-o spus aiasta am să-i scot ochii l răgi scandalizată, simțind parcă o nevoie atât de furioasă de a mă desconvinge, că-mi umflă iar de nădejde sufletul clocotitor.

— Auzi solticu' răului... S'apoi cu Anuța se poartă ca cu o fată... Iar Anuța nu mi-e cumnată, mi-e rudă de departe...

— Păcatul e mai mic, desigur, con venii eu... Dai-vas zică l-ai primit...

Ea încercă din nou să-mi alunge această bănuială cu atâta ardoare, că socotii partida ca și câștigată.

— Ei bine, te cred Măriuco, îi spusei, întinzând brațele ca s-o cuprind, însă nici eu cu Niculina n-am avut nimic.

Dar ca, și sărise în picioare și mă întâmpină cu un strigăt teribil:

— Aiasla. nu... Nici moartă...

— Ce ești nebună l...

Lupta reîncepu, deastădată în lungul și-n latul odăii, unde Măriuca dovedi adevărată sălbătecie. În lupta corp la corp eram desigur mai puternic; o cuprindeam, o ridicam în sus, o trânteam pe crivatul de scânduri. Dar aci orice efortare era de prisos.

Mă simțeam covârșit, bătut, zdrobit. Măinile îmi tremurau, nu mai eram stăpân pe ele. Cocoșai și șovăitor băjbăii spre tindă, căci îmi trebuia aerul curat și mult deafară. Îl găsii, și prăbușit jos îl sorbii cu atâta nesaț și atât de mult, ca parcă aș fi băut cu găleata, la fântâna unde se sfârșea pustul.

Binefăcătoarea lui tărie mă jntremă- Era de tot rece, mai acum spre dimineață și era minunat. Era tot ce poate fi mai bun pe lumea asta. Mă mângăc matern pe la tâmpile și-mi potoli bătăile necruțătoare ale inimei. Mă ridicai reînviat și dispus și gata să mă arunc tot mai adânc în sânul lui imens și reparator. Dintre clăi, abia acum mi se limpezi în ureche, falsetul înecat în bemoii al lui Marinescu:

Cc-ai aicea fată mare...

Ti-ri bum sam sam...

și chicotirile fericite ale Anuței. Inii l'u scârbă profundă și-mi pregăteam mintal accentul imperativ, cu care să-l trezesc din această toropeală senzuală, în care idiotul, se vâra fără nici un folos Cu răutatea interzisului și-a nesatisfăcutului, hotărîi în minte edictul de revocare al oricărei escapade nocturne, ori diurne, în cătunul fără nume. Ba chiar plănuii și un raport mai amănunțit asupra posibilităților suspecte pe care poziția acestei gră-măjoare de locuințe, trebuia să le sugereze oricăru vi-zitator.

'Cu această din urmă rezoluție, pornii. Dar din spa- le-mi glasul Măriucăi, mă șfichiui peste urechi:

— Alasta ți-e toată voinișia...

li aruncai o căutătură dușmană, pe care însă, mai mult pentru mine, o prefăcui repede într-una de mândrie disprețuitoare. Și pasul mi se desfăcu elastic, drept și elegant.

— D-apoi stai odată, mă chemă ea din nou. Iaca ți-ai uitat alasta... omicu...

Mă pipăii la mână. Cățarama slabăi a curelei dela ceasornic se desfăcuse în zbenguială și căzuse în pat, întinsei mâna, dar ea nu-mi dete ceasul, ci vru să mi-l pună dânsa. Întârzia.

— Mai repede, făcui nerăbdător.

— Da' stai să nimeresc, răsă ea, cu înțele obscen...

O ajutai. Degetele ni-se împreună. Ea mi-le prinse pe-ale mele și mi le strânse. Apoi mi-le alungă, ca să termine singură lucrul. Iar când termină mă sărută de-o dată dintr-o săaritură dibace, pe bărbie și se refugie în casă chicotind ademenitor...

Șovăii amei și simții cum tot aerul curat de deasupra se desface ca o tencuială stricată și cade astupându-mă sub moloz. Intra. Și aerul stătut și muced care mă întâmpină ca un suflu vrăjmaș de pivniță părăsită nici acum nu putu să mă repeadă înapoi. Măriuca se refugiase în crivatul ei de lemn, dar când fusei aproape, ea se ridicase pe ei în picioare, lipită de perete. Mă avertiză:

— Dacă nu te astâmperi, chirăi...

O apuca de picior și-o doborâi în pat. Ea se prăbuși cu haz mare, dar rezistența îi fu tot așa de dârză ca la început

— .Își bate joc de mine, îmi spusei aproape tare, ca să mă conving în cele din urmă de acest adevăr. Și rămăsei prostit pe marginea patului. Ea se ridică și se așeză lângă mine.

— Așa vezi, hii de treabă... iacă ce bine îți stă flăcău de treabă...

Stătea alături de mine în cămașă aproape căzută, mângându-mă pe mână și asigurându-mă:

— Nn se mai poate acum. E păcat mare. Dar putem sta și așa... Dumneata nu știi decât cu rușine... taca ce bine e așa...

De-afară răzbătea acum cântecul lui Marincscu, care se întărase în voce:

Dar aicea fată mare Bum bu-rum sam sam...

Idiotul o ținea astfel de mai bine de un ceas. Anuța chicotea. Măriuca trăgea cu urechea, amuzată. Aerul de-afară da năvală înăuntru, dar era nepuținios în fața mirosului de mucigai, de sudoare veche, de secrețiuni trăsverse, care ieșeau din țalele crivatului, ca dintr-un așternut de sugaci. Iar în această atmosferă viciată, eu continuam să rămân și mă miram singur, cum nu pot să mă scutur deodată, să mă ridic desperat, să scuip și să plec- Atingerea de apă caldută a brațului Măriucăi mă reținea ca și mirosul ei de sudoare. Și simțeam lămurit cât mi-e de imposibil să mă desfac din această înclieo-șarc. Un smoc mărginaș de raze mi se desfăcu din gând și reflectă cu slabă lumină, ca dintr-un trecut îndepărtat, fericirea neașteptată, din care mă rostogoleam lot așa de neașteptat, cu două ceasuri înainte.

Măriuca răsă lângă mine.

— Vezi, dumneata nu-mi cânti niciodată!, mă dojeni ca. Dumneata nu știi decât una; să le-arunci deasupra fe-meii. Iaca, zi și dumneata cântecul aista.

Nici acum nu mă scuturai să plec. Ba chiar putui să-mi arăt regretul că nu cunosc acest cântec, pentru a-i face plăcere- Începu atunci să-l sușotească ea, ținându-se după glasul lui Marinescu, dela care probabil prinsese mai dinainte cuvintele. Ea râdea cu poftă, la fiecare din necuviințele ariei și se uita la mine provocându-mă să .râd la rând-mi. Iar eu râdeam la rând-mi, aspiram mirosul așternutului și-mi reconstituam cu răutăcioasă voluptate în minte mecanismul integrării prin serii sau recitam în gând versuri ca acestea:

Deasupra casei tale ies
Și azi aceleaș stele...

Sau:

Cupidon un paj șagalnic va ascunde cu-a lui mână Vioriul glob al lampi, miădioasa mea stăpână...

Sau:

Nu credeam să-nvăt a muri vreodată Pururi tânăr înfășurat în manta-mi Ochii mei căutau .visători la steaua Singurătăței.

Contrastul mă amuza. Și de-odată ,dus de-o inspirație șireată, Începui să fredonez la rând-mi spre marea satisfacție a Măriucăi, a acestei bucăți rotunde de carne și său, care fermentează:

Puse mâna mai la vale
Bum bu-rum sam sam.

Și însoții cu gestul, gradația cântecului, cea ce aduse bucuria Măriucăi până la paroxism:

Ce-ai aicea fată mare?
Bum bu-rum sam sam.

Iar în sufletul meu, cădeau ca într-o fântână adâncă,
reminiscențele visurilor sublime din anii școlilor, stelele
de aur ale ritmului antic:
Odi profanum vulgus et arceo Favele linguis sacerdos
musarum Carmina non prius audita Virginibus puerisque
canto
Bum bu-rum sam sam. E barba sfinției tale...
Și când mâna mi se încleștă de fer la extremitatea
cântecului, Măriuca scuturată de haz, încercă tardiv să
se zbată.
— Eu nu vreau, se împotrivi ea. Să fie păcatul dumi-
tale... Eu nu te las...
Dar ea se lăsa cu încetul, înverșunându-se încă, și
șoptind răătăcită:
— E păcat mare, nu vreau... Nu te las... Să cadă a-
supră-ti...
Nici dinspre clăi nu mai venea acuma murmur de cântec.
Numai în gândul meu, odată cu recrudescența a- cidă a
fementațiilor, picura înainte ecoul eternelor frumuseți:

Sic te diva potens Cypri..

.În fapt de ziuă, înaintam doi călăreți tihniți, prin bruma
care se depunea pe buruieni, pe părul și pe efectele
noastre- Victoria reputată, al cărei miros încă îmi
dănuia prin nări, ca și pișcătura brumei îmi dau o dis-
poziție deosebită. În fond lotul se redusese aci la această
impresie olfactivă. Afară de asta, Niculina, în ultima ana-
liză nu mi-a oferit mai mult. Și avusesem tot ce putea să
ofere și aceea. Aveam deci toate motivele să mă simt
atât de fericit de oboseala dulce, pe care o duceam în
spi- nare. Începui deci să tachinez pe Marinescu, li
mărturisii cum l-am surprins între clăi și el răsă cu liniște.
.

— Bine mă; leat, flăcău ce te găsești tu, caporal în
armată română, bați tu drumul ăsta de-atâta amar de
vreme și n-ai ajuns de cât aci; am să propui să lte degra-
deze în fața întregului regiment... Necinstești armata...
— He, domne locotenent, dac-aș fi vrut...
— Hei. Dac-ai fi vrut... parcă merge după tine... Ești
un papă-lapte...
— Ori când aș vrea domn' locotenent, poarta mi-c
deschisă...
— Zi, tu nu vrei, șmechere? Și de ce nu vrei mof-
lurosule ?
, — He, dumneavoastră vă vine să luați cu glumă dom'
locotenent; da de când poama e coaptă... Da laca ba, nu
vreau eu s-o culeg...
— Aștepti să se facă măjăiață și să pice singură în
gurița dumitale...

— E he, nu *săntem* chiar așa de prost dom'locotenent... Da'e mai bine așa cum fac...

— Mă, învață-mă și pe mine să mă mulțumesc numai cu atât și-ți dau leafa mea pe trei luni...

— E mai bine dom' locotenent... Așa cum faceți dumneavoastră, face toată lumea... Și pe urmă ți se urâște... pe când așa... ca mine... par'că nu te-ai mai sătura...

— Mă, îți dau leafa mea pe un an... dacă mă faci tu să mi se urască...

Dar Marinescu o ține într-a lui: cu muierea trăești o viață întreagă, pe când o fată e cu totul altceva.

— Bine mă, tu vrei s-o iei.... asta-i altă socoteală atunci.

— Ba no iau.... ce s-o iau... că nu m'oi însura pân' aste locuri... da se chiamă, că dacă am găsit-o fată... să mă bucur și eu de lucru ăsta... nu se mai găsec jicum fetele așa ușor, dom' locotenent...

— Vai de bucuria la... tu oltan ești mă zăbăucule...

— Păi așa e și la noi, dom' locotenent... întâi petreci cu fala, că dacă greșești încep copiii și pe urmă ai altă grijă...

— Bravo, mă deșleplule... Dar dacă vine ordin de plecare...

— Ș'apoi dac-a veni? Mai rău o să-i paie ei de mine așa...

Ne apropiară de posturi. Pe alocuri bruma se întindea în plăgi mari, fosforescente la lumina ultimelor stele. Marinescu, rămase puțin mai în urmă, după ce mă întrebă îngrijat:

"— Dar c vorba să ne mutăm dom' locotenent?... Iar la răspunsul meu negativ și distrat, el insistă:

— Vă rog să-mi spuriți și mie dom' locotenent, ba-rim din ajun...

— Par'că eu o să știu...

Pe urmă, repezindu-și scuipatul hăt departe cu un borbârnac sigur din vârful limbei, el încheie și pentru mine, dar mai mult pentru el:

— Dă-o dracului de viață, dom' locotenent. Dacă nu-i mai pune omu' nițică frumușăță, ce dracu să mai alegi dintr-însa?

Nu-i răspunsei; pe dispoziția mea de animal satisfăcut, începuse întâi să fulgue și apoi să ningă straiuri dese de cenușă. Mă revăzui în odaia cu odor alterat a Măriucăi, mă revăzui zbătându-mă ca un turbat, dedân- du-mă la giumbușlucuri și viclesuguri lubrice, cântând cântece obscene, ca să-i fac voile și să-i surprind far-mcelc-i flasce. O clipă, în scara ce trecuse, crezusem că ani descoperit la rândul-mi o *frumușăță*, poate trccă-loare, poale cinc știe cum, propriei mele vieți. Dar toiul se misluisc în neant, în acelaș straniu galop, în care venise. Singura mea izbândă din loală această noapte și din toată această aventură și din toate aventurile mele, rămânea prin urmare doar Măriuca văduva, cu cărnurile

inoi, în carc-și găsiseră potolul deavalma soldații și că-
prarii mei. Pe aceasta o cucerisem cu adevărat cu cânte-
cul și cu sufletul...
Iar alături de mine mergea acest țăran cu ochii ca al-
bușurile ouălor de rață și care cu drept cuvânt nu găsea
decât o ușurare josnică în îmbrățișerile Măriucăi; dar
care, tocmai de aceea nu se grăbea să facă o Măriucă
din fetișcana lui. Chiar aicea, atât de departe de satul lui,
în cătunul fără nume și fără loc pe hartă, pe unde el era
trecător și unde nici nu visa să se aciuiască; el, ținea
totuși dinadins să prelungească acest început de iubire
fragedă, cu prețul cumplitelor zbuciumări dintre clăile
propice, el continua să idealizeze ceiace ar fi putut
oricând să transforme (într-o albie de porci,
începând să refacă domol bilanțul trecutului, constatai
speriat că eu nu făcusem decât să mă complac într-o
astfel de albie, la care el nu recurgea decât din, extremă
necesitate; alergai speriat de-alungul întregului trecut
dela caz la caz, dar peste tot mă întâmpină porți
zăvorite, gol imens, smârc perfid și lacom. Cum?
Fusesem într-a- devăr atât de singur?... Doamne, h'aș fi
crezut-o... Poate numai Marusea... care vrea să mă
pedepsească cu mărțișul ei...
Aud de-aici vuetul râului... Nimeni, nimeni, nimeni!
Dar îmi " mai rămânea rusea...
Și înviorat de această supremă nădejde, zmuicii hăturile
și dăduli pînții lui Pafnute că și când aș fi știut c-o
găsesc la capătul galopului, care începu.
Mă duceam des la Niculina, dar între noi acum nu puteau
fi decât ușoare strângeri furișe, săruturi focoase dar
repezi; când o înlănțuiam, trupul ei trăsărea tot timpul și
vibra ca o vargă, iar ochii fugeau neconștient spre același
blestemată ferestruică- Era de neînțeles! Dacă Serghe
Bălan nu era cu adevărat acasă atunci cum ar fi putut
întra în odaia de alături, decât trecând prin curte, bătând
poarta, troncănind pe scări și făcând zgomot pe sălița cu
pălmă, Chiar dacă ar fi sosit în vârful picioarelor și tot l-
ar fi trădat broasca ușei vecine, pe care o încercasem și
eu de mai multe ori, ca din întâmplare, găsind-o
totdeauna încluiată. Îmi lămurii, că obișnuința o făcea pe
Niculina să îndrepte ochii repezi într-acolo; dar fără a fi
convins deplin mă ferii să-i cer explicații, nici s-o întreb,
dacă din șopru foarte solid și bine fle-ruit care se
sprijină pe pereții din dos, nu răzbate cumva vre-o
intrare într-una din celelalte încăperi ale casei.

Serghe Bălan ne
găsea deobicei într-o
conversație a-

nimată, ne privea
încruntat și
preocupat și se
grăbea să se
intereseze de.
subiectul vorbirei
noastre, schirn-
bându-și dispoziția
ca prin farmec. De
câte ori mă hotărâm
în gând să bag de
seamă, că trebuie să-
mi răresc vizitele, de
atâtea ori, la
despărțire, el se
plângea că vin prea
rar și mă asigura că
s-ar simți prea fcricit
dacă, aș lua masa
obișnuit la dâșii.

Dar privirea Nicu-
linei avea atunci
eclipse vagi, clătinări
înșelătoare, o ne-
siguranță pe care se
străduia în van s-o
gonească prin râsul
ci clar și hotărît, că
rămâneam decis să
fiu cu mare băgare
de seamă. Când
eram singuri vream
s-o fac să-mi
împărtășească
temerile pe care ar fi
putut &ă le aibe, dar
ea-mi primea
cuvintele cu sclipișuri
ironice în râsul ei
nepăsător, ba chiar

une-ori se prăpădea
de haz cu atâta
zgomot, că nu știam
dacă trebuie să râd
voios la fel cu dânsa
sau să mă consider
deadreptul jignit de
puțina păsare ce
arăta, când era
vorba de mine

.Totuși în lipsa lui Scrghe — se întâmplă odată să
mâncăm fără el — putui potoli una din cele mai grele
nedumeriri ale mele: aflai fără date precise, despre tre-
cutul Niculinei. Era cu adevărat fata unor răzeși bogați
precum bănuisem; ci trăiau și-acuma în stare tot așa de
înfloritoare ca înainte, dar nu mai vreau să știu de dânsa.
Aveau nu numai moșie, dar și case în târgul, unde
Niculina începuse gimnaziul. Ea tocmai terminase trei
clase, dar la începutul celei de a patra întâlnise pe
Serghie, pe atunci năcealnic de năloguri — un fel de
funcționar al fîscului, probabil un simplu agent. Îi plăcu
flăcăul chipeș mai marc ca ca cu vreo șapte ani și-l a-
duse părinților, care alungară îndată pe pretendent, iar
pe dânsa o pedepsiră zdravăn. Fala avu totuși curajul să
se refugieze la dânsul, iar Serghie, destul de abil, singur
o readuse la părinți. Cum jocul se repetă nu o dată,
lucrurile mergeau poate spre împăcare, când un eve-
niment năprasnic se ivi pe nepusă masă: năcealnicul de
năloguri nu putu răspunde de oarecare fonduri cu prilejul
unui control și ca atare fu îndepărtat din slujbă și pus o
vreme la păstrare. Părinții se făcuseră foc și-și turnau
cenuse în cap; dar Niculina știa, fără a mai aștepta ex-
plicațiile lui, că numai pentru a ajunge la mîna ei, el con-
fundase visteria țarului cu avutul propriu. Așa că, peste
un an și mai bine, fu de-ajuns, un răvaș adus de un
milog, o șuerătură în noapte, ca ea să-și ia într-ascuns

bocceaia și să porceadă pe drumurile nestatornice ale Basarabiei, spre cătunul fără nume.

Încetul cu încetul, cu stăruință și dibuiri oarbe, ghicind dinainte fiecare nou amănunt, o făcui să ducă povestea până la capătul, unde ifu cu neputință de ajuns, chiar din prima zi. Totuși, când cunoașterea fu completă, Niculina păru sincer amărîtă de limbuția ei; îmi aruncă acum a-
ceeași privire vrășmașă, cu care mă împărtășise sub nuc, unde trebuise să mă urmeze, în prima seara, după venirea sotului ei. Mai târziu ea călută să-mi schimbe părerile, dând drumul iar răsului ei limpede și sonor, Hă-tând din palme și strigându-mi că mi-a înșirat o poveste de roman...

— N-ai văzut... tot ce-ți trăznea întâi ție prin minte, eu spuneam căi e așa...

Dar se gândise prea târziu la această stratagemă. Și chiar dacă s-ar fi gândit mai de vreme...

Iar seara pe care o așteptam cu atăta nerăbdare veni în sfârșit. Înțelesei că a venit chiar din chipul cum Niculina deschise ușa. Era acumia iarăși întreagă și numai a mea. Dar timpul nu îngăduia nici o întârziere, ori cât luasem din vreme cele mai strașnice măsuri. Mi-era grozav de greu să mă desfac din această îmbrățișare fierbinte și setoasă, doboritoare și neconținut avântată al cărui polol era cu greu de ajuns după atâtea zile de așteptare. Mă desprinses totuși, înclătându-mi toate fibrele voinței într-o supremă sforțare, folosindu-mă de o clipă a ei de ațipire.

— Unde le duci, tresări ca speriată, ridicându-și bus-tul gol din așternuturi.

— Mă duc să arestez pe bărbatu-tău...

Ea bulbucă niște ochi, cât nucile de vară, dar atitudinea mea rezolută și gravă o puse cu adevărat pe gânduri.

— De ce trebuie să-l arestezi?

— Pentru că e contrabandist...

— A...

Zâmbi cu răutate.

— Și de unde ai să-l iei?

— De la Nistru... Am să ți-l aduc legal, îndată!...

— *Dumneata*, când ai venit în casa lui, nu te-a legal nimeni.

Nu-i răspund și strâng liotărit ultimele cataramae. Ni-culina cobori din pal și-și petrecu cămașa.

— Vezi grăbește-te, glumi batjocoritor.

— Fii sigură c-ajung la timp, îi înlorsei tonul cu promptitudine.

Când fu să ies, mă opri cu mâna pe umăr.

— N-ai să faci asta...

— Ra încă cum...

Și luând-o de mijloc:

— Ca să văd pe cine iubești tu puicuță...

Și-mi lovii pînclnii zornăitori ca un militar vesel și plin de foc, care pune datoria lui deasupra oricărei a- faccri de

Inimă... cca ce plac și mai mult la femei. Cu toate că s-ar părea dimpotrivă dac-ai judeca după aparențe și după Niculina, care se grăbi să mă avertizeze:

— Dacă-i faci ceva, să nu mai vii aci, că-ți scol ochii...

Răspunsul meu fu un răs larg, franc, milităresc, care părea că spune: Ilo, ho, fetițo, fii pe pace, vom vedea noi la urmă toate astea...

- Ea mă înlănțui deodată și mă trase, spre mijlocul odăii. Vezi asta, spuneam eu!... O desprinsai cu eleganță și îndelungi sărutări...

— Ai răbdare, copilițo... peste un ceas, mult două, sunt înapoi... dacă nu cumva îl gădesc legat gata pe scumpul vostru soțior... ah, o să fac un haz cu dânsul... Care pe care, nene Serghie? am să-i spun...

Și râșei cu poftă adevărată. Sărutai iar pe Niculina și ținând-o la piept îi sușotii în ureche, gâdilând-o cu răsuflul meu cald:

— Și după ce-l plasez cu pază bună în magheriță, îți garantez că-l voi asigura: Despre Niculina sf n-ai grijă... sunt eu aici... Ha, ha, ha... Și-acum, noapte bună, nene Serghie...

Aci luai mâna Niculinei și o scuturai...

— Noapte bună, eu mai mă duc așa puțin prin împrejurimi... Ha, ha, ha, ha...

Niculina mă privi tot timpul cu un zâmbet imprecis, oarecum zeflemitor. Nu puteam ști dacă-mi admiră cinismul, dar nu găseam altă definiție, acestui zâmbet, care qci îmi încuraja exuberanța, aci parcă mi-o înghetea sub joasa temperatură a sarcasmului.

— Ei Niculina, nu mai spui nimic?...

— Du-te, du-te... dă-i zor...

Și se îndepărtă singură spre pat dând drumul unui hohot atât de voios că mă ului de-abinelea.

Mă îndreptai totuși spre dânsa, o strânsei zdravăn la piept, cu toată împotrivirea ei, strigându-i: „Binecuvintează-mă!” și pornii în pas cadentat care trebuia să-i amintească și de afară, că dela ea pleacă un militar la datorie. Ea deschise ușa repede, după mine și-mi strigă:

— Fii binecuvântat!...

Iar hohotul care însoți aceste vorbe mă urmări și mă improscă până departe în noapte. Eram doar eu singur cu ei pe ulița salului, în drumul spre Gâmeață și spre Păfrute-Singur, grozav de singur în această noapte, care deborda ca o apă agitată de întunec, se întindea până la începutul vieții mele.

Scârșnii. Totuși eram cef dintâi, cel dintâi sosit în fața femeii aștia, pe care hohotele ci nu-l puteau orbi. Ea trebuc să vadă lucrul ăsta, și să deschidă alți ochi dinaintea chipului meu. Alți ochi... pe care-i și vedeam mari și uimiți....

— Haiduceaso, credeai că ai de-aface cu... ori cum chema pe înaintaşul meu aicea... pe locotenentul... pe... cum dracu îl chiamă Doamne...
Noaptea aceia fu un iureş peste tot malul Nistrului, de sub paza mea. Găsii pe Cebuc, care era de serviciu dormind şi pedeapsa lui fu să mai fie de serviciu încă trei nopţi în şir; îi dădui timp de odihnit ziua, cu re-comandaţia expresă să nu părăsească pentru nici un motiv pichetul şi sectorul în toată această vreme. Cebuc îmi răspunse cu un rânjel sarcastic, de şmecher care mă are la mână. Era tocmai ceia ce aşteptam cu mare nerăbdare. Îi vârlii mutra mea contractată într-o expresie la fel, drept în mutra lui şi dincolo de limitele vizibilităţii distincte, ceia ce, de sigur, dădu trăsăturilor mele aparenţe schimonosite şi exagerate.
— Dacă-ţi închipui tu că am să permit cuiva să-şi lase datoria în rândul al doilea, apai te înşeli amarnic camarade. Te leg şi te trimet în lanţuri la consiliul de război, ai înţeles?... Închid ochii la trulţe, complectai rezolut şi suveran, dar serviciul înainte de toate. Iar pentru c-ai răspuns obraznic la darea ordinului, ai să faci patru nopţi...
— N-am răspuns nimic, să trăiţi...
— Atunci cinci...
Şi mă îndepărtai calm aştcptându-l să văd, dacă mai curios să vadă până unde l se poate întinde pedeapsa. Dar Cebuc rămăsese stei de piatră în poziţie de dreptiş...
— S-a înţeles?

Înţeles, să trăiţi!..

.Acum găsii de cuviinţă că e cazul să-i explic că pentru mine şi rânjetul sarcastic e răspuns obraznic. Disciplina era salvată.

Pe urmă mă abătui ca o vijelie dealungul întregului sector. Nu mai găsii nicăeri prilej de dat pedepse, dar nici urmă sau ştire de Bălan. Soldaţii erau cu toţii în febrilă patrulare şi mă întâmpinară cu toată rigoarea cuvenită. Risipii în vânt lotuşi câteva înjurături zadarnice, la care soldaţii îmi răspunseră cu ridicări din umeri. Lucrul era posibil: Nistrul face atâtea cotturi că ti-ar trebui un regiment întreg să-i supravegheze fiecare mean- dru, în partea asta. Toată noaptea băturăm ca să găsim locul pe unde trecerea ar fi fost mai cu putinţă şi găsirăm numai pe-o întindere de doi kilometri, treizeci şi opt de ferite întortocheri.

Interdicţia căzută pe capul lui, fu pentru Cebuc, o marc lovitură. Dar o suportă încruntai, însă cu resemnare. Lucrurile mergeau acum strună şi regularitatea lor, mă făcea adesea să-mi arăt mulţumirea. Cebuc tresărea atunci şi mustăcioara lui neagră şi lucioasă se zburlea sub nasul gras şi ușor acvilin, parcă adulmecând în aer o recompensă ceiva mai pipăibilă ca bunăoara ridicarea interdictului. Fireşte aşteptarea fu zădarnică.

Femeia care-l urmăsea din târg și pe care-o instalase în cătunul fără nume, veni să-l vadă într-ascuns. Totuși fu văzută și de astă dată mi se raportă.
Dădui ordine severe, chiar în fața lui, de urmărire, arestare și chiar tragere, în caz când „oricine-o fi să fie” persoana urmărită, nu dă ascultare somațiilor legale.
Continuai totuși să primesc rapoarte asupra unei călărețe, care nu se supune somațiilor, ci o ia la galop, îndată ce întâlnește patrula, fără să se teamă de gloanțele ce se trag după ea. Pe de altă parte, Gârncăța mă informă că Cebuc i-a trimis vorbă acestei nebune chiar printr-insul, că dacă mai cutează să vie, va trage chiar el, Cebuc. Notai în carnetul meu sufletesc cu satisfacție această strășnicie a plutonierului, care deocamdată nu era găurit, cu părere de rău, erau aliniați în acel trist convoi, care, în fiecare noapte, trebuia să treacă înapoi în-
manul tuturor sufcrinților, spre care înota dela sute și mii de verste.
În fiecare noapte>le jalnicul pahod, trebuia să defileze pe sub ochii mei. Pentru a nu atrage vre-o luare aminte din-
spre partea cealaltă, nu aprindeam nici o făclă, la această înmormântare de oameni vii. Albele palori ale straturilor de zăpadă, solidificate până la extrem, dau împrejură-
rei toată aparența sepulcrală de care era nevoie. Iar deasupra, în nopțile limpezi, bolta avea reflexe de sticlă: stelele fixe nu mai tresăreau de nici un suflu și în gerul întorspățial, printre bancurile de fantasmă, convoiul aluneca în lumea de apoi — figuri rude și bărbi grele, ochii secați de orice speranță, — ca printr-un peisagiu lunar.

Ochiul acela
indiferent mai ales
trebuia să-l sufăr în
fiecare noapte. O,
dacă el m-ar fi privit
cu ură sau chiar încă
implorător, și tot ar fi
fost un chin mai

puțin. Dar această
privire îndobitocită,
ternă, de om care nu
mai are nimic de
așteptai dela
semenul lui, se
înfigea adânc în
fruntea gândului
meu, rămânea acolo
apăsându-mă
noaptea în meninge,
dându-mi insomnii

.Mă refugiati alunei la sânul imaginarei mele zeițe, ce
trebuia acum să coboare, — căci când marele alb mă;
coplesi sub fluturarea vălurilor nesfârșite de speranță,
Ni- culina redeveni pentru mine doar trupul arzător al
străngerilor sălbătice de sub nuc. Sufletul i-l lăsai tot lui
Scrghe și cu însufleții această comoară de plăceri cu
visul negrăit de frumos al cărui grai de serafim trebuia să
rostească el întâi și pentru mine, cuvântul așteptat. O,
putea acum Niculina să-și treere în voce noianul ei de
vedenii și amintiri; la sânul ei, pe care știam acum să-l
răscolesc de cele mai cumplite patimi, eu îmi torceam
dulcele fir al nădejdei reînnoite, trăgeam din fuiorul ne-
cunoscutului imaginea care să se întreață pe sine, mă
închipuiam, refăcând într-una cele mai subtile dialoguri,
clădeam episodul cel mai minunat, — singurul minunat
al vieții mele. Amuțiți de grozava tăcere a imensităților
albe sau înflorați de jalea vânturilor călătoare, strânși
unul într-altul la scrâșnete de mânie ale viscoalelor tur-
bate; suspinele patimilor noastre se îngâneau în aceeași
tragică așteptare.

— El adastă să-și vadă întâi pedeapsa; dacă e ușoară
de ce să și-o mai îngreuneze sau să-și încerce viața...

răsbăteau une-ori din păcla gândurilor ei, aceleași și a-eleleși cuvinte.

— Ea se apropie neconținut de podul de gheață, pe care Dumnezeu l-a aruncat între sufletele oamenilor — răspundea ca un ecou, dar numai pentru auzul meu, gândul acum în mine singur domnilor.

În plocoanele de oaspeți» pe care poteciile înghețului mi le aducea din țara necunoscutului, erau prea puțină femei. Nu puteai ști, sub aceeași stambă decolorată și scrobăită de ger, sub aceleași șaluri jerpelite și soioase, sub același bariș negru, sau sub aceeași căciulă bărbătească, dacă se ascunde o țărancă sau o orășancă. Trăsături chinuite, ochi păstrând încăpățână lumina grozelor trecute sau celor așteptate, ori aceeași opacă perdea de îndobitocire, asta era tot ce-mi vărsau punțile ce-mi pusese spre visul meu, Dumnezeu.

Dar ea trebuia să vină. Mi-o spuneau asta figurile uneori puțin dure, mai cioplite, mai subțiri la pelliță a- junse aci, din înspăimântătoare depărtări pentru a îi în rândul întâi la întoarcere; mi-o spuneau ordinele noi primite, prin fir de telefon, ori prin mesagiile directe ale agenților de legătură. Domnul colonel ne atrăgea serios atenția asupra numărului mare de nepoțiți, pe carc a începui și va conlinua să-i ad,ucă iarna; ne soma categoric să nu greșim cu o iotă la normele prestabilite pentru selecționarea refugiaților, și spre marea mea recunoștință nu uita să sublinieze niciodată cazul unic, care se părea dumnealui că ar constitui pricina unor interpretări greșite sau răuvoitoare a ordinelor, din partea tinerilor ofițeri.

nou, până la cxcēs și sălbălicic, zelul plutoanelor inele. Oamenii erau acum ca zăvozii ciobănești în lanțuri; așteptau doar semnalul Niculinci ca să le dau drumul, turbați și înfometat» de-alungul zăvoaelor. Prevenită în mod obișnuit de Serghic, sau de ranul ei instinct, Niculina trebuia să-mi înfrâneze iarăși în noaptea asta sau în noaptea următoare, dar totdeauna la timp, avânturile râvnei fără saț pentru frumusețile minunatului ei trup. Un bizar rest de pudoare, sau eterna perfidie feminină o făcea să lase neapărat la apropierea soțului ei o distanță între ea și amantul eventual, pe care interesele acestuia îi permitau să-i albe. Era poale și această naivă stratagemă, un imbold mai mult pentru dânsul, să pună în sufletul lui de soț, ce se resemnează a fi ultragiāt, deasupra a orice, interesele comune și dorința izbândeī finale. Cecace-mi asmuțea și mai mult nerăbdarea de a ști însfârșit ce înțelegere finanța dumnealui cu un capital atât de scump! Și leribla perspectivă ce mi se deschidea acum, mi-o puneā înaintea ochilor întrebarea care-mi rămânea de făcut privitor la Niculina, în cazul când m-aș fi trezit pe nepusă masă în fața unui bine organizat sistem de spionaj. Avea ca să-și însoțească bărbatul în plimbare pedestră și cn alai, la Chișinău?

Minunea se împlini repede: Niculina însăși băgă de scamă la urmă că fără să vrea a fost nevoită să-și vândă astfel bărbatul, îi primii povestea cu negoțul dela Bălți, amuzat nespus și o bătui pe umăr recunoscător: — Îți mulțuinesc, îți mulțumesc... Mă duc să-i ies înainte...

Ea făcu uimită 1111 gest de oprire, apoi își mușcă mâna, apoi întinse brațul spre îninc în semn de conjurare, pentru n-î lăsa în cele din urmă în jos și a da drumul unui râs pîrpiriu:

Dacă îl cauți la Nistru, poți să-l aștepți mult ș

îZăvozii fură dcslegați. Timp de lrei nopți nimeni nu mai știu propriu zis ce-i somnul în detașamentul meu. Iar în a lreia noapte, către zori Serghie Bălan fu prins. Mi-l aduse chiar Cebuc, care-și făcuse un punct de o- noare din arestarea contrabandistului. Pentrucă, spre marea mea liniște sufletească^ după excesiva percheziție ce-i făcurăm, lrcbuiirăin să conchidem că în nici un caz nu putea fi vorba de un spion. L-ain desbrăcat la piele, i-am pipăit cu luare aminte toate cusăturile, i-am examinat tabachcrea, cartoanele țigărilor, tutunul din ele, cutia cu chibrituri, culeic cismelor și crăpăturile tălpiilor, negrul de sub unghie dar n-am găsit nimic. Drept care, i-am comunicai cu o marc, cu o imensă satisfacție:

■ Gaspadin Serghie, am marca plăcere să te previu, că dela muncă grea de ocnă, le-ai învârtit la o bagatelă de câteva luni de închisoare corecțională.

Dar Serghie rânjea calm, cu acru că ascultă o șotie de-a mea. Un musafir al lui, un intim al casei, nu putea face decăi o glumă cu aslfi de amenințări, chiar fâgăr duind pedepse mai reduce.

Celelalte două persoane, pe caic mi lc adusese plocon Serghe, ascultau vădit de acru prognosticurile mele pe-nale, își apropiau capelele și începeau să lurie pe limba lor. Erau probabil soțul cu nevasta. Nu-mi dădai oste-neală să mă informez dela tălmaci sau dela Cebuc, care îi cercelase. Nu mă interesau; principalul era Bălail. Bărbatul mai scund decăi însoțiloarca-i, dar mai spălos era îmbrăcat cu dolman greu, cu căciulă de miel brumărie și cu cisnic crețe, trecând de genunchi. N-aș fi putut spune dacă era neras de trei săptămâni sau dacă așa avea o-biceiu să-și poarte barba. Femeia era neverosimil de albă și zdravănă — prin locurile astea era un făcut cu arăloșenia și voinicia femeilor! — purta palton bărbătesc cu guler de blană, mototolit și plin de noroi, pe cap avea căciulă tot de blană. Din când în când se oprea din conversație și mă privea cu ochi largi, coborînd frunlea,

de parcă ar fi vrut să mă vadă pe deasupra unor ochelari închipuiți.

— Noi cât o să luăm pedeapsă, domnu' ofițer?, mă întrebă eu pe rusește, limbă pe care o cunosc foarte puțin...

Îi răspunsei românește și Serghe Bălan se grăbi să-mi servească de tălmăci:

O să luați câteva zile de închisoare sau dacă aveți rude pe aici o să vă alegeți numai cu amendă. Dar dacă n-aveți pe nimeni în Basarabia, după ce vă ispășiți pedeapsa, o să vă treacă înapoi peste Nistru... Ar trebui să vă trec de-acuma înapoi, dar deocamdată sunteți necesari la ancheta ce se va face lui gaspadin Serghe, prietenul meu.

Bărbatul crezu că trebuie să repete în idiş soției sale ceea ce Serghe îi transmisese pe rusește după dialcctul meu; iar feineea cu toate că știa rusește și înțelesese limpede dela cel dintâi, totuși îl asculta cu atenție și pe el și aproba din cap în răstimpuri...

— Avem, avem rude destule mă asigură ea pe rusește și schimbând o privire cu soțul, începură deodată repezii să facă bilanțul neamurilor de dincoace de Nistru...

Serghe Bălan mă privi rânjind cu înțeles, clipi din ochii pe furis spre mine și grăi:

Dacă domnul locotenent ar vrea, ar putea să vă tri- meată de unde-ați venit, cu toate rudele voastre... Dar domnul locotenent e bun...

Nu înțelegesi rostul acestei linguşeli și-i privii nedumerii.

Îl bun, li răspunsei, cum putui, pe rusește, dar își face datoria.

Și-i lăsaî pentru a-mi continua redactarea raportului. Cu percheziția, cu interogatoriile se pierduse ziua toată, așa că trebuiau expediați abia în dimineața următoare.

Îmurgul cobora acum de vreme iar din scara asta aerul deveni apăsător. Cu toate că fusese senin până «cum stelele nu mai apărură, decât vag, sub o pojghiță lăptoasă ca ochii lui Marinescu. Pe urmă nu se mai văzură de loc. Sufări foșnitoare începură să curgă printre sălcii dinspre fluviu. O atmosferă grea și neliniștitoare plutea peste tot.

Când revenii la dâșii, Serghe Bălan continua să vorbească rusește cu femeia; îndată ce mă văzu el îi făcu semn din cap spre mine și continuă să-i turue înaintea răsând. Femeia mă privea din când în când pe sub sprâncene, apoi se uită spre bărbatu-său. Acesta era la oarecare depărtare și întors cu spatele. Părea preocupat de alte lucruri și privea șuerând printre buze, spre sălcile și spre tufigurile care-și trăgeau deasupra așternuturile nopței, eslompându-și contururile; dar urechea lui se vedea bine cum caută, precum' o floare amorțită lumina, spre convorbirea celor doi.

Ea-i spuse ceva în idiş și el îi răspunse deasemenea în idiş sumar și răstit, întorcându-se și mai mult cu spatele.

Pe urmă îl mai spuse ceva și tăcu iarăși brusc, pentru a reîncepe în mai multe rânduri, scăpând cuvintele în răpăneli scurte de mitralieră. Nu mai era în afară de noi pe bățătura îngustă a pichetului, decât paznicul lor și mai încolo cele două sentinele. Gârneață surveni un moment, pentru a-și căuta ceva în baracă și se îndepărtă în grabă.

Atunci femeea se apropie de mine zâmbitoare, între-bându-mă de când am învățat rusește — limbă pe care ea mă încredința c-o înțeleg foarte bine — și dacă-mi place. Basafabia. Conversația se prelungi mult, femeia râdea și-și da ochii peste cap. Prin negură observai privirea lui Bălan, licărind spre mine. Caporalul Marinescu se ivi și conduse pe cei doi prizonieri în baracă; paznicul luă loc la ușă. Apoi Marinescu se învârti pe-alocuri, căutând să-mi prindă vederea, de bună seamă privitor la femeea care mă ținea de vorbă. Dar pentru că nu-l întrebai ce dorește și cum partenera mea devenise foarte volubilă în cuvânt, el se îndepărtă.

Streina se amuza de ruseasca mea, mă corija, făcând haz mare și ținea mult să știe dela mine deosebirile de impresii pe care mi le făcuse femeia rusă, evreică și moldovancă — curiozitate pe care încercai zadarnic să i-o satisfac, vocabularul meu rusesc neajutându-mă să alcătuesc un răspuns atât de complex. Noaptea se lăsase compactă și păcioasă.

Când începui să dau semne că a sosit momentul încetă-rei unei atât de plăcute conversații ea se precipită spre mine, rugătoare:

- N-aveți să ne treceți înapoi domn' ofițer...
- Nu doamnă, v-am spus!... dacă aveți rude pe-aci nu veți primi decât o ușoară pedeapsă...
- Avem destule... și la Chișinău, și la Călărași, și la Bender... La Bender avem pe...

Îi amintii că mai mi le înșirase de trei ori până acum, așa că era inutil!... Dealtininteri lucrurile astea rămăneau să fie spuse și dovedite autorităților prin fața cărora aveau să treacă...

- Putem dovedi tot, mă asigură femeca... Numai să aștepte până facem scrisorile... ca să vină toate rudele noastre și să ne cunoască... Numai dumneavoastră să nu ne treceți înapoi...
- Nu doamnă, vă promit... v-am promis... s-a termi-nat. Și acum, pentru căi e târziu... poale sunteți oboșită...
- A nu, eu nu sunt oboșită... o dată e vorba de inine...
- După atâta drum, cât ați făcut...
- O, asta nu e nimic, față de ce am pățit noi, până acuma... și ca să ne întoarceți îndărăt peste noapte... să ne deștepte și să ne treacă înapoi... să suferim iarăși... mă gândesc la el, la soțul meu... pe el arc să-l împuște... numai să vă spun domnule ofițer...

La gândul că iar are să-mi îndruga o poveste interminabilă și semi-inteligibilă făcui un semn ceva mai larg, spre a fi zărit prin întuneric de sentinelă. Femea îl prinse și îngrozită, se precipită iarăși spre mine:

— Mi se pare că v-am obosit destul domnu' ofițer... lertați-mă vă rog... dar să ne trimiteți la dumneavoastră în țară... facem și închisoare și tot... numai la el, numai la el, mă gândesc...

Sentinelă s-a apropiat și așteaptă în tăcere...

Trebuie să vă las să vă odihniți, nu-i așa? adăugă <ca, apropiindu-se și mai mult și coborînd privirea în păinâni, ca și când ar fi așleplat ceva, mi se păru un răspuns al meu de protestare, de reținere.

Dar pentru că îmi acoperii cu mâna semnificativ, un îndelung câscat, ea, după ce privi iarăși neliniștită la sentinelă, arătă spre baraca mea de scânduri:

— Aicea stați dumneavoastră, domn' ofițer... Aveți o-dăița aici... Ah, tare aș fi curioasă să văd cu în lși poate aranja un bărbat tânăr o odăiță, fără ajutor femeiesc...

— Îmi dați voe domn' ofițer...

Și înainte ca să articulez ceva, ea și dispăruse înă-

— Aveți spișchi, domnule ofițer...

Dar înainte ca să-i răspund, degetele ei le și dibuiră pe masă. Aprinse lampa, privi în juru-i, răsând și frângându-se din șale. lși desbumbi mantaua fără s-o scoată încă și începu să-mi aranjeze cărțile, turuind neconținut câte ceva în legătură cu fiecare gest săvârșit... Apoi lși ceru voe să-și scoată mantaua, pentru că-i era cald. Pe dedesupt avea o bluză roșie-deschis, care strângea din greu un bust zdravăn și debordant. Brațele erau voinice și rotunde, de sub tivul rochiei se iveau pulpo cămoase, precis arcuite și dărdăitoare. Mă apropiai tremurând și ea mă primi în moliciumea pieptului, cu aceleași cuvinte fricoase:

— Nu-i așa că n-aveți să ne trimiteți înapoi, domn' ofițer?...

Răspunsei doar cu o mișcare plictisită din mâini, dar destul de elocventă și brațele ei mă închiseră îndată în zdravana lor carapace.

Bucuria asta neprevăzută i-o datoram deci lui Serghe Bălan.

Afară, darabana ploii
bătu câteva tacturi
răslețe pe
acoperișurile de

scânduri. Pe urmă
toate darabanele ce-
rului porniră, se
amestecară,
continuară să se
repete, până nu se
înai auzi decât un
singur huet, apăsător,
înăbușit, monoton

.Disdediineată prizonierii erau gata de plecare., Mă așteptau învăluți în zdrențe de ceață joasă, decorând compacte ziduri de fum, de care linia ochiului se spârgea la câteva zeci de metri, fragmente de copaci și de acoperișuri, ca într-un teatru sfâșiat, pavoazat de molcome falfăiri cenușii. Soții conversau liniștit lângă o rădăcină. De câte ori traversam bățătura, ochii lor mă urmăreau neliștiți, pe urmă ea spunea ceva și soțul înclina barba nervos și afirmativ. Serghic Bălan rânea. El încă nu credea că-l voi trimite la comandament. La asigurările mele repetate, clătina din cap neîncrezător. Îi explicai din nou: ocupația lui avea o rubrică specială și destul de ardeială în lege. Dar Serghic râdea; mai ales când îi spusei că pentru el o să dau sentinela deosebită, asta pentru dânsul însemna tocmai trăsătura de burete. Dar atunci o discuție vie, aproape violentă, izbucni între cei doi soți, ca din senin. Ne uitaram cu toți în- în-acolo, fără să înțelegem nimic. Soțul gesticula perorând cu o ardore neobișnuită și cu cea mai sinceră indignare. Soția răspundea cu frânturi de vorbe, dacă mai putea să-și facă loc și cuvântul ei în această avalanșă de mânie. Brusc gospadinul se îndreaptă spre mine cu pas ferm ?>începu să-mi declare ceva prea compical și prea repede pentru putințele noastre de înțelegere reciprocă, încât dădui în mai multe rânduri din umeri. La drept vorbind ceva. ceva, mi se părea că înțeleg, dar tocmai cea re în] clegcam cu mă.Îndeiina să arăt că habar n-am de ce mi vorbește. Atunci doamna porni și ea încoace, cu pas V mai ferm de cât bărbatul ei:

Domnii' ofțir. mă întrebă ea mai rar, mai rezumat și mai precis. Nu v-am spus eu că sunt sora de la dumnealui - și arată pe domnul...

Cuvântul rusesc care corespunde noțiunii de soră mi-era necunoscut și de-aceia rămăsei încă nedumerit. Keronslitui însă rostul acestei ciudate convorbiri, când doamna întoarse întrebarea, în. chipul care convenea cu-noștințelor mele în limba lui Tolstoi...

— Nu v-am spus eu aseară... că dânsul... frate la mine...? Și-mi zâmbi imperceptibil.

Zâmbii și eu tot așa de imperceptibil. Iată de bună seamă ceva ce uitase să adevărat să-mi spue. Ba mi se pare că mă lăsase să aflui cu totul altfel. Cum era dealt- minleri evident...

— Ah, da, da răspunsei cu promptitudinea care mă caracterizează, în astfel de împrejurări... Domnul... frate dela doamna...

Și mă grăbii să lămuresc pricina care mă împiedecase să răspund așa dela început. Domnul zâmbi și înclină din cap. Apoi păși cu demnitate spre Serghie Bălan. Iar doamna îl urmă după ce-mi mai aruncă încă un zâmbet furis...

Mi-amintii de pasagiul biblic al Sarei. Și dădui ordinele de plecare. O rază de soare se înfipse biruitoare prin nămeții de ceață și-și menținu cu vrednicie drumul câștigat. Fu atunci o adevărată rumoare mută printre armatele de neguri. Umiri de coloane greoaie, manevre de învăluire, o întreagă strategie de umbre materiale; pe urmă fu o panică adevărată, când noui și tot mai multe raze sosiră și boabele de ploaie se aprinseră de bucurie printre ramurile păite.

Întâi porniră soții cu o sentinelă. Văzând că se îndepărtează cu adevărat de Nistru, ei își trimiseră salutări grăbite, iar degetele ei se coborîră de mai multe ori fugar până în dreptul buzelor. Dincolo de bătătura întărită a pichetului încălțămîntea îi se infunda adânc în moalele pământului desfundat de ploaie. Cu fie care pas bot- forii cărau ocale de pământ negru, basarabean. Dar înaintau voloși și l'otărți să se îndepărteze de apă, chiar dacă tot pământul îi s-ar fi agățat de picioare. Bălan era nu se poate mai dispus. Faptul că-l distanțam de ceilalți, era pentru el și mai semnificativ. Orându-i să-l conducă țiganul Gherăscu, mai înalt decât dânsul și de temut cu figura lui neagră, buzată și ciupită de vărsat ca un strat de pământ moale îngăurit Indesat de ploaie. La vederea lui, bucuria lui Bălan se ogoi. Și când soldatul îl pofti s-o la înainte, figura cea blondă se înroși deodată, vinele i se umflară pe tămplă, iar musta(a lui se zburli ca o flăcără. Din ochii albaștri mă săgeta cea mai sfredelitoare mînie...

— Haide Bălan, lasă necazul... datoria c datorie... Se repezi subit spre mine și mîna i se ridică din cot cu pumnul strâns. Dar se opri la deschizătura de mighiu drept cu antebra(ul.

— Hai, *mai băiete*, rosti atunci calm țiganul ^{Gherăscu}, că ne-apucă nămlăzu...

Dar printre dinți Bălan, îmi șueră sfidător:

— Mă arestezi, hai,... ca să poți intra nestingherit în casa mea... D-apoi dacă crezi că are să-ți meargă... Eu unu' am să povestesc și eu șeva acolo undi trebuie... Știu că amu ai să ameninți și să sudui, dar să nu te bucuri de jaba, că mult n-are să-ți meargă mai răule...

— Dacă vrei, pot să adaog și astea în raport? Îl întreprusei măsurat și calm; că-ți pui nevasta să atragă ofiterii în casă...

Bălan tresări și mă fulgeră cu trăsnetele privirilor; dar la cuvintele care umară, capul îi căzu pe umăr ca la un executat prin împușcare; buzele nu-i scăpară decât un sughiț înecat de muribund.

— O lași să se culce cu ofiterii ca să poți trece apa nestingherit... Și sorft-ta la fel cu gradatii... Povestește asta acolo unde zici, dacă vrei să ți le-aducă pe amândouă plocon după tine... Mi-e scărba să te văd... Îți împrumuți femecă ca să poți trece spionii la bolșevici... Marș de-aici păcătosome... Mai bine pune-o de-a dreptul la

38 CUB 1. MIHAESCU
mezat că tot atâta ai câștiga... barim ești ferit de gloanțe
și de pușcărie...

— Vorbele mele cădeau ca lovituri repetate de măciucă în creștetul aplecat al contrabandistului. Mâna îi căzu moale în jos; în locul roșului aprins al mâniei și al să- nătăței lui debordante, se așternu pe figura-i galbenul pal al stupoarei, apoi negrul cadaveric al veninului. Minți, nimeni nu s-a culcat cu nevasta mea] șueră el ținându-mă drept în lumina ochilor. Și glasul indignării lui, care nu-și mai găsea loc de ieșit prin orificiul gâtului părea că cere, sufocându-se, su- premă favoare acestor ochi delă care aștepta o desmințire, o zare de îndoială pentru vorbele prea grele, cu care îl

— La nimeni nu s-a lăsat... și-a bătut joc de line, a- lăt... N'o să ajungi tu niciodată să te culci cu ca și nimeni din voi, veneticiilor, răsă el aspru și stins, — iar lumina ochilor mei Și răspunse la rându-i cu râsul ei, care ia înaintea oricărui grai, oricărui semn, ori căruia cuget și care niciodată în prima ei lucire cel puțin, nu poate să mină.

Coborîi ochii, ascunzându-i de această căutătură scor- monitoare, căutându-le alt lucru, de împrumut, dar za- darnic, lumina lor spusese ce avea de spus. Iar Bălan cu simplitatea instinctului săi cetise acolo ce avea de cetit Se clătină, cât era de zdravăn ca un bețiv care pornește pe picioarele de-odată încovoiate.

Gherăscu, uimii peste fire de acest dialog, îl îndreptă cu un pumn solid în șale:

- Așa se vorbește cu dom' locotenent... mama ta de bolșevic. Marș înainte... *că-ți mul căpriorii...

Rămăsei nemișcat privind după dânsul, Mi-aminlii de ferestruica suspecta din iatacul Niculinei și de înfricoșarea subită cu care o privea în unele momenle- Dar era uimitor... Oare o namilă atât de bine zidită, a pulul să creadă că și în lipsa lui...

De foarte departe... sora și fratele îmi mai făcură pentru ultima oară semn de mulțumire, cu basmalele colorate. O curiozitate vie, lucidă, bolnavă, mă împinse în cele din urmă spre cătunul fără nume. O noapte crunt opacă ni se puse dinainte și la fiecare pas al lui Pafnule ca făcea deasemeni un pas spre noi și mai cătrănită și mai compactă. Dar ne mâna din urmă vânlul stepelor care-mi aruncă în ceafă și într-o urcch, stropi fini și reci ca niște vârfuri microscopice de gliată. Legându-mă domol pe spinarea lui Pafnute ,pe care începutul de crivăț siberian, nu-l scoica din mersul lui tacticos și înțelept. Îmi tot dregeam în gând convorbirea ce voi avea încurând. Primele cuvintc, primul aranjament de cuvinte cu care aveam să intru în vorbă, cu care aveam să-i aduc vestea, pe cărc ca poale n-o aflase, se așază și se strică de mai multe ori în ininlca mea. Și-n suflet îmi furnica în acclaș timp cu nerăbdarea cea mare, o slânjenirc, o dorință de întârziere, cu cât distanța se micșora; în sufletul meu curgeau două cuiburi de furnici în sens contrar.

— Doamne, de-ar fi aflat, îmi ziceam pe urmă — și apoi iarăși: Doamne de n-ar fi aflat...
Nerăbdarea și neliniștea de a o vedea cât mai repede, dorința intermițăntă de a amâna întrevederea pen- lru o noapte mai împede sau a doua zi pe lumină, mă făceau când să dau pînă la brulăi lui Palnule, când să-l domoiesc după câțiva pași, cu smucituri violente din hățuri, încăl biciul sîrăleg 1111 înai înțelegea nimic, - după cum pe mine această stare de spirit mă enerva și mă zăpăcea într-un chip nefiresc și de care credeam de mult că m-am desobișnuit.

Dar în fața porții de lemn toate sovăelile shurără și mă
Irezii deodată dârz și strașnic, cum îmi plăcea și cum
însfârșii mă obișnuisem să fiu în fața femeilor, care de
departe îmi pricinuiau nelămurite și supărătoare neliniști.
Întrai cu întunericul și cu o volbură bubuitoare de vânt,
tragic și calm ca un arhanghel ce-a descins de pe-o aripă
de nor. Dela prima vedere înțelesei că Niculina nu aflase
încă nimic. Și din nou mă încerca gândul laș să-i dau
vestea ceva mai târziu, după ce perdeaua avea să se
lase, pe urma primului act de dragoste. Ba chiar o
obsesie perversă slăruî într-o scurtă învârtire de clipe să
mă îndemne ca să proclam noutatea chiar în plină beție
a spasmului. Ambiția de a cântări adevărul ei sentiment
față de mine, de a folosi acest moment unic de spontană
destăinuire, pe care nimic nu mai avea să-l stănjenească,
mă determină să încep cu vestea însăși. Și-n gât simții
cum mă înecă nesiguranța, ca și când în clipa care
urma, avea să se aleagă chiar soarta mea; Doamne, în
clipa când această bizară aventurieră avea să-și trădeze
adevăratele sentimente față de mine... Articulai inegal și
stângaci: i
— Ei, ce veste-ți trimete domnul...
— Care domn...
— Domnul... domnul Bălan, soțul...
— Ah, Serghie... el nu e chiar așa domn, dar nu e
nici mujic, răspunse ea simplu. Lasă-l acolo unde-o fi, cu
necazurile lui, săracu... Că el nu-și câștigă pâinea așa
ușor ca dumneata...
Aici făcu o pauză:
— Care ești boer... și oițer...
Niciodată nu-mi vorbise astfel... Găsii că momentul se
oferea minunai. Dar pe când îmi rotunjeam fraza hotărî-
toare în minte, ea răsese deodată, parcă să împrăstie brus-
cheța și asprimea răspunsului și așezându-se pe mar-
ginea patului, mă dojeni cu blândețe:
— Dacă m-ascuți frumos, n-ai a te teme niciodată
de dânsul. De ce-l desprețuiești atunci?
— Nu mi-e teamă de loc, nici astfel...
Ea mă privi cu un răs șiret al ochilor, pe care se silii să-l
alunge cu închipuită grabă.
— Sigur? mă întrebă, ferindu-și șăgalnic privirile în
pământ.
— Mai sigur decât crezi...
— Dumneata ești oițer, de ce ar putea să-ți fie
teamă...
Dar privirile le ținea neconținut în pământ.
— De trei nopți îl aștepti să vie? Și doar nu-s la ca-
pătul pământului Bălțile acelea.
— Poate o veni la noapte, ori poate mâine noapte...
ori poate mai târziu... Asta nu ține de el când se în-
toarce... Dar n-ai nici o teamă, nu s-a întopat așa de
multă vreme și i-om spune că ne-a prins vremea toi
vorbind despre cârți...

— Și el crede totdeauna ce-i spui, toate poveștile care-ți trăsesc prin minte?

— Va crede, dece să nu creadă...

— Mare gogoman... oare e adevărat că toți bărbații din Basarabia sunt atât de gogomani și cred orice le spune nevasta...

— Nu știu... dar el crede...

— Și dădu din umeri cu neînțelegere.

— Nu e mai bine așa? De ce să-și facă sânge rău, de ce i-o spune unul și altul. Sau să se lase la șele gânduri negre.

În zilele când apropierea de dânsa mi-era oprită, conversația noastră devenea fatal mai rezervată; acum ca se zbărlea deabinelea în cotituri colțuroase, pe care nici unul din noi nu se arăta dispus a le ocoli.

El bine, acum nu va mai crede, strigai însfârșit. Acum a aflat totul... acumă dacă ar fi să se întoarcă, nu ne-ar fi bine la nici unul. Înțelegi, la nici unul, nu numai mic singur... poți fi sigură de asta...

— Ce știi dumneata... încercă ea să rădă iarăși.

— Știu... el mi-a spus azi dimineată...

Ea ridică deodată fața încremenită, gruse spre mine.

— Ai vorbit dumneata cu el?

— Azi dimineată. Lângă Nistru... Se încurcase pe-a-colo. Greșise drumul dela Bălți tocmai pe la bolșevici.

— Nu-i adevărat.

— Pe ce vrei să-ți jur?

Se întunecă și plecă fruntea cruntă în pământ; iar cu tăcui așteptând cu încordare primul ci cuvânt sau gest. Auzirăm vântul hohotind pe la geamuri, apoi răbufni pe undeva, în pod, ca o rostogolire de trupuri grele, cu chițcăituri caraghioase ca o sarabandă nocturnă de șobolani enormi, în număr nesfârșit. Abia într-o tărie mă întrebă:

— "Unde-i acumă?

— La oraș.

Apoi după ce ezilă puțin, punându-mi drept în coșul pieptului ascuțișul unei priviri de fier:

— Mort sau viu?

— Viu...

Lăsă iarăși capul în pământ.

— Viu și nevătămat... Afară dacă nu l-o fi pus ne-curatul să încerce dașă e mai repede la picior decât glonțul paznicului ce l-am dat...

Stătu mai multă vreme astfel, în urmă se ridică își netezi poalele ca într-un gest de holărîre, fără să mă privească și ieși. Rămase multă vreme afară. Eu așteptam cu pumnul strâns în buzunar pe micul revolver Waller. Mă lăsă singur mai bine de o jumătate de ceas. Regretam că n-am urmărit-o. Când reapăru părea că-și uitase de prezența mea aici. Părea că nu mă vede. Potrivii ceva prin colțuri. Leși din nou afară și iar veni, aducând ceva, o cofă cu apă, pe care-o așeză într-uu colț...

„Din cauza la, l-am arestat', voiam să spun; dar nu izbuteam; severitatea înlemnită a obrazului ei îmi interzicea orice cuvânt. Mă indignai pe subita mea timiditate, dar când văzui că mi-e cu neputință s-o alung mă îngrozii cu desăvârșire. „E. nevastă de contrabandist¹”, îmi spuneam. „Ești un idiot” îmi răspundeam. „Asta a fost lot ce-a simțit ca pentru mine..... și-a făcut noile cu mine... dar n-are nici o importanță, e o soție, o complice de contrabandist”, îmi spuneam ca să-mi stimulez nepăsarea. Dar nepăsarea mea era stângăcie, nălăgie, mă simțeam muț până-n gât în ridicol și mă gândeam că dacă voi face vre-un pas spre ușă, mă voi îneca de lot. În timp ce încăpățânându-mă să rămân, nu mă hotărâam la nimic, nu eram în stare i»ă găsesc un cuvânt. Iar l'e-meea se învârtea la distanță și mă ocolea, găsindu-și de lucru pe afară, întârziind, așteptând să plec. Nimic, nici o revoltă, dar luciul de-acum al ochiului ei și imobilitatea adâncă a dungilor care despărteau obraji de gură îmi spuneau că nu mai e nici o viclenie femeiască la mijloc, nici o cochetărie prefăcută, ci că trebuia să plec. Iar ea nu grăia nimic, nu se văita, nu țipa, nu mă aluaga. O un curaj forțat, pe jumătate amețit de această indiferență completă, umilitoare, izbucni să fac primii pași, mă apropiai de ea... dar trecu repede pe lângă mine, Că ră să se ferească... Fără măcar să se ferească... ca și când n-aș fi fost. O așteptai din nou să treacă, însă acuina se ținea și mai la distanță. Mă apropiai cu pas ferm de dânsa, lăindu-i ieșirea cu buzele mănjite de un rânjel fricos. Se opri. oprindu-mă cu ochii, fără nici o clintire în privirile ei atât de mobile de femeie, ce se știe frumoasă, dorită. - Ce doriți domnule? I) e ce nu puteam să-i spun: la vezi, că le leg și pe- line cu mâinile la spate! De ce-i spuneam ca un amorez caraghios de teatru prost: „L-am arestat, ca să rămânem noi singuri, să fii numai a mea'...”? Ah, eram strigător de caraghios. Fa-mi răspunse cu o mișcare atât de disprețuitoare din buze, că mă năpustii asupra-i. Fa mă îmbrânci cu putere până 'n pă-relele din conlă, cu o putere nășlcptă! Lă, bărbătească Dar revenii la ea, slrigându-i. „Nu va avea cine să le scape, ești a mea, înțelegi, ești numai a mea”. Strigai aslel, dar îmi păream lamentabil cu această nouă umilință, cu care vream să-i dovedesc că pentru dânsa făcusem lotul; slângacea, stupida umilința ce mi-era atât de brulal refuzată. Dar asia mi scoase de lot din sările: Mi-ain făcut dator! ii strigai victorios, că am găsit cuvântul mântuitor. Puțin îmi pasă de line! Dar era prea târziu. Cil totul târziu. Din neînsemnata tresărire pe care i-o surprinsei atunci, înțelesei că dacă aș fi început aslel, drumul ar tt fost cu

toilul altul. Poale mai greu Dar drept, fără ocol, piepțis.
Mândru.Daca vreau le areslez și pe line, îi strigai, când
fu- sci pentru o doua oară repezit în părele. Fa-mi răs-
punse cu un surâs atât de amar, de disprețuitor și de
sfidător, că-mi fu rușine, de această amenințare. Nu Țnai
era nimic de pierdut: mă repezii înainte orbește. Și dădai
peste un scaun... Pe care-l ridicai și mă așezai. Vântul
bubui deodată în apropiere, plesni geamurile cu o coadă
piezișe și se îndreaptă în sbor fâlfâitor. Il ascultarăm cum
se îndepărtează tot mai mult până când nu s6 mai auzi.
— Pe tine nu te arestez, fi spusei calm, decretând
armistițiul. Deși ar trebui... M-ai atras aici în casă, în în-
țelegere cu el... Ca să puteți trece spioni și... Tu știi ce te-
ar aștepta?...
— Nu te oprește nimeni, îmi răspunse sec și fără pă-
sare. N-ai decât să arestezi...
Întorsei scaunul și-l încălecai, pentru a-mi sprijini bărbia
de spetează. O priveam mișcându-se calmă, ca și când
nu s-ar fi întâmplat nimic. Calmul ăsta mă exaspera mai
ales.
— "Dacă vreau o fac, pentru că pot...
— Ți-oi spune ce-aș face... pe puterea ta...
Era pentru prima oară, când Niculina lui Serghie Bălan își
permitea o necuviință față de mine. Și prima dată când
tutuitul nu mai era o marcă de concesie sufletească, de
intimitate, de discreție amoroasă. Dar în schimbul de
vorbe ce urmă, cuvântul „dumneata” reveni în glasul ei,
distant, rece, sarcastic parcă.
— Vas'zică asta ți-a fost tot aleanul pentru mine, glu-
mii la răndu-mi batjocoritor.
— Aiasta a fost... Dumneata credeai altfel...
Și începu să rădă amuzată...
— Mînți, strigai.
Dar ea răsă și cu mai multă voioșie.
— În definitiv puțin îmi pasă, îmi luai revanșa cinic...
Mi-ai folosit ca să-mi potolesc fierbințeala din pântec... Și
tu și cumnată-ta... sora lui...
N-am primit răspuns...
— Vă mulțumesc la amândouă...
— Să-ți fie de bine și să mai poțezi și altă dată,
răspunse alene, complet indiferentă.
— Însă mulțumirea mea se îndreaptă mai mult la
tine... N-are a face Măriuca cu tine... încercai să reiau
ofensiva pe porțița amorului propriu- He, he... ea e o
biată țărăncuță, bună de întrebuințare când era bărbatu-
t"ău aicea. Pe când tu... ah, trebuie s-o spun... ești deli-
cioasă; se cunoaște că nu le tragi din teapa țăranilor
ăstora, din mijlocul cărora tot am să te scot eu odată și
odată.... Nu vezi că ai început să întrebuințezi și gros-
lăniile lor...
Ea căscă lung, se întinse. Vorbeam înainte, o apreciam
punând culori calităților ei văzute și ascunse, care de
care mai minunate. Mă întrerupse, căscând iarăși zgomo-

tos:

!

— Saldații dumitalc or fi dormind totți acumă... Vai de paza țării, pe mâna cui a fost lăsată...

Aspirai adânc și zgomotos aerul. Ea chicoti...

— O, n-avea nici o grijă de paza țării... Și acum te mai îndoești că e bine păzită?

— S-a întâmplat odată... În timpul ăsta de câte ori n-a mai trecut el pe sub nasul dumitale... Iacă dacă am o mulțumire, e ciț pe urma mea, și-a ce zici c-ai găsit sub fustele mele, au putut și bieții de ei, bieții sâldați să doarmă...

Amintirea a ceia ce am găsit sub fustele ci, mă traversă deodată, din moalele capului și până-n șale ca un curent de foc. Dar mai ales acest mod rud de a-mi aminti, acest calm și această sfidare. O, dacă Niculina ar fi vrut cu adevărat să se răzbune, n-ar fi avut de făcut decât să reînnoiască amintirea nopților trecute, ba chiar să înccapă să se desbrace și să-mi reziste ru orice preț, așa goală și înversunată.

Vrusei să ocolesc acest gând drăcesc, dar un demon neînțeles mă îndemna acum să i-l suggerez cu însumi. Și începui iar, în neștire să-i înșir bunătățile corpului ci. Ea râdea după fiecare înîrebându-mă: „Nu așa?” Iar eu, năucit, întrebam la rândul-mi, după fiecare: „Cum și asta n-o s-o mai văd, nici odată?...” Iar ca râdea și se frângea din mijloc, lăsându-se de-a curmezișul palului...

Când conversația deveni exlrem de obscenă și când ea fu scuturată de un acces mai lung de răs, tășnii de pe scaunul meu care căzu cu zgomot și mă năpustii asupra-i. Dar electric parcă, ea reveni în poziția de a- părare. Stăteam amândoi unul în fața altuia, arătându-ne colții, ca niște fiare.

— Și cu toate astea, reluai o ită părăsită a convorbirei împreunându-mi resemnat mâinile la spate, cu toate astea, dacă Bălan ar veni acum la fereastră și te-ar vedea așa voinică și hotărită, ascultă-mă pe mine, toi le-ar omorî!

— Nu știu pe mine, dar pe dumneata cu siguranță.

— Și pe tine... Am cetit-o în ochii lui, când ne-am despărțit. Mi-a strigai că mă va pări la șefii mei, că-l arestez, ca să pot nestingherii să-i neînstesc casa. „Ia scama, să nu-ți aresteze și nevasta”, i-am spus, „când or afla că ți-o împrumuți la militari, ca să poți trece Nistrul în vreme ce ea se culcă cu el!” A, cum a sărit, atunci, parcă aș fi turnat jăratec pe dânsul. Niculina tresări deascmeni, privindu-mă cu adâncă, stăruitoare curiozitalc. — Și-a bălul joc de tine! mi-a strigai el atunci, asta a făcu ea, dar nu s-a culcai cu nimeni... N'o să a-jungi lu niciodală să te culci cu ea și nimeni din voi. veneticilor. Vai, și cum urla!...

— Și ce i-ai răspuns? Întrebă ea. cu glas stingherii, înneal...

O privii lung, tăcut. Iar ea mă privea deasemenea adânc, stărutor, ochii îi creșteau, trăsăturile ei de piatră deveneau mobile, omenești, femeiești. Fără să-i răspund începu să măsoare încăperea în lung și-n lat. Se apropie de mine și mă opri, apucându-mă de braț. Repetă în-trebarea, ținându-mă drept în luminile ochilor.

— Spune, ce i-ai răspuns?

Dădui din umeri și vrusei să-mi urmez drumul.

— Nu i-am răspuns nimic, ce să-i răspund... Regretam că-mi scăpase și cea ce apucasem să-i spun...

— Nu-i adevărat! Ce i-ai răspuns?, șucră ea, sculurându-mă de braț.

— Îți spun, nu i-am răspuns nimic. Dar trebuia să-i înșir atunci... Ha, ha, ha, nenorocitul credea că eu sunt ca Marinescu, să mă mulțumesc doar cu câteva pupături... Ha, ha, ba, ce idiot... Asta nu mi-a mai fost dat să văd... Să ai o nevastă ca tine și s-o crezi...

Nu i-ai răspuns nimic? Îmi tăia ea. Încă neîncrezătoare. firul cuvintelor.

— Nimic. Îți spun.

Nu-i adevărat....

— Îți spun, nimic... numai că nu în-am putut stăpâni să mă uit uimit la dânsul. Asta a fost fără voia mea. Îți spun drept, cu credeam că el știe, că el singur își îngăduie înadins... ca să-și poată face contrabanda...

Ea lăsă ochii în pământ. Păru că gândește adânc. Încă nu-mi dăduse drumul de braț. Adăugai:

— El se uita mai mult în ochii decât în gura inea. Și ochii n-am putut să-i opresc să nu spună adevărul. Ridică repede capul spre mine, examinându-mă cu »-atenție extremă și slrângându-mă nervos de braț. Pentru că tăcuscă iarăși, mă îmboldi cu vocea, tăiată, înecată la fiecare cuvânt.

Crezi, c-o fi înțeles?...

Eu cred c-a înțeles...

Când l-a lras soldatul de mână, din țăntoș și amenințător, cum era la înccput, picioarele i se mulascră de tot și capul i-a căzui pe-o parte, ochii i s-au deschis ca la 1111 spânzurai... abia mai putea merge...

A înțeles... bolborosi ca după o tăcere. Și pe urma vorbelor ei, iar se întinse lăccrc. Mai lărziu mă lăsă de brnt și se mișcă greu spre pal, cu ochii în pământ. Se așează pe marginea palului și clătină afirmativ din cap.

El a înțeles că s-a întâmplat și pentru că l-ai ares-tat Dacă nu se întâmpla nu puteai să-l arestezi...

Crez

iNu șliu, țiar el crede... Nu le-ai fi pus rău cu el, dacă nu se întâmpla... tocmai păstrând nădejdea că se va întâmpla cândva...

— La început el a crezut că vreau să glumesc... Pe urmă mi-a strigat că dinadins vreau să-l depărtez de casă... dar n-am să izbutesc nimic...

— Tocmai așa s-a întâmplat cu ofiterul care a fost înaintea dumitale... Acela era altfel de om, se vede că era din altă parte de țară...

Mi-l reaminteam acum bine pe locotenentul, pe care-l schimbasem. Îl întâlneam adesea numele lui prin dosarul pichetului și acum îl rețineam: îl chema Mătășaru Florea. Era un roșcovan zdravăn, cam lăbărtat, și cam butucănos. Probabil unul din beneficiarii activărilor cu duiumul și fără selecție din timpul războiului. Când mi-a dat în primire sectorul, m-a însoțit binevoitor de-alungul lui, însă măsurat Ța vorbă și parcă ținând să-mi arăte, că alt raport între noi n-ar exista decât acela impus de situația noastră. La despărțire, mi-amintesc bine, că mi-a spus aceste vorbe, pe care i le repetai Niculinei: „Îmi pare bine că scap de-aiici... Dacă mai rămâneam, cred că înnebuneam de urât”.

— Avea dreptate confirmă Niculina, privind în gol... Dacă mai sta înnebunea... Dar mie nu-mi plăcea de loc... De altminteri, după; a treia, a patra noapte, când a văzut că nu-i va merge așa ușor cum s-o fi socotit, îmi cădea la picioare și plângea ca un copil ca să plec cu dânsul în lume, la nemereală...

— În Rusia?... — N-am dat seama unde... Dar decc în Rusia? Îmi spunea că legea nu l-ar opri să mă ia de nevastă... dacă m-aș împăca cu părinții mei și i-aș aduce o zestre. Dar până atunci el m-ar ține ca și pe o nevastă. Numai să-mi părăsesc cât mai de grabă bărbatul. Era sigur că dacă îl voi îndruma la părinți, el îi va îndupleca să mă ierte: Țfătea din pinteni și se lega pe cîntea lui că nu se va lăsa până nu va aduce lucrurile la bun capăt. Îmi mai spunea că are și el avere, la el Ța țară, undeva, nu știu unde... Serghe auzia toate astea pe acolo, arată ea ferestruica suspectii — căci îl prevestisem de toate. Uneori intra peste noi, pentru că se împrietenise cu el ca și cu dumneata. Ba chiar îl primea foarte bine, îmi făcea cu ochiul să-l rugăm să mai stea, ori să mai poțtească și altădată în zilele când trebuia... Câteodată se ducea chiar la el acolo la Nistru să-l vadă... Soldații începuseră să-l cunoască și când îl întâlneau pe-acolo, ziua, scara, ori dimineața, nu-i ziceau nimic... iar el își vedea de treabă... Poale l'or fi pârît vreedată, dar domnul ofiter nu i asculta... Pe urmă când v-a Ți schimbat, Serghe a fost strașnic de măhnit, și-mi spunea într-una: Păcat de locotenentul nostru... OfiȚeru' Țta nou trebuie să fie rău al dracului... Și saldații lui nu stau o iacă... AȚtea-s grăniceri... Is oameni ai dracului veniți din partea ailaltă a țării... Și ofiterul lor, e așa și pe dincolo... Că el te-a văzut... Și nu știu cum, dar îmi plăcea tare să ascult, când spunea cât ești de rău și neastămpărat...

. O lăsasem să vorbească în voia ei. Nu mă privea. Din când în când făcea o pauză ca și când ar fi măsurat dacă nu mi-a spus cumva prea mult. Pe urmă mai adăuga ceva. Și iar se oprea. Când tăcu de tot, o întrebai:

— Dar și mai înainte...

— Cum mai înainte!

— Înainte de ofițerul care a fost înaintea mea... când a mai fost pe-aici lot un detașament din regimentul nostru...

— Atunci Serghc nu mă amesteca în treburile lui. Abia de-mi spunea călceva...

Asta doream cu să știu în primul rând. Dacă fusesem singurul. Pe urmă vrusei să știu mai departe: când a fost cu mine înăuntru, — atunci la început, căci mai pe urmă era cu neputință—: Serghc a privit vreodată la noi pe ferestruică? Dar nu mai putui să-i desclescz gura. M-așezai lângă dânsa, pe marginea patului. Deastădată □ u se mai feri.

— Va să zică, am fost singurul?

Însă surâsul ci ironic
mă făcu sfi regret
accastă întrebare.
îmi răspunse mai
târziu

— :Xu trebuia să fac asta!

— Dar nu înțeleg, revenii la nedumerirea mea, atunci de ce te uitați tot la fiecare cinci minute la fereastră... la început... la început...

Așa luasem obiceiul dela celălalt. Dar, ce vorbești? De-ar fi văzut el măcar atâtea... cât a fost la început. El alături m-a îndemnat; dacă; nimeresti cumva pe noi, adus de vre-o bănuială să te potesc cu multă stăruință. Dar lot povestindu-mi cât ești de strășnic, m-a făcut să te chem cu singură, că se potrivea cu ce-mi spuneau și vagmiștrii tăi...

Pe urmă rămase mult pe gânduri, clătănând capul cu convingere:

— A înțeles chiar dacă a fost numai așa cum zici...
Simt eu c-a înțeles... Și-l simt pe aproape... Are să vie în curând...

Izbucnii în hohot voios...

După vre-un an, doi, dacă nu și mai mult...

— Va veni în curând... 11 simt pe aproape... Ximic nu-l poate opri...

Privea în gol și vorbea. Voioșia mi se mai diluă. Dar profilul de prilej, ca să-mi trec brațul pe după șațele ei. Și mirarea mea nu fu mică de loc, când nici de data asta 1111 întâlnii împotrivre. Privea necontenit în gol

— Cel puțin să ne găsească împreună dacă e așa pe aproape, glumii.

Ea zâmbi ceva mai târziu. Poate nu de gluma mea.

— Mă va sudui și mă va frământa mult, știu bine, continuă ea, privind în acelaș fel, nelămurit. Ca să aște... dar eu n-am să-i spun nimic... Însă dacă c vorba să se întoarcă la închisoare, iarăși... Se opri sperială și mă privi pe furiș să vadă, dacă această întrerupere m-a neliniștit.

— N-avea teamă, am să-i spun că le-ai lăudat.

Apoi se scutură ca să-și alunge gândurile. Se întinse, întinzându-și brațele în sus și-mi surâse. Pe urmă brațele se abătură asupra-mi și mă cuprinsă.

— O ii afară! glumii, strângând-o.

Dar ea dădu din cap cu încredere și mă asigură:

Acuma nu., și iacă nici în noaptea ce vine... dar în- tr-una din nopți. . peste o săptămână sau poate două nimic nu-l va opri... Tare nerăbdare am... să văd ce va zice el întâi... ce va face...

Apoi întorcându-și brusc spre mine fața, mă întrebă dcadreplul:

— fi-e frică?...

Hăse! puțin cam circumstanțial. Ea mă sărută și se desprinsese privindu-mă cu adâncă luare aminte până în fundul ochilor.

Pe urmă buzele noastre se căutară cu furie și căzu- răm jvâcnind ca niște fulgerați pe palul nesațului. De- afară nu ne privea decât întunericul invariabil.

Dimineața ferestrele s-au tivit cu alb și când am ieșit afară, valea Nistrului zăcea imensă sub lotala candoare.

Pafnule a pornit să ia în picpl Iroienele. În vreme ce crengile încă nedespuiate de frunze ne sorcoveau în treacăt, vărsând asupră-ne grămezile reci de microscopice stelute. Dar până să ajungem la post soarele a răsărit hoțeste și a prefăcut magica priveliște într-o mlaștină informă.

În nopțile următoare venii la Niculina, statomic, prin gălețile de ploaie, atras și mai mult de flacăra misterioasă a necunoscutului pe care ca-l simțea pe aproape și trebuia încurând să apară. Răzbălcam prin văzduhul împânzit de ape ca o mitologică apariție, călare pe-un animal marin. Prin noul clement, deslănuțit de norii cari nu se mai goleau de zile înregi, Pafnule se comporta cu, a- cecași bravură lenlă și cu aceeași bunăvoință, care-l fă- ceau neprețuit lovarăș. Picioarele lui subțiri nu cunoșteau pișcălurile prompte ale reumatismului din băltoace și des- fidau amăgirile cleioase ale cemoziului basarabean.

Aruncam în urma mea poarta cu zgomot și nu știam dacă o fac tocmai pentru a sfida orice teamă sau poate, pentru a surprinde vre-o mișcare, a provoca o întâm- pinare fâțișă, n primi vre-o înștiințare lainică din ochii vorbitori și încercănați ai Niculinei. Inii va trimite ea oare această înștiințare tainică sau privirea ei nu-mi va des- vâluî nimic, mă va lăsa să calc înainte, în neștire spre prăpastia ascunsă, mă va îmbărbăta să pășesc orbește cu zâmbetului ei indescifrabil, într-una egal cu sine însuși?

Curios. Niculina era acum mai iubitoare ca niciodată și lotuși nu știu cum, această expansiune sentimentală, acest piept și aceste brațe care nu se mai săturau de străngeri, acești ochi căscați până-n înflorătoare abisuri negre, mă făceau să mă simt deodată izolat, fără nici un reazim sub picioare, gata să mă rostogolesc întico besnă, fără fund. Mă strângea cu o furie neînțeleasă, pentru a- mi reaminti în fiecare seară.¹ și de mai multe ori pe scară că simțirea ci n-a înșelat-o niciodată și deci n-o va înșela nici acum; căț e/ dacă n-a pornit încă încoace, într-o bună zi va porni și într-o bună noapte va ajunge.

O informai că sentinela mea l-a condus fără nici o bă- tae de cap, până la postul central și că el s-a lăsat dus blând ca un miel; îmi dădui cu părerea că dacă până acolo n-a făcut nici o mișcare de scăpare, de-acolo înainte nu mai poate fi nici o nădejde. Acolo l-au luat în primire jandarmii și ăștia nu prea știu de glumă. Ețcor- tații au atăta groază de dânsii că se țin de pulpanele lor de frică ca nu cumva să trezească vre-o bănuială, dacă din nebăgare de seam,ă ar lua-o ceva mai repede la picior. Când jandarmii le strigă să se țină mai departe, exhortații o fac de-a-nderete și cu mâinile ridicate în sus. De-altfel unul ca Serghe Bălan nici nu poate fi dus cu mâinile și poate nici cu picioarele libere...

Dar toate amănuntele astea, pe care o ncvoc nelămurită, mă îndemna să le evoc, n-au nici o importanță pentru

Niculina. Ea dă din cap neînșelată de credința ei și m-a-
sigură: într-o noapte va fi aici...

— Bine, să poftescă 1 fi spun răsând.

Alte-ori își amintește de ofiterul, care-a păzit înaintea
mea. Era, cu adevărat om din popor ajuns ofiter prin
război. Fusese pe vremuri învățător. Tatăl lui era țăran
chiabur, dar Niculina nu-și punea aminti în ce parte de
țară își avea ogorul: ofiterul îi spunea adesea dar ea
uitase. Nu da nici o luare aminte pentru că știa că n-are
să-l urmeze. Dar dorința lui pe zi ce trece mai vie de-a o
duce înapoi la părinți, pentruca după despărțire s-o
poată lua de soție, părea s-o fi afectat mult. Îi înșira cu
poftă mare, planurile lui de viitor, mângâind-o pe picior,
ca pe-un copil pe care vrei să-l adormi, îi descria viața pe
care ar fi dus-o ca soție de ofiter. Și povestea de boii
tatălui său, al cărui singur fecior era, de cireada de vaci,
de cai, de via care „la noi crește altfel, pe haraci”. de
livadă, de pogoanele de ogor din vale, semănate parte
cu pomb, parte cu grâu, secară or o- văz și schimbate
alternativ, se gândea că a venit vremea să dea ajutor
tatălui său, să-și ceară mutarea în cea mai apropiată
garnizonă de dânsul.

Observai că dela un timp, Niculina revenea prea des
asupra acestei idei. Ea mă privea semnificativ și mă
asigura, — dacă înaintașul meu ar fi fost altfel, poate
cine știe, gândul plecării ar fi muncit-o cu adevărat. Dar
așa cum a fost nici nu vrea să gândească prea mult, se
învătase aici cu Serghie, cu plecările lui pe neașteptate
și cu întoarcerile lui nocturne, cu afacerile lui
misterioase, despre care nici ei nu-i spunea, nimic mai
înainte dar de pe urma cărora aducea bănet bun în casă.
Acum însă când aflase îi plăcea și mai imult.— Avem bani
să ne mulăm la oraș și să ne facem o casă, îmi spunea
ca — casă și mai bună ca a părinților mei, iar aici dacă
am vrea am cumpăra iară toate locurile astea până
departe la mănăstirea de maici; ele au mai fost odată ale
tatălui lui Scrglic, care a fost răzeș bogat, dar un bețiv și
mueralic, a nimicit lotul și și-a lăsat copiii săraci, după ce
a fost pilit de dambla la tractor. Și copiii i-au semănat,
afară de un frate al lui Serghe, care era doctor la Odcsa,
dar a pierit în război. Mă- ruca era stricăță de mică, a
lepădat un copil la treisprezece ani; bărbatu-său a luat-o
doar cu casa care o are și cu puțin ogor. Iar Serghie de
asemeni a fost marc șollic și bețiv, i-au alungat din școli,
dar de când m-a cunoscut pe mine nu s-a mai îmbătat
niciodată.

Și acum de ce nu vă duceți la oraș? Ca să nu se
întoarcă la vechile obiceiuri?...

După atâta timp nu se mai poate întoarce... M-
am învățat cu viața așa... cu plecările lui... La oraș ce să
facă? Negustorie? Doară sunt ovrei destui, pe-ășeia nu-i
poale întrece nimeni... Să se bage iar năcealnic? Asta
cred că nu sar mai putea și nici n-aș vrea eu... Dacă ar

sta neconținut cu mine, dacă n-ar răzbate lumea, să
luple și să-mi aducă... cine știe... hm... asta cred că o
înțelege și el... eu nu m-am dat niciodată cu el în vorbă
de așa ceva... dar vede că-mi place astfel și el singur n-
ar vrea să mă ducă de-aci...
A... dac-ar fi ofițer... un ofițer așa ca dânsul, mai, că i-ar
plăcea. Ofițerul își duce viața tot la câmp, umblă,
aleargă, poruncește, bate pe cei mici, e lemut și la nevoie
trage cu arma... Numai că atunci toate astea le-ar face
pentru comenzi . . . »
O ascultam
O ascultam.
zâmbilor. Și pe buze îmi juca
Întrebarea:
dar un ofițer așa ca mine? Însă glasul îmi rămânea mut.
O curiozitate extremă, un amor propriu împins la pa-
roxism îmi înăbușea cuvântul în gât: așteptam să-l ros-
tească întâi ca. Iar ea aștepta deasemeni și mă privea
îmbietoare. Privirile noastre își vorbeau limpede; înțele-
serăm deci reciproc că dintru început, cel puțin, nimeni
dintre noi nu va ceda cel dintâi. Cunoșturăm o adevărată
deslănțuire de plăceri și ca mă privea recunoscătoare și
fericită, printre genele întretesute, când o păraseam
copleșită și sfârșită de prelungile-mi îmbrățișări.
Mângâin- du-mă une-ori pe păr, în această stare
letargică, tresărea deodată, părea că stă gata să-mi
vorbească și eu o fixam, cu încordare ridicată la
maximum, cu stranie lucire în ochi. Dar renunța
numaidecât și fără să zică un cuvânt cădea cu capul în
perne. Zâmbea amar. Pe fața mea lăcea atunci o lumină
fugară de restrîns și sarcasm. Atunci, cu zâmbetul acela,
pe care aș fi vrut să i-l zmulg odată din suflet, deși era
piesă scumpă în salba-i du podoabe, încorda deodată
auzul și părea că dibue cu antene invizibile necuprinsul
întinericului de a- fără.
— Nu le leme, că nu va mai veni, mă grăbeam s-o
asigur, nu va veni înainte ca...
— Înainte ca... repeta ca un ecou vocea ci de argint.
— Înainte de a-și ispăși pedeapsa... care nu cred că
va fi mai mică de cel puțin un an... și asta știi... cu mare
indulgență... consiliile de război nu prea glumesc...
— În curând va fi aici, îmi răspundea cu șuer de bici
care plesnește obrazii, cu o încredere atât de îndărătnică,
încât mi-era cu neputință să opresc un scrâșnet de în-
frângere și ciudă.
Atunci îmi zâmbea dulce și trist, întindea mâna să-și
strecoare degetele prin vițele*părului meu. — Niculina,
îmi venia atunci să-i slrig... Dacă tu n-ai mai vrea să știi
de dânsul...

\\
Dar zâmbetul ei mă amuțea. Nu, nu va răspunde nici-
odată după vrutul gândului meu... Sau poate, la rându-i

se teme ca și mine... dar nu, zâmbetul ei spunea limpede că nu se teme de nimic

Mă trase pe pieptul ci și gură în gură îmi șopti.

— Trebuie să-l aștept aicea... Trebuie să văd, cât mă lasă să-l aștept...

— Iie, he, din închisorile noastre e greu de scăpat...

— Cu atât mai mult îmi va arăta că nimic nu poate să-l împiedice. Deocamdată poate se așteaptă la o pedeapsă mai mică... Dar va veni fără multă zăbavă, daci pedeapsa-i va fi așa cum spui...

Trebuia s-o copleșesc cu năprasna străngerilor ca să alung din ochiul ei această lumină rece și fixă, carc însoțea încăpăținala-i prevestire, dar în suflitul ci vedeam lot mai mult că e eu neputință să mă așez: singur și bi-ruior stăpân.

Atunci un eveniment extraordinar se petrecu pe Nistru, evenimentul mult așteptat. Un frig aspru și posomorit se lăsase de câteva zile și apele leneșe ale fluviului prinseră pojghiță pe maluri. Apoi într-o bună dimineață valea se drapă întreagă în vestmânt de nuntire. Un vânt greu și întunecat începuse o năvală căzăcească dinspre răsărit și soarele trebui să stea multă vreme ascuns după norii cari vărsau nămeți. Apele Nistrului curgeau murdare, cu sforuri greoaie și încete ca niște hoarde adormite în șea.

Pe maluri însă începutul înghețului se amuza să descrie festoane albicioase și neregulate de pojghiță suprapunându-le uneori, ca ardția pe case.

Zăpada conteni, dar simunul căzăcesc, îi suflă multă vreme pe deasupra și pe dedesupt, repezind-o în viscole turbate dintr-o parte într-alta. încă zile în șir, până când îngheță el însuși și căzu la pământ, șarpe de sloi, care se preface în bucăți. Atunci pustiu alb încremeni cu magnificele-i și candidelc-i dune și Nistrul încremeni însuși, iar văzduhul rămase tot posomorit.

Oaspeții începură să
se îndesească; îi
găseam dimineața la
eșirea din bordei,
pâlcuri de mujici
nerași și nedormiți,
bărbi

patriarhale ,căciuli
căzăcești jechoase și
cu blana jupuită prin
stuful mițelor
sălbatic. Unii se
descopereau
respectos, dai- cei
mai mulți duceau
doar un deget, ma-
ximum două spre
numele tatălui.
Primul lot al acestor
clienți matinali,
învăluit în
promoroacă, îl
salutai cu simpatie
și-l tratai cu ceai
fierbinte. Apoi după o
percheziție sumară îl
îndreptai de cum

veni noaptea pe cărăruia sticloasă cârc împreuna acum cele două maluri

.Dar loturi noi soseau unul după altul și-n așteptarea nopții, în afară de câte-o bucată de pâine nu mai aveam cu ce să domolesc foamea lor sălbătică de frig, de drum, de peripețiile prin care trecuseră. Tot ce graia nioldoveneste era ales și drumul i se deschidea spre apus: chiar dacă vreunul mai încherba acolo câteva fraze mai mult ori mai puțin românești și dacă ochii i-crau limpezi și cugetul senin, mai ales dacă părea să fi umblat pe la noi, indulgența se cumpănea asupra-i, atin- gându-l îndată sau după vre-o zi, două de gândire. Dar acei cari nu puteau răzbate prin acest ciur destul de decăl platonicii, dar nu ridicai pedeapsa O zării chiar eu pe nebună dispărând și reapărând după tufisuri și Pai- nute trebui să facă în zadar dovadă de zburdălnicia picioarelor lui. Trăsei chiar în sus cu revolverul, dar femeia nu opri. Și înțelesei cu acești prilej că și soldații mei. când o vedeau atât de aproape, ca unii ce-o cunoșteau, greșeau cu o iotă linia călărci.

Când mă hotărâi, în sfârșit să mă duc la Niculina. pierdui la intrarea cătunului curajul de a-i înfrunta sarcasmul și drept pretext de amânare a înălînirci care mă neliniștea ,căutai s-o văd pe această amazonă furibundă. Era și ca dcaseinci o moldoveancă răsărită și Sospită din plin, cu zdravene picioare și mâini voinice- Era mai înaltă și mai dcsvollată decât Cebuc. O chema Malrona, pronume pe care abia și-l îngăima. Tot timpul, căl îi vorbi, amenințând-o cu oprirea definitivă a îngăduințelor de până acum, dacă inai îndrăznește să mai calce linia de pază, stătu cu capul în pământ, cu ochii aproape acoperiți de valurile încruntăturilor. Ma- xiliarele i se strângeau energic parcă ar fi vrut să se răpună unul pe altul, dar nu scoase un cuvânt. Nu ridică ochii și nu făcu tot timpul altă mișcare, decât să comprime și desdoaic o băsmăluță colorată, pe carc-o avea întâmplător în mână. Cred că nici nu m-a văzut. Când plecai amenințările mele deveniseră din calc afară de teribile. Asia n-o opri să fie surprinsă în noi cavalcade desperate... Fericitul Cebuc... În sfârșit ială-mă-s dinaintea N'iculinei. Stătea pe jumătate tolănită lu pal și cclica. Mai târziu văzui că cetea o carte de Amfiteatrov. CCc nume; acum auzeam întâi de cl).

Știa că trcbuc să fiu eu cel care am bălul la ușă; ridicase ochii de pe carte și mă așlepla cu zâmbet liniștit.

I.'ai adus pe Serghe?
fură cuvintele cu
care mă întâmpină
ridirându-se. E legal
afară?..

.Și pe urma se porni pe râs: — Vai, ce strașnic e locotenentul meu... Vai... Vaiii...

— Păstrează-ți laudele pentru când se va întoarce...

— Cum, ai să-l iei și de-aici?

— Nu, dacă a ajuns aici e scăpat... Dar să vedem dacă are să treacă de linia zăvoaelor.

— N-ai să faci una ca astal mă amenință șăgalnic cu degetul. Halde, făgăduiește aici că n-ai să-i faci nimic, dacă-l prinzi...

— Eu sigur că „, să-i fac nimic... Dar nu știu ce t-or face acolo unde-l voi trimete...

— Leagă-te aici, că n-ai să-l trimețit îmi întinse ea mâna molatec...

— Ba poți să nu-ți faci nici o nădejde, nevestică dragă... Dacă sunt eu aicea, ce nevoie mai e de el...

Și m-așezai lângă dânsa, cuprinzând-o de mijloc...

— Dar e casa lui aici...

— Ne vom muta în altă parte...

— Eu nu plec din casa asta niciodată... Il aștept aci...

Pentru că va veni... cu toți vaghiștrii și toți saldații tăi...

Pe urmă se puse iar pe râs, mă sărută și-mi trase capul pe sâni:

— Cât de copil ești... ți-a năzărit așa pe-un biet om...

Nu'nțelegi că el a plecat la oraș... la Bălți... el face afaceri acolo... noi din ce vrei să trăim?... Nu e frumos să bănuiești așa și să urăști pe-un om care te-a primit cu atâta bunătate... Hm... pentru asta ți-sr trebui o bună urecheală... Ai noroc că te-am lăsat să intri prea mult în sufletul meu... altfel ți-aș fi tras zăvorul pentru totdeauna...

Mă uitai adânc în ochii ei să văd până unde jocul apelor din funduri era al sincerității și de unde începeau cercurile minciunei și ale bătăii de joc, dar cine putea vedea în aceste negre fântâni fără sfârșit? Atât doar înțelegeam acum: un mic cerc, unul singur cel puțin on-dula și creștea acolo și pentru sufletul meu....

Și de aceea, pentru prinderea lui Bălan aprinsei din iar cazul unic, cărc puica fi alul decât rusoaica, rusoaica mult așteptată!

"Considerațiile asupra numărului spioanelor descoperite în ultimă vreme la Chișinău și-n alte orașe și sate din Basarabia, formau un capitol foarte dezvoltat în instruc-țiile, ce nu ne mai dau răgaz acum. Iliad avușese deci dreptate: im nețărmurit sentiment se'ntoarse din inimă-mi spre dânsul, cu toată puterea.

Dar zilele Crăciunului sosiră plumburii și deșerte. Soldații chicotiră, traseră câteva focuri în sus, iar când noaptea lungă, fără nici o nădeitlc, își dădu cea mai mare măsură a opacității sale, ei aruncară două rachete spre slăvi în onoarea lui Dumnezeu. Păsările de lumină își luară deodată zborul triumfal, cu largi falfări de aripi ce se întinseră peste maluri, ca doi arhangheli ai mărci credințe. Dar se izbiră¹ de tavanul de catran al cerului

care nu mai primea și căzură mănjite de păcura nopței, zbatându-se la pământ cu zvăcniri tot mai potolite, ca două păsări săgetate.

Soldatii chicotiră din nou și traseră iarăși focuri de arme: o grenadă cu bombănit armonios, ca o puternică lovitură de tobă, vibră nota-i profundă deasupra colnicelor și vâlcelelor, carc-i răspunseră cu surprinse și repetate ecouri. Dar de pe țărmul celălalt al fluviului nu răspunse nici o bucurie și nici o pasăre de lumină nu încrcă zboru-i zadarnic spre înălțimile zăvorite. Întunericul domni dușmănos și rece acolo, despărțind parcă pentru totdeauna cerul de pământ, ca în noaptea fără veac a începutului. Si măhnirea mă înăbuși atunci și-mi strivi și ultimele fărâme de nădejde. Nimic nu va mai veni, de nicăcri, niciodată, nimic nu se va mai împlini: nici un vis, nici o minune. Norul opac al perdelei de a- poi a fost tras. Lăcrfimi calde mă podidiră în întunere- rul bordeiului și le ascunsi de mine însumi înfuudându-mi fruntea în moalele perinei. A doua zi de Sfântul Ștefan o nouate groaznică ne învioră un moment închipuirea pentru a ne poticni apoi și mai adânc în nemernicia monotonului destin.

Căpitanul Bădescu și Voldurul său năprasnic, fură găsiți în stare de schelete la mai puțin de-o verstă de e- șitul codrului, care punea întinsă stavilă între sectorul datoriei și orașul Ghenei lui. Ba nu, din căpitanul Bădescu mai rămăsese întregi picioarele dela genunchi în jos, ferite bine în șantiurile cu care făcea furori prin o- raș. Dar din Boldur nu mai rămăsese decât carcasa întreagă, gata s-o iei, s-o nădești cu sârme și s-o azej în muzeu. De jur împrejurul acestor eroice rămășițe, oamenii dimineții mai găsiseră vre-o câteva semicercuri, concentrice de stărvuri de lup, la număr nouăsprezece, țifă egală cu totalul încărcăturilor unui Steier zdravăn și a unui Browning mic. Amândouă armele zăceau de tot aproape de cei doi viteji: Steierul și o încărcătură goală de browning lângă Boldurul, care judecând după direcția copitelor, căzuse cel dintâi, însă neconținut ținând înaintea; browningul gol și-o încărcătură plină, care n-a-pucase să fie introdusă în trupul revolverului, stăteau aruncate la mică distanță de osemintele căpitanului Bădescu, care mai făcuse sau fusese tras o bună distanță de credinciosu-i animal. Aci urmele nu mai spuneau nimic, lăsaseră o încurcătură informă în zăpada înghețată. Numeroasă haită l învâlmăseala sinistră de gloanțe și incisivi de fiară, avusese loc între a doua și a treia noapte de Crăciun, de bună seamă între al doilea și al treilea cântat evanghelic de cucuși, la același număr de verste de aci până-n țărmul fără Crăciun al fluviului, — cât de aci până-n orașul unde robul unui Dumnezeu al răzbunării aștepta ascultând cu talăsul pe spate și cu cornul credinței în cap, cu cartea de rugăciuni în mână, glasul ecurilor ne-

pătrunse, înfăptuirea minunei în care el singur credea. Aci, la răspântea acestui codru care nu se mai sfârși nici odată pentru dânsul, muri căpitanul Bădescu, a- sasinat de-o năpraznică întâmplare nocturnă, departe de mama și de credința lui. Poate el nici nu știa dacă în noaptea aceea e Crăciun; dar eu mă gândesc neconținut de atuncia la ultima lui clipă. Ce-a rămas definitiv întipărit pe creierul lui? Expresia răzătoare a năsucului, a guritei senzuale și a bărbiei barîșnei Ghenea, sau partea de sus a feței, fruntea și ochii ei tragici? Dumnezeu, dacă reflexul de fatalitate al privirilor ci nemăsurat de mari și de negre, a prezidat clipa supremei despărțiri, eu cred că de-acolo de departe, de dincolo de Olt, un dangăt de clopot i-a adus aminta de însemnătatea nopții, despre care se spune, că acei ce se ră- liccsc pentru totdeauna în înălțimile ci găsesc poarta deschisă la locuința lui Dumnezeu.

Și zilele trec.

Iar dacă rusoaica mea întârzie, în schimb imaginea ci proteiformă mă vizitează chinuitoare toată noaptea, căci dela un timp rădesc vizitele la Xiculina. Adorm cu privirile ei înfipte în cuget, cu privirile ei adânci și negre, cărc deodată se aprind de pălpăiri fosforice și se înconjoară de un șirag de dinți albi ca de lup, ca dinții sănătoși ai Xiculinci, — cu care am petrecut pe furiș în prima noapte de Crăciun, — dar cu nu fac nici o împotrivire, 1111 fac nici o mișcare spre steirul și spre browningul meu, unul sub pernă și altul pe măsută, și mă las devorai, cu o voluptate care mă înfloară, la acest daspăț al făplu- rei cu infinit de multiple, de frumoase, de nestatornice fețe, cu răs ncmaistăpănit și sigur de norocul lui ca al Niculinei, în noaptea de Crăciun.

Într-o dimineață cu moină, care mă îngrijorează și mă face să scrutez cu aplicație de inginer crusta de siliță a apei, primesc o vizită uluitoare, considerabilă: domnul colonel, domnul colonel Tălăranu în persoană.

I-âlcilc lui sunt acum lot atât de proeminente ca a- liinci când l-am văzul întâia oară; mustața cărunță tunsă scurt și dantura puternică pe care o ghicești chiar când nu-și mușcă buzele subțiri îi dă acea aparență severă carr nu contrazice de loc lăuntru-i sufletesc. Soldații se mișcă dinainte-i mecanic și prompt, și-n ochii lor cilegii un fel de leroarc, pe care în zadar încearcă s-o acopere. Îmbărbălându-se unul pe altul prin șoapte furîșe- Domnul colonel declară cță a venit în inspecție, dar nu- mi face nici o inspecție; de câte ori aduc vorba de felul cum mi-am orânduit detașamentul pe graniță el dă din cap aprobător, înainte ca să sfârșesc- De ce a venit a- tunci domnul colonel?

"Am impresia că vrea, să spună ceva, dar nu începe să spună nimic și mă privește întrebător, mirat că nu-l întreb nimic- Tocmai domnul colonel, care nu admite să fie întrebât așa cu una, cu două", și încă de lucruri care

nu sunt în legătură cu serviciul. Domnul colonel parcă simte nevoia unei destăinui, unei explicații, dă semne de nerăbdare și pentru că disciplina militară mă împiedică să-i ușurez calea, în cele din urmă se hotărăște tot dânsul.

Desigur. Calamitatea femeilor basarabence îl îngrijorează nespus, fie că vin de peste graniță, fie că sunt de dincoace de hotar. Ofițerii mai ales dovedesc față de ele o slăbiciune, care nu cadrează cătuși de puțin cu demnitatea și tăria de militar. Căzul căpitanului Bădescu „a acestui bloc de energie și inteligență” este elocvent. Cei mai buni militari, cei mai meritoși subalterni ai săi devin carpe în fața femeilor; părăsesc postul, își periclitează viața care e juruită unui scop cu mult mai sfânt. De aceea a hotărât „să tae în carne vie”. Va cere mutarea disciplinară pentru cele mai neînsemnate abateri, va propune la reformă și va deferi consiliilor de război pe cei, cari acoperă trecerea clandestină a femeilor ori părăsesc postul ca să le viziteze în mod clandestin. Căpitanul Bădescu și-a primit pedeapsa dela Dumnezeu creștin, în noaptea de Crăciun (eu credeam că dela Dumnezeu judaic, pentru că acela a fost solicitat să intervină — dar nu pot contrazice pe domnul colonel). Dar domnul colonel va lua măsurile cele mai drastice chiar dela început, pentru că Dumnezeu să nu mai aibe timp să intervină, iar sub raportul onoarei militare și poziției sociale a ofițerului, dânsul asigură, că pedeapsa aceasta nu va fi întru nimic mai prejos decât a Celui de sus... „mai teribilă încă, pcn- truce cel ajuns de ea va trăi, ca s-o vadă, și ca s-o simtă”.

Oțelul din ochii săi și proeminența de jos a figurei nu-mi mai lasă nici o iluzie, că domnul colonel ar ezita cumva să-și pună în aplicare, la orice abatere ce ar mai surveni severele sale promisiuni. De aceea tot timpul cât mai zăbovește la mine, îmi joacă pe buze cuvintele, pe care nu i le voi spune nici odată: „Regretul meu, domnule colonel e că n-am nici un noroc, că ea nu există încă pentru mine, și marea temere, care mă încearcă e că nu va mai veni niciodată. Iafcă azi a fost moină și tremur de rezistență gheței... Încolo, dracul nu e chiar așa de negru cum îl vezi dumneata la vârsta d-tale... o, cui îi dă mâna, îl poate face să nu fie așa de negru...”

Domnul colonel a pornit-o spre sectorul lui Iliad și chiar în noaptea aceea, prea târziu ca să mai iau însoțitor, am zvârlit așternutul de pe mine și ain pornit singur prin zăvoaie și tufișuri, cu Pafnute al Incu, spre Niculina pe care ghiața asta făuritoare de-atâtea miragii, m-a oprit s-o văd de-o bună bucată de vreme. Aveam cu mine toate trei revolverele și de data asta mai luasem și carabina și baioneta pe deasupra. Mărturisesc însă c-a fost o nebulie și dacă n-ar fi arătat atât de mohorât domnul colonel, cu siguranță că n-aș fi făcut-o. De câteva ori Pafnute s-a oprit sforăind, iar sticlășul înghețat m-a privit

lot timpul prin milioane de ochi mobili și fosforici, de haită.

O, soarele ăsta, care-mi dă atâtea tresăriri, atâtea neliniștii Călă lumină s-a apucat să verse pentru niște dimineți de miez de iarnă ca acestea, e nemaipomeniți Parcă s-a pus să răstoarne loată logica lucrurilor și-a fenomenelor naturale. Crusta balaurului amortit, de apă, se ține însă bine, c prea groasă și prea compactă ca s-o străbată câteva săgeți piezișe, fic ele chiar de foc. Dar în mine simt o dușmănie surdă contra oamenilor mei cari întâmpină fiecare răsărit aureolat și ușor pudrai de ceață cu exclamații de fericire, ca invocațiile sacerdoților de demult. S-au cam păgânizat măgarii ăștia; trebuesc aduși la dreapta credință ortodoxă, care dă fiecărui anotimp și fiecărui fenomen al naturei, ceea ce este al său. Înșă păcurile mușterilor de seară și de noapte con- linuă să-mi pună regulat inima la loc. Ce dracu, suntem acum de-abia la sfârșitul lui Ianuarie — mâine e ziua celor trei sfinți ierarhi — și după toate calculele astronomice, iarna se sfârșește pe stil nou la 21 Martie. Și nu e exclus ca o toană dumnezeiască s-o țină chiar până la A- prilie, ca-n anul războiului; trebuie să fie o regulă, cu ier- nele astea, care încep prea târziu.

După colonelul nostru, iacă primesc vizita unui colonel autentic al țarului; îmi arată documentele care se pare că au impus și tălmăciului și lui Gârmeață, musafirul fiind scutit de perchiiziție. Am la rândul-mi, toate considerația pentru hărțile polcovnicului, dar pretind ca dispozițiunile să fie respectate. Asist chiar eu la perchiiziție și după rezultatul ei nul îmi cer scuze și invit pe colonel la masă. Regret mult că nu-i pot satisface plăcerea de a-i încuviința trecerea pe teritoriul nostru, dar sunt lacom să aud dela dânsul, ce s-a făcut cu toată *lumea bună* surprinsă de revoluție, cu atâția oameni de seamă ori numai de treabă, cu atâtea... femei respectabile, cum se împacă ele cu noul regim, cum poate toată această lume să rabde stăpânirea care a deposedat-o, să nu-și găsească o ieșire, să răs- bească, ori câte obstacole i-o sta împotriva la lumină și la civilizație. Cum s-au putut resemna așa de repede, a- tât de ușor, acești oameni, acele rusoaice mândre din romanele pe care le cunoaștem cu toți, încât vedem că incoace la noi nu încearcă să treacă decât lume de jos, mujici ori muncitori, pentru care noul regim nu poate în orice caz fi rău, ca unul ce s-a realizat pentru binele lor, pentru stăpânirea lor, ca unul ce este al lor?

Domnul colonel care vorbește perfect franțuzește, mă ascultă cu luare aminte, încuviințează la fiecare cuvânt, iar la urmă râde prietenește și mă bate pe umăr, apoi își înfige degetul în piept:

— Cum să încerce? Când își ia câte unul curajul, iacă îl trimiteți înapoi... Lucrurile acestea se află repede; și atunci cum să mai pornească și alții să străbată stepele

degeaba. Cei mai mulți încearcă pela nord, prin Polonia, Finlanda...

Domnul colonel nu se milogeste de loc pentru soarta lui ca droaiele de muji și nu-î trece prin minte să-mi pretindă vre-o concesie, care ar semăna cu o călcare de ordine. Se cunoaște că am de-aface cu un colonel veritabil. E totuși foarte binevoitor și-mi dă ample observații asupra păturci sociale care mă interesează. O prezintă în culorile cele mai sfâșietoare și chiar își șterge câte-o lacrimă la aceste penibile evocări. E atât de maltratată și atât de zdrențuită această lume, care făcea odată „farmecul și poezia sfintei Roșii” că nu pot să nu-i împărtășesc mila și indignarea. După mai multe sticle, pe care cu plăcere le servesc acestui atât de mișcător subiect, domnul colonel devine chiar violent. Izbește cu pumnul tu masă și mă întreabă direct:

— Ce face Evropa? Cum nu se ridică în masă pentru salvarea sfintei Roșii?

Sunt foarte încurcat de atitudinea Europei și nu-i găsesc nici o scuză pentru nepăsarea ei, ba încă înclin, să îndreptățesc pe domnul colonel.

L'Evropc

— o dă nițel
domnul colonel pe
rusește — în "loc să-i
dea ajutorul, pune
bariere la hotare,
celor ce voesc să
scape de urgie. Asta
o face l'Evrope. Ca
pe contaminații de
ciumă; ne încercuc și
împușcă pe cei ce
vor să scape tic

moarte. Asta c
tabloul cel mai
înfiorător cu putință:
să rămână cu toții
acolo ,să moară
grămadă! Ce lipsă de
umanitate ! Europa
civilizată ! Ei da, cu
tot a- siatisinul
nostru, noi domnule
am fi avut alt suflet..

.Și cu gestul, domnul colonel o dă și înai mult pe rusește. Sticlele goale clăncnc la fiecare punct, pe care, pumnul său, după fiecare frază — și acum la urmă, după fiecare cuvânt, — îl pecetluște pe masă. Încât numai gesturile acestea, atât de firești, pentru o atât de justă indignare, îmi atraseră atenția asupra îmbrăcăminții domnului colonel, care, oricât lipsită de epoleți și de galoane, contrasta într-un chip săritor în ochi cu starea jalnică a clasei sociale din care făcea parte și pe care tocmai mi-o descriesese.

M-am ferit evident, să-mi exprim această nedumerire; numai în treacăt am căutat la cișmele tăiate, vorba ceia, ca-n vremurile bune, la căciula și la mantaua din cuer. De bună seamă, trebuie să adaog că domnul colonel era cu totul departe de a fi elegant; dar se prezenta, la un drum atât de nesigur, într-o ținută corectă, curată, rămasă complet teafără din rechizițiile repetate și din pārjoalele, din care, atât de dramatic, îmi povestise că scăpase.

Un gând bătaios mă îndemnă atunci să prefac câştigai de gaspadin polcovnic și să-i dau să înțeleagă că s-ar putea lotuși să nu-l expediez înapoi. Ba. potrivesc astfel ca în amurg să vie Gârmeată și să-mi raporteze, chiar în fața dumnealui, că refugiații sunt gala de plecare: ordon

deci plutonierului să scoată pe domnul colonel din numărul lor lăsându-l deocamdată pentru lotul de mâine. Gaspadin polcovnic Vladimir Nicolaevici Volinsky pare nespus "de încântat și sigur de izbândă, ca un brav militar ce e pornește din nou ofensiva a- supra sufletului meu pe cele două fronturi: soarta femeilor burgheze sub noul regim și înverșunare cumplită contra uzurpatorilor. Abia întru târziu găsesc că e timpul să iscodesc pe domnul colonel, dacă n-ar putea invoca vre-o rubedenie prin Basarabia și dacă nu și-ar putea pregăti o serie de răspunsuri convenabile pentru multiplele instanțe de control, pe dinaintea cărora avea să treacă și al căror număr și rigurozitate le exagerez pe cât îmi stă în putință.

Nu, așa ceva nu-i convenea domnului colonel — era prea plictisitor; el se aștepta să aibe drum complect liber de acutn înaiile. Dacă știa așa ceva, se reînforcea cu convoiul; însă era gata să treacă Nistrul și singur înapoi. Prefera să-și încerce norocul pela polonezi. E rândul meu să protestez ;nu se putea renunța așa de ușor la o companie atât de prețioasă. Îi cerui deci favoarea de a-l socoti și mâine oaspele meu, cea ce el admise nu ceață cu exclamații de fericire, ca învocațiile sacerdoților fără a-mi scruta ochii și a-mi cântări rezonanțele glasului cu o luare aminte, pe care îmi dădui toate silințele să par că n-o observ.

Găzdulii pe domnul colonel chiar în maghemita musafirilor simandicoși, unde aș fi găzduit și pe colonelul meu dacă nu s-ar fi grăbit— și peste noapte, când somnul binefăcător după atâtea verste și pahare îl cuprinse în sfârșit pe zbuciumatul drumet, mantaua lui cu guler de blană, căciula și cîșmele trecură din nou la revizie. Deși ca o marcă pentru găzduirea ce-i acordasem oaspetele își scoasc și pantalonii și cazaca lui verde, acestea totuși nu ne prezentau atîta interes ,pentru că mai u- șoare la control ,le cercetasem dimineața, centimetru cu centimetru. Mai de grabă mă lenta pieptarul gros de flanelă ce și-l păstrase și care încă îmi da de hâjiuit, dar pe carc nu i-l puteam desigur scoale fără să-i intrerup tocmai odihna ce-i oferisem, și de care beneficia în mod așa de zgomotos, de parcă în patul de scânduri și-ar fi găsit loc de culcuș tot polcul de/ husari, pe care-l va fi comandat pe vremuri, cu strălucire, ca veritabil colonel. Cu ajutorul lui Marinescu, magazionerul, carc fusese și abagiu iu civilitale și mai ales al unei calfe de croitor ce-și făcea stagiul, mantaua adomitului fu despuiată de magnifica ci căptușală- O găsirăm compusă din două straturi de flanelă, pe care, la piepți, șomoldocuri zdrene de vatină le despărteau de postavul propriu zis.

Dar nimic suspect înăuntru. Cum să mai ai așa dar i-nimă să mai strici și admirabilul guler de blană pe care deatminteri î l pipăiseră și-i mototoliseră fără folos atâtea mâini de dimineață.

— Măi, puteţi s-o faceţi la loc până la ziuă?
— O facem noi şi mai de mântuială, răspunse Marinescu.
'— O coasem^bine, domnule locotenent, mă asigură croitorul.
— Haid' bagă foarfeca 1...
Blana, precum mă încredinţă Gogălea, calfa de croitor, era tivită cu mare meşteşug. Sub ea, venea postavul, care, ca toate gulerile era lucrat din două bucăţi.
— Il desfac, domnule locotenent ?
— Lasă-l... dacă nu s-a găsit nimic sub blană... acolo ascund ei deobicei hărţile, că dacă pipăi să crezi că foşneşte pielea... Să încercăm căciula...
— Parcă s-ar simţi ceva domnule locotenent.
Şi Gogălea ridică gulerul la ureche.
— Sunt hărţii înăuntru domnule locotenent. Zău dacă nu sunt.
— Ia desfă-l mă... t

Vârfurile foarfecei
ciupiră cusăturile
unui colţ; pe urmă
degetele abile ale
croitorului apucară
de urechile de postav,
un efort mai zdravăn,
un pârâit scurt şi dur
care făcu lumina feştilor să
tremure şi umbrele
de pe pereţii de scânduri
să danseze

— și din mijlocul zgomotului aspru un pachețel întins și subțire sări. Ne repezirăm

.Găsirăm aci economiile lui gaspadin polcovnic în dolari americani. De la prima vedere, un total socotit pe-o valută nestatormică și modestă ca a noastră, extrem de copios. Pe o bancnotă de cincizeci, găsirăm, după obiceiu! cărciumarilor și-al mărunților mănuitori de bani o iscălitură, un nume: Ifrim Igorovici Ignatiev; o dată 31 (sau 35, nu se distinge bine) Octombrie goda 11914 (un 1 era intercalat desigur ca din greșală) și o reflecție care pe românește ar echivala cu întrebarea: „Prin câte mâini vei trece iubito până în anul 11954 sau până-n anul 21007 și 7 când eu voi fi făcut în 457321695430-257893275644 de mii și mii de mii de milioane de păr-ticule”. 1 cădea deci regulat după prima cifra a fiecărui număr de ani, ca dintr-o rea obișnuință grafică). Dar numărul enorm al părțiclelor în care Ifrim Igorovici Ignatiev avea să se vadă împărțit în goda 2007 și 7, era edificator pentru mine. Mai ales că totul era înconjurat după acelaș gust în curbe și volute complicate ca-n parafele de demult, aranjamentul întreg părând a avea lot scop artistic, dacă trăsăturile n-ar fi fost întrerupte din loc în loc, după un anume sistem, pe care nu-mi mai bătui capul a-l înțelege.

Dădui ordin să se coase totul la loc și să se pună vest-mintele la locul lor în încăperea oaspetelui; bănetul tot găsit în guler, în frunte cu bancnota autografiată de vre-melnicul ei posesor, alcătucsc în schimb anexele raportului

Gaspadin polcovnic întâmpină a două zi cu forțată expresie de plăcută surpriză vestea că-l voi triinete însoțit de-un om al pieu special să lege cunoștință cu domnul colonel Tălăranu.

— Un om ca dânsul va înțelege tragedia unui camarad de arme și cu siguranță că va dispune cele ce se cuvin, mai ales în urma raportului meu! Îl îmbărbătez eu vag și gaspadin polcovnic, precaut ori înțelegând că e de pri-sos, nu mai insistă ca să-l rețin până la noapte spre a-i face cale slobodă înapoi.

Croitorul îmi raportase că la aducerea hainelor dormea dacă nu lot așa de sforăitor ca înainte, dar profund și cu respirația regulată; la prima întâlnire a ochilor noștri,

Înțelesei că domnul colonel, fie că a simulat somnul la
acel moment, fie că a prins de veste mai târziu, era
deplin încredințat că echipamentul său suferise o nouă și
severă revizie. Totuși celc două puncte întrebătoare cu
care privirile-i îmi sfredeleau ochii, îmi lămuriră că nici el
1111 era deplin încredințat dacă examinarea gulerului se
mărginise numai la dscusarea blănei; foș- nelul
particular al acestuia 11 putea amăgi acum și pe dânsul,
după cum îl lăsa în completă incertitudine pretextul, pe
care îl serveam pentru a-i motiva hotărârea mea cea
nouă.

Foarte prudent, gaspadin polcovnic mă încredință că și
lui întinericul și repaosul îi dăduseră același sfat peste
noapte, pe care mi-l dăduseră și mie; și că se simțea cu
atât mai fericit că nu mai era nevoit să mă convingă de
a-l trimele colonelului meu, cu cât în grupul refugiaților
expediați aseară înapoi, abia acum își dădea seama că
se găsea o pereche de ochi, cari se încrucisaseră cu ai lui
de mai multe ori în lungul drumului spre scăpare. Hotărât,
prefera neplăcerile administrative și judecătorești care-l
așteptau, perspectivei de a fi pus la zid, peste două zile
de agenții cekei.

La despărțire, gaspadin polcovnic proclamă convins re-
învierea sfintei Roșii, vesteji profetic indiferența Europei
și-mi aduse exagerate laude pentru generozitatea mea
de a nu-l fi lăsat pe mâna călailor. Dar dacă toate a-
cesle zadarnice și une-ori cam fragile eforturi nu putură
să-mi mai schimbe nici o părere: în schimb rămăsei cu
convingerea .nezguduită, ținând socoteală nu a- tăl de
documentele cu parafe antebelice, cât de pecetea clară
a cuvintelor și înfățișării sale spirituale, de accentul pur
al primei sale înduioșeri și indignări, că prin fața mea
trecuse un colonel autentic, din cea mai aleasă clasă a
Rusiei de-odată.

Și astfel trecu și acesta, dar Avdotia lui Dostoiew- scky,
tot nu vrea să apară. Dumnezeuule, după această insolită
vizită, sunt infinit mai curios s-o văd și pe acea. Cine știe,
sângele meu rece și calmul cu care-mi place să mă văd
împodobit adesea, vor trece poate prin crudă încercare
în fața noii și mult așteptatei apariții...

Deocamdată nădejdea tot mai luminoasă a înruchipă- rei
ei e înger salvator pentru mine. Dumnezeuule, cum n-aș
înebuni altfel altături de aceste zămintite vedenii ale
Niculinei, cum nu m-aș vedea singur rupt în bucăți, strivit
de această grozavă și perpetuă cădere, de această
neputință îndărjită de a stăpâni locul, din care am crezut
că odată cu trupul pot izgoni și un suflet.

Ironiile și contradicțiile mele ,mai mult înțețesc această
așteptare, ce a devenit un fel de mit de înviere, de re-
încarnare și el se instăpânește cu atât mai adânc în su-
fletul ei, cu cât înruchiparea lui se vestește groznică
pentru dânsa, pentru această halucinantă- Caut să-i înfig
cât mai temeinic această idee înfricoșată, dar în a- același

măsură nădejdea ei devine aprigă și fără răbdare: să se prosterne umilită sub lovitura de grație a arhanghelului, care-a rupt lanțuri de temniță, a desfundat porți de fier și a călcat în picioare toate zăgazurile morții.

Într-o seară a desprins deodată colacul brațelor de după gât-mi și a sărit de pe genunchii mei, drept lângă perete. Ușa era zguduită cu mare zgomot de-o forță sălbatecă, nepregetătoare. Lampa era stinsă dar la re vărsarea roșie a jarului enorm i-am văzut acea figură stranie care lua rând pe rând, cu repeziciune insensibilă culoarea groazei desăvârșite, a nădejdei împlinite, a dorinței impetoase, a deziluziei amare. Pentru că nu era decât vântul barbar din stepa înghețată, care acum în-trecusc orice margine.

Izbucni în râsul silnic al necazului crâncen, al obidei de moarte.

— Ți-a fost frică? mă întrebă înfiorată.

— Ți-a fost ție, replicai cu dispreț, cu batjocură, cu ură.

— Poate că n-ar trebui să-mi fie... fu lot ce-mi răspunse, ca-n vis. Sigur că nu trebuie să-mi fie.

~Nc întinserăm unul lângă altul în pat și ne strânserăm cu toată puterea...

— Nici acum? întrebai.

— Nici... răspunse rătăcită.

Și prăbușită sub arsura plăcerii de-abia consumate, mă mângâc pe obraz, cu blândete.

— Ție ar trebui însă să-ți fie... de ce viii... de ce mai viii?... "acuma 1111 mai pol să te vestesc din vreme, dacă trebuie sau nu să viii...

Îi răspund cu îmbrățișări brutale, sălbatece, o fac să sufere, dar ca mă mângâc dulce pe obraz și-mi șoptește blând:

— Nu, u'ar mai trebui să mai viii...

— Mă gonești pentru că ți-e frică ție...

— Nu comoara mea... nu mi-e frică, nu mi-e frică... ori cât poți să rămâi... ori când ți voi deschide... Dar mi-e milă de sufletul tău... Ș'apoi aș vrea să mă găsească singură, singură, fără nici un ajutor... Crezi oare că m-ar omorî?... Mi-e cu neputință să mai suport. Și lotuși trebuie să reviu necontentit aci, cu pieptul întins, cu voința nestrămutată. Sunt sigur acum că el va putea să se smulgă din lanțuri. Și jur pe Dumnezeu cel adevărat că nu simt decât îndârjire; dar nici decum teamă. Mândria jignitului meu suflet îmi spune că trebuie să-i ies neapărat înainte. Și toi aceiași mândrie mă face să simt tot mai mistuitor nevoia celei așteptate. Să mi se vorbească de ru-soaică! Să am necontentit lot mai aprinsă imaginea ci în minte, să flu amăgii de perspectiva pentru mine a epocalei ei iviri

Ordinile colonelului, care dă dovezi de-o adevărată manie s-au înțepit acum mai rău ca picăturile de ploae.

Dar ele m-au plictisit de tot, sunt o adevărată cobe... cu siguranță, ele contribuie ca sfânta ghiată întinsă de Dumnezeu spre îndrumarea unui către altul a sufletelor rătăcitor să se subțieze pe zi ce trece. Aș. vrea o vorbă bună, un pahar de vin, uori de tutun și de nădejdi palpabile, cuvântul unui prieten care să dorească aceiași înfăptuire a zeiței mele, a zeiței noastre... carc să dea visului poșghita înclipuirei. S'o vedem apărând la invocațiile noastre, ca un vis feeric, în norii de opium ai nepoftitelor iluzii....

Iliad! Mă duc la Iliad... chiar mâine... ba chiar astăzi... Haide!... pregătiți pe Pafnute..

— .Bună ziua locotenentul Iliad, îmit intrând, pe colonelul nostru. Călcăm cu pasul lui rar și marțial. Întrebam cu aerul lui măreț și grav chestiuni de serviciu. Dar dela început trebui să observ că lui Iliad nu-i ardea de glumă; ba avusei limpede impresia că tocmai gluma pe care mi-o alesesem i se părea camaradului meu de un gust îndolnic.

Redevenii eu însumi, când mă așezai pe scaunul pe care mi-l arătă- Cu toate că în colibă era extrem de cald el își păstra mantaua pe umeri și se lăsă cu jumătatea trupului pe-o rână în pal.

— Ești bolnav, Iliad...

— Tam.

N-aș fi putut spune că vizita mea inoportuna pe Iliad. Ochii lui păreau aprinși, cum nu-i văzusem, de prietenie, dar trăsăturile feței făceau efortări grele ca să se așeze în aceeași lumină. Zâmbetul lui era deplorabil: o schimonosilură a colțului gurei care-ți făcea jale... Desigur inspecția colonelului nu lăsase amintiri plăcute prin aceste locuri.

— La tine se mai ține ghiata, Iliad 1... Am înțeles fructuoare, — încercăi să virez conversația spre țâmul împăciuitoare și alinător al visului nostru: — asta te-a adus în halul cu care mă întâmpini... Soarele ți-a făcut fasonul... ți-o fi topit podul iluziilor... Haidade, la mine se ține încă bine de tot...

Iliad mă privește cu durere mare și pe urmă se încruntă...

— Dar se va topi în curând Iliad și cu ea se va topi lolul... baii... mă așteptam ca destinul meu să-mi tot

joace la renghiuiri — și aci îi adresai o vorbă grea și rușinoasă destinului meu — însă cu siguranță că la alții, ca bunăoară la tontul ăla de Mălăeru, rusoaica a trecut... Ah, și când oi afla c-a fost așa, chiar c-o să-mi dau drumul pe Nistru la vale.

Iliad mă privește îndobitocit.

— Toți imbecilii au parte... continui eu să mă aprind... și când mai aud și pe colonelul ăsta al nostru pisân« du-ne cu ordinele și cu obsesiile lui... Iliad și-a ascuns fața în pernă. Mi se pare că l-am văzut scuturat de-un fior. Mă apropii și-i pun mâna pe umăr: — Iliad ce e cu tine?... Dar fiorii îl scuturau acum și mai energic. E bolnav rău, săracul! trebuie să conchid, când trupul lui se îndreptă și ochii umeziți se desfăcură din valvele ascuțite ale gulerului mantalei.

La mine... a fost... începe el stins și se oprește cu privirile pleoștite într-un punct al miciei distanțe care ne separă...

— A fost... colonelul... vrei să zici?... îl complectez stimulându-l la vorbă, ca să se ușureze. — Și la mine a fost...

Iliad nu putu opri o mișcare de neplăcere.

— ?...

— A fost... rusoaica...

Pentru prima oară am văzut atunci, prin oglinda înclinată deasupra patului lat și scurt, ce însemnează propriu zis a rămâne cineva cu gura căscată.

— A trecut pe la tine, o rusoaică? rostesc după ce izbutesc să înghit un nod cât o nucă. O rusoaica mai...

— Rusoaica! mă corectează el iluminat și solemn. Rusoaica, repetă privind același punct dintre noi, pe care cu nu-l sesizez.

Tăcere adâncă, pe care o rup deodată după ce bi-rucsc alte încălcuni, alle sbucniri de nerăbdare, și — ciudat, extrem de ciudat -r de necaz...

— Rusoaica?... A trecut? când?... ce fel de rusoaică? unde e acum?... \

Nici un răspuns.

— Ai lăsat-o să plece? abia pot să articulez sub c-norma presiune care mă sufocă...

— A trebuit să plece... am fost nevoit... s-o las... Simt cum mi se îndepărtează o mare greutate de pe inimă. Și cum ochii mi se strâng, ținând fără cruțare, fără nici o îngăduință, figura răvășită și trupul zdrobit din fața mea... Doamnei de unde atâta ură... așa dela înccput... și de ce, de ce?

..În seara de Bobotează... povestește Iliad și observ cu vrăjmășie că amintirile îi fac bine, îl înzdrăvenesc, îl fac să-și ducă povestea prin tot mai multe amănunța pe care le doresc și care mă ucid ca niște ace otrăvite, îi pun foc în cuvânt și un aer de învingător, de ales al norocului, care mă umilește în proprii mei ochi. Dar eu mă silesc să-l văd tot sub aparența ponosită și jainică în care-l

găsisem; însă dela un timp, dela nu știu care cotitură a povestirii lui, trebuie să recunosc că nu mai izbutesc...

— ...Ți-aduci aminte în seara de Bobotează, fulguia ușor. Eu eșisem tocmai ca să primesc vestea cea nouă pe care mi-o aduceau acești fluturi de argint...

"Ah, metaforele lui Iliad mă înfurie. Știu că el are un caetel de poezii, din care, multe bucăți alese, trebuie să inai zacă și-acum prin fundul coșurilor de redacție ale tuturor revistelor mari și mici. Și cu toate acestea, imaginile lui șue și banale se integrează minunat în cadrul prin care sufletul meu se așează să primească și să asculte, ca printr-o fereastră ce dă afară, într-un peisagiu de iarnă, povestirea lui.

Desigur fluturi de argint. Era fatal ca pentru acest țimbalist al sentimentelor omenești aparatul să fie complet, după cum i-a fost atât de promptă împlinirea dorinței, pe care eu, eu i-am suggerat-o,... nu s-au împlinit încă trei luni de atunci, ah mi-e atât de necaz pe cele ce au să urmeze, încât mi se pare că toată întâmplarea mi-a furat-o mic... Scara cu fluturi de argint, cu banalii fluturi de argint..., de câte ori n-airi visât-o Doamne și eu... de câte ori n-am rostit și eu, numai că în viitor, nu în trecut, această... ah, trebuie să-mi amintesc ...nu cumva a auzit dela mine până și accastă șue expresie, cu care se lăfăește acum, cu aerul ăsta care mă horipilează, dar mă și satisface în acelaș timp, de victimă' a vitregiei hazardului.

— Am făcut multe *tururi*, continuă Iliad, cu tiliua resemnată și flecără a unei cucoane bătrâne, care povestește cu avânt și culoare vre-un tragic eveniment familiar — și pe urmă am intrat în casă, unde mă aștepta prietenia gălbuc a focului din sobă, era un foc gras, și galben ca vinul nou, când îl scoți din butoi...

Ah, sfârșește Iliad cu comparațiile, sunt gata să strig, dar focul cel gras și galben ca vinul nou când îl tragi din butoi trebuie să consimt, c nu se poate mai potrivit pentru această noapte divină, pe care poetastrul ăsta mi-a furat-o din cartea norocului, așa cum va fi șterpelit poate multe imagini, din cine știe ce volume uitate, pentru bruma de bunătate câtă se va fi găsit în umilele lui compoziții.

...Nu puteam să cetesc... (evident, spun eu în gând)... parcă mai de grabă aș fi cântai... sau dacă aș fi fost poet (aci lăsa o pauză pentru protestarea mea, care desigur, nu se făcu auzită)... m-aș fi așezat dinaintea hârtiei albe... O dispoziție, pe care o întâlnesc numai în rare momente...

Nemcniicul minte... Cu siguranță, compunea iar o i-nepție versificată de-a lui, asudând și frăinându-și tâmplele cu pumnii, confundând creația cu fărâmele de memorie din apăsările lui lecturi de adolescență. ...Când sgomolc de voci se aud... și pași...

Nu mai încape
îndoială, că era gala
să se ridice și să
dislrifiuc câteva
înjurături, pentru a
redobândi liniștea ce-
i fusese turburată...

...Pașii veniau direct spre mine... Spun sincer că
în momentul acela am simțit o ciudă cumplită pe turbu-
lori... Nu pot să-l bage la magazie, până mâine dimi-
neată, mă gândeam... căci îmi închipuiam, c-au dat
peste un prizonier mai important:

— Nu pot să-i facă și singuri percheziție?

Deci întocmai: frizerul era surprins în plin adulter cu
muzele altora și întreruperea îl scotea din răbdare.

Ușa se deschide largă și caporalul de serviciu se'n-fige
în cadrul ei, luând-o înaintea mâinii mele: — Să trăiți
domnule locotenent, o domnișoară...

— O, domnișoară! Ce domnișoară?...

— A trecut ghiata încoace și-a fost surprinsă în... în...
ca la... la... o sută de metri de Cotul Lung.... Luncei, de
patru la Polroc Alexe și Minune Gheorghe... O sută de
metri de Colul Luncei, repetă el, privindu-mă atent, dar
eu dam din umeri, nerăbdător.

... Bagi de seamă, dragă, dacă mârlianii înșiși băga- seră
de seamă, că nu era o simplă trecătoare...

Făcui semn afirmativ...

I

... Bine ,aduceți-o...

Și povestirea se dapână, așa cum trebuie să se da- pene,
pentru cel care a întrevăzut-o întocmai în cele mai
simple cute și amănunte.

O rusoaică înaltă, într-o subă greoaie, căptușită cu blană
ca șubele de călătorie ale proprietărilor de țară; o
căciulă căzăcească...

— De astrahan brumăriu?

De astrahan
brumăriu... în

picioare cisme de
cauciuc vechi cu
luciul pierdut, o
apariție ca oricare
alta, dacă figura
aceea prelungă, cu
ochii oblici, cu ten
catifelat pe care nici
un ger și nici un
cataclism social nu
putuse să-l
zgronțureze, dacă
acea voce de cristal,
n-ar fi arătat
soldaților înainte de
orice propusă și
semnalment că au
de-aface cu o
boieroaică veritabilă

.Ținea în mână, gros și jerpelit înmănușată o cutie de
vioară. Acesta era tot bagajul ei. Mai avusese și altul, îl
încredințase unui țăran moldovan, care trebuia s-o

treacă încoace. Țăranul a rătăcit-o însă prin zăvoae și prunduri și a dispărui cu geamantanul; îl și plătise cu o mână zdravănă de cervoneți...

— Intocmai... plătește înainte și are încredere în primul venit... îmi scapă fără să vreau.

— Rusoaica erai... strigă Iliad. Avea buzele subțiri și figura mată și ochii i se înfîneau ascuți spre tămplă... și avea mări Ragaiac, un picior mări... o Dumnezeule mare...

— Să lăsăm piciorul l strig întunecat și dușmănos.

— S'apoi se înțelegea limpede asta, din modul cum vorbea și din cea ce vorbea (Iliad știe bine rusește și vorbește la fel). Făcea Conservatorul la Odesa, când izbucnise revoluția. Talăl ei avea mari uzine metalurgice...

— Am înțeles... n-a spus cumva c-a fost mare-ducă, ori cel puțin conțesă și rudă după mamă cu familia Tolstoi?

— Tatăl ei era baron... Asta mi-a spus-o însă, abia pe urmă, când am discutat-o mai din scurt și când am aflat și despre uzine... întâi, nu răspundea decât atâta: sunt fală din popor... sunt artistă și mă susțin singură... dar eu cunoscusem destule rusoaice din popor... și altele mai ceva decât cele din popor... pielea aceia fină o desmințea... și micile ei gesturi, delicateța, eleganța merului... mă rog... tot, lot...

— Omul se mai schimbă dragă... cocotele nu sunt întâi servitoare și pe urmă ajung cele mai elegante femei...?

— Ești idiot... izbucnește Iliad... cocotele din Rusia sovietică... fine și rafinate... și mai cu seamă manierate... îți plâng de milă...

Și Iliad începu să plângă în toată voia. De sigur nu de mila mea.

...Tatăl ei fusese depozitat de revoluție și la un an executat prin înecare: fusese aruncat în mare cu o piatră de picior. Acolo în marc, la locul execuției, scufundării se plimbau printr-o pădure întreagă de oameni, ținuți ferm la fund de pietrele cele grele; dar sforile permiteau cadavrelor să facă lă felul de mișcări de dans, când vreun scufundat sau vreun delfin își croia drum printre ele. Altfel își păstrau toate o atitudine obică, pântecul și fața spre zăriștea de deasupra, o pădure întreagă de evlavioși într-o ținută elevată, comunitate mistică și impresionantă, dedându-se însă, la cele mai caraghioase balansări și figuri pe invizibila sarmă a neantului la cea dintâi apropiere străină.

Acest tablou pe care rămășițele familiei și-l reproduceau pe de-antregul mutește, dusesse mai departe, mai adânc în sânul ei, făcîndu-l a morții. Cea dintâi care îndrăsnisc să-l zugrăvească cu glas tare — mama — pierise înnebunită de îndrăsnală. Pe urmă o soră înai mare, avușese aceeași soartă. Ceilalți îi păstrau îngroziți în adâncul închipuirii; la prima încercare de divulgare

soarta le era hotărâtă. Toți trăiau înghemuiți lângă dânsa, și tremurau mai mult la perspectiva nebuliei ei decât a lor; pentru că dăinuiau numai pe urma arcușului ei. Pe urmă fratele, ne mai putând rezista ispitei ceru să ia loc lângă părintele său. Stăpânitorii nu înțeleseseră însă că el cerea loc în apă, ci-l trimiseră prin mijlocul mai comod al glonțului de revolver, să-și caute părintele drept în ceruri. Celelalte două surori plecară într-un rând — acum un an — pe același drum pe care-l apucase ea acum. Izbutiseră s-ajungă, nu izbutiseră? nu putea spune. După cum era îngrozitor de gândit dacă avea cumva să le mai găsească vreodată, în cazul când ele izbutiseră cu adevărat...

După tăcerea ce urmă fatal, acestui tablou, pe care mi-l reprodusesese cum putu mai fioros, pentru a-mi paraliza și fărâma de zâmbet, ce-mi mai rămăsese, Iliad continuă calm, ca și când nici n-ar fi văzut-o.

Arcușul ei nu era de aur; ea însăși recunoștea. Era o bună cântăreață și-atât. Sau numai atât era considerată; poate în altă lume avea să fie cotate la altă valoare. Dar acolo, de unde venea, cota ei aducea prea puțin, pentru ca surorilor celor două să nu le mijească în gând că sunt povară și să nu-și ia lumea în cap, fără veste, tocmai pentru ca planul să nu le fie zădărnicit. Când neajunsul și mizeria coboară, noblețea sufletească c mai grea: chiar dacă există, o bănuiești prefăcută sau silită, în orice caz pentru atât cât ți se oferă, răspunzi tot cu un gest mare. Dispari. Oricum c grozav și dureros. Noblețea te mai obligă să dispari fără prevenire; dacă n-ar avea atâtea pretenții, această noblețe s-ar chema cumișenie. Dacă ea ar fi știut de planul lor, ar fi purces cu toate trei. Le-ar fi călăuzit pe toate steaua aurului din arcuș, a cărui strălucire s-ar fi oprit poale sub cerul celălalt...

— No chema cumva Sonia, ori Natașa? fu ultima mea încercare de a zgudui măcar, această realitate care se ridica tot mai solidă dinaintea ochilor mei, pentru a surprinde în dosu-i vanitatea unui căl de mic colț de plâsmuire.

— Nu, o chema Valia...

-r- Atunci poate că a fost cu adevărat...

— Cine? tresări și se holbă Iliad...

— Cine? Rusoaica...

— Auzisci cumva de dânsa?...

— Care trebuia să vină.

— A... mi-am închipuit că poate auzisei.....de vre-una din celelalte surori...

...care trebuia să vină la mine, să nimcrească în sectorul meu, complectai în gând.

— O chema Valentina Andreewna Gruzina. Pe micul nume Valia.

Și Iliad se oprește din nou, la răsunetul acestui nume.

— Valia, Valia, șoptește gândul meu în nestire... tre-bue să afli că fără mine, imbecilul le-ar fi trimis în ma-

ghermită, alături de toți vagabonzii, ca să-ți ia interogatoriul abia a doua zi de dimineată... Pentru ci n-ai fi fost decât o... rusoaică și nimic mai mult. Una din acele, de care domnul colonel a dat ordin să ne ferim și să i le trimelcm peșches, o aventurieră care nu prețuiește nici a zecea parte din feliicitările unui colonel. Niciodată n-ai fi fost Rusoica! Ce șlia doar acest poet fără noroc și acest ofiter dornic de avansare de rusoaică? Eu l-am deschis ochii, Valia... ca un ticălos, ca un imbecil l-ai dat în mână pe această minunată, pe această fără pereche femeie, pe care nenorocitul cu siguranță c-a scăpat-o, ca un idiot... ah, ce fericit aș fi... dacă n'q ține undeva ascunsă... Nu, desigur... atunci ce sens ar avea jalea împietrită și sinceră, de pe figura lui de flecar... Dar curgerea vorbeii, lăasă timpul să se furișeze neobservat și Valia și Iliad se trezesc târziu în adâncimea nopții unul în fața altuia, în tăcerea profundă a singurătății înghețate, în cămăruța supraincălzită, încălzită în lumina prietenoasă de lampă. Au tăcut amândoi și se scutură fiecare, amintindu-și de clipa prezentă. Eu îi văd, îi văd bine, în chipul cel mai clar cu putință, pentru ca numai ascult o povestire, o întâmplare care se pare că s-a rezolvat dureros, dar asist la o desfășurare de lucruri, ce mă ține holbat și neputincios, ca pe un om legat burdui și trântit la pământ, care asistă neputincios și mut la prădarea cuibului iubirii lui, la jefuirea brutală și necruțătoare a tot ce are mai scump și Doamne, simte cum inima i se inghemue iot mai" muri în ea însăși, până la asfixie, în așteptarea ofensei supreme, a pân- gărării scumpului trup, prăbușit alături, a celei mai scumpe decât orice pe această lume. Ei se trezesc deodată speriați de distanța enormă, pe care a făcut-o timpul, de când s-au așezat la vorbă: iar eu-mi simt inima cum se contractă ca o măciucă de fier, care se pregătește să izbească.

Ei se ridică stânjenit — urechea lui a urmărit toată jalea povestirii, dar ochiul i s-a plimbat indecent pe trupul strâns în tiorul albastru marin pe care, cu toata! căldura din bordei ea a refuzat să și-l scoată, pe foile de același culoare care se întind până la mijlocul pulpelor lunguețe și făgăduitoare. Ochiul ăsta pe care-l contemplan acum și care capătă luciul numai sub vântul aprins al lubricității a scormonit cu insolența poftii bădărane toate cusăturile vestmintelor pe care imaginația lui le sfășie, cu siguranța unui eroilor când desface după probă legătura înșelărilor, a batjocorit sfâșietoarea ei durere, cu zămbet nepotrivit, cu o uitare a privirii în vre-o rotunjime a înfățișării ei mlădioase, cu o clipire grotescă a pleoapelor la vre-o mișcare a ei de neatenție, absorbită de mersul vorbirei. Acuma, cu un tact de matelot se întoarce cu carafa plină de vin, și o îmbie: „ca să uităm barișna”...

O rusoaică trebuie să bea prin difiniție. O rusoaică tânără, artistă, și pribeagă, gonită de toate spectrele morții, poposind la miez de noapte în coliba scăpărei a unui ofiter tânăr și subtil. Rusoaica nu-și moae decât buzele: căci în ochii ei poale tremură încă jocul păpușilor cu sfori, din fundul mării. Dar el cară pahar, după pahar, începe să cânte răgușit: „Volga, Volga!” ori „Husar polc” și o îmbie cu ochiri suspecte. Își trage scaunul lângă dânsa și se miră că ci jjiu-i place vinul ăsta de Basarabia, „care acolo nu mai e”. Ea își aduce aminte că într-adevăr n-a mai băut de mult vin și-și moaie din nou buzele. În vreme ce înfiorate degetele lui Si acostează genunchiul și tind să alunec pe coapsă în sus cu pași de paianjeni.

— Xu e rusoaica! strig cu toată puterea, bătând cu putere în masă. Ha, ha, mersi d-așa rusoaică, ha, ha, pe genunchiul căreia se poate așezia o mână așa de repede... Ha, ha, hai continuă Iliad, mă amuzi chiar, rostesc cu toată sinceritatea, liberal din nou de-o mare greutate... Oho, departe de-a fi acela de care ți-am vorbit... căci doar cu ți-am vorbit... nu?...

— Dar lasă-mă să vorbesc, domnul meu.

— Poflim... vorbește cât vrei... dar nu(e ca.

...fata a lăsat îndată paharul și s-a ridicat. S-a apropiat de sobă și și-a desfăcut cutia de vioară.

Am să-ți cânt ceva frumos! mi-a promis ca și și-a înstrunit lăuta

.Și a început să cânte. Dar el nu inai putea să-și dea seamă, cum știa ea să cânte. S-a prefăcut că se apleacă la sobă, apoi pe neașteptat s-a ridicat și a sărutat-o pe gât. Cântecul a încetat brusc. Valia s-a întors și i-a o- prit hazul și restul avântului cu o privire de mânie. Și-a închis vioara, și-a tras fără să mai zică o vorbă șoșonii înalți, și-a pus broboada cea mare și căciulița și a dat să iasă cu cutia ei de vioară în mână...

— He, he, domnișoară, nu prea vă grăbiți, nu uitați că sunteți prizonieră...

— Vă rog să mă conduceți acolo unde țineți prizo-

— Hm, într-adevăr așa ar trebui... dar noi nu păstrăm ca prizonieri, decât, he, he..., pe cei care au acces în țara noastră; adică pe moldovenii și pe cei cari au rude dincoace... însă pe ceilalți... he, he, nici nu știți ce facem cu ceilalți...

S-a apropiat de ea, sardonice și triumfal: — Îi poftim înapoi în țara dumnealor, la civilizația dumnealor, unde ofiterii nu beau vin, unde artistele nu admit să li se pună

mâna pe genunchi, unde dansează morții în mare, unde s-a coborît raiul pe pământ... Evident că între sălbăticia noastră și proastele noastre maniere, dumneavoastră o să preferați...

— Exact. Prefer să mă întorc domnule, căci dacă acolo e așa cum e, cel puțin știu dinainte ce mă așteaptă. Dar dacăj e să găsesc și aici tot ce părăsesc acolo, mulțumesc, nu mai ain nevoie... găsesc berechet la mine...

— Hm, îți închipui, încercă să-și plaseze încă o reflecție, Iliad.

— Îmi închipui... îl tai scurt ca să-l aduc la stricta desfășurare a faptelor...

— Nu m-am speriat eu cu una cu două, de-o așa bravură — continuă el — și ploconindu-mă i-am replicat imediat: „Poftiți vă rogi!”

— Ei bine, dragă Ragaia, a eșit. Și-a pornit-o drept, fără nici o vorbă spre Nistru... ca un... ca un, *leu*...

— Ea a fost!... Ei bravo Iliad, te-ai purtat ca un...

— Nu mă lași să vorbesc...

— Restul c lesne de înțeles... amintire, regrete, autoreproșuri...

— A nu... a nu... lasă-înă domnule, să continui...

— Mai e ceva? întreb, și simt din nou o ușoară! strâmtorare.

— M-am luat după dânsa. M-a simțit și și-a iuțit piciorul. M-am pus pe fugă... Am ajuns-o: — Domnișoară, nu pot să vă dau drumul în mijlocul nopții de iarnă... Rămâneți... vă rog... iertați-mă... m-am întrecut cu firea... și cu paharul... regret din suflet... imposibil să plecați cu această impresie dela mine.

Și pentru că ea ezita, m-am jurat că va fi în protecția mea și că nu i se va clinti nici un fir de păr. Și cu toate că nu știe nici moldoveneșle și n-are nici rude prin

Basarabia, i-am promis că voi face tot posibilul s-o fac scăpată. A primit și s-a întors. A trebuit mult să stăruiesc ca să ocupe peste noapte bordeiul meu; ea cerea morțiș să fie dusă în magazia prizonierilor. — Cum crezi că voi face una ca asta, domnișoară? Acolo mă voi duce să dorm eu! am strigat cu tărie, știind că astfel de abnegații plac rusoaicelor. Abia atunci a zămbit, cu ușoară ironie. Nu părea de loc convinsă, că lucrul se va petrece întocmai. Am sfătuit-o dinadins să tragă drogul și să înclue ușa pe dinăuntru. Ceia ce desigur a și făcut imediat.

Iliad așteaptă și probabil îmi caută stăruitor privirea:

— Așa c c-am întors-o bine... Așa e că...

Mda..

.Până la prânz Valia nu s-a sculat, t.a masă și-a împărțit pâinea și bucatele lui cu dânsa. La început Valia era foarte stânjenită și se uita încurcată prin odac și mai cu seamă la așternutul în care dormise și pe care ținuse la deșteptare să-l scuture afară, în ger, cu mâna ei, rriacc

făcuse pe Iliad să protesteze, dar să se bucure foarte. Sn
inima lui, văzând acest început de familiaritate și a-
ceastă înclinare spre gospodărie cu lucrurile lui. Masa a
fost din cale afară de veselă, iar spre satisfacția mea —
pentru că acum încep să mă satisfac dovezile lui de
bună purtare — Iliad s-a arătat plin de demnitate tot tim-
pul. Rusoaica a gustat cu plăcere din vin și chiar a băut
mai taule pahare. Pe urmă: a scos vioara și a cântat,
după dorința anume a lui Iliad, numai bucăți rusești. Ah,
șnapanul, maimuța! A cântat multe cântece populare,
dar cea ce l-a impresionat extraordinar pe Iliad au fost
două bucăți din Tschaycowsky, care i-au rămas în
memorie. Îmi flueră începuturile, pe care le recunosc și-l
acompaniez cu ochii umeziți: e o romanță fără cuvinte și
o barcarolă. Sunt atât de asemănătoare, că le poți socoti
un singur cântec; dar sunt delicioase. Bem vin și le
repetăm iarăși și iarăși, căutând să, ne întrecem... eu îl
opresc cu intensă satisfacție la cea mai neînsemnată
notă, care a scăpat falș din gâtul lui: —¹ Nu așa, îi strig
aproape disprețuitor... așa... laaaa... Iliad repetă după
mine ca un copil cuminte și are obrazul scăldat în
lăcrămi. Nu înțeleg de ce plânge, dar bă- nesc că
frumoasa idilă, pe care el ține să mi-o înșire cronologic
nu s-a sfârșit tocmai pe gustul lui; aștept deci cu
nerăbdare acest sfârșit, care-mi dă nădejdi în-
bucurătoare și care-mi face incomparabil mai suportabilă
povestea.

După masă rusoaica întrerupe muzica: ultima bucală a
făcut-o să pâlescă, tremură și se zbate într-o jale fără
margini: Iliad îi șterge lăcrămiile și o mângăie cu multă
delicatese; iar ea îl privește speriată; îngrozită, cu ochii
măriți. E o criză rusească, își închipue el. Dar eu văd în
pupilele ei necunoscute imaginea sinistru a baletului de
păpuși prinse de sfori în fundul mării. Fata își plânge
groaznicu-i destin; acum poate a înțeles deplin că pentru
a i se deschide larg drumul spre libertate va trebui să
dea și tributul celălalt, tributul constrân- gerei supreme...
Oh, îmi pare atât de rău de biata fată și urăsc pe acest
Iliad, pe acest călău cu mângăieri tandre... E în puterea
lui și asta o îngrozește pe ea, e neconținut în puterea
cuiva și asta o dărâmă și-o muncește mai greu de cât
poate însăși ideea de a porni înapoi, spre păpușile
putrede care-și joacă sarabanda, legate de sfori,
împodobite cu stele marine și cu diademe de melci. O
înțeleg și sunt alături de ea: îl urăsc pe mizerabilul cu
rânjetul lui de satisfacție... și-l învidiez.

A lăsat-o dormind amețită de lăcrămi, de spaimile și de
oboselile trecutului. Când s-a întors a găsit-o scuturând
iarăși păturile și cearceafurile. El i le-a smuls aiu mână, a
chemat ordonanța, pe care a mustrat-o și chiar a lovit-o.
Iar fata, care a intervenit pentru soldat, l-a apucat violent
de mână, zădărniciind a doua lovitură, l-a privit cu
dușmănie, apoi a izbucnit din nou în lăcrămi, într-o criză

subită, zguduitoare. Criza rusească a conchis din nou Iliad, cu suficiența-i notorie. Și cam în felul acesta a trecut ziua. Răsufu din nou ușurat.

Iliad s-a așezat într-un rând pe marginea palului, pe când ca lângă sobă își acorda vioara; acum căuta anume și-și zăsească loc cât mai departe de dansa, ostentativ. Spre marea lui mirare, ea l-a rugat atunci să treacă pe scaun și pentru că el nu s-a executat imediat, a depus și puțină insistență. Atunci el s-a ridicat de pe pat și a vrut să cse afară. Rusoaica l-a ajuns la ușă, l-a a- pucat voinicește de coate și l-a tras înapoi. — Nu tre- buc să te superi, nu trebuc să le superi! i-a strigat și iarăși foarte încurcată se frământa în juru-i plimbân- du-se agitată și strângându-și pumnii. El a ieșit totuși xplicându-i că lrbuc să plece din motive de serviciu. Canalia, știa cum să joace- S-a întors dinadins foarte târziu; ca aprinsese lampa și-l așclplă înforată într-un colț. Nasul l-era roșu și ochii plânși. L-a primit totuși cu un zâmbet de blândete care l- a intrigai și atâta peste măsură.

— Domnișoară, l-a spus atunci cu un curaj cărc m-a făcut să pălesc- Eu nu vă țiu aici sechestrată. Ordinile de sus 'ne cer să trimitem înapoi pe toți cei ce vin de peste Nistru. .Și e categoric. Eu însă cu toate riscurile ce-mi atrag, vă voi înlesni să treceți mai departe în România.

Dacă nu am făcut-o până acuma, c că aștept un moment prielnic... Trebuie să vă fac rost <le vre-o împuțemicire, de vre-un act, să nu vă mai supere, nimeni. Însă, pentru asta trebuie timp, trebuie cu multă băgare de seamă să intru în legătură cu vre-o autoritate dinlr-un sat vecin. Am și început să sondez, dar lucrurile nu se pot face cât ai bate din palme. Însă, oricând dori (i, dacă vă asumați singură răspunderea, vă stau la dispoziție să vă trec de zona periculoasă- Dar vă atrag atenția că vă grăbiți, veți avea considerabile neplăceri; iar cât veți rămâne aci eu vă garantez cea mai deplină siguranță de orice fel.

Fata, tremurând, s-a rezemat de zid și l-a rugat s-o ierte dacă din atitudinea ei a reeșit cumva că p'ar a- vea încredere într-insul. El o sprijină stupefiat. Ea des- minte că a fost în vre-un chip nemulțumită de ceva; e tristă uneori din cauza durerilor ei trecute. Dimpotrivă, e atât de fericită că a nimerit aici, încât orice recunoștință n-o găsește la înălțimea ospitalității care a întâlnit-o.

— Nu aștept nici o plată, domnișoară...

Cu toate că oarecum plat, canalia se poartă admirabil. Totuși sunt dispus să-l ascult cu plăcere. Zilele trec și de cea ce mă temeam... O speranță tot mai consistentă mă îndeamnă să cred că topârlanul, încântai de purtarea asta atât de neobișnuită pentru el, până la urmă n-a mai știut să prindă virajul clipei decisive.

Dar în seara a patra, pe când vioara suspina în surdină la gura sobei, el se feri puțin de privirea fetei și se scarpină cu grijă pe piept, înspre subțioara dreaptă. Valia întoarse capul probabil involuntar; el îi surâse încurcat, jignit de el

Însuși că tocmai când arcușul aluneca pe undele
barcarolei, la care fata revenea des știind că-i place, el...
se scărpină. Nu-și lămurește bine, i s-a părut sau pe
figura ei a trecut o umbră¹, de bună scamă de ironie. Și-a
tras totuși cuviincios un scaun aproape de dânsa și a
continuat să asculte cu religiozitate. Dar pe țâța dreaptă,
picioare fine și repezi alergau spre acelaș țel, ah, care nu
mai era atins odată, al subțioarei respective. Iliad se
ridică de pe scaun și legănând capul după tactul muzicii,
în timp ce șucra inauzibil printre buze, în semn că
fredonează, își caută un loc în umbră, cu totul ferit de
privirile ei și cu spatele la dânsa. Își vârl mână pe sub
veston și începu să se frece cu ardoare, prefăcându-se
că examinează niște cartușiere: satisfacție nouă,
scărpinatul îi producea o supărăciune dulce, pe care, în
măsura întrebuintărcii, simțea nevoia plăcută să și-o
administreze în doze și mai mari. Abia după ce trecu mull
de la tăcerea vioarei băgă de seamă că fala nu mai cântă;
se întoarse zăpăcit și-o văzu în picioare, privindu-l cu
ochii mari, grozav de mari și uimiți; figura i-era ușor
contractată; ah, înțelegea, înțelegea a- ceastă legitimă
supărare pe-o țoapă de milităroi sălbă- lecit de
pustietățile pe care le păzește, incapabil să aprecieze
finețea unei tușcu, subtilitatea unei ușoare întârzieri, pe-
o anume notă. Îi fu atăta rușine, că își luă noapte bună și
ieși în grabă, prefăcându-se cu o stănenită lovitură de
mână peste frunte că și-a adus aminte de ceva foarte
important. Fata întinse mâinile după dânsul, dar el
dispăru îndală. Din cadrul ușei îl văzu alergând spre
maghernițele dimpotrivă. Alerga să facă morală
miliărească sergentului, care-i cedase binevoitor
așternutul, pentru halul de necurătenie și nesimțire în
care a putut să trăiască.
binecuvântai păduchei!
A doua zi ea îl întâmpină roșie, privindu-l pe sul»
sprâncne și trăgând cu urechea ei fină de muzicantă la
accentele râsului prea exagerat, cu care el vrea să-i
arate că n-a păstrat nimic din întâmplarea de cri. Hiad
umblase mult prin frig și veselia sângelui care alergase
prin el în ritmul pasului grăbit îi da și-acuin, în căldura
cea marc din odăiță, o dispoziție fără scamă. MâncaA
fericiți, dar odată cu vinul și cu bucalele gustoase,
dogorite în cazan de trupă, simți din nou picioare fine
alergându-i pe trup. Altele și altele, mii de picioare în
marșuri contrarii de trupe în manevre: ncr- vozileale și
necazul extrem îl făceau să le evalueze la milioane, deși
poate nu erau de pricină decât vre-o câteva perechi.
Desamăgirea i se înfipse ca un cuțit în inimă și toată
veselia pieri deodată. Dar el făcu toate sforțările să
păstreze o continuitate a înfățișării inițiale; pentru căi
însă ea nu cânta, îndrăzni să-și petreacă din când în
când, mâinile care acum se încărligau ca gliiarele de

asasin — vai de acela pe care aveau să-l întâlnească! — pe sub veston. Odată, de două, de trei... Dar fata asta e complet indiscretă. Trage cu ochiul, fața i se îngâlbeneste, glasul îi tremură... Doamne, dar ar trebui să înțeleagă situația... aci la marginea unui râu... înghețat... doar la ei în Rusia... parcă nu cumva... — Ah, am să scot toată trupa, — scapă el în cele din urmă, într-un moment de nemăreținută revoltă și s-o desbracă la piele în gerul cel mai cumplit... Iartă-mă, dar e nemaipomenit băgna, cu acești măgari. I-am inspectat i-am lovit; pe cel pe care l-am prins cu cea mai mică ne-curătenie l-am îmbrâncit îmbrăcat în Nistru și am poruncit să i se arunce toate efectele peste el... Iată acum, de când a înghețai răul, nu se mai spală niciunul... Dar le viu eu de cojoc: am să-i tăvălesc acum pe toți în zăpada înghețată... Ah, și pe sergentul ăsta, care mi-a împrumutat scârboșenia lui de pat!... ^ Se ridică palid și notărit și odată cu el se ridică și dânsa, la fel de palidă, tremurând. — N-avea nici o grijă domnișoară, am să astup ferestrele ca să nu-ți ofer o priveliște necuviincioasă. Dar iartă-mă, nu pot să sufăr, să rămâi cu aceași impresie despre mine... Destul că ți-a rămas cealaltă... El se îndreptă să dea drumul șervetului din fereastră, dar ea, i s-a interpus în cale. E trasă la față și tremură ca-n friguri, îngăimând în neștire... — Iartă-mă, iartă-mă! Și e gata să cadă în genunchi...

El a prins-o prompt
din cădere și o ține la
piept: ea se strânge,
se înfige în pieptul
lui, cu pieptul, cu
mijlo- locul ei

— :Nu e sergentul de vină Vasile Dimitrievici și nici un soldat: iartă-mă, cu sunt de vină, de ce nu mă iăsai să scutur cearșeafurile Vasile Dimilrievici, — mă temeam că dacă le voi scutura din nou, iar vei bale pe soldat și nu trebuie să baji Vasile Dimilrievici, nici pe om, nici pe animal. Mi-era așa rușine să-l rog să-mi ajute, diminețile, când credeai că dorm și eu nu faceam decât să mă curăț, dar pe el nu-l lăsăm să se amestece, și apoi el nu știa nici rusește, nici nemțește, nici franțuzește și când mă gândeam că trebuie să mai aflu și tălmăciul... în

fiecare dimineată, credeam că am scăpat și-n fiecare nouă dimineată vedeam că m-am înșelat... de aceea eram atât de îngrozită Vasile Dimilirievici, când te apropiai de pal. De ce m-ai reținut aci? De ce nu mi-ai dat drumul atunci... Las'h-mă Vasile Di- mitricvici, nu merit să mă ți la pieptul dumitale... go- nește-mă pe mine afară în frig... și la noapte lasă-ină să ȋrec ȋnapoi.... ȋartă-mă pentru toate supărările pricinuite! Dar cine mai similea acum mers de păduchi, la atingerea aceea caldă, ȋnfinat de caldă, ȋnfinat de dulce. Dar cine ar mai fi putui să scape această minune trupească odată căzută în brațe 1 Gura lui se ȋndreaptă ȋacomă spre ochi, spre gura ci. Ea ȋncă ezită șoptind ȋnflorată: Vasile Dimilirievici. Vasile Dimilirievici. ...Vasile Dimilirievici... Dar nu mult apoi buzele lor sunt una și trupurile le sunt una și ȋntr-un singur trup ci se rostogolesc ȋn aș- tcrmuturile moi peste sarabanda păduchilor. — Infectă ȋdiliă, dragă ȋliad, gem ȋntru târziu, rcspec- tându-i tăcerea ȋn care căzuse — ȋartă-mă că nu te pot felicita pcnlru această aventură... Abătut peste fire ȋmi acoperiscm ochii. Și ȋndată acolo, ȋn dosul degetelor strânse mă revăzui ȋn cca dintâi zi de Crăciun a războiului ȋn cazarma de infanterie transfor- mată ȋn școală militară: repaos și *păduchiere*. Stăteam tur- cește pe patul comun și suprapus, ferindu-mi ȋăcrămile cu ncsccat ȋzvor de ironia camarazilor amuzaji cxȋrcm de penibila aelliviate. Ochii mișcătoarelor boabe de orz, surprinse de lumină mă fixau straniu și desigur dacă m- ar fi asasinat cineva ȋn acele clipe, mi s-ar fi părut lucrul cel mai firesc cu putință. Sărmana fată! Ah blestemată, scărboasă, ah, canalie de insectă! — Binecuvântat păduche! tremură glasul lui ȋliad, ȋn sinceră adorare. Tu mi-ai dat să gust cele mai nebă- nuite fericiri! adaugă el, — apoi ȋși drege vocea cu un pahar nou pentru urmarea povestirei. Da. Da. Și eu trebuie să binecuvintez acest păduche, care oricum, dă ȋmprejurării un aer mai scoborȋt, oho, ȋncă destul de scoborȋt, ce-mi face suportabilă aflarea restului peripeȋiilor. Haida del Rusoica păduchioasă, nu e tocmai cea ce așteptau visurile mele. Aventura lui ȋliad ȋmi pare acum vrednică de el, e a lui, nu mi-a mai furat-o. ȋl privesc cu simpatie și-l ascult cu ȋnduioșare. Unde e ȋliad ușuratecul de acum trei luni, cu gesturile lui de șmecher de duzină, cu glumele lui suficiente, cu expresiile de ca- zon umflat și agresiv: — He, he, cariera... datoria ȋnainte de toate... ȋmi pare rău, pe onoarea mea, dar, ȋic, he, barișnia, ce să-i faci, așa e valsul ȋsta al vieȋei..." O, Doamne, ce am făcut din bietul băiat! Povestea lui mă captivează cu desăvârșire și... drace, simt cum mă ȋnfloră ȋ Căci sfârșitul, pe care el ȋncă ȋl ocolește ȋngrozit, se apropie... și-l simt din tremurarea glasului său că e minunat... vreau să zic groaznic, pentru

ei. Pentru mine... mă reazim cu excitață curiozitate de sobă și-mi întind cîșmele dinaintea focului ,care-și joacă reflexele în luciul lor...

Hm, ce zici Iliad, nu-i chiar așa — he, he, — de u-șor, valsul vieței..

....Îți închipui tu Ragaia, această fericire fără seamăn...
Patru zile de nebunie nemaipomenită... în fiecare dimineață așternuturile erau scoase afară în gerul cel cumplit... iar seară, după masă, după cântec, despăducherea... Și pe urmă iubiro, și iar cântec, și iar dcspăduchere și iar iubire.... Îți poi spune că era atât de dulce s-o vezi cu bustul gol, doar cu sâinii prinși în rețeaua ușoară căutând cu degetele ei lungi de viorislă insecticid prin" cutele cămășei... Ircbuc să sublimiez prin cutele că- mășei destul de fine și judecând faptul că ca avusese o oarecare situație în țară pe care o părăsea, în cutele rufei celei mai bune, pe care o găsisese acolo... Înțelegeți, drumul până la hotar, dormitul pe la gazde țărănești și clandestin, traiul în condițiile pe care i le impunea contrabandistul, amănările acestuia ca să poală s-o înșele și să-i fure bagajele... toate lucrurile astea, pe care ca mi le povestea cu atâta ingenuitate, dau altă impresie, dau farmec nespus, banalei și degradantei operațiuni de care-ți vorbesc... O, era divină, părul ei tuns mai lung și încurcat în inele de-un castaniu închis, carc ziua părea negru, alălmându-i pe umerii plini și rotunzi... și mâinile lungi și trupul lung, și picioarele lungi... Când stătea goală și înaltă în fața mea, cântându-mi ca într-un vis de nebunie, ori răsând înainte de a încpe, cu arcușul în jos și cu vioara gata sub bărbie, goală, înțelegeți, mă pipăiam să văd dacă trăesc... Sau când îi examinam firele prelinse și rari din subțiori, frecându-i cu gaz grăun- cioarlc epidermei răsvrătite... Iar-lă-mă că-ți dau toate aceste amănunte...
— O... te rog... te rog...
— dar vreau sft mai întârzii în ele, căci sfârșitul care puse capăt atât de repede acestui vis de necrezut, c prea cumplit... prea idiot...
— Mai lasă-l, mai lasă-l... sfârșitul... Rămâi puțin la păduchiatul ăsta...
— O dragid meu...
Și încurajată, vocea continuă plângătoare, din ce în ce mai plângătoare, necontentit întreruptă acum de interjecții agasante, ca glasul unei bocitoare. Dacă n-ar fi fost

atât de interesant conținutul și unele trăsături de redare, de surprinzătoare vioiciune aș fi curmat repede apoi această jelanie care se reîntorcea neconținut asupra sa însăși, pentru a aduna mărunțișuri rămase: scoici ne-numărate scăpate prin găurelele plasei, printre care scân- teiau une-ori culori fără pereche ori îmbobocea opalul de vis al perlei adevărate. Păduchiatul ăsta e acum din cale afară de ispititor... ascultând, mi-l reproduc ca în vis, în odața mea... în bordeiul meu, cu un cuprins mult mai de gust de cât această colibă afumată: în gândul meu Valia a călcat adânc cu piciorul ei lung, cu minunata ei comoară de păduchi, s-a înfipt adânc cu brațele ei lungi, cu trupul ei lung, cu firele prelinsă ale subțioarelor ei, cu părul ei încurcat și tăiat mai lung, tremurând la fiecare mișcare pe gâtul și pe umerii goi...

— Păduchiatul ăsta, dragă Ragaiac, era atât de delicios, că și pe urmă, când constatarăm cu regret că el nu mai avea nici o cauză, noi îl continuăm, ca pe un rit vechi...

Iliad începe să-mi pară inteligent. Cine a spus că fericirea și suferința nu dau glas și aripi și celei mai tenace mediocrități!...

Dar plimbarea pe care imaginația lui o face retoric și plângăreț dealungul soldurilor și coapselor prelungi, în amurgul de bronz al pielei catifelate, mă îndeamnă să privesc cu oroare mâna aceea care a străbătut de atâtea ori acest drum în realitate. E rotundă și butucănoasă; e de-un alb gălbui, punctat de-o vagă rozeală vineție, care-mi repugnă... Iată ce-a putut să se plimbe de-alungul atâtor comori! Și instinctiv îmi ridic în lumina ochilor, tăetura ovală și fină a mâinei mele; degetele se lipește lungi și unghiile pe care nu le-am mai nicurat de atâtea amără vreme mă uimesc cu grația lor...

— De ce-ai tăcut Iliad?

— Ce mult seamănă mâinile tale cu ale ei...

Va să zică, banditul, tipă gândul meu, cu adevărat mi-ai furat-o, ai pus pe ea labelle tale de dobitoc pârșos și ai fugit cu dânsa în adâncul pădurei, ca un u- rangutan...

Și vocea lui Iliad continuă să plângă în descripții tremolale, arzătoare și răscolitoare, aci întretăiate de exclamații, de interpelații, de invocații, aci scuturate de suspine și de regrete...

...Îți spun... era un tăcut... oricât mă sileam mi-era imposibil să... cu... altă dată... înțelegi... dar acum... era atât de divină, atât de caldă... înțelegi... Căuta să mă retic... dar... cum spun... și totdeauna avea o privire de regret... sau își acoperea ochii cu mâinile...

Idiotul... nici nu m-aș fi îndoit...

...sau își înfunda capul în perine...

— Sfârșește Iliad... (mă mir cum nu mi-a scăpat: i-diotele).

— Vreau să spun, nu, nu... nu asta... Cum s-a sfârșii?
Asta am vrut să le întreb... cum?... de ce, n-ați conti-
nuat?... unde e acum?...

Iliad mă privi cu ochi stupizi de* animal care mănâncă,
își răsuci o țigară și o înfipse jumătate în jarul sobei...

— În ziua nouă, continuă el, stăteam cu ea fa masă,
cu aici unde sunt eu, ea acolo unde ești tu...

...cu — își desfăcu el degetele dela amândouă mâinile lui
tâmpite — parcă nu eram în apele mele... dar am simțit
așa ca prin aer... ca... știi tu... ca în război — mâna
butucănoasă cu degetele rășchirate se plimba deasupra
mesei ca un umflat păianjen roșcat și amc(ît — ți-aduci
aminte când nu c încă sosit ordinul de atac și când încă
nu știi nimic... dar deodată îți vine așa un gând că
agentul de legătură se apropie și-ți aduce ceva rfu... cam
așa simțeam eu când afară auzii voci și tropăit...

— Dacă o fi maiorul, îmi mai făceam cu inimă bună —
Il îmbăt și-i fac cadou toate sticlele pe care le mai am.
Dar tu știi bine că domnul maior înainte de-a veni are
totdeauna grijă să te întrebe la leleion: Ai mă, ceva, face
să viu azi la tine la masă... Să fie căpitanul?...
dar el nu vine nici odată în inspecție, își vede de sectorul
lui...

Iar când am auzit bătând în ușă și când am auzit vocea
colonelului, eu tot mă agățam cu nădejdea, că barim o îi
vre-un general în treacăt, măcar l-aș fi spus că s-a a-
băilul în treacăt pe la mine, nevasta mea... Dar vocea
colonelului nu putea fi decât a colonelului...

— Colonelul?! Ah, da... atunci, când a trecut și pe la
mine.

Lăsă capul în jos și tăcu mai multă vreme. Bău zdravăn și
se ridică, se apropie de ușă, parcă înveselit de stupizenia
înlămplării și păru că-l revede pe colonel, apro- piindu-se
de prag cu exagerată stupoare, plimbând ochii dela ea la
el, adică dela locul undă stăteam eu la locul unde
stătuse el și înapoi.

— Nu vă despăduchiați cumva, tocmai în momentul
acela ?

— Nu, eu tocmai venisem de pe sector. Eram îmbră-
cați... numai ea avea în picioare papucii mei...

Eu mi-am adus aminte că trebue să mă scol... și s-a
sculat și ea odată cu mine...

— Am onoare domnule colonel!

Nimic. Ba nu. Răspuns cu capul... Valia care privise lot
timpul zămbitoare la această scenă, de aslădală în-
gâlbeni, apoi înegri... Iar colonelul:

— Scuză-mă de deranj, locotenentul Iliad, dar le rog
să poțtești până afară...

Și foarte ceremonios de data asta își lovi călcăiele și
salută pe fată: doamnă! Pe urmă ieși...

— Valia, să stai aici, am bălbăit, neavând ce spune
altceva și am vrut să ies...

Unde ieși așa? m-a
oprit ea, mi-a pus
capelul pe cap și m-a
îndemnat să rămân
ca să-mi arunce
mantaua pe umeri.
Dar am ieșit

.Domnul colonel, în mijlocul cercului smima de gradați,
cu mânerul de argint al cravașei, la gură, asculta și cerea
informații. La fiecare răspuns, privea pe vorbii- lor, da din
cap de inai multe ori în semn de deplină lămurire...

Am răsuflat odată adânc și m-am apropiat salutând cu
toată arta de care eram capabil. Vroiam să joc pe o carte
mare. Partida trebuia câștigată cu oricce preț. Mi-a primit
salutul cu un surâs binevoitor. I-am cerut permisiunea
să-i vorbesc între patru ochi. A făcut atunci semn la
oameni să se îndepărteze.... Am început prin a-i spune că
am cele mai serioase intenții relativ la Valia. Îndată ce
suntem readuși la oraș o voi lua în căsătorie.

— Va să zică intenționezi să demisionezi? mi-a rânjit

în față, domnul colonel.

Și pcnlru mutra mea nedumerită s-a simțit obligat să
adaoge:

— Ai uitat complect legile și regulamentele militare.

Pcnlru ca o fată să poată să se căsătorească cu un o-
fițer, trebuie să dispună de-o anume dotă... Nu poți s-o
dispensezi de această condiție...

I-am explicat că c o mare artistă și l-am poftit s-o
asculte. L-am invitat la masă; având în vedere ora la
care venise, de bună seamă că „era nemâncat. În timpul
ce se va ospăta. Valia avea să-i cânte. Și el ave« să
aprecieze dacă după câteva concerte la oraș, la Chi-
șinău, la Iași, la București, ea n-ar fi putut strânge înzecit
cât pretind reglementele militare.

Ei bine măi, a refuzat
să și mănânce,
acest... ah... și-a scos

un covrig uscat și a
început să, ronțac
din el zâmbindu-mi
amar. Amar... acru
vreau să zic..

„M-a întrebat dacă ain Tăcut percheziția vestmintelor și lucrurilor pe care le adusese Valia. Era să-i răspund: „ne-am și dcspăduchiat, domnule colonel!”, dar m-am gândit cu groază la efectul accstci destăinuirii asupra mentalității lui. M-a rugat să-i aduc paltonul și căciula fetei, vioara și cutia de vioară. M-am executat cu o repereziciune, care am observat bine, că a avut efect. I-am adus tot ce avea pe ea, și ain îmbrăcat-o cu lucruri de-ale mele. Colonelul a surăs din nou și a predat toate efectele plutonierului Brădeanu. care era cu el. Pe urmă s-a inierasal de mersul celorlalte puncte din consemn. De câte ori aduceam vorba de fată, el pune a întrebare cu totul depărtată sau îmi da ordine și sfaturi streine de subiect. Peste un ceas plutonierul Brădeanu mi-a predat efectele: nu se găsisse nimic nici măcar să dea de bănuir. Când mă reîntorsei la fală, o rugai să examineze dacă mâinile bădăranului nu au stricat ceva la vioară. Valia era palidă și gravă. I-am spus că rezultatul percheziției a impresionat favorabil pe colonel și că sunt speranțe.

— Speranțe de ce? m-a întrebat. Dar eu am ieșit grabnic, fără ca să-i răspund. Colonelul m-a întâmpinat binevoitor:

— Era cu mult mai grav dacă domnișoara da de bănuir. Îți declar că n-aș fi ezitat să vă trimet pe amândoi în judecata consiliului de război și să-ți iau pe loc comanda. Greșala ți se scuza: neobservarea strictă a ordinelor mele, va avea totuși o ușoară influență a- supra memoriului d-tale. Accentue: ușoară imită Iliad în derădere pe comandantul său. Și acuma să vedem cum ai să-ți faci datoria, pe care trebuia să ți-o îplinești dela început...

— Într-adevăr, domnule colonel, i-am spus, recunosc că lrebuia să vă raporteze totul dela început, dar veți avea ocazia să constatați că am cele mai serioase iri-tenții. Dacă dumneavoastră îmi acordați o permisie, chiar îndată voi introduce formele de cununie, domnișoara va da concertele... în sfârșit vom depune banii, cât mai repede cu putință!

— Ascultă locotenent Iliad, întrerupe plictisit colonelul. N-am gust de făcut teatru cu dumneata aici...

Nu ți-e rușine să te protestezi așa în fața mea, ca un notar
dela țară amurezat. Ești ofițer în armata română sau...
Cum? ...Ascultă... În douăzeci de minute, domnișoara să
treacă Nistrul înapoi în fața mea... Executarea...
" — E logodnica mea, domnule colonel.
— Executarea...

Viitoarea mea soție..

.Colonelul întoarce capul pentru a nu-mi arăta parcă de cât dispreț e încărcată acum figura lui...

— Dacă ministerul de război face dificultăți în privința dotei, continui cu curaj, pun la dispoziție demisia mea...

Ei bine, aici colonelul s-a prefăcut în leu înfuriat. M-a apucat de veston, m-a zguduit cu putere, m-a îmbrâncit:

— Pe cine e încredințată paza bieteii țării...

Am început să plâng, am împreunat mâinile, l-am implorat, i-am promis că-mi voi face datoria ca și în trecut...

— Asta mă face, să sper, că voi uita această idioată reprezentanță, pe care mi-o dai aici în fața soldaților. Totuși irebue să știi că încrederea mea în dumneata a dispărut... Executarea...

— Trecherile se fac la noapte pe întuneric... c o chestie de umanitate, domnule colonel, abia mai pot să îngăim...

— Bun, răspunse colonelul, după o îndelungă și încrunțată ezitare... Peste trei ceasuri se va întuneca... Îmi strigă apoi tălmăciul și-i dădu ordin să-mi aducă mantaua: totdeauna să anunte și pe „domnișoara vioaristă” că irebue să se pregătească de drum: peste trei ceasuri va trece Nistrul înapoi.

— Cu tot talentul dumneai de vioaristă — țină să scuize el în ochii subalternilor cauza greșelii mele, or- dinile sunt precise și nu există cruțare pentru nimeni. Să explici asta domnișoarei, tălmăci... Iar noi, locotenentul Iliad, piccăm să vedem puțin sectorul... dă ordin să pună șaua la cal... În cîlc trei ceasuri a fost cu neputință să înduplec pe colonel; nu-mi răspundea pur și simplu, sau îmi răspundea, după obiceiul lui printr-o altă întrebare, privitoare la amănuntele serviciului. În cîlc din urmă mi-a trîsnit prin cap o tîmpenie de idee, care m-a șters definitiv din ochii lui: plimbarea asta — mi-am zis, poate c-a scormit-o cu pretext de târg. Gura m-a luat pe dinainte și dracul m-a pus să pronunț pe departe, un important dar bănesc. Ragaic, nu mai știam ce fac, nu mai știam ce să spun! Și-a oprit calul și m-a fulgerat drept în strașina ochilor cu încruntarea cea mai teribilă, pe care i-am văzut-o vreodată. Mi-a spus doar atât:

— „În halul ăsta ai ajuns băete? Ești pierdut cu de-săvârșire”. Când am revenit era noapte târziu. Bătătura pichetului era vag luminată ca de obicei, pentru mine destul de puternic ca să văd în fața bordeiului meu pe Valia, îmbrăcată în bunda ei de boemăș, cu botfori lungi de cauciuc, cu căciula de astragan brumăriu strînsă sus căzăcește, în mână cu cutia de vioară...

Execuția a fost scurtă...

— Sergent condu pe domnișoara...

— Îmi permitiți s-o conduc eu domnule colonel?

— Cu sergentul... Și evident, numai până la jumătatea râului... Încuviință- el cu sarcasm în glas, — cunoști locurile sergent?

— Da să trăiți domnu' colonel... până la jumătatea râului nu e greu...

— Al să însoțești pe domnul locotenent. Poate dânsul să facă vre-o confuzie cumva, rănji el bațjocoritor. Dumneata numai să-i atragi atenția unde se termină hotarul nostru, restul îl privește.

Eram atât de amețit că nici nu înțelegeam dacă la mijloc e vre-o ironie sau compătimire. Mai târziu când mi-am reprodus scena, mi-am dat seama că era bătae de joc și înjosire în fața subalternilor.

Privirile noastre s-au îndreptat spre Valia, care aștepta mândră și sfidătoare. Puteam s-o privesc în voe, pentru că la mine nu se uita. A pornit cu pas sigur și a zămbit trist colonelului. Când m-am urmit el m-a întrebat din nou, parcă mirat cu acelaș sfredel bațjocoritor în glas, al cărui vârf iarăși numai pe urmă l-am simțit...

— Primești s-o însoțești, supravegheat de un sergent?

Dar atunci i-am răspuns stupid printr-un fel de mârliț monosilabic. Cuvintele astea mi le spusese însă în franțuzește, cea ce a făcut pe Valia să miște puțin urechia încoace, crezând că poate i se adresează ei. Dar pasul nu i s-a ogoiat o clipă și nici statura nu i s-a mic- șorai... În lumina zăpezii era grozav de înalță, alăl de înalță că par'că nu îndrăsneam să mă apropiu de ea.

— Valia, murmurai întru târziu...

Dar nu-mi răspunse decât cadența surdă a pașilor ci hotărâți...

— Valia, mi-am dat toate silințele, am făcut lotul, mi-am periclitat cariera... mi-am picrdut-o...

Nimic, nici uu răspuns.

— Domnul locotenent, aici e jumătatea râului, aud din urmă...

Nici nu m-am întors. M-am ținut după ea, explicân- du-i, implorându-i iertare, jurându-i că n-o voi uita... că pentru mine altă femee nu există.

Și am călcat pe țărnul rusesc. Noaptea și tufigurile, reflexul înșelător al zăpezii, ne fereau de privirile celor de dincolo.

— Valia trebuie să ne luăm rămas bun, trebuie să te sărut pcntru ulima dată... pentru ultima dată Valia... — și plângeam ca un copil.

Dar ea grăbea înainte; nici nu-mi închipuiam că o femeie poate merge atât de repede. Ani trecut după dânsa linia strâmtă! a tufişurilor şi deodată câmpia rusească s-a deschis năpraznică, înzăpezită şi incertă sub marele întunec de deasupra. M-am oprit ameteii. Ea s-a întors şi i-ain văzut răsul în noapte. Mi-am desfăcut braţele şi am păşit spre dânsa. Ea s-a dat înapoi:

— Nu încă, mi-a spus; — urmează-înă... Ziccai că pentru nimic în lume nu le vei despărţi de mine...

Am rămas în loc şi am văzul cum se îndcpârlează, «■uin i se dislramă contururile, cum se preface într-una în noaptea inccrlă O singură dată, după primii paşi, s-a uitat înapoi să vadă dac-o urmez. Pe urmă nimic. Am văzut-o murind astfel, încetul cu încetul sub ochii mei. Şi legănatul cutiei de vioară în mână a fost ultimul amănunt carc mi-a rămas în adâncul ochilor.

Am străbătui tufişurile complet idiotizat. Am nimerit pe ghiaţa fluviului şi am alunecat pe ca, cu Romanţa fără cuvinte a lui Tschaicowsky, Irccându-mi ca vântului prin urechi, răsunând viforos. Mi se părea că alunec pe un parchet de dans. Totul se învârtea şi dansa în jurul meu, toate mogăldetele negre şi albe. Era un dans şi un cântec haotic, sălbatec, răsesc, aşa cum uneori arcuşul ei se zbătea pe coarde într-o zbuciumare frenetică, într-o pomire de cai sălbateci în galop. Din dreapta aud o flueralură uşoară. — Pe-aici, pe-aici, domnule locotenent!...

Sergentul mă aşteptase. Abia acum îmi dădui seamă, că trecând de jumătatea fluviului el ar fi putut să mă so-meze.

— Ştiam eu, că veniţi îndărăt, domnule locotenent...

Aş vrea ca Pafnute să alerge acum ca sălbatecii cai pe cari în paroxismul celei dintâi iubiri mistuitoare, celei dintâi iubiri deci, Iliad îi văzuse năpădind din zbuciumul coardelor sub nebulia arcuşului Valiei. Dar strategul, jig-nit de tratamentul neobişnuit al pintenilor, aveam im-presia că mai mult simulează goana, decât o execută). Aş dispera cu siguranţă, dacă un curent ascuţit care mă izbeşte într-una pe obrazul înlors împotrivă-i, nu ar ză-logi pentru iubitul meu prieten patruped, că-şi dă toate silinţele de care e capabil.

— Eşti boşorog, Pafnute!

Dar Pafnute m-aruncă și mă prinde în șea ca pe-un călăreț de circ și toate crengile care se întind dinainte-mi pudrate de chiciura groasă, am impresia că sunt frânghii peste care trebuia să sar în turbată grabă.

Dar la ce această grabă? Nu... Gonesc întrebarea și dau pinteni înainte. Alung imaginea stepei înghețate, imensei stepe înghețate și deșarte, luminată doar de zăpadă, sub cupola cerului de întunec, a căreia numai un singur punct se mișcă: o fată cu o cutie de vioară reintră în besna desăvârșită- Ba dimpotrivă: opresc a- această imagine, al cărei absurd îmi străpunge în suflet cu tășniri de lumină. Cum ar putea să renunțe după o primă și stupidă neisbuture, un suflet de cazacă? Valia, unde ar putea să te ducă pașii tăi maiesloși, cu comoara ta din ochi și cu comoara la din mână când Nistrul e înghețat nu numai în dreptul sectorului celei dintâi încercări...

Si Pafnute scos din fire mă duce ca o nălucă în noapte. Sosim spumă la post și cum îi potolesc mersul, ca și când aş fi ghicit că m-așleaptă o mare surpriză, ciulesc urechia. Într-adevăr, un zumzet de vioară. O arie repezită, cu lovituri de arcuș și pizzicato. Duumnezeule marc! Și gândul meu deslănțuit lot drumul în aceeași goană animalică, în care ajunsesem, fu înslrunit deodată de grelele odgoane ale neîncrederei. Ar fi cu pu- liință oare? M-am repezii cu Pafnute de dărlogi spre magazia plutonului lui Gâracață, unde mă chema zumzetul agitat, care începuse să poticnească. Deși acum, stăpân bine pe gând, știam că nu poate fi decât țiganul Gherăscu, lotuși înaintam zorii agitând cravașa și înlrcbăiid în închipuirea-mi indignată: — Cum v-ați permis să aduceți aci o prizonieră?

Și cu toate că am crezul totdeauna în minuni, acolo, vail nu era decât tot Gherăscu. Stătea chircit lângă valra rudimentară și încerca strunele cu degetul, ori repezea alene arcușul pe ele, privind în miezul cărbunilor, carc-i luminau ca o mască sinistră, figura lui de gâde artist.

Dar înaintea bordeiului meu m-a întâmpinat Gârneață, cu aer de nu mai știe unde i-e capul și el a dat impuls, parcă încă pentru o viață inimei mele.

— Domnule locolcnent, ce s-a strâns astă seară...! și c abia ceasu' zece... Pună mâine s-adună toată *Ucrania* aci în bătătură...

Unde sunt?... Să mi-i scoți pe toți, imediat, aici... Tocmai acum s-au găsit și bolșevicii ășlia să indesească patrulele pe malul celălalt. Nu știu, poate cu nu i-am văzut, hui, se poate, dar de trei săptămâni nu-mi aduc aminte, oclicii-mi

să fi întâlnit vre-o șapcă, o căciulă, or vrc-un capei cu corn în creștet. Azi dimineață patru patrule de-alc lor mi-au trecut pe dinainte: și-am observat bine după numărul oamenilor, erau patru patrule deosebite- Una chiar a făcut și drumul înapoi până în prânz.

Sunt nevoii după amiază să alerg la Iliad. Nu-l găsesc la post: e pe sector. Dar n-am răbdare să-l aștept și mă întorc de astă dată în trap domol, spre raportul pe care azi trebuie să mi-l dea Cebuc. Une-ori domolesc la pas pe Pafnute și-l abat până-n marginea apei. Cercetez zăvoaiele dimpotrivă și lanurile de trestie cu mare luare aminte. Tresar la fiecare părere de mișcare și fiecare pată mai sură decât albul priveliștei generale mi se pare că înaintează. Ajung din urmă trei zdrahoni cu mâinile legate la spate și încadrați bine de patrulă. Un frunțas îmi dă raportul. Sunt trei mutre mănjite și crunte: nu știu moldoveneste. La post, Cebuc mă întâmpină: recolta iarăși e bogată...

— Dar e curios, astăzi malul celălalt a fost înțesat de patrurile lor! Îmi ascund satisfacția sub un aer de nedumerire.

Cebuc dă din umeri și-și desface brațele în semn că nici el nu mai înțelege nimic. Iar indiferența de pe figura lui, îmi probează că nici nu l-ar prea sinchisi astfel de nedumeriri.

— Să-i scoți imediat... Ce fel de indivizi...

— Dracu' să-i ia... Astăzi niciunul nu stie moldovenește...

— Nici femeile...?

— Femei nu-s. Nu-i nici una...

— A ha... Lasă-i nu-i mai scoate... Dacă... dacă... nu știu nici unul moldoveneste... ce-o să-i mai întreb?

Și trântesc după mine ușa bordeiului, destul de plictisit.

A doua zi, după amiază găsesc pe Iliad. Mă așlepta: bănuia că am să mai viu...

— Va să zică bănuiai...

— Ești un adevărat prieten... și de-aceia...

Pe figura lui trasă ca de boală se joacă acum o rază primăvăratecă.

— Știi, îmi spune, apucându-mi mâna — știi prietene drag la ce m-am gândit? Ea ar putea săj se întoarcă... Am luat măsurile cuvenite... soldații țin la

— La asta puteai să te gândești chiar atunci, îi răs-pund morocănos.

— Cum atunci? Răsare el speriat... Doar ce vrei să fac? Nu cumva crezi că aș fi fost în stare s-o urmez...

— Evident nu... Ai fi rămas un biet caraghios... și un nenorocit singur printre ruși. Pentru că ca lot ar fi trecut... doar accasta era marea ei nădejde... dar tu n-ai mai fi putut trece...

— Așa e? Întrebă el și mai luminai, dovedind că nici măcar nu-i trecuse prin cap așa ceva.

— Însă — găsi locul să lovesc cu cruzime — atunci la despărțire, în loc de lacrimi și jurăminte ori alte tragice prostii mai bine-i spuneai atâta: — Așleap! în tufișul ăsta, peste două ceasuri viu să te iau.

Cu barda dacă i-aș fi despicat capul și sângele, puțin ținul sânge care-i revenise astăzi, nu ar fi dispărut așa de repede din obraji, culoarea mortăciunilor nu l-ar fi acoprit atât de prompt. Măinile i s-au desfăcut spre spate, au băjbăit, au apucat dunga patului ca pe-un rărim lărându-și irupul într-acolo, de-andrctclca, ca un paralitic. Pe urmă, după ce m-a privit multă vreme năuc, s-a izbit cu palma peste ochi. Eu flucram ușor o frântură de cântec popular, cu capul proptit în braț, lovindu-mi piciorul zgomolos pe sub masă. El tremură, dă să se scoale și nu izbuteste... Dar repetă sforțarea. RcușeșiQ s3 se ridice și reușește să articuleze:

— Dar tu spui singur, că toală nădejdea ei e să se întoarcă...

— Nistrul e mare... i

A doua măciucă e și mai puternică. Dar efectele ei se văd mai târziu...

— Vrei să zici c-ar putea să nimerească la line?... O-chii-i mă ținesc scânteetor.

Fluer și bățai din picior, ca lovit de zminleală.

— Sectorul meu n-are șase kilometri și Nistrul are peste o mie...

L-am lăsat cu capul în perină, șuerându-și furia și obida într-o cumplită respirație. Și-am dat frâu lui Pafnute, grăbit să ascult astăzi raportul lui Gârmeață. Pentru care simt cum mă învâjuește ca păcla grea, care începe să se lase în pale dure și compacte, o subită simpatie. E un făcut doar... când e el de serviciu, totdeauna îmi numără și câteva femei. Am să-i fac un raport...

Doar după puțin drum și abia dacă se mai vede la trei lungimi de call Asia parcă ar fi noaptea marei speranțe.. da, da, în noaptea asta numărul patrulelor tre- bueste neapărat îndoit.

Noptile — de când știu de existența Valiei, nu mai m-am dus la Niculina — mă zbucium cumplit sub arșița viziunilor în somn și aievea. Valia e pentru mine încă în stare de

nebulosă. Îi pot înfrîpa un sold, un braț, mîna ei lunguiață pentru înfăptuirea căreia e deajuns să mă uil la mîna mea. Picioarele lungi de-asemenea nu-s greu de reconstituit și nici sîinii ca două mingii de tenis, în săculețul strîns de rețea. Gesturile de asemeni: zvâcnellile arcușului, culesul păduchilor, care a rămas în ordinea intinelor ceremonii. Fluturarea părului și culoarea lui o vîd; încâlceala lui și plimbările mătăsoase pe care le face pe gâtul gol. Ochii îi vîd de minune; îi surprind fixându-mă nu numai cu o privire de plăcere, de satisfacție, ca pe Iliad, dar plini pînă-n fund de mirare, largi la exces, ca într-o mărturisire de surprindere, de adorație. Am certitudinea că aceasta ar fi fost privirea ci pentru mine.

Dar fața îmi scapă. Pot s-o compun din bucăți: buzele i le știu, fruntea, sprîncenele, obrăjii, surăsul bărbia, alunița, năsucul, Doamnei sunt atît de multe că pînă la urmă nu izbutesc să le așez una lângă alta. Când am desăvârșit fragmentul unei tâmple, îmbinarea sprîncenelor, sau vre-o bucală de profil, alcătuirea se năruie în partea cealaltă. În totalitate, figura ei e veșnic estompată pentru mine; un vîl înșelător o acopere. Izbutesc să-l dau la o parte pe-alocuri dar niciodată de tot. Fața Valiei e o închegare sacră. Cel care ar dcsco- peri-o dintr-o dală, ar cădea fulgerat: Iliad a și fost redus la starea de cadavru.

Eu totuși am credința că n-aș fi avut același soartă. Chiar dacă din cunoscutc scrupule n-aș fi sfătui-o să aștepte prin tufșurile malului dimpotrivă, ea tot ar fi revenit.

Chiar așa și ar fi fost o altfel de despărțire. Ea singură ar fi lăsat semn să se întorcă la punctul de unde a tost izgonită. M-ar fi deșteptat în toil noptii cu lovituri în geam și ar fi intrat în uimirea sentinelelor, rătătoare și încăpățanată: „sunt eu, nu mai încerca să mă alungi, cel mult poți să alungi sufletul din mine cu armele soldajilor tăi, dar pe mine, nu încerca”.

Dar lui Iliad n-ar
putea să i se
întâmple niciodată
această fericire, cum

nu i s-a întâmplat. Ha
,ha, ha, aici doar nu c
la mijloc jocul
norocului, care-și
alege atât de stupid,
favoriții 1..

.Înșirui de imagini în toate chipurile, se încrucișează prin
capul ineu, ca vânturile la răspântii. În toate domnește
ca, peste toate stăpânește ea. O simt alături de mine
dimineața când mă scol și când mâinile mele, singura
realitate din ca, pipăie în gol aeriene forme. O văd pe-un
scaun, la lumina lămpii, ca o mare pată bronzată, cărpind
atentă un ciorap, căci păduchii s-au sfârșit. Mănânc cu
formă ci la masă și când ordonanța esc, îndrăs- ncsc chiar
să rostesc pentru ca câtc-un cuvânt tare. În gând i-am
scormit toate numele de dismerdare care se pot trage și
se pot combina cu cuvântul Valia. Cu năluca ei alături
construiesc milioane de ipostaze: gesturi neașteptate și
blânde la oricare din mișcările mele, chiar lipsite de
eleganță, răspunsuri cu totul neprevăzute la ritualul banal
al galanteriilor, ingenuitate, virgină de orice intenție, în
expresia cotidiană a noutății lăuntrice. Încheg astfel în
necurmată! elaborare sute de situații idilice or dramatice,
pe care se proiectează umbre sinistre din afară, figura de
buldog pietrificat a domnului colonel, ochii ju- jucăuși ai
lui Gârneață și ai celorlalți subalterni urmărin- du-mi cu
prefăcut desinteres mișcările de disimulare, chipul tragic
și sumbru al Niculinei, dinaintea înfățișării de candoare și
mândrie senină, care caută azil. Seara, imaginile sunt
extrem de lascive: scoaterea treptată și divină a piciorului
din teaca lungă a ciorapului, băile părului, încălzitul la
gura sobei, oboselele dulci ale iubirilor momentan
săturate, o grămadă de familiarități, care mă turbură și
mă torturează până la neurastenie. Noaptea întregi de
insomnie mă lasă în urmă stăruind îndărătnic la com-
punerea unei singure imagini, la alegerea amănuntului,

celui mai just, celui mai firesc al închipuitei noastre vieți
intime. Totul e cercetat îndelung, judecat bine, ales după
o profundă chibzuire, de parc-aș fi un pictor meticulos
care vrea să țină cont de efectele cele mai subtile, până
la limita vederii; mai des mă văd în genunchi, cu ochii
pierduți în amurgul care se lasă pe clinul lent și înegurat
de sub pântec în vreme ce bustu-i se frământă de
spasmele răsului. Pozițiile bustului, cu toate frângerile lui
le posed bine în ochi; stau mult să reflectez situația
aceasta. Un picior trebuie să stea în urmă, în vreme ce
celălalt e fandat cu bărbăție. Partea de sus a corpului e
aplecată pe spate, vârful sânilor cată spre tavan, mâinile i
se întâlnesc în dosul capului, figura astfel rămâne în
umbra, în care, firesc n-o mai pot descifra. Felul acesta e
cel mai potrivit cu ceia ce pot să știu despre dânsa; e cel
mai odihnitor, căci nu mă chinue atât de cumplit cu ideea
groaznică de a nu o putea cu- lioașic alăt cât trebuc, atât
cât e... și cum — mă cutremur — eu nu voi ști,
Dumnezeule, niciodată, poate...

De teama asta sfredelitoare vreau să scap întotdeauna;
ea-mi îngâurc nopțile ca un burghiu mecanic, ea înfige în
adâncul lor negru fitiluri de dinamită, le aprinde cu o
apăsare de bulon și năruie asupra-mi într-o zguduire
formidabilă, fulminată de lungi și subțiri dăre de sânge,
greutăți de cataclism, masse enorme și întunecate, fier-
binte de lavă și rece acru și puturos de smârcuri sub-
terane. Frica imensă' că n-o voi vedea-o poate niciodată...
Dar trebuie să mă scol, să mă trag de sub această
formidabilă dărămătură și mijlocul e raționamentul lim-
pede și sănălos, ca un fir subțire de izvor, care pică și se
prelinge real și răcoritor, mai dispare poate după-o piatră
sau printre mărunte ierburi înșelătoare, dar îi găsești
îndată urma și mergi cu el fericit spre păraul niănluirei: ea
trcbue să dibue acum un nou loc de trecere. Nu l-a găsit
încă, dar îi va afla. Cu vioara ei își va fi găsit un adăpost
prin satele din apropiere; tot a- colo va găsi și
contrabandistul care o va trece, acutn fără bagaje, deci
sigur... Și pe unde va putea să treacă? Prea departe nu va
căuta să se ducă: va încerca un vad ceva mai jos de
întinderea pe carc o atribue aproximativ plutonului lui
Iliad. Sau ceva mai sus... Ah, acest „sus” nu-mi convine
de loc... dar cu găsesc îndată zeci de explicații, care să-mi
dea întărire de a crede că va prefera tot pe „mai jos”: mai
jos e latitudinea Chișinăului, mai jos, se apropie de
Tiraspol, undă ar putea să-și reîmprospăteze cu minunea
de sub braț vestmintele și posibilitățile, pentru noua

Încercare... mai jos e și Odesa... înai jos c mai la sud și omul înfrigurat caută tot mai spre ...
Dar subțirele izvor cu apă de cleștar, crește de-odată și se ramifică surprinzător... Mai jos... poate fi și mai jos de sectorul meu, iar mai sus Nistrul c mai subțire, dincolo de el vine Polonia, pe unde poate că ea speră să nu întâlnească aceiași strictete... Nu, trebuc să-mi dovedesc că ea nu poate alege mai sus, sau mai jos de sectorul meu; dar penru asta trebue să pătrund printr-un măraciniș de argumente, care mă sfâșie, mă sângerează până la os, mă chinue mai rău ca năruirea enormă a visurilor lascive și seci din care credeam că însfârșit scăpasem.
Mi-e sete de mântuire; vreau să știu, cum poate fi pe-acolo, vreau să am oglinda tuturor cărărilor pe care le poate străbate pasul ei maestos, pe care le va bate piciorul ei lung, divinul ei picior. O dacă ar fi aci Serghe Bălan, cl mi-ar fi dat cu adevărat oglinda, el însuși ar fi fost oglinda malului rusesc... dar Serghe e dus de mine în închisoare... ha, ha... ha, ha... groaznică ironie... Dar Niculina, rămâne Niculina, șarpele ăsta ale cărui mlădieri mi-ar mai potoli arșița atâtor imagini tăioase ca razele din nămiezele aprige de vară. Ea trcbuc să cunoască ținuturile de dincolo... și ea trebue să știe pe omul care-mi trebue... nu se poate ca Serghe să nu mai fi avut tovarăși...
Doamne, ce lumină: mă voi uita bine, nu voi vedea prin odăile acelea — în încăperea cu ferestruică albicioasă și suspectă — oarecare bagaje... un geamantan, o pătură, o valiză ușoară?... oarecare... O, gând năvalnic ca Volburul căpitanului Bădescu, nu te mai mănâncă o- dată lupii...? Slăbește-mă cu prostiile astea... de când c arestai doară Serghe...
În noaptea care urmă mă abătui la Niculina. O găsii într-o stare de slăbiciune extremă. Abia se mai mișca în pat, gemea ritmic și respira adânc și șuerător. Îi cercetai fruntea, dar n-avea nici o temperatură, iar ochii priveau limpezi și drept. O dulceată nesfârșită, o mulțumire adâncă se ceteau în luminile lor. Măinile ei se întinseră cu greu, zdrobite, spre mâna mea, pe care mi-o ținură strâns, trăgând-o spre pieptu-i, cu mișcări încete, producătoare de noi gemete, de nereținute suspine. La întrebările mele, Niculina îmi arăta invariabil desertul. Înțelesel c-ar fi vorba de-o durere subită la sto- mah, vre-o criză internă sau vre-o intoxicare strașnică, pe care însă a biruit-o de vreme ce temperatura nu mai subsisla. Ba încă fruntea și tâmpilele i-erau complet reci. Nu mă

pricepeam ce să-i recomand și mă învârteam prin odae nemulțumit că nu-i pot fi de nici un ajutor. Ea-mi vorbea stins și-mi făcea semne că trebuie să mă liniștesc. Înțelegeam din tot ce vrea să-mi spună, că a- cea ce fusese mai grav se petrecuse; acum totul va fi spre bine, așa că nu mai e nici o² nevoie să mă muncesc cu gândurile, cum aş putea să-i fiu în ajutor.

Privirea ei însă îmi mulțumea cu atâta elocvență, pentru bună-voința ce-i arătam, că însumi mă felicitai pentru avânturile mele de samarinean. Dar observând-o mai bine, băgai de seamă că ea înota într-o stare de feri- circ aproape inconstientă, ca un bețiv semi-adormit sau un înghițitor de stupefiante. Atribuiam această dispoziție organismului oprimai, care-și relua pe îndelete libertatea și puterea de muncă, așa cum se întâmplă convalescenților, și-mi împrăpătam o veche constatare, că trebuie să-ți mai aducă Dumnezeu câte-o boală din când în când sau o acută neplăcere fizică, pentru a prețui ca o Fericire fără margini, bucuria de a deveni sănătos.

' Toată noaptea slălui la căpătâiul Niculinei, căci îmi făcea bine să simt în podul palmei atingerea unui trup adevăral; ea-mi multumi de mai multe ori cu vocea ei stinsă și ucontentit cu ochii ei recunoscători. Din când în când pieptul i se umfla peste fire, răsufla adânc și par'că atunci se pregătea să-mi spună ceva. Mif aplecam asupra-i strângându-i amândouă mâinile în palma mea, dar ochii ci fugeau deodată de sub ochii mei și încremenți într-o direcție ferită, zâmbeau acolo, scăldați în frcire, unui gând sau unei amintiri, pe care mi-era cu neputință s-o sesizez; desigur înfocatei sale năzuințe, drace, așa cum cu însumi aveam una la fel.

În noaptea următoare Niculina fu incomparabil mai sănătoasă, întru atât chiar încât să mă accepte alături de dânsa. Nu-mi cam dădu cine știe ce deslușiri de cum vin drumurile și potecile pe pământul străin — era lim- pedcă că nu le cunoștea nici ea — dar ținu par că anuine, cu loate gemetele, pe care le smulgeau mișcările mai brusce, să mă împărtășească până și cu mângăerile supreme ale corpului ei și acestei bună-voinți neașteptate, eu răspunsei cu un avânt barbar de chinuitoare, de sadică voluptate. Ochii ei mă învăluiau totuși, în năvala durerilor, într-o brumă de răs strein de puterea înțele- gerei mele, strein par'că de plăcerea noastră, și — nu se pare? oarecum sălbatec și dușman.

În noaptea a treia Niculina era ca și sănătoasă: linele apăsări pe corpul ei aduceau în măsură redusă e- coul

durerilor de erii; dar dispoziția ei sufletească era
încântătoare și mă ameți cu ea, atrăgându-ne ca în- tr-un
vârtej desordonat de patimă înfuriată.

De acum încolo— m-
am hotărfit — trebuie
să viu noapte cu
noapte la Niculina.
Ascunzișurile atât de
calde ale corpului ci
de aspră savoare, pe
care trebuie să
mărturisesc acum,
după] o scurtă
absență, nu le mai
întâlnisem într-o
carieră amoroasă
destul de consumată,
și de variată ca a
mea, mă năuceau

complect și-mi porun-
ceau dedeparle chiar
în timpul zilei, când,
mai ales, legănat pe
oblâncul lui Pafnute,
sfărâmam omățul
înghețat sub copilele
lui feruite, căci
continuam să
rătăcesc printre*
trestiile înghețate și
aliniat ca niște
naiuri enorme, îm-
plântate în zăpadă de
faunii dispăruți ai
verei, — cu ochii
pierduți în fumuriul

depărtărilor rusești
sau în violaceul
misterios de sub
pâlcurile de sălcii sau
dintre nemișcatele
tufișuri

.Ca statura ei de brad, cu figura ci de gazdă hotească,
vestită în frumusețe peste șapte văi, moldovanca asta
dacă] ar fi descins de peste Nistru într-o bună noapte cu o
căciulă brumărie în cap, cu o șubă orășenească, cu
botforii de cauciuc ar fi însemnat pentru mine coborrea
arhanghelului mângâietor. Dar am găsit-o aci și e mol-
dovancă.... ea n-are în mână o cutie de vioară și semețul
ei piept minunat, e însăși cutia extrem de întinselor
coarde, care se înfioară sub degetele mele pentru un al-
tuli, care se zbat pentru un altuli și dau pentru ei numai,
nemaiauzitele lor sunete.

Am convins-o deci să mă aștepte măcar în splendidul
costum național rusesc pe care i l-am descoperit în du-
lapul ei cu oglinzi și care o transpune direct în mijlocul
unui pitoresc secol trecut. Izbutesc astfel să fac din-
tr'însa alliccva decât mă obișnuisem să găsesc.

^Dar mi-c deajuns ca să aud primul fluierat al naiurii- lor
de trestii de pe marginea de dincoace a fluviului înghețat
și să răspundă cu o nesfârșită durere naiuriile de dincolo,
ca dorul cel aprig să se întoarcă sfâșietor. Nostalgia
necunoscutului, a ceea ce n-a mai fost, a noului... ea se
încheagă neconținut, curios, din cântecul de- dcmult,
neconținut același al trestilor aliniat ca soldații după
înălțime.

Înainte de a mă abale
cu carnea înghimpată

până la ultima
margine a putințelor
de tot veninul
visurilor candidе și
sfâșietor de lubrice,
pe care mi-l aduce
strânsa și misterioasa
perspectivă' a
țărmlui dimpotrivă
alerg în galop la
Niculina, refugiindu-
mă cu un suspin de
ușurare la sânul ei
primitor. Dar
dimineața, când plec
și când ceața nu și-a
ridicat pânzele

întinse, de pe
cioturile copacilor
morți, Pafnute trebuie
să mă conducă iarăși
dcalungul râului,
chilometri încioace,
chilomelri încolo.
Patrulele cu care mă
întâlnesc, privesc cu
respectoasă
admirație acest zel
neobișnuit, le ascult
la toate raportul și le
pun atâtea, atâtea
întrebări, că oamenii
se privesc cu
neliniște, ca în ajunul

unor evenimente ce
se anunță grave. Ce
poale să ficl... De ce
domnul locotenent
ține să asiste la
trierea tuturor
rândurilor de
refugiați și de ce,
atât de dese ori și
singur cerccteaZă
malul dușman, de
par'că vrea să-i
învețe țoale
încrețiturile și toalc
tufișurile pe dinafară

?Într-o dimineată ca aceasta, nechezatului lui Pafnute, îi
răspunse din ceață un alt nechezat. Două fantome întregi
de cai și călăreți se apropie cu sunet natural de copilă,
dând la o parte draperiile albicioase; am impresia că pă-
trund în cuprinsul unei oglinzi a cărci înșelăloarc supra-
față sa dat înșfârșii în lături, îngăduindu-mi intrarea în

misterul închipuitelor și simetricelor ei alcătuirii. Mă trezesc nas în nas cu locotenentul Iliad.

— Ești imprudent, mă mustră el amenințător. Puteam să te iau drept altcineva... aici e sectorul meu...

— Te înșeli amarnic... te sfătuiesc să înveți mai bine cum se cetește pe hartă...

La dușmănia privirii lui răspund cu privire de dușmănie. La nici unul cuvântul glumeț, care să întoarcă a- ceastă scenă penibilă într-o încercare de șagă, nu se l- vește pe buze.

Caii de sub noi se alarmează; un fâșăil și o ruplură de creangă uscată aproape: privirile ni se întorc alături. Urechile asculte și două puncte fosforice; un lup ogârjit ne' primește cu răs alb de neholărire- Un picior îi stă ridicat, gata de fugă, dar partea din urmă a trupului sub- țiralec, par'că s-ar lăsa, pe șezut, să slea să ne privească.

Întoarcem ochii plictisiți, pentru a ni-i încrucișa de oțel prin spațiul proprii noastre uri.

Când am ocolit spre drumul fecăruia, vedenia cu răs de foame sălbatecă, rătăcită pe linia bătută a patrulelor, dispăruse. Însă până la complecta lui anihilare și unuia și alluia ne-a răzbătut dușmănos în urechi, zgomotul de potcoavă al calului advers.

Așa dar, același ură pe care încercam s-o oprim fără folos evoluase în lîrînsul, din momentul plecării mele pripite, aproape năvalnice, fără nici o compătimire, fără un cuvânt de bună revedere... Ce spun? o ură mai feroce decât a mea, că nu putuse avea asupra-i nici măcar în primul moment al revederei o putere de stăpânire! A- cum mă simțeam ușor și vesel. Toată meschinăria invidiei retrospective, a geloziei fără corp precis care s-o motiveze, îmi apărui acum limpede și legitimă. Tot a- vântul interesat și exclusiv pe care încercam să-l depun și încă nu știam cum, pentru aflarea aceleia pe care norocul vrusese s-o ducă bunului ftieu prieten, mi se păru acum cu rost și cu sort de izbucnire. Aveam însăfăr- șit deslegarea urei și-a acțiunilor pe față.

Patrulele alergau acum ca zminile pe întinderea sec- torului și năvoadele lor mi-aduceau aproape ceas cu ceas recoltă bogată. Alte ori aș fi ridicat mâinile în sus cu disperare: unde-și închipuc rătăciți aștia că e loc aci pentru atâta lumel Și i-aș fi expediat chiar la moment, fără a mai sta nici de perchezitje care nu ajungea la nici un rezultat, nici de interogările prin talmaci care, nu erau decât o pierdere de vreme. Perchezitji numai pentru cei cari știau cu adevărat moldoveneștc, or care dovedeau

temeinic că aveau rude în țară, trecerea fiin- du-le prin
urmare liberă. Ceilalți toți — și aceștia împlineau numărul
cel marc — înapoi, nazali înapoi la raiul roșu! Noi vrem să
rămânem cu iadul nostru, și n-avem ncvoc de nici o rază
din cerul lor.
Cam așa făceam întotdeauna când era îmbulzeală mare
de mușterii de aceștia dubioși; ghiața lui Dumnezeu, mă
ajuta să îndeplinesc manevră cât ai bate din palme, după
ce — pentru a evita vre-o încercare de recidivă, — lucru
care se petrecuse adesea — tălmaicul ținea o scurtă cu-
vânlare, compusă mai de mull, de mine în românește, în
care, pe lângă o mare pedeapsă nemaipomenită cu care-i
amenințam, le mai dam dinlr-un rest de umanitate piezișă
speranța înviorătoare că la Polonezii și la popoarele
nordice, după ultimele noastre cunoștiințe, condițiunile de
trecere erau incomparabil mai ușoare decât ccle care
nouă ni se impusese să le pretindem.
Acum această mângăiere dublată de-un fel de stratagemă
mi se păru puerilă, barbară și lipsită de orice eficacitate;
oamenii aceștia se aruncau în cumpăna norocului cu
ultima lor putere de nădejde. Era tot atât de firească «în
partea lor, această încercare a necunoscutului, după cum
era natural din partea noastră să le aținem calea, și să-i
respingem; era o întrecere, nimic decât o simplă în-
trecere, un joc de copii ca ori care altul... mulți din ei
puteau să izbutească, după cum multora, oamenii mei
izbuteau să le bareze drumul. Atât și nimic mai mult, un
simplu joc, Cine nu nimerea pe aici, putea să încerce mai
sus, or mai jos... Dar a le lua nădejdea acestei izbutiri,
deschizându-le perspective atât de îndepărtate că
echivalau cu prăbușirea totală a celor din urmă. mijiri de
noroc: era o cruzime gratuită și inutilă; a traversa un râu
înghețat și-un front de câteva sute de metri în adâncime,
cutreerat doar la răstimpuri de patrule, nu era tot una cu
a lua în piept hotarul tot dea- lungul, mii de verste spre
miază noapte, bătute și paralel și transversal de propriile
lor patrule mai rare, dar mai periculoase ca ale noastre,
pentru cei ce vreau să fugă.
Fără să-mi dau seama, oprii pe tălmaci să mai desvolte
scurta cuvântare; basarabeanul înalt, cu barba revărsată
pe piept ca a sfinților din icoane, dădu din umeri indi-
ferent. Dar mi se păru cu tot întunericul, sau poate tocmai
din cauza lui, că pe figura-i de patriarh trece umbra unui
zbor de pasăre străină.
— Crezi că¹ ei ne ascultă? căutai să mă explic. Pierdem
 vremea de geaba...

Și cu toate că nu-mi displace să lămuresc oamenilor mei — dar numai după executare, — rostul ordinelor, ce le dădusem, de astă dată explicația mea mi se păru stângace și poltrună.

Pornii în pas alert să traversez bălătura pichetului déla un colț la altul. Făcusem așa dar, primul pas, contra îndatoririlor mele? Hm.... Deocamdată, atâta lucru nu pulea fi nimic desigur... Dar ceia ce avea să urmeze, pentru ce avea să urmeze... Sunt cu adevărat un... Pasul îmi crește nervos... Or cât mă străduiesc, nu pot să-mi apar mai vinovat decât de-o zbughire noaptea spre iatacul Niculinei... O femeie frumoasă, o artistă, nu știu dacă mare sau mică, un suflet totuși, un vis... un vis mai vechi și mai scump... o femeie aleasă, făcută scăpată, cum scapă cu sutele și cu miile atâtea mutre de rând, un minut mai târziu după trecerea patrulei prin întunecatul zăvoi... Haida dei când chiar domnul colonel a spus că nu e o periculoasă. Nimic grav în loată povestea asta, dar absolut nimic. Cum, pentru atâta străgnicie cu câtă ne-am armat sufletul nostru, nu putem oare să ne îngăduim prilejul de a ne aminti că avem o inimă: al unei singure, al unei inofensive grații? În vechimc sclavii a- veau toate libertățile, într-o singură zi... Ah, pilda rea, mințile firave ale soldaților, cât despre asta, nici o grijă! Observarea scrupuloasă a celor mai mărunte legături și consecințe... Atât... Și nici o complicitate... Nici măcar a lui Gârmeață?... Nu, nimic... Nici a tălmăciului? El, care poate spune orice în ruseasca lui cât de tare, însă neauzit de nimeni în lot delașamciulul... decât de refugiați. Agilarca unei năframe de nădejde în sufletul hămesit de nevoia evadării spre viață a acestei turme săl- bătecele, care bușneșle într-una ca dintr-o imensă pădure incendiată?... Nu, nimic... nici un tălmăci... nici o complicitate. Numai cu mine singur...

Și totuși, el le-ar
putea grăi domol în
graiul lor lih nii*
țărănesc, acestor
vagabonzi, ca o

poveste dedemull, de
când lumea, de când
bat nconlenit acest
pământ copilele
sotniilor căzăcești și
de când pârjolul
tătăresc a- lunga
dintr-o parte Inlr-alta
a râului, convoaiele
mohorîte ale
bejaniilor: de-o fată
rătăcitoare, ce s-ar
putea ușor cunoaște
după o cutie de
vioară

-Aduc pe talmaci în odăita mea și-l cinstesc cu un pahar de vin; dar vorba mântuitoare nu-și poate găsi drum prin fălcile incleștate. El își netezește mustățile și barba uriașă, când pune "paharul pe masă; și parc tare mulțumii de această atenție deosebită. El nu-i oștean; e doar plătii cu o sâmbric modeslă și cu drept la cazan și îmbrăcăminte;

cl nu-i oștean propriu zis și aș putea vorbi cu cl în voc,
orice mi-ar trăsni prin gând. Îi mai torn un pahar și încă
mai multe, dar nu izbutesc să-l întreb, decât de locurile
lui și de familia lui, la care cl îmi răspunse ceva foarte
trist, nespus de trist; cu nu aud nimic, căci gândul îmi
zboară nu tocmai departe, dar oricum nu' e cu mine, nu
maji c cu mine... Iar povestea lui Ircbuc să fie grozav de
tristă, o văd bine din expresia feței lui, din clătinările
repetate ale capului, o aud din oftările lui și simt cum mă
apasă toată tristețea o- meneașcă.
Îl las să plece și nu-i spun nimic. Mă minunez eu însumi
cât sunt de tare. Sunt nespus de tare și trist.
Ies după el și tai bătătura în pas gimnastic ca un leu în
cușcă... Din când în când, prin fața mea trece câte cineva,
Gârneață ori Cebuc, ori vre-un gradat. Și eu trec înainte și
mă grăbesc vrednic în această învârtire pe loc... Nimic...
Nici un ajutor... Atât de sigur între atâția oameni...
Mă înalț pe colnicul ușor și-mi las ochii biruiți, umiliți, în
besna cea mare de dincolo... Stau mult așa și a- bia întru
târzii, simt în spatele meu antene streine, prezente, care
mă dibue.
Mă întorc brusc... Gârneață și Cebuc stau la distanță
apreciabilă, dar e limpede că ei așteaptă ceva dela
mine... Nu aveau de comunicat nimic urgent, de sigur,
căci ar fi făcut-o până acuma, dar voiau totuși să-mi
vorbească. Le fac semn să se apropie.
— Ei, halideți, ce doriți? spuneți...
— Vreați să mă întrebați ceva?
— Unde vă vedeam... cam...
▪ — ...Cam... niliniștit... și vă tot uitați *într-acolo*...
— Ei și dacă mă uit într-acolo... ce vă privește pe
voi?...
— Se pregătește oare ceva, domnule locotenent? În-
trebă cu glas de taină Gârneață.
— Ce să se pregătească?...
— Cine știe... poate... cu bolșevicii ăștia... cum și-au
pus ei gând să pună jos toată lumea... Poate că s-a primit
ceva, vre-un ordin...
— Nu vorbiți prostii.
Și răd tare și voios, ca să le arăt că nici nu poate fi vorba
de așa ceva.
— Eu mă gândeam că... unde tot vă vedeam umblând
de-colo... până colo...
— Ho, ho, ce idee... nu Gârneață... umblu... umblu
pentrucă... înțelegi... pentru că... nu-mi ies niște soco-

teli... din cărțile mele.". Am dat de unele grele ale dra-
cului...
Și scuiplictisii într-o parte, în privirea de respect a
plutonierului, care se minunează tot, că, fără a fi silit de
nimeni, mai găsesc și timp, pentru lucruri care dau a- tăta
bătae de cap...
— Da... eu știu de ce vă uitați așa câte odată peste
râu, domnule locotenent, își pipăi mustața lui neagră,
clipind șiret din ochi' Cebuc. Mai ales ziua...
— De ce mă uit?...
— He, he... dacă îmi dădeați mai multă luare a-
minte...
— Luare aminte?... Ce luare aminte?
El nu se grăbi să-mi răspundă. Apoi răsese iar tihnit, cu
înțeles, spunând doar atât:
— Spioana...
— Spioana?...
— r-am spus eu lui Gârneață... se vede c-ați primit
vre-un ordin... vre-o înștiințare...
— Nu înțeleg... de ce spioană vorbești? N-am primit
nici un ordin și nici o comunicare, nu înțeleg ce vrei să
spui.
— Nu v-amintiți... în seara aia... omul ăla din Ardeal...
— Nu-mi amintesc... omul... a da... acela din Ardeal...
Ei, ce e cu el?...
— Care i-ați dat druinu... în seara când v-ați întors
dela domnul locotenent Iliad... Când v-ați dus
dumneavoastră întâi la dânsu'... Era Gârneață de
serviciu... iar eu stăam aicea și-i prioneam pe ruși... Ș'a
fost și ardeleanul ăsta...

Da mi-aduc aminte...
Am și vorbit cu el mi
se parc... Eram și cu
nițel dispu6 atunci..

— .Păi da... L-ați* bătut pe umăr și ați spus: „Asta e
român din Ardeal”... Că' începuse el să vă spună de
șpioni, c'nu împânzit tot malul ălalalt. Da atunci dumnea-
voastră i-ați spus: „la mai taci și tu cu șpionii tăi, mă; sunt
plictisit de șpioni și de prostii d'ăștia”. Iar el alunei a

Început povestească de unde e și cum a rămas la ruși din război, tocmai în Siberia și cum a scăpat înapoi...

Mi-aduceam perfect de bine aminte: era un țaran ardelean, prizonier de război, oprit de-un soviet siberian la muncă forțată de mină. Îi dădusem drumul chiar fără escortă.

— Eli da, mi-amintesc... da n-a fost vorba de nici o spioană...

— Păi, ne povestise nouă înainte. Spunea că văzut-o chiar în seara aia, când el da târcoale să treacă înapoi. A văzut-o de departe și s-a speriat de că... S-a ascuns în tufiș că avea căciulă albă și cisme negre, adicătelea se chiamă că ea avea așa — și el a crezut că e soldai. Ea se uita cu băgare de seamă încoace și-ncolo. Dar nu se apropia de ghiță ca să treacă, măcar că nu era nici țipenie de om. Da ea pe semne nu vrea să treacă... Pe urmă a luat-o repede la picior înăuntru, în țara rusească. Dar asta e principalu..., că avea ceva în mână... ceva negru... un aparat de fotografiat... adică spioană... că dî auzise de-așa ceva, de când era în război. Pe urmă după ce s-a îndepărtat s-a mai oprit odată și s-a uitat îndărăt, da' ardeleanul, abia după ce nu s-a mai văzut, s-a strecurat înapoi...

— Un aparat fotografic?

— Da... fotografic... d-ale mari... o culie lungă și

neagră...

— O cutie lun... Fotografia cu ea?

— Nu; se vede că isprăvise. Că și eu l-am întrebat, zicea că-l ținea în mână de-o lortă... Al dracului ardelean, toate le-a băgat de seamă...

Tot sângele mi-a năvălit în cap; îl simt cum bușneșle din toate părțile și cum se izbește cu furie de talaz, în tâmplele mele.

— Pe la ce punct a trecut ardeleanul?

— Pe cât spunea el și pe cum îl prinseseră ca la un kilometru mai jos de aci.

Dar Cebuc nu știe să-mi mai dea și alte deslușiri*

Și contrariat de veștile incoaplecte, contrariat de tu-multa-mi curiozitate nerezănută, rău disimulată, pornesc în răs stupid, fals, galben, care pentru ei vrea să însemne nesinchiseală, dar care pentru mine e țipăt de răstărite, de durere, de nebulie.

— Mie tot îmi juca pe limbă să vă spun, complectă Cebuc agale: „A văzut el o spioană dom' locotenent, cu aparat de pozat în mână... Da' prea ne-ați tăiat-o dintr-odală: — „la mai tăceți cu prostiile astea"... Și am tăcut...

La un chilometru mai jos. Hin, dibuia așa dar un sector nou: și ezita să nu nimerească tot la -iliad!... Hm! Și dacă nimeria? Putea foarte bine să-și închipue că nu era inspecție tot timpul și că tot Iliad putea să-i fie cel mai de folos. Dar ea îl evita. Despărțirea aceea în noapte pe țărmul pustiu și înzăpezit, printre fantasmele tufişurilor, răscolise mândria rusoaicei. Se mai gândește cineva la mândrie când luptă să iese la viață? Sau încrederea în Iliad se risipise? Oare să nu fi văzut "cât îl stăpânea? E cu putință, o femeie să nu-și dea seamă de a- ccs! lucru? Poate îl căuta tot pe el, cerceta unde să-i fie sectorul, dcalungul râului atât de sucit de meandre, că, dacă nu-i cunoști bine cotitură cu cotitură la cea dintâi abatere ai rătăcit? Nu pot să văd decât astfel lucrurile, pentru că revelația lui Cebuc, întârziată din propria mea vină m-a descurajat cu desăvârșire. Hm, zgârcitul meu noroc nici aici nu vrea să înă ajute!

Ideea asta mă îndispune grozav și pe deasupra, mai vine și Iliad să-mi bată la uşă. Cu toată displăccea vădită pe care nu ştiu cum s-o mai ascund, când mi se anunță a- ccastă vizită, rece ca și frigul care-mi intră odată cu ea în odac; bag de seamă după o jumătate de ceas că tre- buc să binecuvântez cerul, cărc mi-a adus-o.

— Ea trcbuc să se
întoarcă, să încerce
să treacă iarăși,
venea din prea mari
depărtări, ca să
renunțe așa ușor,
strigă el,
dcsbrăcftndu-se, fără

a fi poftii. Și dacă n-a
revenii înci^ e că a
avut imprudența să
se îndepărteze prea
mult și acum nu-mi
mai nimereste
sectorul. Nu înțelegeți?
E limpede! urlă el
scos din fire de
sarcasmul care-mi
învăluie fața. Nu
înțelegeți? Dacă i-era
să treacă prin altă
parte, ar fi trecut
până acum... așa la
întâmplare, unde-o
nimeri să iese... Dar

va veni, căci tot de
mine c sigură... Se va
gândi că n-o se fie
inspecție lot timpul și
că dacă n-am avut
prezența de spirit să-i
spun că-i aștept
reîntoarcerea, nu era
greu de bănuir din
plânsul meu acest
lucru. Ea va veni,
înțelegeți,... ca poate a
lua ca o tărie a mea,
ca un punct de
onoare pentru un
ofițer, ca să n-o
sfătuesc să revină,

când superiorul meu
o izgonea... Dar
amintindu-și nopțile
noastre, zilele
noastre, dragostea
noastră, avântul cu
care am început
despăduchiatul,
înțelegeți, când ea se
aștepta la disprețul
meu; când își va
aminti atâtea lucruri
pe care tu n-ai de
unde să le știi, va
veni auzi, va veni,
auzi va veni, cu
încăpățânarea aceia

rusească despre care
mi-ai vorbit, de a
înfrânge din nou
acolo unde a fost
învinsă, de a se
reîntrona acolo, unde
a fost izgonită... Așa
trebuie să fie precum
îmi povesteai de
mulț... mi-aduc
aminte bine unele
lucruri și-mi spun: ea
trebuie să vie, •
Ragaiac avea
dreptate... ea trebuie
să mă caute..

.Il ascult zdrobit pentru că simt cât de multă dreptate are.
Dar mai e ceva care mă ține solid pe picioarele mele; mai
sunt tocmai cuvintele lui Cebuc, care acum sar ca
spiridușii în gândul meu și-mi aduc un vântușor de

Încredre. Ha, ha, imaginația mi-e cu mult mai bogată de cât a acestui camarad nătărău, pe care lot eu l-am zdruncinat din imbecilitatea vechilor lui rutine și a reduselor lui aspirații. Mi se pare ceva extrem de grandios, de epic cciace am de gând să fac. O mulțime întreagă de cxallați arși de mirosul scăpărei mult visale, vor căula pe fată, singura care va putea să deschidă poarla celui ce va găsi-o, spre pământul acesta ferecai, pentru ei un ideal atât de considerabil. Și viziunea asta numai, se desvoltă atât de mult în mine, că surâsul meu de îngăduință și de compătimire, cu care consider pe convorbitor, e cu neputință, să scape acestuia.

— Dar se poate întâmpla, ca ea să fie capturată în limitele sectorului tău...

— Ți-am mai spus și țină repet: sectorul meu are doar...

— Sectorul meu arc șapte și al tău încă șase chilometri... Treisprezece chilometri în total...

Iliad se întrerupsese ca să scoată harta din patașca ei transparentă. Mi-o întinde pe masă și degetul lui aleargă nervos peste chilometrii tesculți pe hârtie.

— Vezi, îmi spune el, bătând cu vârful degetului într-un punct însemnat cu roșu... Asta e salul unde a poposit ea, găzduită de-un culac bătrân, de unde a adus și păduchii... Îi zice Duboșani... Îl vezi... Bani avea cu ca, bani rusești, bani românești, bani streini... Numai bagajele i se furase. Banii i-au fost aduși colonelului care-a poruncit să i se rcslitue... deci gazda la culac era asigurată... Acuma privește aici... În sus și-n jos, în dreptul întregii întinderi a sectoarelor noastre nu mai e alt sat atât de a- propiaf..

— Dar dacă a nimerii lotuși în altă parte...

— A revenii cu siguranță aci... suni atât de sigur că nu mă înșel de lucrul ăsta, cum sunt sigur că nu mă înșel că le văd... Aici c punctul pe unde a trecut în sectorul meu și unde a surprins-o caporalul Potroc. Am anchetat pas cu pas drumul ci... Mai sus ori mai jos de aceste sectoare, cum vezi, e cu neputință... Înșă, poftim... c foarte cu putință să nimerescă la tine... Înțelegi...

— Sigur că înțeleg... E chiar de mirare că a trecut la line, când satul pe carc mi-l arăți e cu doi chilometri mai jos de limita sudică a sectorului tău... izbucnesc cu dușmănie, ciocnind violcnl cu degetul. Și c probabil că fata a trecut pe la mine, dar s-a rătăcit și-a luat-o spre nord, pentru ca s-o nimrcască măgarul ăla de Potroc... Îl șliu, e o mare lichea, l-am avut și cu...

Și-mi ascund capul în mâini covârșii de această ultimă noutate. Va să zică ea a găzduit în Dubogani. Ce mai e nevoie de hartă... Acum îmi dau seama de toiu de minune... Știu pe unds a venit...

— Bine, reia după o tăcere Iliad, domol, Poate să fie așa cum spui. Poarte bine. Așa a fost norocul meu. Însă spune-mi prietene... Dacă va nimeri din nou la tine... Glasul îi tremură, mâinile îi tremură, în ochi îi tremură boabe de lăcrămi.

— Prietene, repetă el apăsând pe cuvânt, cercând să mă fixeze prin rouă ochilor.

— Va nimeri, vezi bine că va nimeri... Pentru ea la mine, probabil din cauza satului acelaia, trag fugarii în- tr-un număr înzecit cât la tine... la uite cât de departe, sunt satele rusești din dreptul tău... S-ar putea spune că la line nu se abat decât cei ce răsbat prin sectorul meu și din cauza șerpuirei fluviului și a conformației terenului, o lau spre nord, crezând că merg spre apus...

— Exact, exact, ai perfectă dreptate... dar ia spu- ne-mi...

— Am, să știi că ani! strig cu o imensă satisfacție. După cum ai și tu că va veni...

Și fericit peste măsură îl întreb dacă e dispus să bea ceva vin.

— Vom bea mai târziu, răspunse el cu o infinită Irisleje. Acuma însă, spune-mi prietene, dacă ea va fi prinsă de patrulele talc, oare... oare... — aci înghiți în sec ca să-și recapete vocea pierdută subit — oare după cele ce ți-am povestit... ai fi în stare s-o reții... pentru line... Nu-l priveam în față!, dar îl vedeam, îi vedeam tot chipul cu trăsăturile oscilând între milogeală și ură; îl vedeam prin frunte...

— Dacă va nimeri la mine... îmi voi face datoria...

— Vei trece-o înapoi? gemu el stins, împctcindu-și pașii pe care instinctiv îi face îndărăt...

. Plec ochii și mai jos și articulez abia într-un târziu, ridicându-mi privirea pe îndelete:

— Depinde...

Duiosia dispăru ca prin farmec.

Nu cred ca Ylad-Tcpeș să se fi încrunial mai leribil dinaintea unui semen omenesc ca Uiad acuma dinaintea mea... Și totuși ochii par'că i se lichefiază.

— Va să zică...

— E simplu, dacă observ că fala e într-adevăr o mare artistă aș putea să trec peste consemn, eah... un caz' a-colo. să închid ochii... și să-i deschid bariera...

— În schimbul?
— În schimbul... arcușului ci fermecat...
 Va să zică în nici un caz n-ai reține-o...
 Nu fac astfel de imprudențe... colonelul acum o
 știe...
 Iliad își proptește capul în palme și-și acopere ochii în
 mâini. După un răstimp:
 — Bine... era de așteptat... 1111 0111 de onoare
 11'ar fi putul proceda decât așa...
 Mda...
 — Dar dacă eu le-aș ruga anume. În virtutea 1111 nu-
 mai a camaraderiei, dar a prieteniei noastre... ,ca să mă
 anunți și pe mine... prietene bun.
 Se vede că vrei să mă bagi în bucluc.
 Firește... dacă' e s-o fac scăpată, Irebue procedai
 repede... De ce să periclitiez viața fetei... și cariera mea...
 și caricra la. Trei... Irei nenorociri ar urma dintr-o simplă
 imprudență răd fericit că pol să previn ncesle de-
 El s-a ridicat în picioare și mă străpunge de sus până jos
 nu cu ura și disprețul, pe care ține să mi le arăte, ci cu
 mila pe care mi-o inspiră.
 — Îți promit un singur lucru, Iliad.
 Tresărire vehementă; atenție încordată de luptător în
 gardă...
 Îți pronii! dragul meu, să întreb pe dudiie: — Vreți
 să rhem și pe Iliad...

Îmi promiți lu asia?..

.Da. Însă după ce-i voi da loale asigurările, că... în
orice caz, ori care i-ar, fi răspunsul l... ascultă bine ce
spun, ori care i-ar fi răspunsul... că drumul ei e liber... Și
dacă ea va consimți, te voi cliema... >
— Îmi dai cuvântul tău?
— Il ai...
Nenorocitul se repede la mine, mă ridică în brațe, mă
strânge la piept. Ceasuri întregi se întinde acum masa
noastră.
— Și spui că avea șoldul sus?...
— Ha, ha, pe onoarea mea îți spun... dar fără să-i
comprime bustul, *ma parole d'honneur*. Șalele se strângeau
spre mijloc într-o linie atât de lină... aidoma cum o
descriai tu, în bordeiul ăsta, (i-aduci aminte? Par' că ai fi
fost profet, așa mă minunam când le vedeam cum se
potrivesc toate, cu ce-mi povesteai tu. Dar ce să-i faci? A
nimerit la mine. Așa, e dragă... valsul vieții...

Numai faja Valiei, mi-era cu neputință, cu neputință s-o văd în întregime, deși îi știam acumă mărimea ochilor, clinul nasului, linia bărbiei, obrații, fruntea, sprâncenele, genele, alunița din colțul buzel... deși-i știam tot ce se putea ști despre ea...

— Dar în afară de muzică, și-n afară de trecutul ei, nu-ți spunea ea altceva Iliad, ceva despre gândurile ei, despre modul cum vede lucrurile dimprejur... cum înțelege bunăoară împrejurările astea...

— Filosofie, vrei să zici?... Întrebă Iliad după ce înghiți ultima dușcă. He, he, cam avea ea chef... dar cum înțelegea îi astupam gura cu un sărut mai tare decât Dostoiewsky. Nu mai avea ce să mai zică. Ce vrei, mon-cher, asta era arma mea! Se cam mira ea că eu nu cetisem nimic de Dostoiewsky. Ha, ha, ha, da o răzbeam cu ale mele. Par'că la dragoste aștepti pe Dostoiewsky? La drept vorbind, cetisem eu ceva: o poveste cu un pom de Crăciun, care-mi inspirase și-o poezie i-am spus cu...

— Și nu-i spuneai, că aici, aproape, foarte aproape, ai un prieten, care a cetit pe Dostoiewsky tot, tot, poate mai mult decât a cetit ea... care așteaptă norocul să-i dea prindă chiar din paginile lui Dostoiewsky său ale lui Tolstoi și să-i aducă o Avdolia Alexandrowna, o... Anna Ka...

— Păi ce, eram idiot?... Mă, mare prost trebuie să mă crezi tu pe mine...

Iliad redevenea pe nesimțite, cel vechi, cel știut...

Iar între timp, cu grijă de ale mele, eu eșiani din când în când în bățătură, alunecam pe zăpadă, zglobiu ca un copil și râdeam cu poftă. Convocasem statul meu major: plutonieri, sergenți, tălmaci, dintre caporalii doar pe Marinescu, în odaia lui Gârneață).

— Îmi pare grozav de rău, Cebuc, că am lăsat să ne scape de-o săptămână și mai bine, chestia de care mi-ai spus, cuvântez cu infocare. Zici că avea o cutie neagră în mână? Așa trebuie să fie precum ai zis, precum a bănuț ardeleanul: Spioana! Asta nu e un lucru, așa, fără însemnătate. Trebuie să fim cu ochii în patru, înțelegeți... Zilnic primesc ordine și comunicări de-a dreptul dela domnul colonel: fiți cu atenție la spioni și mai cu seamă la femei, la spioane! Cum le prindeți la comandament! Ii bine băieți, femeia asta trebuie să ne pice în mână, cu aparatul ei cu tot... Trebuie s-o supunem la o strașnică percheziție, trebuie să punem mâna pe toate documentele și fotografiile ce le-ar purta asupra ei. Inșă cum am putea s-o prindem, când noi nu putem să trecem dincolo?... Și

uite de-ai v-ai chemat la sfat, pentru că trebuie să fim totuși înțeleși... Acuma, vă las iarăși nițel singuri, că am musafir pe Iliad. Dar până mă întorc, voi să vă și orânduieți în gând planurile voastre. Să ve dem ce ziceți fiecare și pe urmă vom alege pe cel mai bun...

— Domnul locotenent Iliad, arc cunoștiță despre spioana asta, domnule locotenent? întrebă Gârncăță.

— Nu Gârncăță... și nici nu-i spun. Când pot să fac ceva și singur, de ce să mai încurc și pe alții în țețele mele, ca să se laude pe urmă că ei au descoperit totul. Merți...

Un murmur de aprobări îmi întâmpină aceste vorbe, li lăsa deci să cugete și să se sfătuiască, iar eu alergai la locotenentul Iliad, care se pregătea să plece. Când revelei nii, oamenii mei nu ajunseseră încă la un liman mai consistent. Să trimetem un soldat deghizat și șmecher? - o astfel de propunere trebuia dela început aruncată deo parte: chiar dacă întreprinderea izbutea, colonelul s-ar li supărat grozav. Iar dacă nu izbutea sau lua cine știe ce întorsătură, răspunderea noastră ar fi fost periculos de gravă. Să tocim vre-un basarabean, căruia să-i înlesnim trecerea și să-i ajutăm revenirea — ideea asta a lui Gârneață era cea mai bună, dar de unde găsești basarabean în pustietatea asta și încă dispus la astfel de aventuri? În cătunul fără nume nu văzusem nici urmă de bărbat tânăr, iar Tohalinul era departe. Ne gândirăm la acei doi flăcăiași, pe care-i întrebuițam la vâslit, vara, când transportam refugiații cu luntrea, dar ei plecaseră din cauza înghețului și aveau să revină la primăvară. Am fi putut totuși să le dăm de veste; unul locuia în Tohalin și altul ceva mai departe.

— N-aș dori să punem români de-ai noștri pe drumuri. de pe care nu știu dacă se mai întorci, luai în cele din urmă cuvântul. Pentru că o spioană de-astea, e de obicei o femeie grozav de crudă și de periculoasă, a- firmai cu convingere. Ar fi în stare să-l dea pe omulețul nostru pe niăna bolșevicilor, ca să-l frigă de viu. Insă eu m-am gândii la asta: ascultați și voi să vedeți și dacă n-o fi bună, om găsi alta. Tot ne trec nouă prin mână atăția refugiați, ce ne costă să făgăduim azil și trecere liberă, fără nici o formalitate și supărare, acelaia care o va aduce-o...

Aprobările tuturor porniră din toate părțile.

∴de ce tǎlmaciul sǎ
nu le spunǎ la toți,
cǎ-l va bǎle fericirea
pe-ǎl care-o șli și-o
izbuti s-o hotǎrascǎ
sǎ treacǎ prin
sectorul nostru..

.Tălmaciul încuviință mișcând în sus și'u jos barba lui de patriarh.

— Dar nu trebuie să ne scape cumva, că noi știm că e spioană... șuerai, scoborând vocea și privind cu înțeles pe fiecare din convorbitori... N'u, nu... pentru că în grămada zdrențăroșilor ăstora nu știi totdeauna cu cine ai de-aface, ori cât am scotoci noi trențic lor cu păduchi. Dar eu m-am gândit așa: pentru că de obicei spioancle astea sunt alese anume pe-o sprânceană, — făcui cu ochiul ștregărește și toate mutrele îmi răspunseră cu rânjete jignitoare; — să spunem că mulți fugări ne-au povestit de-o fată frumoasă — ș-o nimeri nu ș-o nimeri, dar voi știți, toate femeile cred când le spui că sunt frumoase.

— De-asta așa e, răsé unul, și toți răsără la fel, iar tălmaciul încuviință înțeleptcște din barbă...

' - ...că toți fugarii, — nu numai unul, înțelegeți — ne-au povestit de-o fală tânără, care dă târcoale să treacă încoace și n-are curajul — ce zici Cebuc. mă a- dresai îndată acestuia, căci zâmbetul și privirea lui stăruitoare, nu-mi plăceau de loc.

— Bun, bun, domnule locotenent, răspunse el admirativ, e strașnic adusă... căi doar atâtea cărți cale a- veți în bordeiul dumneavoastră, au știut ele cum să vă lumineze...

— Mă, păi dacă e așa cum a spus ardeleanul, ea tresă aibe gazdă pe-aci prin apropiere, prin Duboșani, ori prin alt sat din împrejurimi... și mulți din mușterii noștri poale or fi și văzut-«... Eu așa cred că e bine să-i spună că ș-o | >oată ademeni... că într-atâta am auzit de ea că m-am îndrăgostit de dânsa... Ei, ce ziceți... băeți... înțelegeți cam cum vine șurubul?..

Înțelegem... să lărați, se amestecară îndată glasurile luturor și cu toții schimbă în dânsii priviri luminoase de aprobare...

— Dar pentru a accentua și mai sigur caracterul ostășesc al intențiilor mele, găsii că e eu lotul nimerit să interviu brusc cu o auloreclificarc;Nu... nu băeți... îndrăgostit nu merge... he, he, nu sunt așa de găsculițe, femei d-astea pe care le recrutează birourile de spionaj... sunt date dracului de deștepte... îndrăgostit nu merge... trebuie găsit altceva...

Am făcut o pauză mai mare, în care timp am tot privit prin colțuri, muncindu-mi figura în semn de meditație adâncă...

— A iacă, gălesc după o vreme. Să zicem bunăoară așa, ca domnul locotenent s-a înduioșat mult că o biată fată ca ea s-a sfiit să treacă încoace, când trec atâtea haimanale. C-am auzit, că după înfățișare ar fi de neam bun și că sunt mare dușman al bolșevicilor, că sunt și basarabean și după mamă rus; și am și eu rude rămase în Rusia, pe care le aștept. Că am auzit de urgia celor de acum, față de nobilii ruși și mai cu seamă față de femeile nobile — și cu toate că e poruncă ho-tăntă și grea să nu scape nimeni încoace, lotuși eu închid ochii și pe toți îi las să treacă, doar, doar, s-or nimeri și rudele mele...

Nu știu dacă o spioană adevărată ar fi putut primi cu atăta ușurință astfel de discursuri, însă statul meu major, spre deosebire de mi satisfacție, se arăta nespun de încredințat că șiretlicul va eși de minune.

— Tot domnul locotenent sireacul... mă linguși admirativ, după obiceiul lui, Gârneață.

Iar Marinescu, întru onoarea mea își dispuse în chip de veselie, albușurile vineții ale ochilor șterși.

Bătui pe umăr pe tălmaci:

— Nu, lasă, am să-ți scriu eu pe-o hârtie ce trebuie să le spui, pe scurt, știi... poți să le mai adaogi pe deasupra, ca să-i lămurești și dumneata,... însă ceia ce-ți voi scrie eu, aia trebuie să le-o spui pe dinafară, cuvânt cu cuvânt... pentru că avem de-aface cu o femeie strașnică și nu trebuie să greșim cu o iotă... Ba; încă poți să le adaogi că despre propunerea asta nici unul din moscalii și vagmiștrii mei nu știe nimic... că doar eu și cu dumneata știm aci rusește, dar eu nu pot să mă adre-scz lor pe rusește, ca să nu dau de bănut la soldați... înțelegei domnule...

— Înțeleecs... înțeleecs, asigurai basarabeanul cu vocea lui domoală și cănlătoare. Iar gradații se minunară din nou zgomotos și linguşelina de dibăcia mea.

Prima încercare a hotărârii noastre fu pusă în aplicare chiar în seara care urmă.

Tâlmaciul explică streinilor de ce nu putem să-i primim. Oamenii ascultară lămuririle cu indiferență; odată ce erau respinși, ce-i mai priveau pe ei motivele și oarecum scuzele noastre pentru această lipsă de ospitalitate? Dar când barba lungă a tâlmaciului începu să se miște pentru a pomeni de fata cu „o cutie neagră în mână”, ochii pleoștiți de îndobitocire se aprinseră; felinarul meu se plimbă victorios pe colecția aceasta de mulre sinistre, adumbrite de cele mai bizare forme de cușme și șepci.

Însă, când povestea se termină ochii se ascunseră repede în umbra cozeroacelor și în potloagele care curgeau din căciuli.

— Ei, primiți băeți? strigai atunci inimos și pusei pe tâlmaci să repete în rusește, cu acelaș ton sprinten, plin de înviorare și trezitor de nădejdi.

Dar nimeni nu răspunse; ba chiar unele capete se dădură plictisite într-o parte. Tâlmaciul se porni să facă precizuni și să acorde garanții; Însă, dacă n-ar fi fost soldații din juru-le, oamenii aceia s-ar fi risipit cu siguranță, fără să asculte. Când tâlmaciul repetă întrebarea, nimeni nu răspunse. Ba da, primirăm îndată câteva rânjete de câini rebegiți. Mai mult decât să-i dăm înapoi peste râu, ce le mai puteam face? Și dacă asta era totul, puleau cel puțin să-mi răspundă cu batjocura râsului lor tăcut.

Mă izbeam de aceste mulre negre și soioase ca de indiferență albă a câmpului rusec. În cuprinsul liiensilă-ței nînse, printr-aceste arătări zdrențuite, printre acești orhi dr fiară, printre aceste danturi de lup, Valia se silea sa apuee talazul prielnic, care s-o arunce pe țărnul salvărei. Ea avea de parcurs doar cele căleva leghe din urmă ale unui sălbatec și pustiu continent. Și totuși limanul ajungerei era barat cu valuri de râu, cu cerc de fier și foc; doar într-un singur loc o luminiță pălpăia și pentru dânsa, ca acele faruri abia zărite, pentru rătăciții mărilor înfuriate. Dar cum va putea să ajungă până la urechișuea ci fină de muzicăntă, șoapta ușoară, ca unda de zefir; că aci aproape, într-un loc anume, o luminiță a scăpărei pălpăe numai și numai pentru dânsa...

O, ho, cu nepuliință să lăsăm lucrurile aicea...

Haide; haide, curaj... Încă un pas, încă unul... Și cu ultimile sforțări ale naufragiatului ce vrea să prindă țărnul ascuns de noapte și depărtare, mă reped cu umăr de fier lu bancul de indiferență și prostare. Mi-aud glasid ferm lovind cu sonoritate masivă de ciocan și mă încu-

rajez de el, întărindu-l. Încep un viu și sever interoga- lor. Vocea mea impune și ochii-mi dominează. Îi descos în bloc, apoi pe fiecare în parte: asupra drumului străbătut, asupra situației geografice a malului dincontră, asupra ultimilor localități în care poposiseră. Veni ani în sfârșit cu vorba la Valia; căle unul începea atunci să se desmortească. A. par'că văzuse el ceva... a da, da... o barișnă înaltă... și cu... în mână... o cutie,..., da, da, da... Ah, iată unul, care-mi păruse cel mai recalcitrant dintre toți, îmi înșiră acum o poveste întreagă... E vădit lucru însă că ~fata rătăcitoare s-a iscat în mintea lor abia în clipa de față. Dar rău cusutele lor minciuni mă înviorează, mă umplu de viață ca repetatele găleți de apă pe cel ce și-a pierdut simțirea; lini dă prisos larg de energie, ca să le insuflu adânc, pe deasupra bărbei de profet a tălmăciului, ambiția faptei și dorul aprig al scăpării.

- Ei vedeți, unii ați și văzut-o... prin Duboșani sau prin alt sal prin care ați trecut... cel care mi-o va a- duce-o...

Și tălmăciul lrebuie să precizeze iarăși după dictarea meu. că vreau s-o scap pentrucă este o dușmană a roșiilor, o albți, — și trebuc să atragă deasemenea a- tenția asupra poziției pichetului meu, pentru ca trecerea să nu se încerce în vrc-un loc greșit, unde alți co- mandanți. poate, nu vor să știe nici de albe. nici de roșii... Târziu în noapte, îmi dau seama că am greșii cu nefericitul cuvânt: albă- Căci suggesliile mele, prin gura acestor indivizi nesiguri, puteau ajunge la urechile unei adevărate autorități bolșevice... Chiar mâine, discursul ce i-am scris tălmăciului, trebue potrivii din nou, cu multă, cu foarte multă prevedere.

În grupul aliniat pe două rânduri al refugiaților, la întrebarea lui Gârneață: „Care din voi e moldovean?” nimeni nu se mișcă. La a doua întrebare: „Care din voi știe moldovencșic?” se desprinse unul singur. La întrebarea tălmăciului, pe rusește: „Care are rude în lia- sarabia?” iarăși nici o mișcare.

Oamenii fuseseră prinși pe înoplat și urmau să fie lri- înșiși înapoi tot în noaptea asia. În cel dintâi moment prielnic. Cel care pășise înaintea grupului era înalt de statură; la reflexul promoroacei figura lui împrumuta sensuri imprecise, inconsistice, schimbătoare. Îl cuprinsei în conul de lumină al felinarului meu electric, de buzunar. Un chip tăiat de linii dure și multe, nesimetrice; ochii mici sub smocuri aspre de sprâncene. Sub nasul gros de

formalul și culoarea unei pătlăgele vinele, individul era spân, dar de-o parte și de alta a nărilor, alte două minocuri țepoase și rare, încălecau colțurile buzelor. Fălciile deasemenea i-crau golașe dar în vârful bărbiei și dedesubtul ei se sburlcau ca niște ace înfipite în periniți, aceleași țepi aspre și rari. Căciula de oaie, șuba rîfrămizic, și boitorii din picioare erau ferfeniță.

— Tu zici că știi inoldoveneșle. dar nu ești moldovean. Kști ovrei? Il... h

— Ești jidan? trebuia să mă(corectez, pentru că în Basarabia cuvântul „evreu” pare, dacă nu necunoscut, în orice caz foarte curios fiilor lui Israel, de condiție joasă.

— Niet.

— Știi moldovenește or nu știi? Îmi înăsprii vocea agasat.

— D-apăi că grăesc.

— Cum te chiamă?

— Ilia.

— Ei, și-atât?

— Atât... Pentru un suflet al lui Dumnezeu un nume e de-ajuns... Că? și șei de au mai multe tot un noroc au pe lume; douăzeci de-o avea, și tot le-o schimba să se ascundă, foamea și moartea tot îi nimerește...

— Ce spui mă?... Faci pe cugetătorul ai? Ești rus atunci?

— Suflet al lui Dumnezeu.

— Lasă pe Dumnezeu, răspunde ce te întreb; ești rus?

— Oi fi și rus...

— Cum oi fi, bă? ești sau nu ești, răspunde repede că n-am timp de ghicitoriile tele.

— Eu p'ân aste locuri m-am născut...

— Aci sau dincolo?

— Pe aici, pe dincolo...

— Zi te-ai născut pe rând...

— Al întunecat o mai ști cum m-am născut, Lumina voastră... da' eu nu-mi mai aduc aminte că pe vremea aia eram și mai prost ca acum.

— Văd că vorbești limpede ca moldovenii adevărați, de ce n-ai ieșit din capul locului, când am întrebat cine-i moldovan.' Ori nu-ți place să-ți spună că ai cap de bou...

— D-apoi cum nu mi-o place, că și boul e mai frumos la cap ca mine... Nu vă supărați luminăția voastră, oi fi și moldovan.

— Cum oi fi măi? ești sau nu ești? Ce-a fost tată tău...

— Om o fi fost și el, că văd că n-am ieșit nici mînz... nici vițel... și tare rău îmi pare de-asta... Că mai cu bucurie și mai omenește s-ar fi uitat oamenii la mihe.' Da eu la față nu l-am văzut ca să-i grăesc și lui așa o bucurie...

— Da maică-ta nu l-a văzut?...

— Dacă s-or fi desfătat noaptea prin iarbă, cum era să-l vadă și ea iraca-n? Că la drum lung pe câmpie, omul unde vede om se oprește să-nopteze și une-ori se nimereste să fie la o lallă și-o fumee or două... Iar după hodină, o pomește iar din viul nopței, care încotro îl trage soarta lui.

— Da maică-ta ce era?

— Era și ea bună femeie... că atât cât am fost împreună nu m-a lăsat din sudălmii și bătae. Da se chiamă că nu m-a aruncat pe drum.

— Bine, bine, dar ea ce era? moldovancă', rusoaică...

— Poate-o fi fost de amîndouă felurile, că dacă era cu rușii grăia rusește, da cu moldovenii, moldovenește...

— Da cu tine cum grăia?

— Când mai așa, când mai așa... cum nimeria și ea.

— Da voi în ce sat stați, rusec sau...

— Pe unde ne-apuca iama, că vara toată nu stam locului... pîn' într-o zi... eram flăcăoaș pe-atunci și ne-o prins într-un târg și ne-o închis, da nu laolaltă... D-a- lunci n-am mai știut unul de sclălant...

— Și pîn-atunci n-ai avut și tu curiozitatea, cum să spun, nu te-o îndemnat și pe tine sufletul s-o întrebî- Da tu ce ești mamă, moldovancă, ruscă?

— Iaca, să mă iertați înălțimea voastră, numai aiasta nu mi-a dat în gândul ista prost al meu s-o întreb...

— Auzi, Gârneață, ce glăsuște ăsta... L-ai căutat bine prin buzunare?

!>a răspunsul accluiua, că i-a dat o atenție specială, mă adresai iarăș individului fără najie:

— Vezi mă clolovcc, dacă apucaî să-ți spimă maică-ta că ești moldovean, rămăneai aici. Dar așa, o s-o iei la drum îndărăt ca și ăștia, care ne înțeleg ca pe păsări.

— Să trăiți ani mulți și fericiți luminăția voastră. Așa să faceți cum grăește înțelepciunea mărilor voastre. Și eu tot mulțumit oi rămăne, că și acolo ca și aicea e tot pe pămîntul lui Dumnezeu.

— Eu am auzit că pe-acolo nu mai e pămîntul lui Dumnezeu...

— D-apăi ș'ăi de zic așa mărite Doamne, lot ai lui Dumnezeu sunt și ci și tot lui o să-i răspundă la dreapta judecată....

Omul se dădu lîhnii îndărăt să-și ocupe locul printre ceilalți. Il oprii. Rămănea să mai mă gândesc ce c de făcut cu dănsul.

Urmară lămuririle tălmăciului și propunerea salvatoare. Dar aceleași mutre impasibile, aceeași ochi îndobitociți sau improșcând o clipă iniei silișuri de ură și dispreț, desigur, pentru barinul puternic și fără griji, care încearcă să le exploateze nenorocul ca să-și înlesnească aventurile și să-și potolească aleanurile. Pe nici unul, de dala asta intervenția mea n-avu darul să-l atățe măcar la minciună; dădeau răspunsuri atât de brutal negative, că mă întristară cu desăvârșire și-mi epuizară repede stocul de ademenitoare întrebări.

Îi părăsii cu limpede conștiință a zădărmicieii bieiei mele nebunii de a pretinde să scol din înensitatea înă-rei, inelul de preț arunca de-un orb. Aș fi vrut să oftez adănc de obidă și totuși, nici măcar alăt nu pu- tcam, ținui de rău de atăția ochi pricleni ori dușmani cari mă ținteau ca niște guri de arme pe-uu condamnat. Reintram în bordei și mă aruncam, căl eram de lung în pat, strivindu-mi ochii cu apăsarea pumnilor strâși și prefăcându-i în inii de scânteii colorate, ca pe niște tăciuni izbiți de clește. Atât mai dăinuia în acele momente în abizul negru din mine; aceste bizare stelute de kaleidoscop în artistică și neîncetată combinare; ș'a- poi din necuprinsele depărtări ale înfinitului prins sub pumni, din nou, nepotolita nădejde începea să tresalte.

Mă ridicai cu priviri lurburi în amurgul lui mai pronunțai al odăitei: și din umbrele colturilor răsăriră aceleași cozeroacc de șcpci soioase și aceeași ocii fosforescenți, fixându-mă din bărbi or de sub căciuli. Numai că acum mă priveau cu altă lumină, iar în gândul meu speranța se reabilta cu desăvârșire, când se umplea de mînluloarea imagine: vrc-unul din accți vagabonzi încucisînd întămplător drumul cu ca: față-n față cu realitatea, cu neputință ca sufletul vagabondului să nu se limpezească, gândul răsplăței să nu-i încolțească sigur și slăruitor.

Să trăiți, strălucirea voastră, — îmi lae calea 11ia, când ieșii iar în bătătură. Da* pe mine m-au lăsat singur afară și tare mai mă împunge vântul prin frunzișul așa de cărpe, care abi' de se mai ține pe oasele mele...

A... da... duceti-l și pe el... Dar lu nai să lreci înapoi noaptea asia. Am să telefonez la comandament, să

vedem ce e de făcui și cu line..! le oprim sau le expediem...

Să trăiască mărirea voastră, da dacă cu v-aș mulțămi de bună voie și v-aș ura de sănătate, să mă lăsați să mă înorn eu netrebnicii ăilaltți, înapoi, la răsărit.

- I). da...? așa?... a, bun. Renunți de bună voe, cum s-ar zice. . Hei, Gârneață, apropie-le aicca... la vezi, ce e eu stimabilul ăsla... zice că s-ar întoarce peste rău.

S.1 trăiți. înălțime:! voaslră, și dumneata găspadin liauplcăpilan se îndreaptă el către Gârneață — și să mă icriați, da iacă, vedeți, aiasta e loată moștenirea care mi-a rămas de la ăi de m-a făcui la popas de noapte: când aud de telefonă și de camandamcnt să m'-a- puce așa .. cum să mai grăcsc... măriile voastre ziceți că leomă. dar eu zic că rușine inare, pcntrucc să mai stricați așa lucruri scumpe și să supărați așa înălțimi luminate cu un păcătos și călic ca mine... i-o fi scărbă și tealifonului așela să cânte pentru așa otreapă și gunoi...

— Il auzi Gârneață... Auzi ce pehlivan vagabond, ia mai scutură-i puțin efectele, bucățică cu bucățică ^.. însă Gârneață ciatină din cap fără însuflețire:

— Ce să-l mai scuturăm degeaba domnule locotent, că prin găuri i se vede și pielea... Nu l-am răscolit eu destul adineaorea p'asta mai bine ca pe toți, ca nici mie nu-mi plăceau de loc țepile ălea de arici; da vă asigur, în afară de păduchi, nu mai are nici un secret. Conul de lumină al lămpii de buzunar umple iar fața schimonosită de linii dure ca a contaminaților de lepră. Ochii, cu adevărat de arici, nu aveau nici o expresie, dar mizeria asta omenească, nu putea inspira cu adevărat decât milă.

— Bine, ești slobod să treci cu ceilalți. Pașol... Dar Ilia nu se mișcă. Sentinela se apropie, dar el face un pas sfîit spre mine, în vreme ce gura i se întinde, într-o parte și într-alta sub țepile aspre, despăr- țind complex în două figura-i hidoasă.

— Să trăiți își răsucește el umerii, aplecându-se și răsrumând capul într-o parte, ca să-mi vorbească de jos în sus, ca și când ar fi simțit că-i necuviincios din partc-i să fim potriviți la statură — dacă mi-i iertat să întreb... Oare pe muie cu ce m-ați răsplăti dac-oi afla coalea la Duboșani sau pe unde mi-o mai cutreera prin șura asta de cap să mai rătăcesc, pe barîșna cu cutie neagră în mână... și oi face-o să vie la înălțimea voastră...

— Am spus... ai oricând drum slobod pela mine...

Ilia se scărpină în cap, părând că tot cumpănește, dar se vedea bine că e nemulțumit...

— Trecere slobodă... poate căpătăm și de așteptam aicea până mâine...

Iluminat în gând ca de-o isbucnirc roșie de incen- din, îl apucai de mână și-l lărasei brulal, într-o parle.

— Spune, cât preținzi?

— Ce să fac, luminăția voastră?

— Cât ceri, câți bani ceri?

— Ah, ho... iacă da... că nu ne prea înțelegem în toate cu dumneavoastră din țara veche. Apăi bani, în- telepciunea voastră, așa cât s-ar cuveni să fie plătită așa ispravă, eu n-aș putea purta cu mine, că mai rău, mi-o fi cu ei, decât fără ei... Dar dacă mărirea-voastră mi-ar da să mă îndop bine, ca să-mi ție pe mai multă vreme și mi-ar mai umple sacul cu câteva pite să-mi fie pe calc, iar când m'oi întoarce de mi-o da un rând de primineală, niște botfori care i-o arunca vre-un moscal și o buleandră cu mai puține găuri de cât aiasta de pe mine, ca mine nime nu s-o găsi mulțămit pe lume. Atuncc niscaiva carboave aș mai putea duce dacă luminăția sa s-o îndura să-mi dea și din așelea pe deasupra, că dacă sunt primenit se chiamă că am cu ce să le fac cinstea a le purta...

O pereche de bocanci scălciați, dar pentru el împărătești și niște ciorapi de lână găsii .pentru Ilia chiar de- acumă. Îi mai dădău niște pantaloni de flanelă și un piețar de blană de oaie, iar pentru cap o căciulă reformată. Îi arătai în schimb o cojoacă zdravănă de postav rusec căptușită cu iepure, niște pantaloni de pielea dracului și un veston vechi și degradat, dar plesnit numai într-un cot. Astea toate vor fi prețul cel adevărat al ajutorului său; pe deasupra trei sute de lei la lună și hrană asigurată cât timp va servi pe Valia, dacă ca va vroi să rămână pe- aproape, câtă vreme eu voi mai fi nevoit să slujesc pe Nistru.Îl ospătai zdravăn și vrusei să-i dau tot felul de me- rinde pentru drum, dar el nu primi decât pâini și doar un bidon de tinichea învechită, pe care i-l umplui cu rachiu tare. Mă rugă să-l îngădui să treacă ghița mai înainte celoralți. Încă de cu zi va fi în Duboșani ^și va iscodi fără preget. Valici îi va grăi așa, că un ofițer, nu cel pe care-l știe ca, a auzit de întâmplarea ci și s-a mahnit tare rău, ca fost dată îndărat, cu toate că se pricepea așa de bine la cântai și avea atâta învățătură. Iar asia mai ales l-a întristat peste fire, că și el a cetii strasnic de multă carte rusească și tare mull i-a plăcut; și marc fericire a fi pentru

dânsul să întâlnească un suflet de fată așa cum stă scris în cărțile rusești...
Îi explic lui Iliă de ce țin mull să-i spună* numai aceste vorbe și el pricepe de minune și reproduce cu o exactitudine uimitoare, chiar dela prima repetiție tot ce i-am spus.
Îiș de dimineață telefonul mă chiamă cu alarme prelungi.
„Individul Serghe Bălan, înalt, forță *icrculeană*, părul castaniu închis, ochii albaștri, mustața galbenă, barba rade, a evadat de sub escortă, pe când era transportat la o confruntare...”¹ Întâmplarea sa petrecut în- în-o pădure, individul și-a rupt legăturile și a legal cu ele pe paznic de-un copac, nenorocitul rămânând în a- ceastă poziție trei zile... Eram delegat să fac în toila nopții o descindere inopinată la locuința contrabandistului din cătunul Tohatin (17?... — Tohatinul era la 12 kilometri și era mai aproape de reședința județului de cât sectorul meu, dar puterea executivă² nu ezita când avea de numit localități, despre care Serviciul Geografic abia acum lua cunoștință).
Pe la amiază telefonul mă chiamă iarăși: Bălan evadase de mai bine de o săptămână cu concursul unui complice — ale cărui semnalmente mi se dau de asemeni — și al soldatului de escortă, care fusese cumpărat. Cuprins de teamă, soldatul revenise în pădure. — se crede secondat de un al treilea individ — în mijlocul căreia stătuse legat burduf de-un trunchi de copac, două zile și trei nopți, în miez de iarnă. Era ne- mîncal și aproape mort de frig, de sete și de oboseală și e de mirare cum nu murise de-a binelea. A primit să sufere astfel pentru a înșela bine pe descoperitori, pe care firește îi aștepta ceva mai de vreme; dar a dat de bănuț prin faptul că el pretindea să fi rămas în poziția asta de mai bine de-o săptămână, ceea ce era eu totul de necrezut.
Pe la trei după prânz telefonul mă chiamă iarăși: soldatul pe moarte în spital a menținut că a fost atacat de tovarășul lui Bălan, care l-a liberat pe acela; că, de frica răspunderii nenorocitul a cutreerat toate satele și cătunele din preajma pădurei ea să convingă pe cineva să vie să-l lege, penlruică, după ce fusese de- sarmat, deși s-a rugat în genunchi de cei doi bandiți să-i facă această grație, aceștia au refuzat rânjindu-i în nas. Abia a patra zi a găsit un biet creștin care s'a îndurat să-l lege zdravăn, fără milă, pentru ca izbânda simulacrului să fie deplină. Soldatul — pe nume Cotoarbă, tot un basarabean, a refuzat însă, să denunțe pe creștinul care i-a venit în

astfel de ajutor și s-a încapătânat să nu-i dea numele până a intrat în comă. Cum din declarațiile lui rezultă însă că binefăcătorul cu pricina a venit în fiecare dimineață și în fiecare seară cu mâncare și cu propunere de a-l înveli peste noapte sau a-l aduce acasă — propuneri pe care însă legalul le refuzase cu îndârjire — era limpede că atât dcscopcrilor din dimineața (reia al celui legal cât și binefăcătorul misterios erau una și aceeași persoană; astfel c-a fost readus la instrucție, lansându-se asupra-i mandat de arestare.

E curios că mi se mai dau aceste amănunte, pe care telefonistul le risipea din rulină în toate punctele unde trebuise să vestească și să transmită dispoziții în legătură cu dispariția lui Bălan; totuși le-am ascultat înforat de drama descrisă alături de sumar și într-un stil □ lăd de administrativ, ale cărui interesante particularități lini scapă la reproducere din cauza repeziunii transmise. De asemenea mi se pare curios că organele de urmărire și-au adus aminte de Bălan, abia după ce soldatul de escortă a fost găsit legat. Într-o pădure.

Curios. Dar mai curios pentru mine și mai interesant era că Serghe Bălan scăpase acum mai bine de o săptămână; iar azi se împlinește tocmai bine săptămâna, decând am găsit pe Niculina zdrobită de boală, dar într-o stare de beatitudine sufletească, precum n-o mai văzusem niciodată. Diagnosticul mi se lămură.

Zdravănă bătaie! apreciai cu toată obiectivitatea. Dar de ce numai bătaie? Bine, bine; de obicei până aci merge pedeapsa românului dela țară, în asemenea împrejurări: dar aici nu^ e vorba de un țărăn oarecare, ci de Serghe Bălan. Ori glonțul e rezervat pentru... hm...

De ce Niculina îmi ascunsese toate astea, de ce mă primea atât de fericită!, de ce mă strângea cu atâtă putere și mă sfătuia să vin ziua și numai ziua, iar noaptea însoțit numai de moscali? Înțelesesem că frica ei crescuse între timp, dar dacă își luase pedeapsa de ce se mai temea?... Îl mintise de bună seamă că totul n-a fost altceva decât lăudăroșenia mea... Foarte bine, foarte bine... dar de ce, dacă nu vroise să-l trădeze, sub un pretext sau altul, de ce nu-mi pretinsese să încetez deocamdată vizitele... ba încă tocmai dimpotrivă...

Hm, noaptea ce vine, va fi poate cu surprize.

Am pornit cu Gârmeață, cu Gherăscu, țiganul zdrăhonic și voinic cât o stâncă și cu încă un soldat. În locul acestuia din urmă aș fi vrut să iau pe Marinescu; dar cu toate căutările a fost imposibil să-l găsim.

— Mi se pare că el ne-a luat-o înainte... împărtășesc
lui Gârneață.
— Doamne păzește...! e pe-aci...
— Atunci se teme să nu se pună rău cu cătunul...
— Se teme să nu se pună; rău cu pielea lui.
Am ajuns la Niculina la primul cântat al cocoșilor. Omul
luat pe deasupra a rămas la poartă cu pândă și cu calul.
Eu cu Gârneață și cu Gherăscu, am intrat Casa era în
întunec: Gârneață și-a îndreptat revolverul spre ușa prin
care eu nu intrasem niciodată și care da în încăperea dela
mijloc, de unde răzbătea spre odaia Ni- culinei ochiul de
ferestruică albicios și suspect. Eu am bătut la ușa
Niculinei. i
Trebuie să bat de mai multe ori, până când lumina se
aprinde. 1
— Cine c? mi-ajunge în urechi glasul cu întrebarea,
atât de obișnuite...
— Eu Niculino, deschide... '
— A... dumneata...? (ea păstrase obiceiul de-a mă
tutui numai în intimitate).
— Am venit cu ucaz... și cu oameni... să ridicăm pe
domnul Serghe... Ce zici? Nu e cu supărare?...
— A...:
Tăcere. Și pe urmă ușa se întredeschide. Femea naltă ne
întâmpină cu lampa ridicată sus, cu o mână tinându-și în
dreptul gâtului un fișiu răsucit în pripă. Și-a vârlit în
picioarele goale pantofii cu toc înalt, iar părul lung și
negru i-c revărsat tot, pe spate și pe umeri.
— Ce v-a găsit?... mă întrebă glumet și familiar.
— Am venit să facem perchezitie; Scrghie Bălan a
scăpat de sub escortă și trebuie să se găsească aci. Dacă
nu se dă de bună voc, va fi rău de el...
— l'auzi una ca asta... so miră ca ironic. Și după ce ne
consideră șugubeață în tăcere: — Vroiam tocmai să
blestem pe cel care-mi turbură noaptea, dar cum văd mi-
aducți o veste carc mă umple de mare bucurie. Apoi,
domnule ofițer și oameni buni, până acum n-a dat pe-
acasă...
— A fugit de-o săptămână... se amestecă; Gârneață...
— Și abia acum i-ați prins de veste? continuă ea
ironic. Dar lși ia repede scama și se prefacc în șagă,
jignita: — l'auzi, i-ouzi... necredinciosul... pe unde și-o fi
pctrcând nopțile de-atăta vreme?...
Apoi ridicând lampa și mai sus:

— Iaca poftiți intrați, dar înai repede că-mi răciți casa... Prccura vedeți nu-i nici în pai... — apoi aplicându-se — nici sub pai... nici pe cuplor, nici nicăeri... Să vedem dincolo...

Și ese înaintea noastră pentru a ne arăta în același chip și odăile învecinate, pe care suni alât de nerăbdător să le cunosc înfărgșit. Ea scotocește singură în toate părțile, desface ușile dulapurilor ,ridică lăzilor capacul, luminează chicotind și cuprinsul cutiilor dela scrin, în care n-ar încăpea nici un purcel .Pe urmă ne ia după ea afară, la grajd, la staul, la cocina porcilor, la cotețul păsărilor, înfărgșit, arătându-ne grădinița cu nukul despodobil și fundul albastru al livezei ninse, ne recomandă:

— Pe-acolo duceți-vă singuri... Și bătându-mă ușor j)C umăr, îmi râde cristalin în fundul urechei: — Dumneata știi seama... Mie mi-e frig! și fuge în casă făcând haz mare.

Am cotrobăit totul, până la salcia pletoasă, ale cărei ramuri căzute și desgolite se lasă ca niște frânghii întepenite în pământ. Mă reîntorc la dânsa; mă primește cu tifa unui: „I/ați găsit?” sgoinolos de vesel.

— Ascultă Niculino, îi spun când sunt numai eu cu ea. Tu știi tot așa de bine ca noi... tu ai știut înaintea noastră că el a scăpat...

— Dacă tu zici...

— Lasă glumele... A venii de-o săptămână acasă...

— Pe semne...

Îi strâng pumnul cu putere...

— Mă doare.

— Unde-i acuma?...

— Iaca, tocmai asta vream să le înreb...

— Sfârșește odată!... o zgudui cu putere. — De ce nu mi-ai spus până acuma...

— Va să zică dumneata nu șguguești...

O privesc drept în
ochii răsători și o
smucesc drept în
jîleptur meu. Părul i

se desprinde de pe
umeri și se lasă tot
spre podea. Îi
strivesc sânii de mine
și-mi a_plec deodată
ca o pasăre de pradă,
ochii încordați drept
în lumina ochilor ei,
șuerându-i în auz

:Alunei cine te-a bālul?

Râsul îngheață, privirile posuase se vitrifică. E rândul meu să râd cu hohole. O împing ușor deoparte, sărutând-o. Sn semn că nu-i port nici un necaz pentru tăcerea ei și strig triumfător:

- Dar nu va scăpa... :

Apoi pocnind călcăiele, o salut cu afectată galanterie și cu un sărut, trimes cu vârful degetelor...

Dintr-un salt ca m-ajunge. m-apucă de mână și cu cealaltă împinge ușa pe care o deschideam. Unde lc duci?...

Și mă cuprinde cu ciudă par'că și cu disperare. Lasă-mă... sunt oamenii afară... Ducă-se la dracu'...

Și mă trage cu putere după dânsa. Unde-i Bălan... De unde vrei să știi... Te-a bătut?... M-a bătut...

Și chicotind ușor, complectează: — Pentru tine...

Măinite-mi pătrund lacome, ca niște capete de șerpi, ca niște șerpi cu cinci capete spre sânii dârzi și apoi pe sub subțiori. Suntem încă în picioare și ea-mi desface înfrigurată centura și nasturii mantalei. Sunt mulți?

• Cine?

Cel «le-afară... moscalii... Trei cu mine, patru...;

Tăcere lmi răsfrânge mantaua spre spate, îmi cu- prinde mijlocul.

Putini . foarte puținii.' : ți-am spus, doar, noaptea aduci mai mulți... și chiar dacă vii ziua, să nu vii

singur

l)r cr mi-ai spus asia?

- De ce f întrebă ea mirată.

Apoi conșiderându-mă îngăduitoare și dragăslasă:
Pentru că e tare... înțelegi, c tare... pe loți var prefăce în
răramituri. dacă ați fi puțin...Apoi mângâindu-mă pe păr
și privindu-mă lung în ochi:
— El nu va îndrăzni să intre dacă va ști că e așteptat
de soldați... îi adulmecă de departe... Însă singur n-aș
vrea să, te găsească aci... mi-e frică...
— Ah, da... I-ai asigurat că n-a fost nimic între noi... și
dacă mă va găsi singur...
Ea-și micșoră tot mai mult ochii, privind prin fruntea mea
mai departe de mine; surăse trist și șopti întru târziu.
— El știe.
— I-ai mărturisit?
— Nu... n-a înțeles din glasul gurei mele, dar a înțeles
lotul din glasul ochilor mei...
— Și te temi să nu...
' — Nu mă tem de nimic... Vreau... trebuie să-i spună și
glasul, cea dej a aflat dela ochi. Nu mă tem de nimic.
După ce m-a zdrobit, mi-a sărutat mâinile și picioarele.
Dar nu trebuc să ne găsească; împreună singuri; când
ești cu soldații, însemnează că ai venit să-l cauți... Altfel...
nu știu ce a pregătit... pentru tine... De acela nu i-am
mărturisit totul limpede...
— Dar dacă-l voi prinde...
— Nu-l vei prinde.
— Mă oprești tu?
— Nu-l vei putea...
— Și dacă totuși?
Ridică din umeri.
— Va să zică, nu-mi ceri să-l scap...
Răse:
— Nu, nu... prinde-l, prinde-l... dacă poți...
Și mă mângăie iarăși pe bărbie ca pe un copil. O scuturai
de solduri și-o strânsei iarăși, șoptindu-i înfrigurat :
— Niculino, de ce vrei să mă aperi de mânia lui. Eu
nu-ți cer asta... Nici nu vreau... Mă umilești prea mult...
— Pentru că ai început să-mi fii drag, își lipește ca
obrazul de al meu.
— Niculina, șucr atunci zugrumat, dar ca să-mi do-
vedești asta trebuie să i-o mărturisești și lui... Să ne lași în
voia noastră... Și care-o fi mai tare...
— El c mai tare... ș'apoi eu nu vreau să-ți dovedesc
nimic.
Ochii noștri s-au apropiat până dincolo de marginile
vederii și orbește, ei se scormonesc tot mai adânc, cu
lăcomie de adevăr și dorințe.

Mantaua mi-a alunecat de pe mâini. Apuc pe Niculina de mijloc și o ridic cât pot, pentru a-i arăta că nici cu mine nu prea e de glumă.

Dar ea râde cu capul căzut pe spate și continuă să mă mângâie, pe-un obraz, ca pe-un copil, care se grozăvește. Ce-aș putea să cred, din tot ce mi-a mărturisit Niculina? Vrea să mă atragă în vre-o abilită cursă și mă sfătuește să vin neconștient cu însoțitori, tocmai pentru a-mi para vre-o bănuială față de dansa? Cam complex...

A început cu adevărat să simtă pentru mine ceva mai mult decât satisfacerea unui capriciu sau decât plăcerea de a mă întrebuința ca o minge, pentru jocul cu sufletul bărbatului ei? Mi-e greu să mă înveselesc prea mult de noutatea asta, cu toate că aș dori-o nespun. Acest neașteptat sentiment e cu atât mai de preț, cu cât sosește atât de tardiv. O, dacă ar fi adevărat, aș începe asaltul final cu entuziasm și încăpățănare, prin această oricât de mică spărtură. Aș învinge cu siguranță adversarul arc de savantului obișnuinței și al simplității lui brute. Dar nu pot să cred, cum aș dori, cu toată pomirea, cu tot clanul, cu toate cântecele sufletului meu, în porțița ce mi se deschide de-abia acum, par'că anume, în această redulă masivă, în care-și are adânc înrădăcinată domnia, vechiul stăpânilor.

Aș fi preferai să nu mai lui se arunce iu picioare, indoelele astea, aș fi dorit să păstrez intact pasul meu săltat spre dulcele vis, pe care-l tae în două râul de ghiță.

Așa însă, această minunată imagine țesută din poveste și dorinți, începe să pălească fără voia mea; va rezista ea, scumpa fată rătăcitoare, când va fi aevea, fatalei comparații cu zmeoaica din cătunul fără nume? Dar iată, această mistuitoare curiozitate a început acum, să înă încerce stăruitor. În setea-mi de deplinătate, de exclusivitate, miza mea a căzut pe figura încă acoperită de mister și confuz- și tremur, așteptând întoarcerea, pe care nici un trișaj de astă dată nu va fi în stare .s-o abală, într-o parte sau alta, a roatei norocului. Dela plecarea lui Ilia, tălmăciul n a mai propus refugiaților găsirea și aducerea Yaliei, în schimbul liberei treceri. Dar au trecut de atunci zile multe și cu cât trec încă, altele și altele, iar semn de viață nu mai am dela vagabond; cu atât nesiguranța și gândurile negre mă copleșesc. N-a mai găsit-o în Duboșani? S-a mulțumii cu ce i-am dat și a renunțat la sarcină și la rest? A fost prins cu desagul încărcat și cu rachiul și a fost arestat? Sau — și asta e întrebarea ai cărei ghimpe îmi apasă mai adânc inima —

Valia nu vrea să-l asculte! Mă mângâi însă cu gândul că de existența mea n-a știut niciodată, așa că nu offensează propriu zis sufletul meu, refuzând să dea ascultare lui Ilia- Se leine oare de vre-o cursă? Dar ce cursă, când însuși colonelul n-a tratat-o ca pe-o persoană periculoasă, ori măcar suspectă? Își închipue cu adevărat că ofițerul despre care-i povesteste Ilia a aflat de întâmplarea ei și vrea să-și mai alunge câtva timp urâtul cu dânsa, ca s-o arunce mai apoi iarăși peste Nistru, sau — și aici înviorai doar o clipă, mă prăbușesc apoi sub povara grea a inutilității sforțărilor mele — bănuiesc că toi Iliad, că- mia i sa schimbat poate sectorul, încearcă, s-o atragă iarăși și vrea să-l pedepsească astfel cu neîncrederea, cu nepăsarea și cu disprețul ei.

Nu mai știu dacă Irebuc să las iarăși pe tălmaci a rosti fâgâduiala știută. Dar încep din nou să scormonesc pe fugari. Cel dintâi care-mi deschide porțița ispitirilor, un moldovean de dincolo, dospit din plin și mă- lăeț, cu grai să i-l tragi din gât cu sfora parcă mă privește uimit, lăsând să-i scape un licurici în cenușa ochilor.

— Cu bundră lurcliază și cu cușma bruinărie... nu, repetă el, cu ochii cășcați în amintire...

— Da... da...

— Cu bundră turchiază și cu cușma bruinărie... nu, n-am văzut...

— Dar cum era atunci»

— D-apoi ș- că fie?

— Dașna, de, pe care ai văzul-o...

— D-apoi n-am văzul nici o barișnă... că femeile noastre nu-s barișne...

Dar a doua zi, un ovrei lot așa de crescut și mălăeț în mișcări, dar ager" la vorbă și la chip, îmi mărturisește că e de fel din Chișinău,- că a lrrcul „la ei" ca să scape de armată, nevoind să- renunțe la vechia cetățenie, că a hoinărit tot timpul între Odesa și Tiraspol, alungai de frică și de mizerie, că s-a tras în urmă în- lrr-un sat moldovenesc înai în sus de zona orașelor...

Ce sal

Aiși la Dubovăiiar...

Du..

Da... Dubovăiiar...

...că a așteptai acolo, ajutând țăranilor la muncă, venirea înghețului ca să poată trce mai ușor Nistrul înapoi, că abia noaptea trecută, și-a luat curajul în dinți, că vrea acum să se întoarcă la părinți și se va duce la

domnul colonel, singur, de bun.t voe. să-l facă saldnl român.

— Cum lc chialnă?
— Arun... Arun Șter, să trăiți...
— Numai dacă domnul colonel o mai fi bucuros de oaspeți măi băete...
— Da de ce să nu fie, când eu vreau... Când domnul avocat dela Chișinău ne-a făcut hărțile că nu ire- bue să facem armată, nu ne-a spus că apoi trebuie să ne ducem peste Nistru... Eu n-am vrut să nu rămân cu românii, eu numai de armată am vrut să scap... dacă domnul avocat așa la ne-a luat banii și ne-a mințit...
— Chemați pe Marinescu.
Marinescu, pe lângă sarcina de magazioner, îndeplinește și pe acea de furier al detașamentului...
— Ordonati...
— la vezi Marinescule în dosarul vechi, pe care tu l-ai luat în primire dela cel dinainte, mi se pare că c un ordin acolo, cu ăștia cari au refuzat cetățenia română și s-au expatriat de bună voe... mi se pare că păștia nu putem să-i primim...
— Da de ce să nu mă primiți domnule ofițer, când eu vreau acuma să fac armată, când eu n-am plecat de bună voe, când eu am iscălit numai de armată, dar încolo ce aveam eu cu românii... că: în satul unde am stat până acum m-am avut așa bine cu moldovenii.
— Cum, și acolo la Dubovăiiar acela sunt moldoveni? Unde vine satul ăsta?... Pe harta mea nu e... E departe de Duboșani?
— De Duboșani? D-apoi tot una este. *Dubovăiiar pa ruschi, da Duboșani, pa moldavschi...*
— De ce nu spui imbecilule mai repede, mă reped la dânsul și-l zgudui de umăr. Vîno încoace.
Fiul rătăcit, mă urmează cu ochii holbați de groază:
— Să trăiți, domnule ofițer, dar eu acolo afară de moldovenii, n-am mai vrut să știu de nimeni... Eu numai cu ei stam de vorbă și când vedeam *comitetă* fugeam cât puteam... Vă jur dom locotenent că n-am avut nici o vină...

Ascultă aici..

— .Ascult să trăiți, dar așa este, eu uite... stam cu moldovenii și le spuneam, așa să am parte de părinții mei că este așa un rai al lui Dumnezeu aicea și că așa mare păcătos am fost eu...

— Ei bine, taci odată...

— Tac să trăiți, dar eu vă jur pe părinții mei, că nu i-am mai văzut de trei ani, domnu' locotenent și nici pe sora, și nici pe fratele... așa să am parte de ei... și dacă dumneavoastră mă trimiteți înapoi... niciodată n-o să-i mai văd... că eu dacă s-o lua ghiată, apoi eu în Nistrul aislă mă înec... așa să am...

— Sfârșește odată, pentru humele lui Dumnezeu...

— Am sfârșit, să trăiți, izbucni într-un plâns zburcumat, histeric și fără lacrimi.

Aștept să treacă furia crizei și-l întreb domol:

— Acum vre-o trei, patru săptămâni, ascultă bine aici...

— Ascult, să trăiți...

— Cine a venit acolo și a tras la un culac, pe urmă a plecat și peste o săptămână a venit iar...

Ovreul aruncă doar o singură privire în gândurile lui și apoi întreabă la rându-i:

— Fomee sau bărbat, domnu' ofițer?...

— Fomee...

— Spui tot să trăiți domnu' ofițer... Este... spun tot... eu n-am nimic cu așa ceva domnule ofițer, și-și frecă pumnii unul într-altul — era una... o barisna căzăcioaică... Valentina Andreevna, domnu' ofițer... cu o știu pentru că era salu' mic... dar altfel unde vedeam ruși eu fugeam... eu numai cu moldovenii domnu' locotenent...

— Ei, spune ce știi de că...

— Tăt, domnu' ofițer vă spun, înghiti el în sec. Apoi începu să-și miște buzele în gol, ca școlarii cari nu-și aduc aminte bine lecția — și nu spuse nimic...

— Știi sau nu știi?

— Știu, izbuti el să scape prin clănțâncala subită a dinților... A... a... vrut să treacă Nistrul și s-a întors... ați gonit-o... așa s-a auzit acolo... Da cu cred, tot așa... ca dumneavoastră...

Ce crezi, ca mine...

— Că... că... e o spioană.

Aci Arun își alungi mislerios buzele lui dolofane ca o pereche de crenvirișți spre urechea mea:

— Vrea să mai încerce...

11 apucați cu putere de mână:

De unde știi asta?...

Arun a săș-il trei pași înapoi.

■ Zău, că n-am nici un amestec, domnu' ofițer... e satu' mic, iertați, se știe tot acolo... eu nici n-am vrui să mă uit la dânsa... așa să am parte de... da' vă spun tot ce-am aflat: a cumpărat și pe soviel... că are bani și știe zice din

lăută... eu spun ce ştiu pentru că eu tre- bue să spun,
pentru că eu am să fiu saldat încurând şi am să jur... dacă
ea a fi o spionă şi o ticăloasă, apai — aci iar se apropie
mislerios — ea are. să vă pice la

Arun Ster, mi se pare că ai să rămâi aici...

— Eu nu suni vinovat cu nimic domnii'... Ce stric eu
dacă m-aţi întrebat, eu...

Ai să-ţi vezi încurând părinţii, Arun...

— Să trăiţi, domnu' locotenent, se repede el să-mi
sărute mâna...

- Şi fratele...

Oi, Efram...

— Şi sora...

Il fixam drept în ochi şi rotunjeam în minle condi-
ţiunea, pe care mă pregăteam să i-o arunc deodată, cu glasul şi
mai mult cu ochii drept în ochii lui pentru a-i insufla lot
curajul şi speranţa, de care ar putea fi nevoie: „Dacă tg
vei. întoarce... şi la noapte vei veni cu Valia şi cu Iliia...”

Arun mă priveşte cu ochii muiaţi în fericire şi cu
zăbovesc ca mintea lui să se umple până la ultima fibră
de mirajul înlocuirii la sânul alor săi... Dar înainte să iau
cuvântul hotărîtor, el începe deodată recunoscător, să-mi
împărtăşească şi ultimele cunoştinţe:

— Eu ştiu bine domnu' ofiţer, dacă vreţi să aflaţi aiasla...

Ea mai a încercai să lreacă... dar i-e frică... să nu o
nimerască iar saldaţii... Şi acolo în sal... toată lumea o
învaţă să aştepte că are să vie unu' care o s-o treacă că
nici mama lui Dumnezeu nu prinde de veste... E unu' dat
dracului... unu' Serghic, după aia de undeva... pe el îl
aşteptam şi eu, da, vedeam că tot. întârzie... S'apoi eu nu
prea aveam bani, dar vream să-i dau scrisoare către tatăl
meu... A mai făcut el treceri... şi cu luntrea... Pe el îl
aşteaptă acum... Că şi sovietu' i-a spus... Iacă vă spun lot
domnu' ofiţer... sovietul e înţeles cu Serghic așela...

— Să fure bagajele la bieţii refugiaţi...

— Dumneavoastră ştiţi tot domnu' ofiţer, mă
priveşte el cu excesivă admiraţie... Dar nu fură... I-a furat
bagajele barişnei, un' altul, care a dus-o aci la Dubovăiiar
şi peste noapte o fugit... Dar Serghic e foarte cinstit... Iu
iacă vă spun... el mulţi' a trecut... şi vream să-i dau şi eu
scrisoare... Cu Serghie ai toată încrederea... El e un tare
floros şi bandit, dar cinstit... Toţi i-au spus barişnei să-l
aştepte pe el şi-l aşteaptă... S'o găsit așa alții să-l zică
barişnei că ştiu vadu' lui Serghe... Dar ea nu se încrede...
ea aşteaptă* pe Serghe... s-o ducă pe vadul lui... așa tare
se teme acum de saldaţii şi ofiţerii dumneavoastră...

adică și cu... și... o să fiu... se teme tare de saldații
noștri...
— Am găsit domnu' locotenent, se apropie
Marincscu... Așa e... domn' locotenent... Nu putem să-i
primim...
— Domnu' locotenent, se vârlă Arun în mine...
— Va să zică, ea numai prin vadul lui Serghe
vrea să treacă...
— Da, să trăiești, domnu' locotenent... da eu, cu nu mai
vreau să mai știu de eil... Eu, cu... v-am spus totul domnu'
locotenent... Că ei uneltesc cu Serghic și cu soviet cu
tot...
"Marincscu se pregătește să citească, dar îl opresc:
- la vezi de când e datat... Sunt doi ani de-
alunci?...
— Și mai bine...

A mai fost retnoil?..

— N-am mai găsi nimic...

Poftesc pe Arun la un pahar cu vin. El mă privește uimii, ca și când i s-ar fi părut că am rostit vre-o vorbă de om care și-a pierdut subit deplinătatea minților, ori cel puțin l-am luat în bătaie de joc. Dar când îl împing pe ușa bordeiului, — el se descopere încă de-afară, — și când îl întreb dacă i-e foame și fără a-i mai aștepta răspunsul îi tai eu singur felii de pâine și ordon să-i aducă jumătatea de pui rece rămasă de ieri, el nu mai poate să-și stăpânească lacrimile.

— Dorința mea cea mai sfântă, mă asigură el cu glas tremurat, ștergându-și ochii, e acum să fac armata domnule locotenent.

— Bravo Arun, acum hai să bem câte-un vin...

Acest Arun Șter esle o adevărată comoară. Mâncând mă împărtășește cu noutăți senzaționale. Acum vre-o zece zile, un individ spân și cu ochii albaștri a sosit în satul Duboșani, și când a dat cu ochii de barîșna Valia, a căzut în genunchi și a început să se închine, sărutându-i pulpana bundrei: — Tu ești, tu ești sfânta mântuitoarei i-a zis el. Pe urmă pentrucă se strănsese lume, n-a mai adăugat nimic, și s-au îndepărtat amândoi, dar s-a aflat mai pe urmă, că omul acela o știa de mică și-i fusese slugă tatălui ei, în vremurile cele bune.

— Asta cine-o scormise, ea sau el?

— D'ăpoi dac-o fost scoarnă eu socot că și unul și altul, c-așa o crezut tot satul și omul s-a făcut acum servitorul ei... Mi se pare că eu am mai văzut pe omul acela hi Dubov... În Duboșani... și unii zăceau că o mai trecut el de multe ori răul... dar pe semne că tot pe Serghe îl așteaptă, ...că am văzut-o și ieri în deseară, cu omul acela după dansă... îi ținea cutia dela scripcă... Veneau cu capul în pământ și nici unul nu cuvânta... Iliad, iar mă vizitează, să-mi propue, ținând în seamă că trecerile cele mai multe se săvârșesc pe la mine, ca bă-nii mai împrumute ilin oamenii lui; ar fi dispus să-mi dea și o secție. Îi răspund agasat că n-am nevoie și la mișcarea lui prea nestăpânită de desămgire, îi lămuresc refuzul cu câteva motive atât de streine de cea ce poate să-l doară pe el, și-l privesc atât de firesc și a-lăt de departe de marea lui întâmplare, că nu mai insistă. Mă consideră totuși pe furîș sau cu întoarceri subite de ochi pe sub sprâncenele scoborîtc, ca și când ar vrea să-mi surprindă pe față vre-o umbră ascunsă. Sunt însă atât de voios, căj el nu întârzie să mă numească prietenul cel mai bun al lui și singurul pe care sar bizui până și la cea mai cruntă

nevoe. Mă laudă astfel cu nerușinată exagerare, dar nu mai pomeneste nici un cuvânt de Valia; îl văd bine însă, că așteaptă să pronunț cu cel diatăi numele scump. Însă, nici nu mă gândesc ;ii vorbesc și răd cu el despre atâtea nimicuri, de par'că niciodată n-ar fi fost vorba între noi de o Valic. Și el nu știe dacă trebuie să-și întărească încrederea în mine, tocmai din această pricină sau să se încrunte și să se despartă dușman. Până la urmă lucrurile stau astfel și când ne despărțim mâna lui joacă într-a mea .Dar tot nu pomeneste numele, acum cel mai sfânt pentru amândoi.

Abia am așteptat să plecc cel care mă proclamă cu dela sine chibzuință, virtutea amiciiței personificate, abia l-am așteptat să plecc, pentru că, Doamne, mă grăbesc, am de lucru! Din ziua venirii lui Arim, am întreprins o cercetare meticuloasă a malului Nistrului; am patru oameni cu mine, cu armele în bandulieră și-n mână cu unelte. Măsurăm cu o ruletă, suprafață cu suprafață, ocolim și cotrobăim pe sub șaale colnicele, ciocănim toate sălciile scorburoase, dăm la o parte nămeții învârtoșați și rezidurile putrede în locurile suspecte, ne coborim până-n linia apei înghețate și ne ridicăm până la marginea din afară a zăvoaelor ori a păcurilor de trcsili și răchiti; par'că jîm întreprinde schimbarea cursului apei; Trebuie să dăm neapărat de acel vad misterios, prin care Serglie Dălan își iacc Irecerile ncsupărat de nimeni înainte de

15a începe aceași amănunțită și obositoare operație am chemat soldații cari l-au surprins întâi, dar ei îl găsiseră la o bună distanță de râu. Însă înspre miez de zi de bordeiul meu; ca atare cercetarea pornind dela bordei a început să răscolească partea de sud a sectorului. Mărlanii mă' .ajută cu entuziasm; se complac la această treabă, iar vântul turfiat care scapă din lanț din când în când dela răsărit, mai rău ne asmute decât ne descurajează. Mai ales mie, cântecul acesta cu oftat monoton, care deodată se otărește în sudălmii aprige, în tunete de furie și-n sughițuri de beție ca un rus adevărat, îmi dădea un imbold nemărginit, o poftă fără frâu de aventură și de acțiune. Pentru că din tumultul psalmodiilor lui sălbatic, de sub dărâmăturile detunărilor lui de trăsnet, aud într-una picurând note dulci de vioară, mânăită de degete de înger.

Eu cunosc aria de a exalta oamenii până la același nivel cu mine și Iliad ar putea pune sfântă mărturie pentru acest lucru; dar știu să le întărit ambiția, arun- cându-le ca unor câini înfomețați, dinainte, un scop care să n-aibe nici pe departe mărția celui ascuns, urmării numai de mine, sau poate nici o mărție. Aicea dejucarea stratagemelor acestui viclean contrabandist care e Bălan, înseamnă pentru ei prilejul unei pasiuni fără pereche, li de ajuns să slai căleva luni în sânul zăvoaelor și la marginea unui fluviu cu atâtea suspine, că să te ardă din toate părțile flăcările curiozității pentru cel mai neînsemnat trosnet de creangă; însă închipuiți-vă emulația lor pentru un fapt haiducesc și romanțios, ca prinderea lui Bălan, din care eu >știu să fac mai repede decât mă aștept inamicul cel mai primejdios al omenirii sau descoperirea grotei lui, unde ei, poate, își închipue că vor găsi și comori.

Întrădevăr, răvna oamenilor mei era de nedescris; gă-sirăm bărci suspecte, gropi bizare, precipitări și dără-pănături pe care nu le cunoscusem încă, ale solului. Dar ideea că vadul lui ;Bălan, trebuie să fie ceva cu lotul și cu totul altfel, ca într-o povestire arabă, incomparabil mai curios și mai viclean ca ori ce așteptare, ne înfiora pe toți și pe mine deopotrivă, și ne da ghes la lucru și spor nemaivăzut...

La Niculină nu mă duc decât pe înoptal și singur pentru a-i adeveri că nu mă tem de nimic. Ea se miră și a- proapc se supără de îndrăzneala și imprudenta mea. Pentru nimic în lume nu-mi concede că aș putea rezista lui Bălan. El rămâne neclintit, în concepția ei, zeul forței prin

excellentă, Eu nu pot fi în această restrânsă mitologie decât o divinitate mai fragilă, un fel de Eros sprinten, pe care ea-l acceptă, punându-și în cap să-l protejeze cu toate mijloacele, de furia supremului stăpân.

Nepăsarea și curajul meu îi contrazic oarecum aceste vederi, care, se pare, o încântă nespus, dar în același timp îi trezesc în și mai mare măsură simțul prevenirii și al autorăspunderei pentru această încăpățănare juvenilă și orbire amoroasă. Adesea ori ca-mi cercela într-a- dânc ochii și mă mângăia domol și muștrător pe păr, ca pe-un copil neascultător. La cel dintâi zgomet neobișnuit ca avea firesc — și mie nu putu să-mi scape acest lucru — un gest de învăluire, ca o leoaică gata să-și a- pcră progenitura. Aceste mișcări îmi produceau plăcere nespusă; la rândul-mi, o diesmerdam înduioșat, ca un sentimental încorjibil. Dar îndată atunci mi se părea că se interpune între accstă pcrchi de ochi, care în clipele acelea se întâlneau așa de nevinovat, umbra îndepărtată a zeului imens și principal, a cărui stăpânire rămânea într-una absolută și indiscutabilă. Și când numai umbra asta demăsurată se procctă între noi, Niculina nu mai făcea nici o mișcare de ocrotire și mă lăsa prada îndoe- liilor iometoase și necazului gelos.

La drept vorbind nu venca în nicio dată neînsoțit de mai puțin de o grupă de oameni cari trebuiau să pân- lcasoă pe poiana din dosul ogrăzii lui Bălan, unde puteau ajunge fără veste, prin poteca ascunsă, pe cărc mi-o divulgase Niculina. O sentinelă fixă rămânea deaseme- nca dincoace, sub salcia dela intrarea cătunului. Astfel în timpul cât slăteam la dânsa, apropierea lui Bălan, care trebuia să se întâmple odată și odată, era socotită și așteptată. În orice moment puteam auzi semnalul convenit, care să-mi vestească prinderea evadatului, sau detu- nătura care să arate că nu vrea să se predea de bună voe. I-aș fi spus atunci Niculinei» — „Hai să-ți vezi Dumnezeul I" Și-aș fi zbughit-o să i-l aduc plocon.

Dar mai mult de două ore nu puteam întârzia la dânsa; trebuia să mă reintorc în mijlocul oamenilor. Într-una din nopți, cu Gârneață și cu Gherăscu, a cărui statură respectabilă mă îndemna să-l am totdeauna alături de mine, indiferent de grupa cu care veneam, mă apucau să cobor în șanțul, care, acoperit de arbuștii vesteji depe margini, de mărăciniș pus anume, de ciulini și de alte uscături, aruncate ca din întâmplare, iar acum și de ghiță și zăpadă, ducea din dreptul sălciei în formă de

tunel, pe sub gardul exterior al grădinei, deadreptul sub hambarele și cotețele pustii din dosul casei. Dădurăm de-un adevărat tranșeu, care, dacă deasupra era îngust tăiat, dându-ți impresia unui șant fără prea mare adâncime, pe dedesubt era săpat larg, atâta ca să poți înainta comod pe brânci, ba, dela o vreme, chiar numai aplecat; propriu zis nu puteai ridica prea mult capul din pricina mărăcinilor de deasupra. Mersem cocoșați multă vreme dealungul acestui șant curios, pe care l-ai fi crezut săpat anume pentru lucrări de irigație și lărgit de viitura apelor: în dreptul grădiniței el se prefăcea în tunel complet, boltit în pământ și ceva mai larg, pe urmă se descoperea iarăși pentru a avea drept tavan podeaua cotețelor și a hambarelor pustii. Părțile din stânga era aci din zid tcncuit; ne găseam deci exact în dosul casei. Coridorul înceta încurând în dreptul unei fereștruci sparte, de pivniță, largă cât să treacă fără greutate un corp omenesc or cât de voluminos printr-însă — cu cercevele noi de stejar și gratii solide, formând un fel de grătar cu încuietoare, pe care nu-l puturăm clini.

Dădui drumul felinarului electric: era un beci larg și încăpător de aproape lungimea casei: gârliciul dădea spre grădină. Curios, pe dinafară cu nu-l văzusem niciodată; probabil, drumul către el era lot prin vrc-unul din hambarele mișcătoare ori nemiscătoare, cu rost ori fără rost trântite alături! Înspre uiliță pururăm vedea încă două fereștruci, acelea însă foarte înguste și înfundate cu bucăți de cărămidă. Probabil, pe dinafară erau și văruițe. Pe lângă păreți, butoaie și câteva scăunele scurte, țărănești, cu trei picioare: într-un colț o grămadă de nisip, din care ieșeau ici, colo, câteva gături de sticle.

— Se îngrijește bine boerul, opină Gârneață, în vreme ce Gherăscu oftă și înghiți în sec.

Într-adevăr un beci de om cuprins. Beci ca toate beciurile: numai că avea această fereastră cam mare pentru o pivniță și, nu mai încăpea îndoială, recent construită. Și care da pe sub hambare, în lungul tranșeu de-afară, lucru, pe care nu l-ar fi putut bănuî, cel care, intrând normal prin gârlici, ar fi privii dinăuntru.

Sub fereastră se remarcă buza unui buloi, răstumat cu fundul în sus. La mijloc o bulic mai înaltă, în aceeași]>ozii, ținând deasupra un butoiăș de bere, iar lângă pântecul ei supt, un alui mai de mijloc, iarăși cu fundul în sus

Astea trcbuc să răsunе a gol, își dă din nou cu părerea Gârneață. Dar dispoziția de trepte a acestor funduri de butoaie, încă-mi aprinse deodată în amintire o veche nedumerire. Într-o clipă, felinarul umplu de lumină tot tavanul cu străveche boltă: exact deasupra butiei, pătratul unui chepeng tăia plafonul Era împede: cineva urcat pe fundul buliei putea să-l ridice îndată, apoi servindu-se de butoiușul de berc, se înălța ușor în încăperea de deasupra. Judecând după locul lui din tavan, chcpengul da în odaia din mijloc — și acum a rostul furigelor și instinctivelor priviri ale Niculinei spre fereștruica suspectă mi se lămuriră. Domnul mai avea o intrare, pe unde putea săfi apară neașteptat, romantic și cu trapă și să-și dea scama fără veste, ce se petrece în odaia soției lui. Probabil însă nu asta era scopul principal al năbădăiosului dispozitiv de film senzațional: mai de grabă el era în legătură cu ocupația reală, aventuroasă; și plină de riscuri a acestui interesant gospodă. Aci era, așa dar, prima sau cea din urmă haltă) a transfulgilor după cum veneau sau aveau gând să treacă dincolo. Înșă, implicit soția era pusă sub neprevăzută supraveghere, — ochiul mort al fc- restriuciei, a cărei acoperire pe dinafară era cu siguranță oprită sub crudă osândă, putându-se însufleți în orice moment de privirile oaspetelui subit. Iată prin urmare, de ce Niculina prefera vara, drept acoperământ al iu- boriei noastre bolta putemic parfumată) a nukului și de ce în restul timpului, mă primea, când iubitoare ca o adevărată amantă, când binevoitoare, dar foarte serioasă, după cum domnul era angajat în vre-o călătorie mai lungă sau se afla într-un târguleț, mai apropiat, ori numai pela vecini. Eșirăm la lumina stelelor tot așa de nesupărați precum intrasem: eram alăt de fericit de descoperirea mea că foarte cu multă greutate mă stăpânii să nu mă duc la Niculina, să mă îmbăt iarăși de frenezia străngerilor ei, fără de bună-seamă a-i spune ceva de vizita ce i-am făcut prin subsol, în vreme ce căpșoru-i înecat în maldărul brun al părului mă visa în micul și depărtatul meu bordei, iar buzele-i încă fierbinți de fiorul sărutărilor din seara asta, chemau în somn pe înșelatul fugărit cu suflet de catran. Ridicai posturile și pornii fără zăbavă, fără să las nici o pândă; acum, când cunoșteam ca-n palmă câmpul adversanului, găseam ce e mai bine așa. Bălan trebuie să simtă anume că în a doua jumătate a nopții el redevine stăpân pe avutul și pe soția lui; el trebuie să recapete

timp de mai multe nopți deărândul siguranța mișcărilor
 lui între cele din urmă cântături de cocoș. Numai astfel ne
 poate cădea în mână acest zdravăn urs, în bărlugul căruia
 știam să pătrundem prin intrările toate. Legănat molcom
 pe spinarea largă a lui Pafnute, făceam acum planul
 atacului. Era cât se poate de ușor; n-aveam decât să-l
 așteptăm sub hambare, lângă fe- reasira cu gralii: ue
 venea, vorba aceea, în brânci și nu ne rămânea decât să-l
 ajutăm să coboare. În vremea asta, la ușa gărlieiului, pe
 care va fi ușor s-o găsim, un post mic putea fi fixat pentru
 orice eventualitate, pe când deasupra, la ,ușa din mijloc,
 Cebuc bunăoară, avea să facă un tărăboi fără pereche:
 „Deschideți, ani venit să facem pcrchiziție!” Mai rămănea
 să aflăm în ce moment anume Bălan poate fi găsit la
 domiciliu.
 Acasă, mă dcsbrac pe înluncrcc; lumina, mi-e frică să nu-
 mi turbure imaginile plăcute care mi se perindă prin
 minte; pentru că-mi închipui acum pe Niculina, de o
 gravitate fără pereche, față, de Cebuc și de soldații
 prostiți, pe carc-l conduce sigură) de sine, prin cele două
 odăi ferecate. Numai ochii ei cuvântează: — Poftiți, luați-l
 dacă-l găsiți! Dar deodată auzul ei prinde un zgomot din
 calc afară de neașteptat. Un ciocănit pe de- desupl, în
 vreme ce Cebuc și soldații vor trebui să se a- râte ci înșiși
 intrigați și consternați, și vor da la o parte jiltul cel greu,
 de-al cărui loc îmi amintesc cu preciziunc tocmai acum.
 Chepengul va începe atunci să se ridice și prin trapa
 misterioasă, va apare... capul domnului locotenent.
 — Bună seara Niculino...
 Și-i voi șopti la ureche...
 — Nu-l mai aștepta... e jos legat burduf și de aslă-
 dală, nădăjduisc, pentru totdeauna. Iți închipui ce plăcere
 i-a făcui văzându-mă cum mă ridic pe butoac ca să vin la
 tine... Haidein dincolo, la noi, în patul nostru...
 Ideea că în patul nostru el nu mai doarme, el nu mai
 l>oate să doarmă, dccând c pus sub urmărire, — pcntruc5
 irebuc să-și aibe culcușul, pe vre-una din lavițele în-
 cărcate de covoare, din odaia de mijloc, neconclnit a-
 proapc de viziua salvatoare — mă încântă nespus. Deci
 dincolo Niculina era numa(i) a mea. Iar când ci va fi pornit
 de astddală pentru multă, foarte multă vrcinc, ca va
 rămâne întreaga a mea... i
 Dar oare gândul ci va înceta să se inai întoarcă la
 dânsul?> Faptul că i-am dejucat puțin complicatele lui
 ma- nevrc subterane și i-am risipit misterul cu care-l
 plăcea să se învâluiască» îl va anula oare definitiv din

spiritul ei, — sau va lua acolo locul ce mi se dedicase mie, a celui slab și năpăstuit, a celui ce trebuie protejat?... Și pentru o biruință atât de incertă, trebuie să renunț cu desăvârșire la rusaică, lăsând să-mi treacă inutil prin mână, acest Serghe Bălan, singurul om pe lume căruia îi sta în putere, să-mi aducă astăzi o fericire completă, de care sunt numai la un pas și totuși atât de aproape de pierderea ireparabilă?

Ah, să las nerezolvată necunoscuta asta, — imaginea pe care n-o pot cuprinde cu toată puterea acumulată din alătea vrafuri de cărți, pe care nici o metodă diferențială ori integrală nu mi-o poate statornici în minte, — să adăpostesc până-n afundul vieții mele remușcarea că am trecut, acoperindu-mi ochii pe lângă unicul meu noroc? Năvalnic dorința însălbălecită își dă drumul în adâncul sufletului meu ca într-o fântână întunecoasă și cu fund depărtat. O aud căzând acolo, cu mare bufnet de ape, cu creste spumoase și întăifitate, care sar până sus, mă izbesc în plină conștiință. De mult o simțeam sbătân-du-se în lanțurile în care trebuia să stea legată, dar în beciul lui Bălan ea da adevărate semne de neliniște și încordare. Hm, să' nu-l arestez oare, să cotesc puțin drumul drept al îndatoririlor mele, să-l acopăr or chiar să-l smulg eu însumi din ținta propriilor mei soldați?

Oare el va primi să mă ajute?... Da, desigur, desigur... Gândul că o alta m-ar putea îndepărta de Niculina... O, asta fără îndoială, fără îndoială...

" Și până adânc în
noapte întrebare
nouă naște din între-
bare nouă și eu caut
zadarnic în răcoarea
vre-unui colț de
pernă, loc statornic

de odihnă pentru tâmpile mele fierbinți

În seara următoare, Gârneață mă anunță că a dat de ușa gârlicului, care e încluiată cu lacăt enorm, dar sim- piu Gherăscu, caro c lăcătuș de meserie — Gârneață crede că și pungaș — pretinde că-l va deschide ușor dacă își va aăuce déla posi o unealtă anume. Deci Gârneață îmi dă ideea să se ascundă cu un pâlce de soldați în beci, printre buloae, în vreme ce eu voi ține pe Niculina de vorbă. Dacă voi întârzia mai mull la dânsa, peste obicei, Serghe își va face desigur apariția pe calea lui ascunsă; Gâracațăj e convins că Serghe face drumul ăsta în fiecare noapte, după plecarea noastră.

O grupă de soldați va rămâne în curte drept rezervă. Contrabandistul va fi somat în momentul când se va ridică pe butia din mijloc: în această poziție el va oferi o țintă minunată, așa că va fi nevoit să se predea de bună voc... iar dacă nu, atâtea arme, dintre atâtea butoae... îmi scapă probabil, o mișcare cam prea vădită, de desaprobare, pentru că ochii plutonierului, atât de entuziasmat de simplitatea și limpezimea planului lui — s-au micșorat deodată și mă privesc scormonitori. Trebuc deci să repar prompt, deși, poste e numai o închipuire a mea că Gârneața ar putea să mă treacă la bănat. Dar e destul de mult, de bună seamă, că am început să am și astfel de închipuiri.

Nu-mi prea surăde de loc propunerea asta... Cred tîi ar fi bine să' nu vă" prea aproiați de beciul acela... iiii trebuc să aibe ochii în toate părțile...

Gârneață e contrariat și-și frământă buzele privindu-mă pe sub sprâncenele strănse.

— Totuși, așa cum am spus cu, — se încapătănează ci simțind că în acest loc pipăitul lui oltenesc a dat de ceva slab — cred că am putea face o încercare...

Nu mă gândesc să mă burzulesc, deși stăruința mă enervează. Mă mulțumesc să răspund flegmatic:

— Și dacă încercarea cade, adio orice altă încercare!

Gârneață își mângăie încludat, cele două muște negre de sub nas. Surprinz printre degetele, care-l acopăr astfel gura un rânjet fugar, dar cu sens. Din când în când m3

măsoară oblic și iuriș. Mă silesc să-mi dau seama cam ce-ar putea să-i aducă lui vre-o îndoială asupra purtării mele; pentru el eu am tot interesul să mă descotorosesc de Bălan.

— Adună oamenii, Gârneață! ordon.

El ezită și are îndrăzneala să mă întrebe rânjind:

— Pe loji?

— Pe toți! îi răspund senin și răzător.

El dă din umeri, lot așa de răzător, ca și când ar fi spus:

Te privește!

Iar în vreme ce umbre negre, cu zgâlțături metalice se adună din colțuri la aliniere, rânjetul lui crește demăsurat, când îmi șoptește:

— Măine... atuncea... n-are să mai fie nevoie de atâția oameni... Poate n-o să aveți nevoie nici de serviciile mele...

Hm. Mi se pare c-am înțeles. El poate crede că-n seara asta între mine și Niculina a intervenit o învoială, între mine și Serghie prin intermediul Niculinei. Da, da... mi se pare că sunt pe-aproape... O învoială de îngăduință evident, prin care mi se acordă în schimb — ce? Tot o îngăduință desigur — de bună seamă la farmecele Niculinei, — pentru că Gârneață n-a avut de unde afla cunoștințele și demersurile mele adevărate privitoare la aducerea Valiei. Ah, ceva și mai plausibil care să explice această schimbare subită de erî până azi a entuziasmului meu pentru prinderea lui Bălan: fără doar și poate, o învoială cu avantajii bănești pentru mine! Bată-te Gârneață, uitasem că ești oltean...

— Eu nu vreau să prindem așa repede pe Bălan, îi strecur ușor în ureche, când pornim.

Gârneață mă privește strălucitor. Se gândește oare serios că voi aduce vorba de cota parte?

— Noi trebuie să-l lăsăm să treacă încă odată Nistrul și chiar de mai multe ori, — reluai calm și făcându-mă că nu observ variațiile fizionomice ale ascultătorului. — Înțelegi, principalul e să descoperim locul lui de trecere. Odăla acela aflat, răul e tăiat dela rădăcină...

Ochii lui Gârneață se întunecară și se strânsură pentru a redeveni la normal.

— Cum am puica să-l urmărim fără a fi simțiți de dânsul? — conlinuai —, asla^ c întrebarea. Că-mi va trece două, trei haimanale dincolo, asta n-arc să mă sinchisească prea mult, ducă-se... Totul e să-i aflăm vadul... unde putem să-l așteptăm perfect de bine și la

Întoarcere... •vadul vestii al lui Bălan, despre care mi-a spus Arun...

Gârneață începuse să încuviințeze.

— Trebuie să-l lăsăm mai multă vreme în pace... să umble nesupărat la dânsul acasă, opină el... Iar mai târziu noi să-l pândim undeva pe câmpie și să-l urmărim...

— Trebuie să găsim chiar lângă răpa, pe unde el coboară o ascunzătoare bună și nesimțită, de unde să-i su-praveghem toate mișcările... Și când va porni spre Nistru, după el... bineînțeles... ușurel. Dar unde, unde să găsim această scorbură, fără ca să nu ne simtă banditul?... În-telegi, mie-mi trebuie numai odată să se ducă și numai o-dată să se întoarcă... Înțelegi Gârneață, numai odată să se întoarcă...

— Ba chiar numai să-l vedem pe *un' se duce*... că-l oprim noi....

— Nu, nu, nimic... niqî o somație, nici un foc... De ce să nu vedem ce transport nou ne mai aduce dumealui...? Iot ne scapă unul acum... barim să apucăm pe cel pe care ni-l aduce... Și pe urmă, vezi tu, printre ostroave pe Nistru nu c chiar așa de greu de scăpat... Pe cât, când vine, alunecă dcadrcplul în brațele noasle...

Gârncța găsi că c
cazul să mă felicite,
cu minunarea lui
obișnuită, c*agerală,
pentru tactica și
dibăcia planului meu

.Niculina lu ograda postului meu? Privesc pe fereastră și nu pot să cred. În noaptea trecută doar fusesem la dânsa... K surprinzător de elegantă și distinsă; gătită «le... stradă n-am mai văzut-o niciodată. O blană lungă de astrahan negru lucios îi coboară până puțin deasupra gicșncior, strânse în șoșoni înalți de cauciuc negru; în cap poartă căciulă tot de astrahan, dată cochet pe-o ureche. Ochii parcă-i sunt mai întunecoși sub înfățișarea asta, iar

trăsăturile au parcă un accent mai sever, mai nobil, de mare cocoană. Cu greu și cu grea satisfacție, mă dumiresc că brațele acelea înmănușate erau noaptea trecută goale și împletite pe după gâtul meu.

O primesc cu plăcere sgomoloasă, o ajut să-și scoată paltonul, sub el e gătită asemenea „de eșit” cu rochie bine croită și cu gust, de stofă fină. Niculina e superbă. O strâng în brațe cu mai puțină brutalitate ca până acum și o sărut lung repetat.

— Parcă ai fi venit să mă iei, să plecăm împreună... să uităm de locurile ăștia...

Ba a venit pentru ceva și mai neașteptat. Să-mi descătușeze că Bălan s-a reîntors azi noapte, după plecarea noastră și... să mă mustre pe a putut s-o facă așa de ușor. X brutalizat-o din nou și vrea la rândul-i să se răzbune. Dumnezeu! Vrea să-mi dea prins. Peste două nopți va trebui să sosească iarăși cu un transport proaspăt. A amenințat-o cu moartea dacă îl va trăda... De a- cea ea nici n-a mai așteptat seara... se îngrijora că poate n-am să viu!...

Ceia ce mi-e dat să aud mă surprinde și mai mult decât ceia ce mi-a fost dat să văd în după amiaza asta! Niculina îmi cere ajutorul împotriva lui bărbatu-său! Am așezat-o pe genunchii mei și ea mă privește drept în ochi, nu-mi dă o clipă răgaz să înțeleg, decât ceia ce-mi vorbește, decât ceia ce-mi poruncește ea.

Va trebui să aduc soldați mulți, foarte mulți, mai mulți de jumătate decât am... altfel nu va îndrăzni să rămână în casă, și va fugi. Dar ea vrea să rămână, să-l vadă prins, legat, să-i arunce în față ura și disprețul ei.

Mă zguduia de mână și-mi scormonea cu unghia re- ziduri sadice în subconștient; îl vom ține legat un ceas, dincolo, în odaia cu ferestruică și noi dincoace vom chicoti.

— Să vezi cum am să te strâng atunci, cum am să mă zburci și cum am să chicotesc... să-l simt tresărind de sub frânghii... Și pe urmă să trec dincolo cu ochii încercânați, să-l mângâi pe obraz și să-l jelesc... Pentru c-o fugit, nu-i așa că va fi osândii la mai mulți ani?

Mă cutremur de surpriză și de plăcere.

— Vii?

li răspund cu sărutări grele, prelungi.

— Așa... aproape de miezul nopții trebură să vii cu moscalii. El va sosi ca la un ceas, două, după aceea, când știe că plecați, că mi-a smuls totul azi noapte din gură... Dar dacă vii așa cum doresc eu, vei afla și tu noutăți fără pereche.

Înclin din cap cu priccupare; dar nu mă grăbesc să-i
descopăr că noutățile ei sunt lucruri vechi pentru mine.
— La repezeală îi așezăm pe toți, care pe unde trebuc.
Eu singură îi așez cu mâna mea prin toate ungherele,
afară de locurile pe unde trebuc ei să sosească, să nu-i
dea de bănuț... Miroase foarte deosebit, ca un copoi...
Haide, spune, mi-ai aduci patruzeci de saldați?...
Apreciez avântul, prevederea și mai cu seamă sinceritatea
Nicolinei. Dar ajutorul pretins mi se pare exagerat.
— Ce să facem noi cu patruzeci de oameni acolo Ni-
culino, mi-e rușine de așa vitejie... patru sunt de ajuns...
Dar ea nu vrea să audă, se supără, îmi spune că dacă nu
va număra ca cu mâna ci paluzicii de oameni, nu se mai
angajează la nimic. Și prinde iarăși să-mi zugrăvească
scena care se va petrece peste două nopți, cu noi și
neasteptate amănunte, care-mi învâluie ochii în dogori de
plăcut.
Încerc să-l ridic, înflorat de căldura acestei revărsări de
ură, dar ea știe și acum să-mi scape din brațe, cu dibăcia
de obicei. Nu, acum nu, și nici la noapte. Trebuie să-l ne-
păstrăm până-n noaptea următoare, când va fi în sfârșit
câtă totuși și cu totul a mea. Acuma nu, pentru orice pe
lume...
— Voi pune apoi îndată masa și ne vom ospăta...
asta va fi ospățul de nuntă... voi scoate vin din beci și voi
»la și la saldați... Și-i vom da și lui prin ferestruică...
Doamne, mi se pare că trăiesc în vremea străvechilor
năvale, când femeia învinsului trebuia să se așeze la
masa prăzilor, alături de învingător, să se îmbete, să
cânte și să joace pentru el, să cadă frenetic în brațele lui,
dinaintea celui legat și neputincios.
Gârneată nu pare să aprobe de loc noul meu plan de
luptă. Rămâne întunecat și tăcut.
— Nu înțelegi Gârneată, e fără nici o bătaie de cap.
— Și vadul lui, cum) îl mai aflăm, domnule
locotenent ? Parcă spuneai că ăla e mai important...
— Îl vom afla noi și pe-acela.
— N-are să ni-l arăte chiar de l'om pune pe cărbuni...
— O să-l facem scăpat odată, la urma urmei...
— Atunci de ce să ne mai ostenim să-l prindem la
noapte... de ce să nu-l urmărim, cum am plănuț doară
întâi...
— Măi băiatule, măi, nu înțelegi tu odată... și ples-
câesc din buze, negăsind cu ce să continui. Ba da, iată: —
Nu înțelegi tu odată... mi-e frică să nu vă simtă... și ne
scapă atunci și el și vadul...

— Hm, domnule locotenent... răspund cu cu ce vreți dumneavoastră, dacă ne-o simți... Mi-am găsit un locșor... nu acolo pe unde coboară el... mult mai la dreapta, spre drumeagul care dă în sat... e chiar pe costișă și am toată câmpia sub ochi... Și besna nepătrunsă să fie, dar dacă te'nveți cu noaptea, până la douăzeci de metri lot nu-ți scapă nimic... C-așa e scobit terenul acolo, că trebuie să faci ocol ca s-ajungi cu piciorul; dar peste tufărișuri e foarte aproape și privești drept în scoborâșul lui...
Și Gârneață continuă, ca și când scena i s-ar desfășura prezentă aci, lângă noi, în jurul nostru...
— Acolo, e de ajuns să fie doar unul dintre noi, ăilaltți așteaptă în vâlcea... printre tufe... m-am hotărîl eu singur să mă așez sus... ca să mă scobor repede și fără zgomot la ăi de jos... dac-o fi lună pe de-oparte c mai bine că e lumină, da pe de alta e mai rău că trebuie să ne ținem mult în urmă... dar dacă sunt numai stele ori nor... ne luminează destul zăpada...
Gârneață c încă pe drum după haiduc, dar gândul meu îl așteaptă în noaptea posomorită cu promoroacă, printre fantasmale albe ale sălciilor... Suntem doar patru ființe cu inimile una lângă alta... iar mai departe, pentru orice eventualitate un caporal cu o grupă întreagă... Tăcere și ureche încordată... până ce în cornetele auzului su-praexcitat de nerăbdare, cad cele dintâi unde ale mișcăm, carc se apropie... Sunt ei: Bălan și-o fată înaltă ..cu o cutie de vioară...
— Dacă n-or fi înțeleși, încep iarăși să aud pe Gârneață, eu îmi pun capu' jos domnule locotenent... Am tresărit deodată și m-am întors dușmănos spre dânsul.
— Să ne mutăm, adică, totți acolo, ca să poată trece bărbatu-său, nestingerit, încoace... Și noi, așteaptă, așteaptă, iar dimineața cocoana să nu mai poală de mirare:
— „Ai văzut căj n-a venit? să știi că ă mirosit ceva...”⁴

Noaptea s-a lăsat
atât de jos pe
pământ că nu mai c
loc pe sub dânsa, nici

pentru cea mai bună
privire. Doar
zgomotele sosesc,
zgomotul de metal și
forfotă al prcălirci
soldaților. Copacii s-
au înfrățit și s-au con-
topit cu desăvârșire,
cu acest alburii
îngroșat al chi- ciurei
îmbibate de
înlnerrcc, mai
înșelător decât besna
cea mai adâncă; doar
trunchiul sălciilor
celor mai a- propriatc
par trombe chinuile,

vărsate de norii
catranu- nului
înghețat de
deasupra. Umbrele
umane au căpătat
dimensiuni și
dcșuchcri de
mogâldeț; se strâng
și se așează într-o
linie, carc niciodată
nu mai poate fi
dreaptă. Pașii mă duc
prin puiul de ger, ca
prin roiuri de albine
amorțite care mă
înțeapă ca în vis, în

vârful nasului și al urechilor

.Hidic gulerul de blană al dolmanului și chem pe Gâr-
neață. Îl înlrb în chip de. ultimatum dacă c hotărît să
facă urmărirea, dacă și-a ales oamenii și dacă pe-un
astfel de întunerec crede că poate ajunge la vre-un re-
zultat.
Da. E hotărît și înțelegerea e făcută cu Cebuc. Va mai lua
și pe Gherăscu...
— Cât de văzul, măcar de-o avea el ochi mai buni ca ai
mei, se prinde vitejește Gârneață.
Propriu zis nu mai simțeam acum nici nerăbdarea dela
început de a vedea sinceritatea și deci totală abdicare a
Niculinei; nici entuziasmul cinic de a lega pe Bălan, ajutat
dcadreplul de acest idol al sufletului lui, din pricina căruia,
la arestarea dintăi îmi jurase desigur ură de moarte.
Gândul reveni întreg la Valia, ca un fuior întors o clipă
dela răsuceala lui firească.
Dar siguranța lui Gârneață în amăgirea Niculinei, îmi
înfigea și mai adânc acele gerului în umerii obrăjilor, iar
minciuna și prefăcătoria acesteia mă umplură până-n
fund de indignare și de umilință- De aceea, curios peste
măsură să văd până la ce margine va duce batjocura ce-
mi pregătește, îi execut în întregime îndemnul: patruzeci
de soldați și gradați pășesc pe urmele crupei lui Pafnule
pe drumul bine cunoscut, în noaptea incertă și
neprietenă.

Niculina ne aștepta

.Ne primește cu șoapte și cu satisfacție, îmi numără
soldații și ea singură îi așează câte unul sau câte doi pe la
colțuri, pe după stâlpi, în dosul porții, în coșar, pe după
grăjduri, în toate părțile, în curte, dar nu în grădinița cu
nuc și nici în livada cea mare care ducea spre salcia
pletoasă și spre cărăruia invisibilă de pe răpa cu
mărăcinișuri. Se înțelege: pe acolo trebuia să vină el și cel
mai mic zgomot, cea mai neînsemnată bănuială îl
întorcea îndată din cale, strica totul. Pe când așa, va fi
lăsat să se apropie, va bate în *fereastra* din dos, Niculina îl
va îndemna să treacă *la ușă*, va fi lăsat să îl intre pe
întunerec, eu, *din dosul ușei*, îi voi pune revolverul iu

lămplă și cu țigălarul în gură voi da a-larma. Și cei patruzece de oameni se vor napusti.

Mai rămânea să-mi explice Niculina de ce nu pune soldați și în hrubele din dosul casei; dar uită s-o facă și evident, nici eu nu-i atrag atenția asupra acestei o-misiuni. Iar oamenii mei, cari erau instruiți să nu-și exprime nici cea mai ușoară nedumerire, își primiră locurile hotărâte, cu mușenie adâncă... Dacă până într-un ceas nu avea să se petreacă nimica și nu primeau semnal dela mine, sergentul avea poruncă să-l adune pe toți în magazia cea mare și să facă și focul.

— Atunci vom aștepta înăuntru numai noi doi Niculino; poate c-nevoie să stingem și lampa?

— Nu e nevoie, nu e nevoie... poate va bănui ceva... Să vadă că-l aștept... N-are să poată zări prin perdele cine mai e înăuntru...

Mă așezai călare pe-un scaun, chiar lângă ușa pe care o încuia bine și-i dovedii neglijent că aci eram ferit și de ochi și de glonț și dinspre cele două ferestre cu gratii de fier, cari dau în pâlmar de unde, — de bună seamă nu avea să vină nici un pericol — și mai cu seamă — dinspre ferestruica de-alături, ale cărei perdele erau a-cuma suspect de bine împreunate.

— Ce ne poate privi ferestruica? dă ea mirată din umeri. Dar e bine, e foarte bine că te-ai așezat așa, încuviință ca privind anume spre ferestrele cele mari.

— Poate-i vine gust să intre întâi alături... Ar fi fost bine să fi așezat un om, doi și-acolo...

— Cum o să intre? se minună toată Niculina. Cheia c doar la mine...

Și mi-o arată.

— Nu cumva mai arc și-o pereche.

— Nuuu...

O mirare a Niculinei a fost că oamenii pe care i-am adus erau doar moscali și vagmistri de cei mici. Era bine să fi avut și ajutorul lui Gâmcăță or Cebuc...

— Ce vrei? după ce că las hotarul dcsgolil... cu trei schimburi de câte zece oameni să las măcar cu dâșii pe amândoi plutonierii. Altfel patrulele își fac de cap... Dacă vine o inspecție?... Ar râde de mine toată armata, dacă ar afla că am pornit cu patruzece de bărbați, ca să prind unul singur... Asta, numai ca să-ți fac pe voile tale... Așa se proteste bărbatul, când îi șoptește ceva la ureche* o femeie frumoasă.

Ea se apropie de mine, lângă ușă, mi se așează pe genunchii și mă mângâie înduioșată: trebuia să constat

nu fără surprindere că gestul ei era din cale afară de gingaș și de curat.

— Lasă, are să fie bine de noi doi, mă asigură ea.

Îmi petrecu brațele pe după gât și mă sărută lung.

Dar se ridică repede și-și puse degetul pe buze făcându-mi semnul cumințeniei, ca o gazdă care are întâi treburi mai serioase de îndeplinit.

’Și la distanță socotită dincolo de lungimea mâinei mele,, ea porni să se învântească zgloble, tropăind cam exagerat pe scândurile podelei. Avea ușoare momente de neatenție, pe care le acoperea îndată cu râsete din nimic, cu alte tropăeli, iar acum, din nebagare de seamă luă în picioare un scaun greu de lemn, carcăzu pe spetează cu plesnet mare...

Nu știu ce am, se grăbi ea să mă lămurească. Sunt strașnic de nerăbdătoare...

— Adevărat... tropăi de par’că ți-ar fi frig.

— Tropăi?

— Așa mi s-a părut... Mai pune un lemn în sobă... aici la ușă nu prea e așa cald, iartă-mă că nu pot să fac eu lucrul ăsta.

Ea se grăbi să-mi asculte sfatul, deși era nespus de cald în odaie, — cu dolmanul pe mine par’că eram în bae. Luă chiar mai multe bucăți dintr-o dată și loate-i scăpară în ultimul

moment cu zgomot cumplit

.Ea se scuza pentru stângăcie, iar eu îi trimisei o sărutare. Va să zică stimabilul era în pivniță. Și trebuia să i se dea semnalul cuvenit. Probabil acela a fost detunătura jilțului celui greu, prăbușit pe scânduri. Căderea lemnului era un supliment. Acum privirea ei începuse bă cale ca din întâmplare spre fereștrica întunecată. Așteaptă cumva să i se răspundă că s-a auzit semnalul și că expediția începe?... Mai mult decât probabil. De bună seamă însă confirmarea din dosul perdeluțelor strânse trebuie să cam întârzie. Răsul ei din acest moment, fără prea justă cauză c prea galben, ca să nu trădeze o vie neliniște. Drăguța, de ea, trebuie ajutată mititica...

— Niculina, dar ești de-o nervozitate de nedescris- Par'că ai avea chef de joc. Tot stau eu aici în colțul ăsta, de unde nu poi să înă mișc... Până una alta, ia trage-i lu o căzăcească zdravănă... Nu mă îndesc c-o știi...

— O căzăcească? dădu ea din umeri pentru o astfel de trăsnae, însă tare luminată la față. — A, ție nu ți-am arătat niciodată cum știu eu să joc căzăceasca...

— Nu mi-ai arătat, într-adevăr...

Propriu zis nu vroise să-mi arate, când astă toamnă îmi mai venise această fantezie. Atunci tocmai se scuzase că n-o știe prea bine.

Și peșii ei se pomiră în fugă pe loc, corpul începu să i, se zbată, strângându-se pe vine și înălțându-se în dărze cutremurări ale sânilor, capul îi căzu pe spate; cu chiote lungi, cu priviri de extas, toată ființa ei se concentrase subit în jocul acesta sălbatec,—nepăsătoare, de ce-ar pulea, să se mai întâmple cu închipuita ivire neașteptată a lui Bălan pe la ferestrele dinafară: nebă- gătoarc de scamă, că sonoritatea cam imperfectă a podelei până și unui auz mai puțin atent i-ar fi putut revela dedesubt golul unui beci. Nu-mi mai rămâne nici o îndoială. Și când socotesc că „semnalul” a răspuns chiar până-n magazia soldaților, nu numai în beci, o întrerup destul de serios:

— Niculina, ar trebui să mai lași zdupăniul ăsta...

Dacă vine tocmai acum și te-aude de departe?

Ka se oprește
deodată și mă
privește galbenă și
Îngrozită, inecându-
se în zbaterea aprigă
a respirației

.Dar eu o asigur cu înclinări repetate din cap și cu râs
împăciutor — și ea înțelege — că gândul meu e fără
ascunziș și că sfatul e dat cu adevărat pentru Bălan cel
dinafară. O îndemn să joace iarăși, dar mai ușurel, că
poate și soldații de afară să se ia de gânduri; eu îi voi
fluera ușor căzăceasca, pe care ea și-o cântase singură
până acum. Dar ea mă privește din pou îndoel- nică... și
refuză, privind cu exagerată îngrozire spre ferestrele
dinafară și cu vădită enervare către fereștrua fără
răspuns. Îmi face mutește semnul negației.
E rândul meu să mă neliniștesc; îmi regret intervenția cu
aer de glumă stupidă în deslănțuirea tot mai sălbatecă!
a'jocului ci. Sunt hotărât să încep eu acum semnalele
pentru cei dedesupt. Dar încă mai aștept: mă asigur că
poate nu-s gata toate pregătirile acolo. E o cursă mare pe
cârc trebuie s-o întreprindă acum Bălan și la mijloc trebuie
să fie o răsplată și mai mare, de vreme ce el și-a luat atât
de îndresnește precauții... Acum poate fi fără grijă.
Nesupărat de nimeni va atinge malul Nistrului și-l va
trece... căci dincolo îl așteaptă o propunere cinc știe,
pentru el poate tot așa de scumpă, pentru mine cea mai
scumpă din lume...
Iar peste trei zile... peste patru sau poate chiar numai
peste două vârful degetelor mele se va înfiora la
atingerea mâinilor ei... îi voi pipăi fruntea și obrații și-i voi
cuprinde înșfârșit dintr-odată, cu o lăcomă înghițitură a
ochilor, pentru totdeauna, fața asta insesizabilă, pe care
înșfârșit o voi avea...
Tresar iarăși uimit de apropierea acestei atât de dorite, de
nostalgice fericiri.
Și tresăritul meu concordă cu tresărirea Niculinei. Nu mi s-
a părut. Pe fața ei furisată pentru a nu știu câta oară spre
fereștrucă am surprins o ușoară alungare de umbre și
linii, ca apa caldă într-un amurg, pe care a atins-o
picloare de găză. Nu mai încape îndoială: acum figura ei e
toată spre mine, răzătoare și asigurătoare. S-a făcut așa
dar... el e gala de pornit, așa dar... într-un ceas bun,
Dumnezeule mare...
Dar locmai acum, calinul care ar trebui din nou să mi se
așeze în suflet ca într-uu jilț, încă nu-și găsește locul
complet liberat. Nourași de nesiguranță izvorăsc din
albastrul, care domnise neîntinat la început înlăun- tru-mi
și-mi umplu cerul nădejdei cu spuma opacă a griiei: dacă
va ocoli Duboșani, dacă nu se va ajunge cu Valia la
tocmeală, dacă va plănui s-o jefuiască, dacă ea se va fi
mutat în alt sat... S'o găsească, s-o găsească...

Trebue să opresc accastă năvală de gânduri deșu- chiale, care-mi străbat acum din toate părțile capul. În iureș din ce în ce mai accelerat. Trebue să mă înțeleg răspicat cu banditul...

— Niculina, izbucnii deodată. Spune, este încă acolo, oprește-l... Vreau să mă înțelegi cu el... nu-i voi face nimic; dacă mă va asculta... Il voi lăsa să plece...

Niculina care se așezase locmai, pe marginea patului s-a ridicat tremurând și țintește privirile înnebunit spre țignalul pe care mâna-mi mi-l apropie de buze.

— Ce faci? Îngăimă ea stins, frângându-și mâinile... Să nu șueri...

— Dacă-l vei opri, nu șuer. Vreau să-i vorbesc, să ne înțelegem. Dacă nu — urlu cu toată puterea, — voi încunjura toată casa și toată ograda până la salcia pletoasă, de lângă răpă... Trebue să mai fie o ieșire pe aici... O voi găsi eu n-avcti grijă...

Dar ea și-a revenit acum, e stăpână pe vorbele și pe mișcările ei, cu toată paloarea ce i-a rămas pe față.

— N-ai decât s-o înconjuri și să cauți până mâine, mă înfruntă ca cu cerbicie, izbucnind apoi în răs. — Ce ți-a mai căsunai? Cc vrei să zici? Că sunt înțeleasă cu Scrghe... Cum? În ce chip sunt înțeleasă cu el?... De unde să-l opresc...

— Dacă nu-l oprești, șuer...

— Șueră! mă bravează ea fixându-mă puternic și făcând un pas spre mine. Dar când flucrul mi-atinge buzele, ca se repede la mine și mi-l smulge dintr-o smu-eilură. I

— Nu pricepi că ești nebun? Ce ți-a mai venit? Ai să cauți de geaba. Casa n-are decât ușile aistea: cea de-aci și cea de-acolo. Unde poate să fie el?... Și dacă ar fi, cum ar putea să plece știindu-te aici, se hazardează ea la diversiune.

— Lasă asta Niculina... Acum știu bine, el a fost ascuns dincolo... te-a pus să mă ții de vorbă și să mă îndemni să-mi aduc toți soldații, ca să poată el trece peste rău, nesupărat... Foate bine... îl voi lăsa să plece... Dar în schimb vreau să-i propun și eu ceva... Dacă-mi îndeplinește ce-i cer, din partea mea va fi liber totdeauna... Ascultă Scrghe Bălan, rostesc solemn, îndreptând graiul spre fereștră. Dar Niculina izbucnește într-un răs formidabil. Ea e la un lung de mână departe de mine, oprită de firetul fluecruului, pe care-l ține zdravăn în mână.

Profit de veselie ei subită, și-n care mi-e cu ncpu- tiință să recunosc rezonanța calpă, ca să-mi liberez țig- nalul.
Idcea ce-mi venise tocmai acum, avea fără îndoială să- mi spună dacă Serghe apucase să se coboare în pivniță sau se mai gasea încă alături. Pentru că... or cât ar fi consimțit el, în cele din urmă să-și ne-^ cizeze în chipul ăsta ncredința nevestei; ea nu va merge până acolo cu îndrăsneala încât să execute ceia ce-i voi comanda eu acum...

— Atunci, dacă nu e aci... atunci desbracă-te iubita mea, haide, desbracă-te...

Într-adevăr. Ea mă privește uluită peste măsură, stupidă... Veselia s-a prefăcut într-o clipă în cea mai cumplită stupoare...

Rânjesc satisfăcut.

— Haide, ce mai aștepti...

— Dar ce ți-a mai venit... dar nu te mai pricep... dar nu înțelegi că el trebuie să sosească dintr-o clipă în- tr- alta...

— Nu face nimic... eu am să-l primesc, nu tu... haideți, haideți.

Pe semne șaguești...— Începi... sau...

Niculina e galbenă ca un cadavru. Numai ochii ei îrăesc mai vii ca viața însăși. Pe urmă brațele i se ridică și semnul celei mai zdravene nedumeriri, de fapt pentru a câștiga timp și mai ales a arunca la adăpostul brațului o nouă privire la fereastră...

Și eu aici am vrut să ajung: mi-e deajuns această privire și sunt gata s-o opresc, să dau drum cuvintelor mele pentru Valia.

Dar tocmai atunci, mâinile Niculinei căzură, ea începu să rădă stingerită și un vârf de curiozitate îmi înfipse în suflet îndemnul unei ușoare zăbave. Cu oftat de pudoare ca-și trase pe dedesubt șnurul capotului larg; pulpanele acestuia se lăsară atunci într-o parte și într-alta, descoperind în întredeschizătură albul mo-lesitor al lingeriei intime și o coapsă goală până mult deasupra genunchiului... Doamne, ar trebui să opresc aci silnicia, dar îmi simt ochii dogorind ca-n fața unei arzătoare noutăți. De-abia acum îmi dau seama de însemnătatea acestui câștig uimitor, pe care l-a dobândit pentru mine Niculina: el acceptă, el mă acceptă.

Niculina chicotii ușor, rușinată, își duse cu aceiași încetineală stânjenită și calculată mâinile la ochi, iarăși pavăză pentru a primi noua aprobare, pe urmă întinzând brațele în jos se scutură liotărită: capotul căzu cerc negru în jurul înalțelor picioare.

Aștept cu fluierul, dar și cu sufletul la buze: c cu puțință oare? Ea râdea în cascade scurte, rușinate, ca o fecioară pe cărc o desbraci, în vreme ce coada ochiului îi scăpă nconținutul spre fereastră: c împede că nu de mine se rușinează. A doua fustă, albă și scurtă căzu dcasemeni.

Era timpul s-o fac să înceteze... și totuși... ea râde șagalnic spre mine, spre fereastră...O, sunt un salrap, un pașă de tuaregi: sârmanul Bălan cedează chiar când exigențele mele nu mai țin seamă Sinistră umiliată... dar prea neașteptată, prea uimitoare, ța ezitățile, pudoarea, noutatea acstui corp, pe cărc acum îi contemplan întâi dintr-o perspectivă, strania împrejurare în care mă găsesc, mă îndeamnă încă să aștept, să opresc încă în gât numele Valiei.

Totuși, dau zugrumat deslegarea:

— Deajuns Niculina... lasă... e în zadar... m-am convins...

Dar ca și când nici nu m-ar fi auzit ea continuă să-și tragă rând pe rând mâinile din baerile cămășei, care începe să

se lase. Sănii se iviră unul după altul, apoi pântecul, coapsele cu împreunarea lor înegrită, genunchii... Niculina era goală, în splendoarea totală a minunatului ei corp care mă întunecă și mă intimidază, întocmai ca la început. Nimic, nici cel mai neînsemnat farmec nu a scăzut din această minunăție După privirea cernită prin gene de patimă și fior ce mi-a trimis-o, ochii ei surprinși de propria lor îndrăzneală au fugit iarăși la fereastră. Dar deodată ea scapă un țipăt sălbatec, prelungul și deșiratul chirăit al spaimii supreme. Dintr-o singură zmcirc ea s-a prefăcut la pământ în morman de membre lungi și de suprafețe lucii. Banditul a ținut-o desigur... Una, două, trei... aștept paralizat detunătura pedepsitoare... incapabil de orice alt gând, de oricare altă voință. Niculina se înghemuește și mai mult în sine, capul i-a dispărui sub încolăcitura brațelor... — Vin' aici Niculina, târășle-te aici. Dar ea nu se mișcă și lovitura întârzie... Sunt așteptat să mă apropii, desigur... stimabilul n-a mai putut suporta priveliștea; nudul nevestei expus în fața lui însuși și a înșelătorului urit de moarte, deodată, i-a căscat ochii dinaintea propriei lui decăderi... Poate darul ce-mi rezervase mie,- mi-l păstra pentru mai târziu; goliciunea Niculinei i-a răsucit însă în creier, calculele făcute la rece...

**Mă așteaptă. Mă
apropii. Dar pe lângă
părete. Dibui
cuvântul nimerit,
care trebuie să aducă
în mijlocul acestei
încordări pe Valia ca
un înger al păcei**

.Dar Niculina încă mă împiedecă. Ea tresare într-un chiot, se deșiră din ghemul morței, și strigă desmetic, desmățat, cu râs răgușit, desfrănat: — Haide, lovește, trage, trage, ce mai aștepti...

Brațele i se ridică drept în sus, chiot nou îi scapă din gât, de astă dată de biruință, de triumf, și picioarele ei care și-au păstrat încă pantofii se reped pe podea în ropot de joc; pocnește din degete, chiolește sălbatec și scândurile răsună din nou pe sub preș de i actul căzăcească. Abia acum văd cât de minunat știe într-adcvâr să joace. Avântul ei mă înspăimântă. De câte ori ochii ni se întâlnesc, gâtul i se întinde spre mine și capul îi tremură într-o frenetică pasiune... Dar femeia nu părăsește un moment locul, din dreptul fereștrăuței, unde pânzește moartea, o desfide chiar, cu privirile-i de dispreț pe cărc le aruncă, ori dccâte ori jocul îi îndreaptă fața într-acolo, pe care o ațâță cu patima nelinfrânală ce-mi arată la rândul-mi când se îndreaptă spre mine, cu mișcările involuntar indecente, cu tot zbuciumul a- cestui corp gol în jocul primitiv, și năvalnic și răscolitor.

Și glonțul întârzie, întârzie necontentit...

Dar dela sine, femeia se strânge, se încolăcește în jurul sexului ci învingător, ca și când ar fi fost cu adevărat lovită în pântecul necuviincios și divin, se rotește în jurul său însuși, în tinzând molatec când un braț, când pe altul, ca și când ar fi vrut să-și prindă proprii săni, să le domolească tremurul semet și virginal; pasul îi revine necontentit în juru-i, mișcarea mâinilor e tot mai nesigură, mai molesită, genunchii înșiși i se molesc, coapsele se freacă de aproape, se împiedecă de muchea palului și cade de-a latu-i cu un sfâșietor țipăt histeric, pe spate, cu o mână acopcrindu-și ochii, cu alta sexul pângărit de aprigile noastre priviri cu pieptul pornit în frământarea voluptoasă a unei agitații fără de asemănare.

Si secunde trec una după alta, le aud cum se strecoară în neant, deși omicul în formă de furtună a încremenit de inult. Le aud răsunând ca lovituri uriașe și surde în urechile mele, în care sângele dă furioase și deșarte asalturi. Așa trebuie să le audă și celălalt și totuși delunălura de moarte întârzie iarăși, cu toate că femeia căzută oferă cu însăși goliciunea mijlocului ei trădător, ținta cea mai bună pentru ancestrala pedeapsă.

Dar de bună seamă, mâna lui tremură, cum tremură încă gândul meu, pumnul meu neputincios, cum neputincioase sunt coardele gâtului meu, care tot nu se găsește în stare

să îngăimeze un sunet articulat, ca o biată lăută, cu discordate și smulse strune. Însă trebuie să fac efortări supraomenești ca să apuc înaintea glonțului, căci ezitarea banditului îmi pare că apasă încă greu în cumpăna acestor clipe, ce-și iau în- tr-una zborul, rând pe rând, cu vâslit greu de aripi în urechi.

— Niculina, izbutesc în cele din urmă să rostesc stins, tremurând dai- apoi cu fiecare nou cuvânt din ce în ce mai clar, mai curajos. — Niculina, îți mulțumesc pentru frumosul tău joc și pentru frumosul tău corp, pe care acum mi l-ai arătat întâi, în toată strălucirea. (Dumnezeu mi-era martor că nu mințeam!) — Mi-ai făgăduit că ai să mi-l arăți așa întreg, «când bărbatul tău va fi prins și legat, că' ai să dansezi goală "dinaintea lui pentru mine... Acuma văd însă că el... a întârziat, continui cu răspicare, prefăcându-mă că n-am înțeles nimic din jocul și din tipetele ei; — dar mic mi s-a părut întâi că este aci și că mă păcălești, de aceea te-am pus să faci înainte ceiace mi-ai făgăduit că vei face, când el va fi în mâinele mele. Mulțumesc, mulțumesc. Vorbeam tare, cât puteam de tare și distinct, ca vibrațiile ferestruice să poarte lămurit cuvintele mele acolo unde cu adevărat trebuiau să ajungă.

— Dar asta a fost numai o șagă, continui penlru că eu nu vreau să-l prind, vreau numai să-l am în față ca să-i spun la răndu-mi păsul meu...

— Niculina... dacă el îmi va făgădui ăst lucru pe care l-l voi cere, slobod va fi să treacă răul; și de-l vor prinde soldații eu încă tot am să-l fac scăpai... Și din mâna mea se va bucura de mare răsplătă: asta vream să-i gră- esc și făgăduesc dacă îmi va aduce din Duboșani, o fată rusoaică, înaltă și nițel oacheșă, cu bundră și cu căciulă că- zăcească, și cu cisme de gumă neagră și în mână cu o cutie de scripcă... Ea știe să cântc bine din vioară și îi zice Valia; pe numele ei întreg Valentina Andreevna Grușina... repetai: Valentina Andreevna Grușina... Și repetai încă și încă, apropiindu-mă lipit de perete, târșindu-mă de zid, de ferestruica goală ce rămânea într-una pată întunecată și nedecisă, scrutând cu neînduplecare pe femeia tăvălită de spasm, în moalele patului ademenitor.

— "Valentina Andreevna Grușina, pe numele de răsfăț Valia... Valia... Valia...

Tăcui apoi un moment, ca să prind tactul inimei, care mi-o luase acum și mai avan înainte și mă înăbușea-

...Ea a mai vrut să treacă Nistrul pe ghiță, dar a nimerii la un alt ofițer care a dat-o îndărăt; dar ofițerul acela era un fricos; el mi-a destăinuit așa de multe despre cântecul ei frumos, că eu, după ce o va aduce Serghe, vreau să o ascund bine, aici la el, sau în cătunul ăsta, până-i vom face rost de acte românești... Mie-mi place tare mult cântecul la vioară și mai ales cântecul unei prea frumoase fele și mult am fost trist când am aflat cum s-a întâmplat cu ea, că a fost fală de oameni cu stare și artistă; dar iarăși mull bine mi-a părul că s-a înlămplat cu ca așa, că altfel n-aș mai fi avut parte să fiu eu cel care s-o scap de țara ci... Asia aș vrea să i le spună Serghe, și s-o aducă... Și de-accea am adus alăția soldați, ca el să poală trece acolo nesupăral de nimeni,— iar acum îl aștept ca să-i spun toate astea... și să-l îngădui ori câți ovrei o lua acuin cu dânsul să ducă; dar când o va aduce să fie numai cu ea, cu Valia, pe adevăratul ei nume Valentina Andreewna Grușina, care acum așteaptă prilej bun ca să treacă iarăși încoace, cum am aflat dela fugari...

Atât. Apoi tăcere. Nu mi se răspunse nimic, de sigur. Și-i dădui dreptate lui Serghe să nu-mi răspundă. La urma urmei pentru un om precaut ca el, putea să fie și asta o poveste bună de prins oameni în capcană. Iar cu, socot, o nimerisem de minune, prefăcându-mă că tot ce făcuse Niculina mi s-a părut că făcuse pentru mine, că mă convinsese în sfârșit de neprezența lui, că histericele ei chiote și gesturi le-am luat drept glume de spaimă pentru neîncrederea mea. Serghe deci putea să plece cu o îndoială mai puțin. Și a plecat nu după mult timp. Am auzit lămurit, cu urechea încordată, la cerceveaua ferestrei trosnet de scândură, apăsată greșit de călcătură și scârțâit ușor de balamale. Trăsese de bună seamă chepengul, după dânsul.

"Dar eu încă nu părăsii ferestruica și cu capul rezemat de zid, urmăream mai departe pe contrabandist... Mi se părea că simt mișcarea din beci și bușnitul rând pe rând prin fereastra zăbreliță, cărc da sub suprapusele coșare. Pe urmă drumul prin șentulețele înlorochiatc, prin tunelurile de mărăciniș din grădină și livadă, pe urmă scoborișul abrupt și ferit, din dreptul sălciei pletoase, pe urmă ieșirea în câmp prin tufe și păcurile de sălcii. Și în momentul ăsta, din groapa lor, tășnind cei trei. Dar gându-mi a sărit deodată toate obstacolele și depărtările și însoțește acum pe singurul și curajosul mesager la poarta culacului din Duboșani. Valentina An-

dreewna Grušina ascultă uimită vestea contrabandistului mult așteptat. Ea se dymirește acum deplin de povestea mujicului cu mustăți de pisică. Ea rămâne încă neliniștită, dar Serghe Bălan e omul care știe să convingă. O, e prea inteligent contrabandist ca să nu te poți bizui pe el; iar dansul Niculinei din noaptea asta îi va pune flăcări în cuvânt.

Sunt fericit.

Aștept cuvântul Niculinei ,prima ei mișcare, din a- ceastă stupoare rigidă care urmas fatal zminlitci ei izbucniri; aş dori să-i spun pe de-a larg povestea Valiei, să o încetăţenesc pe această călătoare mult aşteptată în viaţa noastră^ care va putea astfel continua tihnită şi îm- păcată, ea putându-şi întoarce din nou sufletul liberat spre Serghe al ei. Dar ideea răsplăţii care i se pregăteşte lui Serghe, pentru marea bucurie ce-mi va face, vine la limp să-mi oprească graiul pe buze. Şi lotuşi vreau să aud pe Niculina, rostind un cuvânt de prietenie pentru Valia, umblu disperat în adâncul gândului să dau o înfăţişare nobilă intenţiilor mele, pe care apoi numai o întâmplare sireină şi/u afară de puterile mele să pară că le-a zădărnicit năpraznic, când Serghe va fi legat şi condus din nou la închisoare.

O privesc muncit de
aceste gânduri,
pândindu-i cea dintâi
mișcare. Şi simt cum
goliciunea ei
nemișcată, ati-
titudinea ei impudică
reîncepe acum să mă

tortureze a- prig.
Șoptesc cu buze de
flăcări: Niculina! Dar
ca rămâne mută și
nemișcaLă, iar eu îmi
îmbrâncesc gândurile
înapoi, spre Serghe,
spre dușmanul meu
Serghe, care aleargă
acum mai credincios
decât orice exemplar
de credință
omenească ,să-mi
aducă fericirea
îndepărtată, lăsându-
mi zălog fericirea de-
aci. îmi reazim capul

de recele zidului ca
să nu mai văd rugul
de plăceri, al căruî jar
hipnotic, îmi
dogorește cu putere,
în nemișcarea și
muțenia lui, simțurile
și voința, îmi aprinde
nervii ca pe un
vreasc de vițe
uscate. Imaginea
imensă a visului care
se înfăptuește, a
norocului care se
apropie, mă
cutropește însă la
prima scuturare, e

mai tare ca realitatea
însăși și las iarăși
îndată, ca pe-un
cadavru părăsii în
pripă, după gâtuire,
corpul acesta care e-
mană loluși cu atâla
putere eforturile
sângelui cald și aprig;
gândul trebuie să-mi
alerge hoinar întru
întâmpinarea
neașteptatului, a
aventurosului, a ne
mai cunoscutului, a
eternului nou

.îmi lipesc tâmpla de părete și mă trezesc în noaptea de
afară, în noaptea rcalăj cu cei trei ostași, cu cei trei

prieteni, la gura vadului lui Bălan. Ziua se vor perinda alte schimburi invizibile acolo, dar noaptea postul de pază va fi numai și numai același. Voi veghia cu soldați de rând acolo, și voi fi fericit să simt frigul pălunzându-mi prin oase, să resimt amortirea factice, somnolența iepurească' a simțurilor hiperexcitate ca-n nopțile albe de pe front. Ceilalți vor avea exclusiv consenmul: toți, pe ei, pe contrabandist! El c tăria și pericolul; el interesează în primul rând, scape *iarăși* câți mușterii o aduce... *de unul, doi, m'oi îngriji eu...* de ceilalți cum le va fi norocul... nouă

Bălan ne va trebui...
Iar unul, doi, ceilalți nu vor fi decât o singură persoană...
Valia, cu pas căzăcesc, cu statură căzăcească, cu ochi oblici căzăcești. Ne vom repezi, când ei vor fi pășit bine pe mal și ea va da un tipăt ușor, uimită, neînțelegătoare...
Iar eu o voi apuca de mână și o voi trage după mine, în adâncul zăvoaielor și acolo, departe de urechile tuturor îi voi lămuri totul și-i voi destăinui locul misterios unde-o voi ascunde până la limpezirea lucrurilor.

Nu-ți voi cere nimic în schimb Valentina Andreew-na, îi voi spune, — decât, până atunci, până la potolirea tuturor valvelor, să-mi cânti în fiecare seară romanta fără cuvinte și bacarola lui Tschaiowsky și să-mi cânti tot Tschaiowsky și tot Rimsky-Korsakoff și tot Rah- maninow, și tot Musorsky, și să-mi cânti cântece de stepă și cântecul tău însuși, cântecul locurilor tale, pe care le vreau cât mai îndepărtate și mai necunoscute... mai ciudate... mai de neînțeles...

Eu nu știu încă locul unde o voi conduce în noaptea aceea, dar mâine îmi va fi unica poruncă să nu am altceva în gând; va fi desigur, va trebui să fie, o odăiță caldă și primitivă, înecată în vaporii apei de Colonia, în care fata mă primește în fiecare seară înaltă și dreaptă, cu ochii ei risipitori de uimire, uimiți și neînțelegători și totuși scăldați în lumina dulce și sfioasă, tocmai a acestei neînțelegeri.

— Pentru ce ai făcut toate astea?

— Pentru că veneai de departe, de foarte departe, pentru mine din altă lume, cu o vioară în mână, cu cheia sufletului tău în mână...

Și ca va rămâne lot nedumerită, dar nedumerirea asta tocmai va fi fericirea noastră, ne vom strânge în ea de groaza desvăluirii și a înțelegerii, care n-ar mai fi niciodată să fie...

Astfel îmi cântă acum închipuirea mea și e grozav de romantic și de frumos, mă simt bătând ca o inimă în mijlocul vastelor evenimente pe care le pregătesc și care sunt atât de minunate, de artistic plămădite, de nocturne, de pline de depărtare și de mister, că simt în sfârșit un înțeles acestei firi impunătoare, înțelesul pe care-l, or-băcăiam în cărți sacre și în cărți de matematici-
Mă îndrept și pășesc cu pași largi, care trebuc să-mi confirme că trăesc, că se perindă aeeva toată această țesătură de poveste. La mișcarea mea, Niculina s-a ridicat cu totul în crivat, s-a înghemuit într-o rănă cu genunchii aduși spre sâni, cu mâinile împreunate și petrecute prin slrânsoarea lor de clește, pe care o cunosc așa de bine. Ea mă urmărește desigur de mult, îmi urmărește poate gândul, dar cât poate ea cuprinde din el? Mă privește cu ochii ei imenși, deschiși imens, dar abia acum bag de seamă că mă privește, Doamne, că este încă aci, c-a fost tot timpul...
— Dar cam întârzie Serghe al tău, glumesc oprindu-mă dinainte-i, cu mâinile vârâte în buzunarele pantalonilor. Aștept pe figura ei un surâs fugar, dar nimic, — doi ochi cari mă privesc într-o încordare fixă, arzătoare.
— Oamenii mei or fi și înghețai prin coșarele voastre...
Și iarăși nimic, nici o tresărire, nici o lumină, nimic decât privirea acea...
A, ba da, un fior, o undă de bucurie și de răutate, când mă apropii și o strângere în sine ca pentru a-și potrivi o poziție de apărare.
Cu o smucitură trage macatul dedesubt, dcasupră-i și privirea ci de ură mă izbește între sprâncene ca o piatră. Încercăi s-o mângâi, dar mă respinse cu violență...
— Niculino, dar ce e cu tine, spune?
Se scutură cu dcsgusl de atingerea mea și se retrage tot mai spre părete, înghemuindu-se necontentit; mă mir unde mai găsește loc pentru această contractare, care-i strânge în ochi toate puterile trupului și ale membrelor.
— Așteaptă pe Valea Ia, (că pronunță și accenluiază numele Valei corect rusește) ce dorești dela mine?
Și pornesc deodată în răs puternic, din care mă o- prește brusc doar propriul și stridentul lui sunet...
— Aha... ești geloasă?... Tu ești geloasă Niculina? Tu poți să fii geloasă... pentru mine...
Ea clipește ochii ca năpădiți în întunerec de o lumină vie, neașteptată. Îi ține închisi o seamă, apoi îi deschide larg și mă privește cu o nerăbdătoare curiozitate...

Nu înțeleg ce poate să-mi spună privirea aceea; și nu nimeresc nici cuvântul cu care aş putea să umplu acest subit și neplăcut hiat într-o suită atât de armonioasă de evenimente. În aşteptare, răd deci cu intermitențe și cat parcă în ochii ei, capătul firului rupt, pentru a împlini la loc până la ultimul amănunt, țesătura de aur, cu care s-a învâluit în astă seară, mai sigur și mai fericit ca niciodată, sufletul meu.

Ochi; Niculinei sunt umezi și stăruitori... Desigur ca însăși aşteaptă același lucru. Și ea însăși e cea dintâi care dă semne că a găsit trăsătura de unire mântuitoare.

— E idevăra! încercă glasul de argint să se dumi-rească de ceia ce i se pare că a găsit în ochii mei. — Ai spus-o asta ca să mă mântui? Ca să-l faci să plece mai repede, liniștit?

Și velința fu dată cu aceeași smucitură înlăturii, iar ea-și îndreptă bustul slrângându-și sub dânsa picioarele.

— Spune? Da?

Și-mi apucă mâna...

Dar eu răd nehotărât și e atâta încredințare deplină în privirile ei pentru această idee mântuitoare, că încă nu găsesc curajul să i-o turbur.

— Rău ai făcut, mă muștră ea, cuprinsă de gânduri... Ai stricat totul, cu povestea ta... Dar tot e bine că ai întârziat până s-o ticlui...

Vorbea rar și parcă mai mult cu gândurile ei.

Ți-am spus: nu va
îndrăzni! Și dacă nu
ți-ai fi pierdut
cumpătul, ai fi văzut
că n-ar fi avut curaj
nici până la urmă..

.Și după o tăcere mai lungă de zămbet vag, 111 sine:

— El mă iubește cu adevărat...

Mi se pare că aci e capătul firului și trebuie să-l a- puc neînărzâiat:

— Într-adevăr te iubește... Răzbunarea lui, de s-ar fi putut s-ar fi întors numai asupra-mi... pe mine mă aștepta el, în dreptul ferestruice...

— Ah... pentru aceia ai ticluit povestea! răsă ca a- sigurată. O, puteai să nu te ostenești. Eu l-am vestit: dacă-ți atinge un singur fir de păr, pe mine nu mă va mai vedea în toată viața lui, ori ce-ar fi să se întâmple...

— Niculina! gemui închizând ochii, dibuind orbește cu mâinile spre dânsa...

— El a tăcut, când i-am spus aceasta, continuă Nicu- lina pe care o adusesem) pe genunchii mei. — l-am făgă- duit că te voi îndatora în schimb, să nu-l prinzi și să nu-l superi în drumurile lui. Dar pentru că asta nu ți-o puteam cere, până nu vedeam că el se supune, mi-a trebuit deocamdată să te păcălesc cu această trecere a lui peste Nistru. Era deajuns că el ne lasă împreună... de bună voe. ...După ce pleca, aveam să joc cu adevărat în jurul tău și să strig: — El a fost și ne-a lăsat împreună... Așa c că ți l- am dat prins? Iată joc în jurul lui... uu te teme, nu-ți va face nimic nici la întoarcere, căci altfel ci știe, că mă va pierde și pe mine. Dar tu ai bănuț că c alături și ai pretins să mă dcsbrac... Era atât de neașteptat și pentru el și pentru mine: dar cu am înțeles atunci pe loc, că aci stă încercarea cea mare. Și încercarea a fost într-adevăr: el n- a îndrăznit să tragă...

Și iar se opri mahnită.

— Dar tu ai stricat totul...

Pe urmă începu să mă mângâie înduioșată pe o- braz:

— Dar tu, pentru mine ai făcut-o... Nu pentru tine... căci el tot avea să vadă, dincolo, că l-ai amăgii... Ți-o fost teamă că el tot va trage la urmă, așa cum căzusem pe cri val...

O strângeam la piept și căldura corpului ei îmi trecea prin haine toropitoare; mă cutropea cu inersu-i rapid, amortindu-mi curiozitatea mușcătoare de a trage per- deaua mincinoasă cu care ea singură îmi învăluise gân- dul; tremuram, nu cumva să-i descopere tot ea, țesătura falsă și fragilă.

Am nevoie de strângerea ei: simt în sânge biruitoare, toată amintirea plăcerilor ucigătoare, ascunse în corpul său. Ea însăși simte nevoia mea, degetele ei îmi desfac înfrigurate centura, îmi deschee nasturii dolmanului, pe

care mi-l răsfărâge pe umeri. O sărut lacom pe buze, pe ochi, pe obraji, pe păr și ea continuă să ml deschee înainte — doar asta e una din propriile ei bucurii, foarte arar mă lasă s-o ajut.

Dar se oprește deodată și cască ochii largi spre mine, în mine:

— Dar tu știi pe unde avea să iese el?...
Însă dorința care acum a devenit potopitoare îmi da glasul minciunei continue și al negației- Lungile explicații întârzie, încurcă, perspectiva adevărului mă sufocă în acest clipe.

— Pe unde să iese? dau neștiutor din umeri. — Pe ușă...

Ea râde bucuroasă că s-a găsit așa repede un răspuns pâlării de neliniște care parcă încearcă să se zămislească în sine-i. O strâng până la zugrumarc, ca să alung orice zbor strein, s-ar mai abate pieziș și viclean în minte-i... Dar mi-e cu neputință să-i prind ochii, carl scapă neconștient alături, de sub puterea ochilor mei.

— Dar n-ai auzit ușă... și-ai ascultat la fereastră...
singur ai spus că trebuie să mai fie o ieșire...

— Am spus-o într-o doară... Doream să plece mai repede ca să scapi tu...

— Atunci, cum ai știut c-a plecat?... Doar ai fost dincolo și-ai văzut că nu mai e nici o ușă.

Dau din umeri, încercând să mă înfig într-însa, voesc s-o abat sub greutatea bustului meu... dar ea parează și scapă...

— Nu înțeleg unde vrei să ajungi...

— Tu ai șliul de cealaltă ușă, spune, spune...

— Și dacă aș fi șliut... ce-ar putea...

Și-mi întind cu repeziri de uliu mâinile spre a-i apuca mijlocul, dar ea mi le prinde cu promptitudine și mi le strânge cu tărie...

— Atunci, dacă ai știut... dacă știi... trebuie să fi luat măsură, ca să fie prins... Spune, spune... au să-l aresteze...

— Nu, nu va fi arestat... mă ridic slrăduindu-mă să-mi smulg mâinile din strânsoare...

— Pentru ca să-ți aducă pe Valea! șueră ea, zguduindu-mă cu putere și fulgerându-mă cu toată ura ochilor.

— Pentru că vrem să-i descoperim vadul... Ei, acum ai aflat?...

O undă de lumină pare că lucește acum în ochii ei. Dar tot nu-mi dă drumul. Mă strânge cu toată puterea această

vrăjitoare goală și frumoasă, pe care o zgudui la rândul-mi cu toate eforturile mele și ai cărei săni pal-pilă ca niște porumbițe gata de zbor, la fiecare tremur. Mă prăvălesc spre dânsa, cădem învâlmășiți în pat, ne rostogolim unul peste altul, dar mâinile tot încâtușate imi sunt...

— Atunci îl vor aresta la vad? continuă ea neînduplecată, când răsufletul agitat îi permite...

— Da acolo... dacă vrei s-o știi și pe-asta...

— Bine, vom aștepta până te vor vesti.

— Poate nu vor izbuti...

— Vom aștepta să te vestească și de asta...

— E o nebunie, ce l-a găsit acum... Poate nu-l aștează în noaptea asta... îl lasă să treacă liniștit ca să nu bage de seamă... pentru că vrem să vedem, ce ne va aduce de dincolo întâi și întâi...

— Va aduce pe Valea, șueră ca, izbindu-mă în piept cu proprii mei pumni...

Ei da, va aduce pe Valea... Și cu acest strigăt de triumf, am pulul înșfârșit să scap. Mî dau câțiva pași în urmă ca să mă pot avânta: ea înțelege și așteaptă palidă și tremurătoare. Și corpul ei e minunat în această încordare supremă. Degetele i se încovoae și încet, pe înderete, fără să mă slăbească din ochi se ridică pe pat, în picioare... necontenit aplecată, cu mâini încovoiate, cu degetele jucând de pofta aprigă a zugrumărei. La cea dintâi mișcare ce voi face, ea se va prăvăli spre gâtul meu...

Râd răutăcios și dur:

— Valia e o spioană... pe care vrem să pune în mână de mult... A mai fost prinsă odată, dar nu s-a găsit nimic la ea și a fost trecută înapoi. Acuma a fost zărită luând fotografii pe malul celălalt. Nu puteam să-i spun astea lui Serghe: i-am pomenit doar de vioară. Ea e o bună artistă și c fată frumoasă, știe să intre ușor în inima ofițerilor. Dar acum nici nu va apuca bine să pună piciorul pe malul nostru, căci va fi îndată arestată cu Serghe cu tot... și trimiși îndată la comandament...

Niculina mă privește neclintit: și-a îndoit un genunchi, apoi pe celălalt, își încovoae spinarea goală în care șira își înfige ușor șiragul ca de mătăanii al vertebrelor. Stă aplecată, cu capul pe-un genunchi; mă apropiu ușor și-i sărut fiecare boabă din șirag. Ea s-a încolăcit ca un mele în jurul genunchiului și plânge încet.

O mângâi ca pe-un copil și-i ridic fața ca să i-o sărut. Lacrămilc îi curg molcom ca șire de străvezii mărgăritare. Nu se ferește de atingerea mea; ba chiar se strânge de

mine, ca un copil de mama care l-a pedepsit. O răstorn întreagă pe perne, dar ea încă resistă rugându-mă:

— Nu, el nu trebuie arestat... nu vreau să-l arestezi... e soțul meu de atâta vreme... nu pot, nu pot să știu că tu i-ai făcut vre-un rău, când el ne dă deslegare... mi-e milă de dânsul și nu vreau să te urască iarăși, de moarte... mi-e așa de credincios... ne va fi așa de credincios, îl vom trimite oriunde și el îți va da pe mână, pe toți spionii, pe toți contrabandiștii, pe toți răii de pe lume... Mai mult folos îți va aduce astfel... el se va învăța să te iubească... văzând cum te iubesc de mult... vei vedea, vei vedea... Și iulănuindu-mă în sălbateca-i strânsoare, mi se dădu. Dar când o simții complet imobilizată, răspunsei gemetelor ei de plăcere, inconștient și biruitor, în fundul urechei:

— Ba da, îl voi aresta, pentru că așa am poruncă și eu nu sunt învățat să calc poruncile... Iar pe Valia n-o voi aresta pentru că nu e spioană, pentru că e frumoasă, pentru că... e artistă, pentru că vine dedeaparte... ascuți, foarte dedeaparte... din necunoscut... Iar Niculina, care se zbătea acum ca un șarpe lovit de moarte, nu putu să scape, de cât înfrântă de spasmul inevitabil, când consimții înșfârșit să-i dau drumul... Atunci, cu mintea turbure de stupida și inutila cruzime a acestui înfinit de divin delir, mă simții scuturat ca dintr-un straniu vis...

Patru ori cinci tunete pomiră deodată cu nenumărate ecouri și prelungi vuete ale văli imense. Pe urmă, împușcături răslete, cu alte vuete și ecouri. Am răsărit galben, cu ochii rătăciți, din maldărul răvășit de perne și macaturi.

Ea a scăpat un țipăt ușor ca un copil în fața unei surprize. Bălăiam în neștire, în vreme ce-mi potriveam centura peste dolmanul încă neîncheiat: — Cine a îndrăznit?... Nu se poate... nu se poate...

Ea țâșni atunci în sus și se năpusti asupra ușei, se izbi de ea cu putere și reveni să-și tragă cămașa și fustele, repetând după mine ca un copil sau un idiot:

— Nu se poate, nu se poate... Oamenii mă așteptau afară în pâlcuri neregulate și-n fierberea grabei.

— Cine-a tras... cinc-a îndrăznit?... După mine...

Ne aruncărăm în zăngănit de baionete prin grădinița, din colțul cărui nukul imens arunca spre noi, într-o nervoasă frământare sutele-i de brațe lungi și negre, ca de moaște.

Împuşcăturile veneau acum foarte de aproape şi vuetul lor se legăna repetat dintr-un părete într-altul al .alei.

Găsirăm un băeţaş zvârcolindu-se şi încolăciindu-se în jiiul pântecului îngăurit: glonţul îi traversase maţele şi eşise prin faţă rupându-i burta. Mai încolo două fete, două copilandre, tremurau de frig şi spaimă sub paltoane bărbăteşti bine vătuite.

— Dar Serghe? Serghe a scăpat? fu prima mea întrebare.

Il căutau tocmai, Gherăscu şi Cebuc. Gârneaţă ţipa furios — şi cu apropierea mea această furie crescuse —< la cinci ostaşi necunoscuţi şi blegi, cu nasurile în pământ. Din când în când ocările ce le turna potop erau întrerupte de câte-un plescăit sonor de palmă, pe obraz... Când urechia-mi putu distinge primele cuvinte: — Mama voastră de nătarăi, cum aţi îndrăznit să intraţi în sectorul nostru? — Înţelesei.

— Sunteţi din plutonul lui Iliad?

— Da, să trăiţi...

— Ce-aţi căutat pe-ici?

— Ne-a dat ordin să batem valea mai în lăsat de rău... ca să nu ne amestecăm cu ai dumneavoastră.

— Ce să găsiţi?... Tăcere. Cu oarecare întârziere, unul mic de-un metru, găsi:

— Ce-o scăpa dela ai dumneavoastră. Că aveţi sectorul ăl mai greu...

— Va spus să împuşcaţi sau să prindeţi?

— Păi dacă n-au stat pe loc... , Idiotul de Iliad. Aşa dar, dacă ei i se năzărea cumva se fugă...

Am risipit oamenii în cerc; dacă nu-l gădesc pe-a- aproape, înseamnă c-a scăpat... Felinare se aprind şi lumini răătăcitoare încep să alunece pe câmp. Cebuc şi Gherăscu se întorc; n-au dat peste nimic. Niculina a sosit şi ea., Gârneaţă repetă scena cu soldaţii streini, pentru dânsa: femeia ne aruncă! o privire îngheţată şi neagră, şi se îndepărtează ca o umbră în negură. Cele două fete îmi dau lămuriri; erau patru fugari, ele două, rănitul şi altul care a fugit deasemeni, Bălan pe deasupra. — Doamne, dacă nu l-ar fi atins! mă trezesc murmurând.

Gârneaţă repetă semnalele pentru sanitar şi brancardă. De undeva ajung până 'n urechile noastre voci întârătate. Acolo trebuie să fie? Dar cine? Fugarul ori contrabandistul? Întrebările şi răspunsurile pleacă şi sosesc din om în om;

din lumină în lumină. Nimic altceva decât o băltoacă de sânge și urme de om care-a căzut; pe urmă pași spre apus, pe carc-i înghite mușchiul și zăpada. Luminile se abat spre apus dar luciul omătului nu mai destăinuște nimic. Mai încolo o arie de zăpadă fărâmițată și răscolită, în toate părțile. Și într-un târziu din nou un vuet: ludi.o picătură de sânge, apoi alta și alta... S-a găsit dăra: luminile se țin după ea... Las totul în scama lui Cebuc și eu alert cu Gârneață... Și felinarele îmi luminează picătură cu picătură, drumul însemnat cu roșu. Din direcția pe care am apucat-o răsbate într-un târziu tipătul sfâșietor al Niculinci; un chirăit ascuțit și încă depărtat, care se împlântă de mai multe ori în mine ca un cuțit. E acolo...

Acolo, chiar unde răzbate în vale pe sub mărăcinișuri șarpele polecei adânci ca un tranșeu, Serghe se prăbușise. Nu mai putuse urca, după o distanță considerabilă străbătută în goană disperată și amețită, de muribund; tovarășul lui bun, sușul cel ascuns îl respinsese. Zăcea răsturnat pe spate, arătându-și dinții pe sub mustățile galbene și pleoștite. Cusma i se dăduse într-o parte, pieptul i-era încordat, o mână se înfigea în pământ, pe cealaltă o proptise voinicește în șoldul drept puțin ridicat. Și mort ne înfrunta.

Niculina să răsturnase pe el în cruce mută și crispată, într-o strămbătură stranie, care aducea mai mult a râs.

— Barim să fi căzut în dreptul vadului lui! Îmi șoptește Gârneață, în ureche.

Fugarul celălalt nu mai putu fi găsit. Rănitul trăgea să moara, vechiat în magazia prizonierilor de cele două fete, de brancardier și de sentinelă. Raportai la telefon; o voce somnoroasă îmi repeta vorbele la celălalt capăt al firului, târăgându-le pentru a câștiga timp să le scrie. Ador-mii cu capul pe masă, încercând să întocmesc raportul scris. În somnul iepuresc, tăjat de crâmpie de visuri fără sens, albul hârtiei și obsesia introducerii înforător de banale, cu care începusem să măzgălesc foaia, mă neliniștră tot timpul. Tresării și strigai:

— A murit, măi băete?

— Cine?

— Moașe-ta... Băeșul acela...

— A-a... Mă duc să văd, dom' locotenent...

N-am nici o putere să scriu. Mi-e silă de hârtie, de masă și de odăița asta și mi-e somn. O greutate nă-praznică îmi apasă capul pe masă. Trimisul revine într-un răsuflet.

— Nu mai are mult, să trăiți dom' locotenent.

— Idiotule... ești...
Aș putea să mai dorm nițel... E imposibil de scris a- cumă.
Nici nu știu ce să scriu... trebuie să dau relații exacte... și
el încă... da... în definitiv aș putea să-l las pe el la urmă...
trebuie relatate celelalte... Dar patul mă îmbie, mâinile mi-
s amorțite... o așteptă ca lumea, în pat mi-ar da toată
energia de care am nevoie, să pot ține condeiul în mână.
Morții trebuie puși toți înainte; n-am să scriu tocmai către
sfârșit; rănitul de care v-am raportat la punctul trei a
sucombat tocmai acum... Dar ce dracu' e cu somnul ăsta,
parcă mi-a încărcat toată greutatea pământului în
spinare. Barim o jumătate de ceas să mă pot întinde...
Drace, tocmai acum s-au pus să mă găsească toate
noptile pierdute...
— Hei băete... ah, măgarul n-aude... băete, he... bă...
I-a uite idiotul cum îmi mănâncă din jumătatea mea de
ceas... idiotule, idi-o-tu-l-e-e-e... Ah, a șters-o iară... a
șters-o să se culce... în fiecare noapte dorm că buștenii și
nu se mai saturează...
— Ordonai dom' locotenent...
— Să nu le culci că te-a luat mama dracului... Du-te
înapoi și să vii să mă scoli... când s-o întâmpla...
— S-a întâmplat, dom' locotcneut.
— Cc să se întâmple, idiotule?... să mă trezești când...
o muri... auzi, asta am vrut să-ți spun... ah, cum îmi mă-
nâncă viața...
— Păi a murit, domnule locotenent...
— Executarea, când ți-am spus... l-ai și omorât, ca să
scapi... nu mai poate omu' să se odihnească de lenea
bestiilor ăstora...
— Păi d-acolo viu domnule locotenent... D-aia am mai
așteptat nițel, când m-ai strigat... Eu v-am auzit tocmai
deacolo, când m-ai strigat, da am așteptat să belească
ochii de lot, că știam cu ce dorți dumneavoastră...
Ori cum, c' imposibil de scris acuma... Sunt excedat...
Măine, mâine... trebuc să anchetez din nou...
Deocamdată doar... la telefon, să anunț decesul...
— Allo... allo... da, da, da... tocmai asta... știi ca să
anunț și decesul ăsla... raportul scris sosește mâine...
abia mai mă țin pe picioare... și știi... trebue să mai fac un
supliment de anchetă... dar știi, decesul trebuia să-l
anunț la telefon...
— Puteați și asta lot mâine, domn' locotenent... nu-i
nici un zor...

De dimineață aduc cele două fete la mine și le poftesc, pe scaune. Nu arc nici una mai mult de șaptesprezece ani. Toată bunăvoința mea nu ajunge ca să descleșteze gura cele mai înalte, care mă privește cruntă cu ochii galbeni, mici și jucăuși, de veșnică. O cheamă Roza Mendel. Țintește neconștient spre mine bărbia-i ascuțită, ușor despicață și năsucu-i coroiat: ochii galbeni i se conțină cu mulțimea pistruiilor. În schimb, figura celeilalte, a Evci Stcm, e o floare rară în plină îmbobocire. Hainele de pe dânsa trădează pe fala cu stare, privirea limpede și francă, vocea caldă și argintie, figura roză și dulce, contrastează până la țipăt cu împrejurările din noaptea asta și cu stilul de proces verbal.

— Ce cauți dumneata la bolșevici?

E tocmai cum am bănuț. Ea merge la bolșevici pentru că se simte frumoasă și binecuvântată de noroc. E aleasa viitorului și protejată lui oriunde. Oriunde va călca piciorul ei, va însenina locul și va pune zămbete pe fețe încruntate. Ea se simte sigură de aceasta și e sigură că mai târziu, răsul ei va însemna și mai mult în viața sa și-a altora. De aceea la imboldul impresarei cu ochi galbeni și nas ascuțit, a bunei colege de bancă, s-a mulțumit din marele avut al tatălui ei, un comerciant bogat din Bălți, doar cu șizeci de mii de lei, sustrăși din casa de bani chiar cui o noapte înainte, după toate regulile artei: chei șterpelite din buzunar în toiul somnului, scrisoare de adio, de renunțare și de lepădare, la orice legături și îndatoriri familiare, la orice avere, bogăție mult mai mare stând în însăși făptura ei... Chiar cele șizeci de mii nu erau sortite decât unui rost pasager: douăzeci de mii acot lui Bălan, alți douăzeci urmând a-i fi plătiți pe malul celălalt, în total, câte zece mii de cap de tovarăș, iar douăzeci, cheltuieli ocazionale, îmi predă într-adevăr 37000 de lei; fondul deși provine exclusiv din casa de băni a părintelui ei, e spre folosul tuturor; asta zic și eu că e adevărat comunism! Ca impresii, e înfricoșată de moartea tovarășului de drum și dorește celuilalt, celui scăpat, să albe o altă soartă. Nu pare deloc nefericită că piciorul nu i-a apucat în țara mult dorită și e sigură că tatăl ei îi va face cadou cei 37000 de lei, de bucurie că s-a întors.

Mititica aventurieră!

Îi răspund că dacă ar fi după mine, aș lăsa trecere liberă tuturor celor cari vor să treacă dincolo, ba chiar, unora, ca

domnișoara Roza Mendel, le-aș pune îndată la dispoziție
chiar mijloace de transport.
— Dar pe una ca dumneata te-aș face pachet și te-aș
trimete înapoi tatălui dumitale... chiar dacă aș ști că ast-
fel calc ordinele superiorilor mei... însă așa trebuie să vă
lrimet pe amândouă pachet...
— Calcă-l pentru mine... văd pentru prima oară dinții
mărunți, ca de șoarece, ai celeilalte...
— După tâmbălăul ăsta, zău că nu se mai poate...
Eram gata să adaog: „Dar altfel... oricând...”. însă
mă opresc la vreme: un biet copil rătăcit și acesta — și
împroșcat de-un Dumnezeu prea crud cu atâți pistrii... ce
dracu... lată cu adevărat o revoltătoare nedreptate... Eu
unul i-aș ierta orice ambiție socială, fie cât nu s-o putea
mai absurdă. Dar nu țiiu s-o jignesc, împărtaşindu-i a-
ceastă sincră părere.
— Nu domnișoară, nici pe dumneata nu te-aș lăsa, nici
atunca... te-aș trimite înapoi la părinții dumitale... ești
prea tânără.
Dar drept răspuns pentru mărinimia mea, atâta ură se
îngrămădește în cele trei ascuțisuri ale acestei fețe, că-mi
vâr nasul în hârtie și dau drumul însfârșit unei introduceri
onorabile raportului meu, pe care ca-ntotdeauna mă nă-
călesc să-l nimeresc mai deosebit puțin de clișeele știute:
inofensivă marotă de cărturar ratat.

Am înaintai până la
jumătatea fluviului.
Tufișurile de pe malul
dimpotrivă mă îmbie
cu ușoare legănări
primitoare. Țărmul se
ridică într-acolo, atât
de lin că nici n-ai

simți când urci... și
deodată, la nu mai
mult de doi
chilometri și
jumălalc, pe stânga,
o depresiune mai rc-
l>cdc și mai puțin
adâncă, parcă se
lasă. Acolo, în a-
cca.stă ușoară pâlnie
a pământului, e
Duboșani. În pas
săltat, în mai puțin
de-un sfert de ceas
aș fi acolo; cu Pafnuc
lu cinci minute

.Dar mă oprește această linie invizibilă trasă drept pe la
mijlocul gheței; c o linie închipuită, dar parcă c o barieră

de fier, de ghimpi, de foc, de trăsnete. Iliad a (rccul-o, cu
nu fac un pas mai departe de dânsa; căci ca împrumută
mister, romantism și farmec acestei întâmplări de
dragoste. Fără ea, Valia ar fi o simplă trecătoare, care nu
ți-ar întoarce decât întâmplător privirile; ar fi o simplă
pasageră în expresul 0- desa-Chișinău, dar poate nici n-ar
fi avut ce să caute pe-acolo, după cum eu însumi n-aș
avea ce să caut pe-aici. Un loc nici mai mult, nici mai
puțin atrăgător decât altui. Nu, nu trebuie să flu supărat
pe această linie închipuită, pe această linie de neant, de
care se izbesc totuși și se sfarmă atâtea doruri de
libertate, atâtea năzuinți, atâtea vieți. Fără dura ei
traectorie viața nu mi-ar fi adus aceste clipe de mare
tensiune, pe care le trăesc acum, această curgere de
potopitoare șuvoaie primăvăratece, a- ceaslă clocotitoare
și imensă speranță, care dă nou și a- prig sens, unor zile
tjestul de comune.
Mă întorc și nu știu cum, dar ghița parcă se leagănă, ca
un pod plutitor; E o părere, bună de făcut să sară i- nima
unui îndrăgostit romantic și fără noroc. Ia uite ce
răspuns masiv și dur dă această crustă solidă și groasă,
ciocănitului iscoditor de baston...
Rusoical... În fapt de seară, cu lumina searbădă a unui
corn mare și roșu de lună, gata să apună, ea se desprinde
din nehotărîrea malului dimpotrivă. Rusoica, rusoica I
Valia I Valentina Andreevna Grușina! Sunt mai mulți
oameni pe dâmbul nesimțit, care desparte bătătura
pichetului de apă: e și Gârmeață. Privesc în lături la dânsii
să mă convig dacă n-ami o părere: dar toți sunt cu ochii
pe fantoma înaltă care se apropie. O bundră groasă, cu
guler enorm de blană i se strânge pe corpul înalt și svelt,
în picioare cisme de cauciuc, în cap o căciulă bru- mărie
tăiată căzăceșle. În mână o cutie... de vioară?... mai de
grabă de balalaică. Dar e încă departe și nu se distinge
bine, după cum nu i se distinge nici figura, pe care,
însfârșit, peste trei minute, Doamne, o voi putea însfârșit
cunoaște...
Apariția s-a oprit ceva mai încolo de linia închipuită.
Ezică. O, ho, suni gata să mă reped și s-o iau de mână, pe
care însfârșit o voi simți într-a mea, a cărei atingere rece,
de drumeață la vreme de iarnă, o voi simți însfârșit — o
voi încăizi într-a mea...
Îi fac semne de prietenie, de curaj... Și toți îi facem
semne de prietenie și curaj. Apariția ne privește lung, dar
în liniștea asta roșie, de corn de lună sfâșiat de ascuți-

șurile negre ale plopilor, fața încă e un mister pentru mine... O, în două minute... misterul ăsta-se va topi... Căzăcioaica privește acum în jos și parcă încearcă soliditatea gheței cu vârful piciorului, ridică fața iarăși spre chcmărilc uoastre, și înaintează piezis, într-un fel de curbă... dar rar și ușor, cu pași de dans, aplecându-se ca într-un joc vechi și potolit, punând o grație nesfârșită în aceste mișcări... Rusoaica... vine ca o mângâiere din marea ei depărtare, ca o poveste, neconținut fragedă din adâncul trecut...

A trecut linia închipuită, dar hotărît lucru, cutia din mână, nu mai c o cutie de vioară. În jumătatea ceastălaltă a gheței, corpul i se îndreaptă și pășește acum mai cu siguranță. Fața începe să i se desemneze și privi- rlc-i cresc, cuprinzându-ne pe toți în lumina lor stăruitoare, plină de speranță, de bucurie și de recunoștință.

S-a apropiat, se oprește, înaintează iar câțiva pași, atinge malul. Răsufă lung și adânc: n-am mai auzit niciodată un răsuriei atât de șucrălor, de ușurare, ca după o sete cruntă de deșert. O figură de băiat, iar cutia din mână, un mic geamantanaș pătrat și îngust. Scoate căciula și salută.

— Dobri veceri! Un glas de băiat.

Și ne mai spune ceva pe rusește, ceva plin de asigurare și recunoștință.

Nu, nu se poate. Ordinul c ordin. Înapoi. Semnalele noastre au fost de îndepărtare. Înapoi. Nazal. Ukaz.

Strașnăi...

Tălmaciul vine și pune întrebările obișnuite: Rude? Nici?

Gavariti pa rumanschi? Nict. Se vede... Nazat...

Băiatul își scoate căciula, își șterge fruntea (le sudoare, își ridică geamanlănașul.

— Dobri veceri.

— Drum bun...

Dar deodată își aduce aminte de ceva și alarmat se întoarce. Tălmaciul însă a plecat. S-a mistuit. Nu-l mai putem descoperi. Băiatul înghite în sec, ne mai spune ceva pe rusește și dă cu piciorul în ghiață...

— Cam alunecă l glumește cineva.

Ceialți răd. Rusul își alungă privirea pe fețele sarcastice, care par să spună: „De geaba o mai lungești”. Și-o oprește în ochii mei; dar îi întorc cu indiferență- înclină atunci din cap și pomește. Pe la mijlocul gheței, iar începe figura de dans, apoi deodată un chirăit lung, o săritură sălbatecă, de pisică în aer; și-n aceeași clipă dispașiția

subită, verticală a corpului lung și suplu, aspirat de
curentul lacom, prin gaura neagră care se deschisese și
pe care o vedeam de aci. O căciulă brumărie și niște
brațe, apoi degete care se încheștează de ruptura groasă
a sticlei, dar gura râului se lărgește sarcastic și apoi
nimic...

Mă clatin, înaintez amețit ca un bețiv. Ghița mă primește
cu mărâituri surde.

— Domnule locotenent, domnule locotenent, ce faceți!

Mă opresc. La câțiva pași un ochi negru, dar mic, mă
fixează pieziș din sticlășul șubred; mă retrag de-ande-
retelea.

În noaptea asta și-n nopțile următoare, suflul doinilor al
primăverii încă depărtate, muncește cu spor la năruirea
totală a visului meu. Aud pârâiturile gheței prin somn,
unele tari ca bubuiturile de grenade. Mă trezesc asudat și
îmi infund capul în perină; dar aud în mijlocul creierilor
chirăitul cel sălbatec și imaginea celor două mâini fără
stăpân, băjbăind prin aer, n-o mai pot șterge.

Nopțile mele nu mai sunt nopți. Trebuie să fug, dar unde?

La Niculina n-am mai îndrăznit să mă duc în cuprinsul
celor trei zile care au urmat uciderii lui Serghe: pentru
formalități am trimis pe Gârmeață.

Nu l-am întrebat de dansa și nici el nu mi-a spus nimic:
lotul trebuie să fie acolo, așa dar, posomorit și cernit. Dar
acum pârâitura asta încontinuu, în care îmi pare că ples-
nește tot cugetul meu, mă alungă fărăși pe drumul obiș-
nuitei. Nu, fără îndoială, nu voi bate la ușă, nu voi pă-
trunde în casă... încă nu... încă nu... Și alung orice gân-
duri, care se arată destoinice să-mi ofere bune începuturi
de scuză... Nu vreau, nu pot să mă gândesc.

Mă voi mulțumi să privesc de-afară, la fereastra pe care,
de bună seamă, o voi găsi întunecată la o oră așa de
adâncă în noapte... apoi voi întoarce domol pe Paf- nutc, a
cărui spinare mă duce fără avânt și ale cărui copite
plesnesc prietenos în mustul zăpezii lichefiate.

Și două nopți fac drumul ăsta al penitenței, neștiut de ea,
— dar abia într-a doua, bag de seamă că între poartă și
stâlp e petrecut de trei ori lanț greu cu lacăt. Descaltec și
sar. Amândouă ușile simt ferecate pe dinafară cu lacăte la
fel de grele. Amețit, de-o trecătoare slăbiciune fizică, îmi
reazim umărul de ușă, care s-a deschis de-atâtca ori
pentru mine, apoi lipesc tâmpla. Lemnul îmi trimete
înapoi răsufletul cald cu care-l înapoi: scormonesc cu
unghia în el, apoi bat ușor, tănuț și șoptesc: Niculina,
Niculina...

Și-n noaptea asta, pentru toate zilele și pentru toate nopțile ce vor veni, las în urmă-mi casa neagră și pustie. Iar în fiecare dimineață, sticla, podul de sticlă al a-tdor nădejdi fără preț, c toată conrpută de păienjenisul crăpăturilor. În a treia zi parc un mozaic mărunț și măcinat, de străvechi castel în ruină. Dar apa dospește dedesubt umflând podișca prăbușită și limbi agere și vinete plesnesc furibunde dintr-o parte carapacea zdrențuită de zale, care încă rezistă. Un soare laș și imprecis, a- sisilă din dosul învelișului aproape transparent, sub care-și ascunde zâmbetul, sălbateca îndârjire a lichidului însu-rect. Pe urmă sloiurile începură să curgă, lărfic de curenții răzvrățiți, inule și resemnate, în tumultul spumos al acelora. Și într-uua dîn zilele acestea, când pohodul sloilor, înccpu să se mai limpezească, strigătele soldaților; mă scoaseră afară:

- Ține-l bă...
- A plecat mortu' la vale.
- O prăjină, o prăjină...
- Barcagii, barcaii...
- Ală e cosciug de copil...
- Nu vezi bă, că e o cutie de diblă... răspunse calm

Gherăscu, pătrunzând domol în apă cu o prăjină lungă în mână.

Este într-adevăr o cutie de vioară, prinsă între doi sloi, cărora un cot al râului le domolise mersul. Țiganul înotă până la un smoc de sălcii și întinse prăjina. Cu mare grijă, vârful cu două crăcane dibula pe lângă sloi, încercând să-i abată cu totul din fir spre apa moartă.

Dar cei doi copilandri basarabeni cari îmi slujeau de barcaii, ridicară caicul cel mai ușor și fugiră cu el pe mal, și pai sus de tufele unde opera Gherăscu. Caicul se strecură sprinten ca o lișiță printre tufșuri și eși drept în deschizătura sloiurilor: copiii traseră ușor cutia neagră în blestemele furioase ale țiganului.

O deschisei în bordel: chiar pe catifeaua capacului, o monogramă de argint cu înflorituri, pe care încă nu îndrăsnii s-o descifrez. Scosei vioara muiată bine și golii apa de pe fundul cutiei. Pe urmă privii și monograma, întocmai cum mă așteptam: nici o nădejde mai mult. Semnele alfabetului rusesc: B. A. F.

"Mă lăsați ușor pe scaun. Abia acum băgai de seamă că Gherăscu e lângă mine și încă ud, așa cum eșise din fluviu..."

Dumneavoastră tot
nu cântați cu ea,
dom'le locotenent...
Și la a mea i-au
plesnit toate coardele
de ger... zău să trăiți..

„Și acum primăvara a irumpl din loale părțile, soarele nu-și mai ascunde veselie la lumina sub solzi reci sau sub perdele de neguri, vrăbiile nuntesc printre nișele tufurilor și mugurii, cât bobul de neghină, buburoșează ramurile copacilor. Bocancii soldaților mătură c-o lovitură foșnitoare frunze uscate, prin zăvoaie, și descoperă în putreziciunile de desuț cuiburi de ghiocei și viorele pe care mi le aduc și pe care eu le depun lângă cutia neagră, înșurubându-le cu ele ca pe un sicriu.

Ghița s-a dus, dar refugiații ne sosesc și acum; patrulele descopăr zilnic suvoale de oameni. Îngrozitor de numeroase. Chiar și astăzi o familie întreagă așteaptă în bătaură percheziția, — ce vorbesc, un trib întreg: străbunic, bunici, părinți, copii, nepoți, pomiți toți la drum, ca-n vremurile patriarhale. Sunt echipați ca de cale lungă, femeile cu copiii în brațe, bărbații cu saci, cu perne, cu plăpumi, legate cu sfori pe piept, pe coaste și la spate ca ranile sau ca echipamentul soldătesc. Cântecul e sfâșietor și monoton, căci c același cântec pe care-l aud neconținut de când sunt aici: foame, persecuții cumplite, dărâmări de sinagoge ori de biserici, execuții în masă, violuri, deposedări, cnut și revolver, tăcânit de motoare ca să acopere țipetele, toate durerile cărnei și sufletului. Un cântec sinistru pe care-l ascult înfiorat, de mii de ori, singurul neconținut același, la auzul căruia nu poți striga: destui! Dar cu strig: destui! Nu mai am urechi pentru ei, nu mai am suflet pentru ei, auzul și sufletul meu sunt departe, foarte departe. Numai sicrișul negru îmi mai sângerează inima.

Atâtea revărsări de refugiați, când ghița s-a ridicat... și totuși ca niciodată nu va mai veni... nici odată nu va mai deschide capacul sicrișului negru...

Și în pleava de lume pe care vânturile adâncului dela răsărit o suflă înapoi, numai figuri întunecate, ochi lăsați, căutături piezișe, rânjețe respectuoase, miorlăături mioloage de femei pocite. Nimeni nu mai poate auzi dela mine o vorbă de compătimire. În urina urmei ce folos, când lot *trebului* să se întoarcă. Acum mi se par caraghioase și barbare acele vorbe de mângâiere și îmbărbătare, cu care-i petreceam înainte pe pragul tuturor suferințelor, îmi par ipocrite și mai chinuitoare, decât însăși această sentință teribilă, pe care nenorociții o așteaptă tremurând, din gura mea și care se rezumă la un singur cuvânt, mai groaznic de cât ori ce tortură: înapoi! O, e cu mult mai potrivit așa, mai bine, mai omenesc, cu mult mai nobilă! această atitudine nouă, demnă, sumară,

acastă muțenie severă și glacială, care se sparge, numai ca să facă loc unui singur cuvânt, negru și înfiorător, ca un ochi de apă neagră în râul înghețat: înapoi !, pe care tălmăciul îl transmite automat ca un ecou: nazati! Atât... Amurgul s-a lăsat bine și cei doi barcații, reveniți de acum două săptămâni au sfârșit de revizuit luntrea cea mare. Ciocăniturile lor în lemnul uscat și în fier trebuie să fi răsunat în urechile tribului numeros din magazie, ai-doma ciocanelor cu care odinioară meșterii călăi îmbiau din vreme auzul condamnaților la crucificare. Sunt doar doi băețandri cei doi basarabeni angajați ca barcații... niciunul n-a trecut de șaptesprezece ani, — dar sunt des-voltați ca niște flăcăi adevărați, mai robuști ca unii din grănicerii mei, buni vâslași și buni înotători, strâșnic de îndrăgostiți de viața militară, pe care, cu siguranță ar urla-o, dacă ar trebui s-o trăiască la fel, constrânși ca și ceilalți. Mănâncă la cazan, cu soldații, fac din îndemn propriu, unele din treburile lor, întrecându-se și mahnindu-se, când imul e preferat celuiilalt la vre-o corvoadă, care nu-i privește; grăesc acum ca oltenii, sculpă printre dinții strânsi, ca și ei, sug țigarea lipită în colțul buzei până la ultima expresie și-și potrivesc vorbirea astfel încât din două cuvinte unul trebuie să fie o înjurătură. O înjurătură oltenească, nu o sudalmă basarabeană. Streinii au eșit afară și se pregătesc în tăcere; o lună enormă, roșie, cu liniile și umbrele de pe față dilatate în chip demăsurat și ridicol ne privește printre plopii de pe malul dimpotrivă și ne dă zor. Mai târziu totul va fi scaldat în lumină de lună plină și transportul va fi mai expus, temere pe care tălmăciul le-o împărtășește celor cari vor fi trecuți înapoi, iar ei se grăbesc într-o forfotă resemnată și surdă. Își trag curelele și baerile desagilor cruciș peste piept, își înoadă sforile complicat și strâns; se încarcă peste măsură cu boarte multiple de lână și fulgi, și cu toți, în afară de străbunic și vre-o trei femei bătrâne, par o turmă de vite de povară, cu spinările încărcate de samare.

Luntrea trasă la mal așteaptă și încărcatul e gata să înceapă, când de pe malul celălalt vin glasuri omenești. O patrulă bolșevică. Siluetele soldaților roșii cu corn ascuțit se văd negre în noapte ,trase cu cărbune pe fondul arămiu al răsăritului, ca niște umbre chinezești. Stau mai mult timp de vorbă acolo, parcă s-ar certa. Apoi dispar. Dar eu ordon ca trecerea să se facă peste câteva ceasuri; e posibil ca să fi simțit ceva și să pândască.

Refugiații s-au vârlit unul într-altul la vederea patrului și mi au aprobat prin murmururi dispoziția transmisă de tălmaci. S-au așezat la pământ, grămadă, feriți de orice vedere dinspre malul opus și se odihnesc răsfărâți de poverile din spinare sau într-o rână pe boarfele moi, ca saltelele. Își comunică gândurile în șoapă, și îc petrec din om în om, privindu-mă uneori pe furie, pe mine și pe soldați. Sunt gala să mă întorc în bordei, dar grupul ăsta doborât la pământ de sărăcăciosu-i avut, mă reține și mă umple de jalea nenorocului etern. Îmi vin atavici în amintiri, sângeroase izgoniri din caveme, popasuri de exod forțat, marșuri fără sfârșit pe căi de pustie, spre zări lot mai depărtate, spre țeluri împărțite de hazard, spre veșnicul și nestatornicul pământ al făgăduinței. Unde-or înai putea să se întoarcă oamenii ăștia, pe unde își vor mai încerca norocul? Altădată i-aș fi cccrctat cu compătimitor interes, chiar cu riscul de a primi în schimb răspunsul unei disprețuitoare tăceri, dar acum hotărât, sunt mai închis decât o stâncă...

Dau cum a simțit sub picioare clătinările luntrei, tribul cel liniștit și supus a devenit deodată gureș și nedisciplinat, neastâmpărat. Săsăiturile noastre nu ajung să-i potolească. Se strigă mâniaș, se trag de mânecă pentru a fi cât mai aproape unul de altul, cei mai aproape cu sufletul. Femeile tipă ușor, copiii se pun pe plâns, bărbații devin zgomotoși, pornesc săsăiturile chiar din mijlocul lor. E o hălmăiale pe care nimic nu o mai poate potoli; înclinările luntrei foarte sensibilă acum, cu orice nouă încărcare, smulg țipete de spaimă femeilor și sudălmii bărbaților. Dar pe malul celălalt nimic nu se vede, nimic nu se simte.

Cei doi luntrași par a se certa pe mal pe infundate; unul a pornit să se desbrace, și furios ocărăște pe celălalt cu vorbe grele.

— Dar ce e? ce-aveți? de ce te desbraci?...
— Să trăiți dom' locotenent, nu vedeți căt s-a lăsat luntrea... Dacă ne mai punem și noi ajunge *la buză*... Apoi dacă s-a răsturna eu trebue să înot, da dacă, am strae, m-apucă de ele și mă trag și pe mine la fund... Așa s-o mai petrecut pe vremea domnului locotenent dinainte, da sergentul dumnealui ne-o spus: mă v'oți duce dracu' și ei și voi... da luntrea să mi-o aduci, care-o scăpa... să nu vă prind la mal fără luntre... D-apoi cum o să îndrept eu luntrea, dacă ei m'or trage de strae ca să scape...
— Unde e tălmaciul?...

Tâlmaciul e alături, dar e cu neputință să convingem pe cei din luntre să se împartă în două transporturi, li sfătuim, li amenințăm, le poruncim. Nimic de făcut. Soldații pătrund în apă să dea jos pe cei din margine, dar a-cestia se cramponează cu desnădejde de ce le stă la îndemână, de pârreții de lemn, de stinghii, de vecini; țipetele răsună din toate părțile, blestemele și urletele se amestecă; s-a făcut un târâboi, de să-mi strângă toate patrulele din Rusia întreagă.

Oblig pe tâlmaciul, carc abia izbuteste să se facă ascultat, să repete, să le explice, să-i îngrozească. Dar cu neputință, nimeni nu coboară.

Afanase, luntrașul carc s-a desbrăcat și acum așteaptă cu mantaua pe umeri, jucând cu tălpile goale pe malul rece, râde spre mine:

— V'am spus eu domnule locotenent, așa au făcut și aluncia... Unul n-a vrut să rămăc... toți s-au ținut de-a valma... și de-a valma s-au răsturnat...

Tâlmaciul trebui să povestească întâmplarea, la care fusese martor ca și Afanasie. Dar nici astfel nu ajunserăm la nici un rezultat. Pentru că dimpotrivă, siguranța oamenilor ăstora, pe care nimic nu putea să-i determine și să-i îngrozească stătea tocmai în faptul că se simțeau împreună și că erau cu toții la un loc. Dela strămoș, la strănepot; erau un singur suflet, orice s-ar întâmpla să fie.

Afanasie își mai sfătuie tovarășul, care fusese angajat înai recent, ca să-i imite, dar și acesta se arată încăpățânat. Ajunseră amândoi luntrea prin apă, unul dintr-o parte, altul dintr-alta, astfel ca să se ridice într-însa în același timp. Stratagema se arată bună într-adevăr: luntrea nu se clătină decât ușor, dar se scufundă, doar un deget să mai fi rămas deasupra apei.

O urmărirăm cu suflarea reținută. Grija mea era ca tocmai acum să nu se ivească de dincolo vre-o patrulă; vederea ci, în puterea lunci ar produce desigur spaimă și agitație, care ar putea fi fatale. Sau cine știe ce poză sângeroasă. Dar într-acolo nu domni lot timpul decât liniștea și golul. Spaima veni numai din susul fluviului, pe firul apei, sub forma poate a unui pește enorm plutind la suprafață sau, cine știe, a unui cadavru umflat de gaze și dus de curcint. Toți văzurăm ceva negru și întins cât un stat de om, ridicând apa și scotând în afară ceva ca o spinare sau un pântec, cât un balon. Fu de-ajuns un tipfif ca învâlmăgeala să fie generală. Cel mai mulți încă nici nu și-or fi dat scama ce s-a întâmplat, dar ca la comandă au zvâcnit cu

toții înspre dreapta, mutând centrul de greutate la margine; instantaneu luntrea se dădu peste cap. De lângă mine, Gherăscu dădu drumul unui holiot de răs sălbatec și scurt, care îngheță deodată, sub murmurul de stupoare al tuturor...

Trei naufragiați scăpără înot, la malul celălalt de care erau mai aproape; ceilalți toți, prinși de curent sau covârșiți de boarfele îngreunate de apă, pieriră cu o repeziciune de vis. Afanase avu dreptate: tovarășul lui, cu toate că într-o poziție mai favorabilă, se dusesse de-a-șemeni, fără ca nimeni de pe mal să fi văzut cum. În schimb luntrea liberală, plutea zglobie pe crestele curgătoare, împinsă de Afanase spre mal; porunca domnului sergent dinainte era executată.

Dar abia după ce se topi printre noi, cu maldărul de haine în brațe, spre focul din magazie, auzirăm acel grohăit curios și obosit venind din largul apei. Era greu și șuerător ca un răsuflet de foală și prin învolburarea undelor văzurăm rolunzimea unui cap omenesc zbatân-du-se spre aer.

— Afanase! strigai.

Dar Gherăscu, a cărui
isbucnire isterică o
răsplătisem cu o grea
privire, nu mai
așteptă. — Mă duc
eu, să trăiți! Își
aruncă doar mantaua
și capelul și se nă-
pusti în apa

plescăitoare fără să-
mi mai aștepte
încuviințarea. Reveni
după puțin în înot
voinicesc, spărgând
apa și gonind valurile
doar cu unul din
brațele lui c- norme,
cu celălalt ținând de
păr și împingând
înainte un cap umflai
și straniu; cu figura
lui acum înspăimân-
tătoare, pământie și
roasă de vărsat,
părea cu adevărat un
gâde, purtând

deasupra talazurilor de mulțimi țeasta 11- nui decapitat

.Dar Gherăscu nu izbuti să aducă la mal decât un cadavru. Un biet bătrân umflat și vânat, pe care toate străduințele noastre și toată știința sanitarului, nu fură în stare să-l readucă la viață.

Grozăvia aceasta mă alungă în noaptea inundată de lumină, pe potecile patrulelor, printre scheletele de sălcii și de lufe. Când răsbiu în câmpul unde fusese împușcat Serghe, îmi simții sufletul picurând înăuntru ca ceara lumanării. Era o căldură dulce și tristă, care mă făcea ușor, blând și erialor și totuși trist; covârșitor de trist.

Ridicai ochii spre muchia movilei scânteietoare, abia umflată în noaptea albă a cătunului fără nume; și dela sine, pe fondul luminat o clipă al minții se zugrăvi cu cărbune gros casa întunecată și pustie. Gârneață trecuse și eri pe acolo și găsisse lacătele cele grele, neclintite, la locul lor.

Când pornii să mă întorci trebură să fi fost enorm de târziu; prinsei totuși scârțâit de scripcă în magazia gradaților. Ah, aveau sindrofe și Gherăscu îi disla... Dar cine să-și fi permis... dacă spunea că strunele diablei lui s-au spart...

Intrai repede în bordei și pe înlunec dădui florile deoparte de pe capul sicrișului. Vioara era acolo și coardele îmi răspunseră pe vocile lor felurite, scurt, ne-mulțumite de turburarea regretului adânc, că sunt de față toate. O ridicai și-o mângăiai cu obrazul pe dosul ei lucios și moale. Când am aprins, hârtia mă aștepta albă și întinsă pe masă, gata pentru procesul verbal.

Am ieșit din nou afară și m-am apropiat de Nistru par'că aș fi avut ncvoc de mărturie lui că să-mi înloc- mesc raportul. Ce putuse oare înspăimânta pe cei din luntre? Să fi fost cu adevărat un cadavru? Afanasc n-a văzut nimic.

Undele alunecau cu gâlgâit ușor, cu

învolverări de spumă,
iscând alb de dinți
râzător sub lună, cu
un huet încontinuu,
în care bucuria
copilărească a
vălurelclor se
întregea, se îmbina,
căpăta un sens și un
taci: mi se părea
limpede că aud acum
în murmurul greu al
fluviului
acompanimentul
romanței lui
Tschaicowsky, în
zumzetul căreia

unde le duceau cu
alai, rămășițele Valici

.Căci ea călătorea acum cuminte și dornică spre mare, unde o aștepta tatăl ei... își ducea toată arta, baletului legat cu sfoară în dumbrava tănuțată de alge și mărgean. Dar scripc-a lui Gherăscu băfri iarăși deodată exagerat și displăcut, în mijlocul armoniei solemne a cortegiului de ape. Intervenția ei completă, imaginea cu sumbru și lugubru: statura minunată a fetei, umflată acum de gaze îmbrăca neconținut contururi din ce în ce mai diforme și mai caraghioase, pe care zadarnic încercam să le astup în minte cu fășii compacte de doliu. Figura pe care n-o văzusem niciodată, căpăta expresia de lepros a lui Iliă și fixitatea stranie a ochilor lui de arici. Doamne, era oare cu puțință ^ ca această¹ mândră închipuire să se îm- bortoșeze ca o arătare a morței și a ceasului rău, semă- nând în cale-i doar spaimă și naufragiu?... Din scârțâiala stridentă și nehotărâtă a începutului, Ghe- rScu alese însfârșit cântecul și glasul lui țigănesc sfășie noaptea luminoasă) ca o ghiară:

Luna ți-i-ie...
Dar nu spo... o-o-ne...
Mo-ol-le... taine...

Undele se alungau zglopii de-asupra tragediei de-abia săvârșite ca un zbeg de copii printre florile unui cimitir...
... de... a... ha... amoor
Pătrăcute și ui-ta-a-a-te

Abia acum bag de seamă, că drept la zenit luna e cu mult înai mică decât te înșeală ochii... cu adevărat că nu poate să întreacă un gologan de argint.

În la-ce... e... e... e... rea no... o... o... o... ptilor.Eram, de multă vreme ^ cetățenii târgului basarabean, din apropierea graniței. Pe Nistru ne înlocuise de astă dată un batalion tot din regimentul nostru. Dar acum, acolo, lucrurile se schimbaseră mult: triajul refugiaților și diferențele de frontieră, începuse să le hotărăscă o comisie proaspăt înființată cu delegați români și sovietici. Până la adunarea ei, cărc trebuia să aibe loc la anume date, fugarii erau trimesi la centrele de comandă, unde aveau să aștepte sub pază ce le glăsuia destinul.

La drept vorbind, ofiterii erau mulțumiți că li se luase de pe umeri, această grea povară care era marea putere de a hotări pe loc soarta nenorociților căutând azil și viață nouă. Întrucât mă privește însă, nu încercam cătuși de puțin să-mi dau seamă, în ce măsură mi se reduceau sau poate îmi creșteau perspectivele vișului meu, care rămăsese totuși, cu toate tragicele evenimente din urmă,

căci îl simțeam strâns acolo, în adânc și în întunec, ca-n fundul unei vizuini pe-un animal pălit de amorțeala hibernărei. Eram bucuros să-i acord deci toate câte se cuvin unui convalescent și ca atare, tocmai pentru a nu-l turbura din somnolența-i întremătoare, încercam să mă dau cu totul vieței celei noi, petrecerilor și aventurilor. Vara aceasta descinsese încărcată de-o stridentă lumină arzătoare, cu care ne împroșca la tot pasul. Vedeai sulii de foc aruncate de lănicerii maestri și nevăzuți, venindu-ți până-n ochi și până-n suflet, tocmai hăt din fundul stepelor nesfârșite. Trebuia să plecăm cu noaptea în cap la instrucție, dar ne întorceam cu măduarele muiate, pâr'că ain fi fosl de ceară. Domnul colonel ne ieșea înainte, călare, cu pieptul sus și privirile lui agere se înfigeau ca ulii printre rândurile încovoiate, destrămate, terciuite. Cum îl vedeam de departe, ordinele începeau să răsunе surde și scrâșnite, unitățile se strângeau în-vioșalc subit, pentruca dogoarea violentă a amiezilor să le dilate iarăși, numaidecât.

După amiezile, totul înota în torpoare, somnolență, semiinconștiență. Dar cum se fușișă prin geamurile larg deschise primul suflu al clanului și grăbitului amurg, o însuflețire generală cuprindea pe cei de sub scuniele acoperișuri. Eșiau cu toții, în cemerea insensibilă și bine-făcătoare a pulberii ușoare de întunercc, familii numeroase își aduceau scaunele afară etalându-și cămășile multicolore și ciorapii dubioși dinaintea dughcnelor pustii or lângă imensele gârliciuri, presărate dealungul străzilor, pe linia ce s-ar fi cuvenit troloarelor, ca niște pântecoase cavouri, cu grele obloane de fier.

Une-ori, când veniau vânturile din răsărit, bura fină, a colbului, depunea straturi nesimțite pe fețe și haine; ulițe nepavate, presărate ici, colo, cu mari blocuri de piatră, dispuse lateral între gârliciuri or vârgând transversal strada din loc în loc ca niște punți, — păreau în timp de ploaie adevărate lagune de adânc noroi. Uleiul negru și lucios ca păcura îți făcea impresia că se scurge în suvoaie, sub jocul nedomolit al picăturilor.

Atunci galoșii noștri, din vechiul regat nu mai produceau nici o utilitate: numai cisma înaltă putea rezista pulcri aspiratorii a acestui clei negricios. Trebuia să recurgi fatal la cal or la isvoscik. Trăsurrele mici cu un cal, în fundul cărora abia poi încăpea doi oameni subțiri și bine înghemuți, înoată, atunci ca luntrile în accsi mohorit decor. Dar intimitatea lor e plăcută tocmai din pricina

acestei restrângeri și adeseaori noaptea, bine- cuvintezi coșul ridical, care-ți aminteste, când îl vezi în- tăi cărucioarele mai mari pentru copii. Postavul jerpelit al pemelor, harnașamentul sărăcăcios, dar extrem de bogat în amănunte inutile, arcul lungăreț cu clopoțel, indispensabilă podoabă deasupra căpățanei animalului trăgător și toată claviatura coastelor acestuia, lunecând sub plușul ros al pielei, îți devin atunci simpatice, se îmbibează în amintire și din depărtare te chiamă cu nebănuite puteri nostalgice.

Eu nu le simțisem desigur, pentru că în timpul ră- mănerei noastre din urmă pe Nistru, evenimentele de- acolo și zadarnica, dar intensa mea așteptare, întrecu- seră orice altă putere a gândului și- a amintirii. Dar a- cum revăzându-le, mai ales după împrejurările tragice din urmă, îmi produsese înduioșare și chiar consolare; e de ajuns une-ori să schimbi doar peisagiul, ca speranțe noi, să te copleșească și să Le îmbărbăteze.

De aceea nu-mi fu cătuși de puțin de mirare, ba chiar simții la rândul-mi curaj și înviorare, când întâlnii pe l- liad în plină și neașteptat de aleasă companie, în grădina publică. Dar mai întâi, ce credeți că este o grădină publică în Basarabia? Este, evident, un loc cu verdeată și alei, cu bănci și copaci, dar astfel poate fi oricare grădină publică din lume. În Basarabia grădina publică e o extindere a locuinței particulare în mijlocul comunității.

Vara, tineretul e dispus să întârzie acolo chiar până la trei pătrimi din douăzeci și patru de ore, astfel că grădinile basarabene sunt foarte populate, mai ales seara, în serile senine și întunecate. Tocmai astfel îmi explic, cum semința de floarea soarelui a atins gradul de a- devărat cult în societatea basarabeană și rusească; grație ei, un om zdravăn cu multă poftă de mâncare, ca rusul, se poate dispensa vreme îndelungată de masă. De asta, caracteristica grădinilor publice basarabene e cea culoare pieștriță, pe care le-o împrumută cunțitatea e- normă a cojilor acestei semințe, scuiate din sute de buze omenești în plină activitate, între două cuvinte și între două săruturi, după ce bobul a fost spart între dinții experți și sămburele ales, întreg, cu vârful limbei (dibăcie pe care eu niciodată n-am fost în stare să mi-o apropiu) ronțait cu deliciu și avalat pe îndelete.

Cojile atât de familiare oleaginoase, fac un fel de pavaj mișcător pe aleile fătuse ori tănuite ,față de care mătu- roaiele municipaliției, se comportă cu o discreție, im-

pinsă până la indiferență totală: vântul le poartă prin ierburi și tufșuri și totul pare nins de această culoare, în mult umblatele grădini, învăluite ca de enorme aripi de biblică.

Perechile se plimbă pe alei, dar mai bucuros se înghe-muesc câte cinci, șase pe aceeași bancă. Când la mijloc e aleea fără ieșire, ele se refugiază în tufșurile încăpătoare ca în niște guri de ascensor; pe acolo suflutele domnice de absolut, transmigrează din grădina rusească deadreplul în Paradis și nu c de mirare, dacă perechea următoare, refugiată aci, din motive mai puțin transce- dențiale, nu mai găsește din cea anterioară decât rămășițele trupești, de care aceasta s-a folosit în nevrednica viață" cu un rcvolveraș alături, sau o fiolă golită (când eroina era studentă în farmacie, ori medicină), iar în partea cealaltă nelipsita pungă de semințe.

~Pe aceste alei, într-un grup numeros, întâlnii deci în- tr-o scară pe Iliad: minunel, a minunilor, era chiar grupul Marusieit Barışna era flancată; de logodnicul ei și de ca- maradul meu; în urma lor veniau prietene de-ale ei, o- fițeri și localnici. Iliad se dovedea de-o exuberanță fără pereche, fala îi asculta amuzată, dar logodnicul ci, pro- fesorul Antimov, făcea haz nemaipomenit de năzdrăvă- niile-i verbale. M-au înconjurat cu toții, Marusea m-a luat de braț și m-a somat să-i urmez.

Dela întoarcerea
noastră, cu Iliad
schimbamem puține
vorbe reci și
indiferente, la popotă
și pe câmpul de in-
strucție. Pentrucă

acum mă întâmpină,
mai dcschis la suflet,
îl poftii, pentru a
doua zi după masă,
la mine. El însuși îmi
mărturisi că de mult
ținea să mă „calce”,
pentru a-mi destăinui
„lucruri” desigur
„extraordinaire”

.Il așteptai deci cu oarecare curiozitate, nu fără a a-șeza
din timp și într-adins cutia Valiei, pe-uu scrin înalt, astfel
ca să-i atragă ușor luarea aminte, fără lotuși a-l edifica
dela cea dintâi privire, ce anuinc vioară ascunde. Iliad
sosi și la început nu observă nimic. Îmi declară din nou că
și dacă nu-i invităm, ei tot venea într-una sau alta din zile,
vrând a-mi face o mărturisire delicată și a-mi cere un sfat.
Dar ochii mei îl siliă să privească spre scrin. Întai cutia
neagră nu-i spuse nimic, cu toate că nu mă știa vre-un
mănuitor al arcușului. Surăsei și mă așezai lângă scrin.
Obrazul tocmai bine ajungea la înălțimea cutiei, de care-l
lipii. Abia atunci Iliad tresări. O neliniște vie se putu vedea
îndată în toată ființa lui și mâinile i se întinseră
tremurătoare.

— Dar, decând cânti la vioară? mă întrebă zugrumat...
Îmi dai voe...
Și inaintă cu pași șovăitori, încordându-se ca de atac, și
caz că l-aș opri...

Mă dădui în lături, lăsându-l s-o ridice și s-o așeze pe masă. Cu mâini neslăpănite, de om care a regăsit un lucru scump de mult pierdut, el o pipăi, înclină convins din cap și o deschise. Indulșoarea mă birui; mă simțeam atât de mișcat, că-mi venia să-l cuprind la pieptu-mi și să-l strâng frățește, înfrățit cu dânsul pentru totdeauna. "Mă privi întunecat și mă întrebă numai atât: — Unde-i acum? Nu răspunsei îndată. Îmi făcea bine să-i contemplu culoarea tot mai vânăta a feței, scânteerea ochilor și strângerea maxilarelor. Biata moartă! — În Nistru. Sau poate, dacă apa a dus-o până la mare, lângă tatăl ei, în pădurea de înecați. Rânjii, cu nemăsurată dușmănie: — Ai vrut pe urmă să le descotorosești de ea? — Nu Iliad, am vrui altceva. Dar n-am văzut niciodată pe fala asta. Vioara au pescuit-o oamenii mei, printre sloiuri când a început să curgă ghița. . Iliad mă privi drept în crucea ochilor. Adăugai, fă- cându-mă că nu-l bag în seamă: — Săraca de ea! Și-a luat iară curajul în dinți, abia când ghița începuse să crape. I-a fost poate teamă, că n-o să mai aibe cum să treacă.

Pe cuvântul tău, că s-a întâmplat așa cum spui

— ?Ești caraghios! Presupun... Altfel n-ar fi numai vioara la mine... ori amândouă, ori niciuna. Dar Iliad a rămas încă în cumpănă.

' — Poti să-ți dai cuvântul că n-ai *avut-o* niciodată? pune el brutal întrebarea decisivă.

— Îți jur că nici măcar n-am văzut-o...

Acum s-a convins. Bate loba cu degetele în masă, se învârtește de două, trei ori încoă și încolo, apoi se înfundă într-un chaise-longue de pânză vărgată. Ochii-i sunt luminoși. Nici prin gând nu-i یره să-și ascundă satisfacția, chiar săsăe puțin un început de arie, dar repede se oprește; se întinde în chaise-longue, întreprind spre sicrișul negru priviri încărcate de recunoștință și de mulțumire.

— M-a iubii biala fată, îmi împărtășește el. S-a încă-pățânat ea să mă pedepsească! nu-i vorba cu înlărzăierea asta, care i-a fost fatală; dar vezi, în cele din urmă tot și-a călcat pe inimă. Numai că n-a avut noroc, mi-a prelungii prea mult pedeapsa... Săraca de ea... Ce fată era, mii băiatule...

A, nu! N-am nevoie cât de puțin de regretele acestui jouisseur banal, servit copios și nemeritat de întâmplare. Trebuie să l-o cumm repede: aerul ăsta de importanță, din partea unui flecar așa de gol, mă înspăimântă.

— Așa i-a fost valsul vieței, intervenii grăbit. Îmi răspunse cu răs sonor și scurt:

— Ah, și tu! Vorba asta a mea, a făcut ravagii, îmi declară "el. Până și colonelul a adoptat-o...

Iar eu simt cum trezit de acest ecou târziu, îmi învie în minte, izbucnirea acea bruscă a enormului Gherăscu, când luntrea supra-încărcată, s-a ridicat ca o falcă monstruoasă, lăsându-se apoi ca într-un vis de spaimă, a-supra atâtor zeci de vieți.

Pcnlruică îi parez vitejește orice deviere spre povestea de demult, Iliad se scoală să plccc. Amână pcnlru altădată destăinuirea ce vrea să-mi facă...

— Sfi vezi, e ceva senzațional... dar tocmai de aceea, știi, astăzi nu face... Vioara asta... înșfârșii...

Se oprește în dreptul ei, o vârstă în culie și închide capul. Apoi o așează ,ca la început, pe scrin.

— Ți-o las să fie a ta! mă consideră el concesiv. Ce să-i faci? Unul cu fala, altul cu vioara...

Și râde, de aslădată ușurei, dând să-mi arate că nu vrea decât să; mă necăjească puțin cu aceste cuvinte...

— Cu siguranță că mă crezi un monstru, se scuza în cele din urmă, dându-mi mâna. Ce să-i faci, dragă, viața nu-i așa tristă cum o iau unii. Dar zut, deocamdată 1 O să afli noutăți fantastice... Măine, mâine... azi e zi de doliu...

Și ridică din umeri cu cinism afectat și satisfacție. Eși zornăind sabia și trimețându-mi, cu un sărut întrebarea:

— Nu zici: așa e valsul vieții?...

Pieri, — și asta a fost toată pomenirea Valiei.

Veni chiar a doua zi, pregătit să-mi facă o teorie întreagă a ipocriziei omenești și să-mi dovedească îndată că ursitoarele lui l-au scutit de acest defect. Asta nu-i nici cruzime, nici lipsă de respect pentru memoria celei dispărute, dai* viața își cere drepturile ei. Pe urmă întâmplarea poate să aibe și surprize: e foarte posibil, ca nu-mai vioara Valiei să fi nimerit în bulboană, pe când stăpâna s-a putut salva. N-ar fi deci exclus, că dând o raită la viitorul concediu pe Alexandrowskaia, pe Lăpușneanu, ori pe calea Victoriei să se întâlnească nas . în nas, cu dânsa.. (Une-ori mă gândisem și eu la această puțință dar pentru mine o astfel de întâlnire, echivala desigur cu neantul; ori în valurile mulțimilor, ori pe sub undele opace ale Nistrului, drumul ei nu avea să mai încrucișeze cu al meu niciodată). Dar chiar dacă ar avea certitudinea sfârșitului ei tragic, Iliad, — care, precum se vede ține cu orice preț să-și desfășoare desbătenile acestui proces de conștiință în fața mea, ca dinaintea unui judecător, ce nu mai poate fi decât strict obiectiv — se socotea chit cu accastă, pentru el cea mai fermecătoare aventură, rezervându-i colțul cel mai înflorii al aminlirii lui. Poale că alic amintiri viitoare, vor însemna morminte și mai monumentale în acest cîmilor al vieții din care ne întoarcem în fiecare seară, — îmi

demonstra el prin cuvinte apropiate, pe care eu mi le însușiam îndată, netezin- du-le și îmbrăcându-le, ca pentru aviditatea de pace și mulțumire, pe care, la rândul-mi o simțeam crescând în sufletul meu — dar aceasta își va păstra pentru totdeauna poezia și farmecul ei netăgăduit. Inșă ce poți face împotriva dimineților pline de soare și noul speranțe; ce poți face împotriva celui dintâi zâmbet, care te întâmpină promițător?...

L-am întrerupt, asigurându-l că eu eram edificat de aseară și poale și mai demult de noua lui schimbare sufletească, a cărei soliditate, nu prin vane și banale demonstrații va putea s-o sporească, — după cum nici alte opinii contrarii, ori cât de îndreptățite și de firești n-ar putea s-o diminueze ori măcar s-o clintască...

— Revin-o la fapte precise Iliad. Haide, să auzim: rine c?

Rusoaică...

Rus... o... încă o rusoaică...?

— Nici cu gândul nu gândești...

Nici nu-mi dam osteneală.

Marusea...

Iată-mă deci plecând împetit la Marusea, cu mandat solemn din partea lui Iliad. Un moment mă gândisem să-l întreb, dacă el cunoaște din auzite, limita până la care a- junsesc relațiile mele cu aceea pe cărc acum o vrea nici mai mult nici mai puțin decât chiar soție. Dar așteptai zadarnic ca el singur să-mi dea prilejul, de a ridica un colț, destul de străveziu, din vâlul care acoperea un trecut cât se poate de apropiat; mă simții deci îndreptățit să nu întreprind niciun fel de destăinuire, nici măcar a- luzic, din inițiativa mea personală'. Mă mulțumii numai să ridic din umeri în ceiace privește propria mea conștiință: fuseseră doar notorii până la scandal, neplăcerile suferite de biata fală în urma iubirei mele nestatornice, cu toate că duseseră până la chirurg și până la vizite de somități medicale din București; ba chiar în câteva momente planase asupra îniregei întâmplări umbra parchetului militar, într-atât zvonul

public nu greșea, arătându-mă ca autor moral al suferințelor alroce cărora căzu pradă pântecul prihănil al fetei, nevoile să recurgă la periculoase operații clandestine penlru a-și purifica trupul de urmele nedemne ale unui cinic necredincios. Până mai deunăzi, bunul doctor Trofim Baldajarsid continuă să fie chemat la anumite intervale de procurorul tribunalului civil și doar săracul n-avusese altă vină, decât că, după mari ezitări, cedase rugămintilor felei nenorocite, care, la urmă, văzând că grație intervenției fii discrete, totul merge spre alinare și reparare, într-un acces de bizară și sălbatecă furie, stricase cu înspăimântătoare tărie și crâncenă cruzime, toată opera acestui medic bătrân și reputat.

Nu s-a împlinit bine al doilea an dela aceste cumpline evenimente, pe care, sentimentul cel nou al lui Iliad, mi le aduce cu atât de proaspete amănunte în minte: le revăd atât de vii și atât de aproape că mă văd silii să-i ies pe alte căi înainte, penlru a-i domoli până la răgazul judecătii această subită și zănalecă grabă de a se lega pe vecie de o femeie, în trecutul căreia ocup un loc atât de întunecat și greu de șters. Astfel îi așă în închipuire, puțină întrezărită chiar de ei, a unei neașteptate întâlniri cu Valia sau chiar venirea senzațională a acestei fele, — *ce poate, dinadins și-a aruncat viaora în Nistru* — în târg, penlru dânsul anume.

— Cu rusoaicele astea, Iliad, spune, la ce nu te poți aștepta?

Dai- spre cumpila mea stupoare, el primește cu vădită lipsă de interes această perspectivă, Dumnezeu, nu pentru că i se pare puerilă — dimpotrivă o consideră ca foarte firească, — dar pentru că găsește întrunită în Marusea într-un total și mai complex, însușirile specifice ale idealului său feminin, carc nu mai poate fi decât rusesc.

— Înțelegi lu, Ragaia, c vechia rusoaică, pe carc vi-
citudinile și mizeriile revoluției nu au schimbat-o... A
rămas intactă din vremea țarilor... Aceasta e adevărata
eroină a romanelor de care-mi spuneai...

— Încă u'ai cetit nici unul?...

— Am început... ah, ju, mă îndoiesc dacă le-ai pătruns
cum trebuie... de aceea eu vreau să le cilesc în rusește...
Dar, înțelegi, nu-i tot așa de ușor, ca de vorbit...
Întâlnești foarte multe cuvinte neobișnuite, populare,
vechi, dialectale...

O altă întrebare însă îmi juca acum pe buze, pe carc aş fi
vrut s-o rostesc cu cea mai deosebită luare aminte,
pentru a nu stârni cu ea nici un echivoc... În cele din
urmă crczui că forma cca mai acceptabilă era aceasta:

— Dar viața rusoaicii de dincoace de Nistru, în
contact cu a noastră, nu crezi, că s-a schimbat oarecum,
și-a mai atenuat din caracteristica principală...

— Încă nu, îmi răspunse, el repede, dovedind că-și
pusese și singur această întrebare. Încă nu... N-a avui
timp... Suntem doar de cinci ani aici...

— ftevoluția c tot de cinci ani și — a rămas la ea a-
casă...

Atunci Iliad îmi declară cu oarecarc superioritate că el
vorbește în cunoscător. El a cunoscut pe Valia, iar acum
poate urinări mai dcaproapc po Marusea.

— Înțelegi, e rusoaica fără păduchi, care n-a înfre-
rupl uzajul apei de Colonia, n-a fost pălăit de nici o mize-
rie care să-i înăsprească sufletul și gândul, n-a văzut nici
o oroare... E aidoma acea pe care o aștcplai lu de
dincolo, după ce-o respinseși pe cca de-aici, ne dân- du-
ți scama că tocmai pe această o visai... Iacă îți alrag

atenția, Înclicc el cu o subită dar slrâmlorată bunăvoință,
|>oți sa te reinlorci pâna nu va fi prea târziu...

Dădui din umeri:

— Te asigur, nu vei avea nici o supărare din parte-mi...

— E bine că le-ai resemnat..., poale ai risca să găsești porți închise...

Mă întorsei să-mi ascund zâmbetul.

— Așa de bine le-ai ferecat? Întrebai continuând să rămân cu spatele.

— Le-am găsit ferecate... pentru tine. Pentru mine, zău dacă mai știu cum sunt. Când cred că le găsesc larg deschise, când strânse ermetic, de nici măcar o rază de lumină nu poate pătrunde pe nicăieri. Într-un cuvânt: ru-soaica... De aceea m-am hotărât să recurg la ajutorul tău, care acum ești... imun. Trebuie să mă fac cunoscut și prin opinia unui al treilea, despre mine... Și din toate punctele de vedere, am socotit că tu trebuie să fii acest al treilea... Am toate nădejdiile, că numai tu poți întoarce interesul ei loial spre mine...! Risc poate, dar eu nu mă dau înapoi în fața riscurilor. Și pe-urmă repet, am o încredere nemărginită în încapățănarea ta... de vreme ce îmi lași cale liberă, sunt sigur că îțiiei implicit, ca-valerește, angajamentul că nu te vei mai amesteca... Dacă numai atât aștepta el dela mine, atunci era cât se poate de ușor. Începui deci să râd cu toată pofta, pentru a-i spulbera orice puțință de îndoială. El îmi primi explozia de veselie cu vădit accent de prietenească mulțumire.

— Rusoaica mea trebuie să vină dedeaparte, Iliad... În niciun caz dintr-un orășel basarabean...

— Ei și, dacă vine dedeaparte... nu e tot femeie... nu e tot înaltă, n-are tot ochi oblici... Dar nu sunt oblici ochii Marusei, care se trage din neam căzăcesc, asiatic... n-are același suflet, cu izbucniri sălbatece?... — Tu știi doar binel se încruntă el, făcând o pauză, care lăsă să curgă între noi o undă de răceală... — Nu e tot a- ceași?... Încercă să se însenineze iarăși...

— Nu e...

El mă privi uimit și răsă deastădată cu adevărat voios, considerându-mă iarăși prieteneste...

— Dar cum mai poate fi, măi... ai ȳnebunii?

— Altfel... cu totul altfel...

El dădu din umeri privindu-mă cu aer posnaș.

— Cum altfel? Ce vrei să spui...

Ridicăi la răndu-mi din umeri, apoi imi inlinsei alene bra(c)le și trupul:

— Altfel... de unde vrei să știu?

— Poate cu un singur ochi în mijlocul fruntei?...

Nu e vorba numai de ochi, Iliad, de picior sau de ce le mai gândești tu...Bine ȳnțeles, că în urma, acestui dialog, ȳncrederea lui Iliad în misiunea mea de pe(itor) crescu până dincolo de orice margini. Pe mine însumi mă interesa partida. Iliad ȳmi destăinuise doar că Marusea m-ar primi foarte rece, dacă aș ȳncerca să accelerez din nou, pe cont propriu, inima rănită a fetei: cu siguranță el primise accaslă ȳncredințare chiar deadreplul dela dânsa. Perspectiva celei dintăi convorbiri, cu subiect sentimental, dintre ca și mine, ȳncepu deci să mă intrige. Nunta ei cu profesorul Anlimov, care de doi ani ȳntregi — chiar din timpul legăturilor noastre — era agitată deasupra tărĳului ca o sabie a lui Damocles — (o biată sabie de lemn!) deși acum era foarte apropiată, (ca- nlotdcauna deallminicri) nu mă ȳn- grija cătuși de puțin; despre partea asta putui liniști cu perfectă convingere pe Iliad. Intru căl mă privește savurai cu anticipată cruzime, tresăririle sigure ale barișnei, când voi ȳncepe să mă interesez cu dca- mănuntul de suficlu ci; apoi judecal cu perversă plă- cōrc, mărimea ochilor ci, ȳntr- adcvăr oblici și profunzi, străȳuți de gene lungi și ȳncovoiate, când voi face să cadă pe coarda ȳntinsă până la plcsnirc a alcnte ci pānde, numele lui Iliad. De bună seamă, după țoale ȳnscchinSriile și suferințele pe carc i le făcusem acestei fete, noua și cinica mea bucurie mi se păru monstruoasă: ȳmi tunai fără milă pe cap toate muștrările cu putință, pe care le meritam ȳntradevăr, clar imi l'u cu neputință să renunț la prelungul preambul, care avea să procedă creșlineștei mele misiuni.

Mă postai deci, la orele pe care mi le indică Iliad, în grădina publică. Acasă la dânsa nu mai puteam să mă duc de sigur, cu toate că tatăl ei... îmi răspundea regulat, cu afectată afabilitate și cu mândrie nepăsătoare la salul. N-aș putea spune dacă era într-adevăr o tactică, sau o manifestare foarte firească, pe care, spre uluirea mea, o surprinsesem și la fată, chiar la cea dintâi revedere după însănătoșirea ei. Ba încă, Marusea, îmi răspunsese atunci cu un zâmbet atât de trist, atât de sfâșietor și lotuși atât de dulce la înclinarea mea galbenă și incertă, că trebuie să mărturisesc, avusesem nevoie de multă putere de stăpânire ca să nu pornesc îndată acasă la dânsa, să-mi cer iertare și să ofer reparații. (Mai târziu a revenit ea singură la mine). Acum însă, după reîntoarcerea noastră, era însoțită ne-
conținut de profesorul Anlimov rus sadea, curtezanul ei statornic, cu drept de anterioritate, într-una corect și grav și deasemenea extrem de prevenitor și de afabil cu nevrednica mea persoană. De dânsul trebuia acum s-o separ cu orice preț, să-i cer o întâlnire numai între patru ochi, bunăoară dimineața, când profesorul era ocupat la școală. Profitai deci de faptul că Iliad, potrivit unei prealabile înțelegeri, îl opri de braț, demonstrându-i impetuos un punct de vedere pus anume la cale și carc știam că-l interesează pe profesor, pentru a strecura Marusiei dorința mea. Ea avu o tresărire bruscă, pe care încercă apoi s-o acopere cu un aer de calm și lipsă de curiozitate: totuși îmi acordă "întâlnirea, fără a-și putea stăpâni intesa privire, cu care-mi străbătu înfricoșată ochii și figura. Viociunea l se duse după acela, cu toate eforturile ei desperate de a o reține și a-o arăta, chiar fără nevoie. În cele din urmă trebui să-și grăbească mult înaintea timpului obișnuit plecarea, rugând pe Antimov s-o însoțească acasă. Iliad păru neliniștit de această schimbare neașteptată, dar cu lăini dându-i cu părerea că ea sa teinut să nu fi înțeles cumva Antimov, manevra noastră. Pentru a nu-l lăsa nici o bănuială, ea simulase dibaci indispoziția, arătându-i profesorului că atunci când are nevoie de

linişte şi reculegere, anturajul lui singur îi devine preţios şi indispensabil.

— Ce vrei, fata încă nu ştie ce vreau să-i propun şi ţine în mod firesc să-şi rezerve prietenia rusului.

Iliad se opri la câţiva paşi de mine şi mă fixă categoric.

— Husoica! afirmă el, înclinându-şi de mai multe ori capul, cu mare convingere,

— Husoica! repetai aprobător, ridicând imperceptibil din umeri.

Marusea veni în* grădină cu socotitul sfert de oră mai târziu. O primii ceremonios şi o condusei pe alei retrase: ea se lăsa dusă fără nici o împotrivire, grăbită, cu pieptul pradă de zbucium nestăpănit, cu buzele despicate de zâmbet înfricoşat, cu nările fremătând de aduvmecarea necunoscutului, cu ochii iluminaţi de apropierea re-velaţiei. La ficcar cotitură îi apucam mâna şi aveam o plăcere rea şi puternică să-i simt febra crescândă. Nu mă "întreba nimic, dar eu abia aşteptam să-i aud glasul care trebuia să fie stins şi zugrumat.

Marusea, ştii de ce le-am chemat?

Fa nu putu să răspundă, ci numai aplecă ploapcic V se ridică uşor pe vârful picioarelor. Dar eu trebuia să-i aud neapărat vocea...

— Ai putea măcar ghici?...

Nu... ghicesc, îngăimă ea, abia trăgându-şi sufletul aşa cum bănuisem.

Nu mai avusei răbdarea să fac niciun ocol:

Tc-am chemai în numele lui Iliad. Sunt, închipue-ţi peşitorul lui. Hi te cere de soţie... Nu trebuc să-l refuzi Marusea Gândeşte-te bine, el este un foarte bun băiat... şi e ofiţer, apăsa! pe acest amănunt, cunoscând bine slă-biciunea sufletului fcmccsc din Rusia pentru uniforme.

K un eminent ofiţer..

.Legam cuvinlele unul de altul, urmărind cu ateuție încordată efectul lor pe această figură pe care-o săruta-sem de atâtea ori. Dar în afară de strângerea dela începutul a buzelor, nu mai flutura pe ea decât același zâmbet bucuros, aproape glumeț, doar puțin strivit în colțul gurei.

Reluai discursul și încălzii cu toată stăruința pledoaria pentru Iliad.

— Dumneata nu știi, mă întrerupse ea în cele din urmă, că peste o săptămână irebue să mă cunun cu logodnicul meu profesorul Antimov...

Pesle o săptămână? Nici nu fusese vorba.

— Mă impresionează mult sentimentele ce zici că-mi poartă camaradul d-tale... Dar chiar dacă mi-ai fi vorbit în numele altuia, care cunoaște bine drumul spre inima mea, răspunsul mi-ar fi fost același: am mai multă încredere în sentimentele și sinceritatea unui rus...

Îmi apucă amândouă mâinile și-și înfipse degetele, care acum îi deveniseră reci, între ale mele:

La revedere... vei primi săptămâna asta invitația la nunta mea cu profesorul Antimov... O să fie Duminecă... Profesorul Antimov ar irebui să ne fie recunoscător inie și lui Iliad: o nuntă care nu mai ajungea să se isprăvească de doi ani și jumătate, avu loc fulgerător chiar în Dumineca următoare, întocmai cum mă amenințase Marusea. Tot târgul fu în fierbere în această săptămână, având în vedere însemnătatea evenimentului, în raport direct desigur cu importanța economică a tatălui ei, pe care Dumnezeu, în afară de Marusea nu-l mai hărăzise cu nici un alt copil. Petrecerea avea să aibe loc în odăile largi și încăpătoare ale casei părintești: un antreu enorm Cât o șură, întrecea în dimensiuni toate sălile de dans din întregul târg.

Orășenii cari știau ce însemnează o petrecere în casele socrului considerau ca o marca de o-noare, invitația, pe care o așteptau unii din ei, cu oarecare îngrijorare. În privința asia, atât eu cât și Iliad uu puteam să ne plângem că n-am fost tratați din partea miresei și a familiei sale cu toată considerația cuvenită: am primit

amândoi invitații. Iliad a jurat că nu se duce; cu dimpotrivă mi-am dat cuvântul că voi fi cel mai aprig dansator.

Și am fost într-adevăr. Dumnezeuule, cu cine n-am dansat! Ah, nu m-am sfiit să potlesc la joc nici chiar pe barișna Ghenca Weiss, în jurul căreia dela moartea nă- praznică a căpitanului Bădescu, se țesuse din partea o- fiterilor și funcționarilor români, o taciă dar necălcălă conspirație de rezervă și răceală. Era o durere să vezi pe această până ieri, atât de înconjurată și zglobie ștregăroaică, ocolită de loji, — ai ei din răzbunare, ceș- telați din motive nu tocmai așa de bine definite, deși extrem de felurite, la temelia cărora eu puneam însă o temere vagă și superstițioasă — plimbându-se prin grădină cu toilul stingheră, ocolită, câteodată, până și de coreligionarele ci, dornice de anturaj, cântec și joc. În cele din urmă ca însăși își rărise drumurile prin oraș și adoptase o atitudine de retrasă și mândră resemnare, așa că era o mirare generală cum se hotărise acum să calce iu mijlocul unui atât de formidabil tămbălău.

Dar din atenția deosebită, ce-i da mireasa, care se așeză de mai multe ori lângă dânsa, înțelesei că Marusea pusesese un preț deosebit pe venirea Ghenei; amândouă alături formau desigur simbolul îndurerărci mute și al resemnării. Îmi veni să rād cu mare poftă și pen- trucă până aci nu dansasem cu mireasa, mă îndreptai cu pași holăriți spre grup. Momcnul fu puțin dramatic, căci multe perechi de ochi înă urmăriră. Dar numai când mă găsii în fața lor, idcca cea năstrugnică mă năpădi: mă plecai adânc înaintea Evgheniei Kcrsanova ai cărei zigomați se contractară de supriză pe tragica figură, ast- fel că chipul ci deveni complet galben și fatal, ca al unei tinere mirese iudaice, în care¹ o intrat subit duhul fatalului dybQc

Culorile i-au revenit însă pe încetul, ca și răsul imprimat pe față, când ocolind sala de mai multe ori în strânsă învârtire am acoperit-o de cele mai exagerate complimente și am poțtit-o la întâlnire pentru a doua zi, seara, în grădina publică. Am inai rugat-o apoi călduros,

ca înainte de a pleca de acasă, să avertizeze pe tatăl ei unde e chemată și cu cine se întâlnește, pentru a-mi aduce câteva mostre din blestemele lui cabalistice, a căror influență trebuc să aibe o deosebită savoare...

— Aș vrea să mă bat și eu cu lupii, pentru dumneata barișna Ghenea.

După un dans care se prelungea cam mult și se dovedise cam excentric, cerui barișnei Ghenea favoarea de a o însoți pe verandă, pentru a lua puțin aer. Ea consimți și găsirăm destul timp și singurătate, ca să gust în voe moliciumea buzelor ei, care aveau într-adevăr un farmec apreciabil, dar care-mi dădu siguranța că măcar pentru atât cât visam cu. nu mă vor face să fiu sfâșiat de nici o fiară.

Reîntoarcerea noastră produse desigur rumoare? dar eu înfruntau cu bărbăție toți ochii, care se pusese înaintea noastră și cari căzură zdrobiți la primul contact. Și numai într-un loc, într-un colț depărtat privirile mele semețe se frâneră și căzură la rândul-le: dădusem de stânca dură și întunecată a unei perechi de ochi dârzi și scânteietori: ochii domnului colonel. Umilit, mă îndepărtai cât putui mai mult de dânsii și-n tot timpul cât dădai drumul și celorlalte nebunii, căutai pe furiș să observ dacă n-au început cumva să se deplaseze încoace...

Însă atunci descoperii un lucru cu adevărat uimitor. Centrul sălei, ocupai masiv de zeci de capete, se despică deodată în două; perechile se retraseră pe la locurile lor și în mijlocul marelui antreu, spațiul rămase complex liber. Atunci doi dansatori începură să se urmărească unul pe altul, cu mișcări grațioase și molcome: erau gî-nerele și mireasa și "era un dans străvechi, pe care amândoi îl executau cu multă vioiciune și eleganță, în cinstea invitaților. Jocul cel nou nu avea agitațiile sălbatice ale cazaciocului și nici mișcările dansurilor cunoscute: eu nu-l mai văzusem, și poale, cu alăl mai mult simțeam, urmă- rindu-l, o negrăită surpriză, o imensă bucurie amestecată cu tristețe, fiorii unor îndepărtate evocări. Marusea se legăna înire vălurile de mireasă ca între aripi de fluturi și cununa voevodală de

pe capul ei, îi clă o înfățișare de domniță sau de rusalcă. Abia acum observai adâncimea ochilor înclinați, cari îmi făcură impresia că mă caută prin mormanele de lume. Îmi făcui loc și le eșii în față și ea-i acoperi atunci cu marile pleoape roze, lăsându-și ca în extaz capul pe spate. Îmi amintii deodată, cu toată puterea, de minunea rară a atâtor rotunjimi pe care vestmintele în mișcare le indicau discret și scnsual, de linia dreaptă și elegantă a piciorului, ale cărui pulpe, livid alb al poalelor, le descoperea și le aco- perea în cadentă: îmi amintii culoarca de-un alb mal, nelineștilor de indefinit a pielei ei privită de aproape și de tonul sufocant al aceleiași nuanțe. Imbrăcând înche- turile pline. Îmi amintesc asurzitor, patima nouă și năvalnică a lui Iliad, care îrebuc să-și bea acum într-o cărciumă cât mai meschină, mai murdără și mai msească nenorocul, băguellilc lui de iluminat mistic, dovedindu-mi de ce ar prefera pe Marusea, chiar Valici, revenite și o- rășenizate. Învolverarea mătăsurilor și a salinurilor albe îmi așterne negură în cuget și răsul minunii arcuit al dinților albi mi se proiectează în noaptea ametelei ca un colan de mărgăritare.

Rusoaica! bălbăsc și poale vecinii m-au auzit și l>oalc toată lmnca asta ce admiră stupefiată această armonie de linii, de fonne și culori, pe care eu ani avul-o în mâini, am strâns-o la piepl, am degustat-o orb și in- conștient, în toată splendoarea ei

Rusoaica... că...

Când ceața mi se ridică de pe minte, aplauze puternice răsplătesc pe dansatori. Tremurând, scuturai de pu- temici flori m-ain apropiat de Marusea, cu ochii umiliți, ca un cerșetor. Am început să-i bălbăi scuze pentru pur- tarea mea de adineaori: am venit s-o poftesc la dans pe dânsa, dar, cum loată suflarea omenească țintise ochii asupra-mi mi-am pierdut cumpătul, am șovăit, m-am în- clinat în fața Ghenei pentru a mă salva...

— Ei toți știu Marusea, trecui nostru, pentru că tu l-ai făcut zgometos... scandalos, iartă-mă că-ți spun toate astea tocmai acum, dar vreau să afli că eu nu-mi asum

nici o vinovăție, pentru tot ce s'a petrecut... Înțelegi, nici o vinovăție...

Ea mă privește uimită și eu o cer la joc pentru a o putea convinge de celace vreau să-i dovedesc ,mai mult decât cu vorba, cu strânsoarea degetelor, cu atingerea piepturilor, a șoldurilor, a coapselor. Și ca șoptește alurită:

— Înțeleg, înțeleg, Gheorghe Ivanovici... ai dreptate.

— Ei știi tot, Marusea... și acum ne privesc scandalizați- Simți tu cum toată sala asta și-a pironit ochii asupra noastră...

— Simt, simt totul, Gheorghe Ivanovici...

— Ei știi totul Marusea, dar ei nu vor ști niciodată, niciodată nu vor înțelege, nici chiar profesorul Antimov înălțimile cerești până la care m-ai ridicat tu Marusea, fericirea nemărginită pe care am gustat-o în brațele tale...

Capul Marusiei s-a lăsat pe spate și tot sângele i-a fugit din obraz...

— Dar și tu vei recunoaște mai curând ori mai târziu, Marusea, și tu vei recunoaște că niciun bărbat nu va ști să te mângâie ca mine, niciunul nu va ști să se bucure în deplinătatea simțurilor lui, de armonia sufletului și-a corpului tău, de frumusețea inimei și a sărutului tău magnific, de dulceața pasiunii tale, și-a șoldurilor tale, și-a coapselor tale, și-a pântecului tău Marusea, pe care eu le-am gustat înaintea tuturor, tuturor, tuturor...

**Trebue se depun
toată puterea
brațelor mele, ca să
conduc acum pe**

Marusea, care-și mută picioarele în neștire..

— .Îți mai aduci aminte tu Marusea, de îmbrățișările noastre fără saț în odăița mea, în odăița noastră, care trebuie să însemneze în viața ta, evenimentul cel mai de seamă Marusea, evenimentul cel mai de seamă al vieții tale... Acolo ai gustat cea dintâi și vei vedea, cea mai puternică fericire... asta n-o vei putea uita ori cât vei vrea, ori cât te vei sili... Odăița aceea mică, pe care am părăsit-o acum câteva ceasuri, tu acum un an și mai bine... și pe care o văd cufundată în întunec, parcă ne-ar aștepta, parcă ar fi gata să se aprindă de lumină și să ne spună: ah, bine ați venit în sfârșit... Nu ți-ai adus tu aminte niciodată de odăița asta Marusea, ai putut-o tu s-o urăști, sau și mai grav să nu te mai gândești la ea? Eu n-am s-o cred asta niciodată, ori cât mi-ai spune-o... Aci am strâns-o cu putere, parcă gata s-o ridic pe jumătate leșinată cum era și s-o duc departe, s-o duc eu, nemernicul, în camera nupțială....

— Marusea, am continuat să-i șoptesc cu buzele atingându-i continuu urechea, — Marusea, odăița aceea adevărată ta odăiță nupțială, Marusea, și nu iatacul marc și elegant îmbrăcat în alb, care te așteaptă, solemn și grav ca și profesorul Antimov... Dacă odăița cea mică le-ar vedea în costumul ăsta, care i se cuvine ci, i se cuvine ci, înțelegi Marusea, ar tresări, ar înnebuni de fericire, odăița cea mică... Trebuie să mergi și s-o privești în costumul ăsta Marusea, în noaptea asta Marusea, cât poți purta costumul ăsta... înțelegi tu, dacă nu vei veni, ca va păli de durere și veșnic va fi a- păsată de o atmosferă de doliu...

Eu cred că crain
nebun. Sau altcineva
îmi dicta a- ccste
cuvinte. Ea însăși se
desprinse de niinc,
chiar în mijlocului
balului și-mi ceru s-o
duc la loc. Iar eu
abia acum auzii din
nou huctul mulțimei
și simții tăișul a- lălor
ochi care se înfigeau
în mine ca bricele...
Dar toate astea n-
aveau nici o

importantă, doar de
acea pereche de
priviri dură ca o
stâncă, pe cârc o
simțeam prin tâmples
și prin ceafă mă
feream și ochii înșiși
se fereau de ea,
instinctiv ca o
pereche de turturele,
evitând în zglobii
volute două săgeți
negre, două căderi
grele de ulii .

.La locul ei, am sărutat mâna Marusei și-am bălbăit i'ără
nici un rost și fără nici o nădejde, ca tot ce băl- băisem
până acum...

— În costumul ăsta Marusea, de țarină a trecutului și
a poeziei poporului tău...

Iar ea abia putu să-mi strângă vârful degetelor și abia
găsi suflet să îngăimeze:

— Așteaptă-mă la porțiță... Peste o jumătate de oră...

Am ieșit împleticindu-mă și ochii cei grei nu m-au a-
juns.

Lste de necrezut și cu toate astea, așa a fost întocmai.
Înfățișarea albă a apărui în cadrul îngust al porțiței din
grădina și cu m-am precipitat nebun din tră- snrica
îngustă în care o așteptam.

— Gonește isvoscik... ,

Odăița ne-a primit e drept ceva cam ncorându-lă și
nepregătită cum era, pentru un astfel de eveniment, dar
s-a aprins într-adevăr de fericire și nebunie, văzând-o pe
Marusea.

I-am despuiat nerăbdător trupul din vestmintele albe,
neconținut împliecat de tremurul grozav și nestăpănit
al mâinilor mele. Și patul ei nupțial fu iarăși patul meu
strengăresc și holtei. Iar când, părăsiti înfășiul de în-
lenscle, de repetatele, de lacomele, de zugrumatele în-
fiorări și avânturi, așteptai să-mi dea cuvântul de des-
legarc, o tristețe fără pereche mă năpădi. — De-acum
mă duc Gheorghc Ivanovici! avea să-mi spue cu
accentul acela în fața căruia nu pot rezista niciodată al
regretului adevărat, și-ai călcării hotărâte, pe suflet. —

Nu vei pleca Marusea! avea să-mi geamă atunci
răspunsul, vei rămâne aici, cu mine, pentru todeauna.

Hotărând acum să plec, tu mi-ai dat dovada celui mai
trist bun rămas, celei mai desinteresale, mai pure iubiri.

Sau dacă îmi va rade în față cu acea cruzime
inexplicabilă a rasei: — De-acum Gheorghe Ivanovici
plec la mirele meu, plec, să-i duc casilalea înca! îi voi
iueca răsul sinistru cu sărutări fără sfârșii și voi depune
orice efortări să o- presc pe această fiară, această
sălbatecă frumusețe, care pune iubirea către mine

deasupra tuturor contingentelor și celor mai sacre îndatoriri. Ah, dacă ea ar ști atunci să se încapățâneze, în hotărârea ei de a pleca, să se lupte cu mine, în glumă poate, sau, Dumnezeu! cu adevărată îndărătnicie, ea mă va preface fără îndoială în sclavul ei pe viață. Perspectiva asta îmi fu atât de ispititoare, că-mi simții sufletul, dându-mi ghes, să înțremp în sfârșit zâmbetul acela infinit al bealitudinii ci desăvârșite. Era și timpul doar. Dar locmai când mă pregăteam să-i șoptesc în ureche: „Marusea, nici un ceas n-a trecut, dacă ne-ai întoarce, nici nu s-ar băga de seamă, dispariția noastră!”, ca îmi luă înainte:

— Eu cred că până acum țiebue să fi dai de scrisori... Doamne, ce-o fi acolo...

— De scrisori?!...

— Desigur... Nu puteam să nu-răg cu răutatea și cruzimea până acolo, încât să nu-i vestesc, pe tata că tot la mine înădu, pe profesorul Anlimov, că-i rog să mă ierte și să mă dăscăle de jurământ...

Cum fetei, ai făcut tu asta?...

— Da, îmi răspunse ea ingenuă și puțin uimită de uimirea mea...

— Bine dar... cum... cum o să le dăscălesc... Căsătoria sa făcut... Acum trbuc divorț și... tãmbãlau...

— Am făcut rău ce-am făcut? mă întrebă ea privind-mă naiv și intens...

— ...cred că... în orice..., "111 orice caz n-ai făcut bine... era așa de simplu doar... gândcștc-te, le duceam iarăși Până la porțile grădini... intrai..., te asigur că nimic, nimic nu se observa...

Pentru c-o vedeam cu coada ochiului, cum sta rezemată în brațul gol, înfipț adânc în perini, cu privirile în ne-lamurilul unui ungher și cu zâmbet nădăccis pe buze, continuai, cu înai mult curaj, mângâindu-i umărul rotund:

— ...cel mult ai casei dacă simțeau... și ginerele, dacă se neliniște... unde ai fost?... ce vă privește... în gră-dină, poflim... am vrut să am momentele mele de reculegere...

— Era atât de simplu, nu? rãse ea voios...

— Desigur, nu se poate mai simplu, râsei și eu. Și chiar acum: pariez că nici n-au găsit scrisorile...
Sări deodată din pat în cămeșuica străvezie și-mi arunci din mijlocul odăii, cu un dispreț nemărginit:

— Român...

Apoi începu să se îmbrace înfrigurată și grăbită. Încercai, s-o ajut, dar ea mă respinse cu desgust, vibrând întreagă de ură. Pentru că trebuia s-o conduc, începui să mă îmbrac la rândul-mi. Dar pentru că ea se ne- călca acum cu niște copci, pe care nu ajungeau să și le prindă, la spate, trebuia să-mi primească ajutorul. Trebuia apoi să recurgă la pieplănul meu ca să-și refacă buclele răvășite; îi pusei pantofii de atlas, în care singură nu-și mai putea vârî piciorul, îi prinsei ciorapi albi de cata-ramele jartierelor, îi așezai cununa de mireasă, făcând câte-un pas înapoi, pentru a-mi aprecia singur îndemă- narea și a surprinde scăpările de vedere.
Ea mă urmărea sfidătoare și încruntată, îmi puncta hârmicia cu câte-un „spasiba” rece și disprețuitor. Mă prefăceam că nu observ nimic și-mi continuam lucrul cu aplicație și seriozitate... Dar când o văzui întreagă albă și mireasă, gătită parcă în travesti de tarină, medievală, sângele mi se răscoli brusc în vine, de parcă și-ar fi luat deodată drumul înapoi. O cuprinsei doar dintr-o mișcare promptă și dibace, și o împinsei spre pat, cu o repeziciune atât de sigură, că nici n-avu timp să-și dea seama ce se petrece cu dânsa. Dar când se văzu răs- turnată, încercă să se ridice îndărăjită, gata de luptă. Mă prăbușii cu toată greutatea corpului asupra-i și-i șoptii în ureche:

— Liniștește-te, se sfășie voalurile!...Și se liniști ca prin farmec, lăsându-mă să mă amuz înelung, de acest candid și maestos costum liliac din care se înălțau impudic două coapse goale și agitate. Rămase multă vreme amețită de spasmul nedorit: o făcu să se ridice, bătăi energice în ușa.

— Cine-i acolo? întrebai încurcat.

Dumnezeule, era profesorul Antimov!

— Un moment, domnule profesor! strigai. Apoi șoptii
Marusei: — Lasă-l jjuțin, ca să-ți îndrept cununa. Și pe
când i-o îndreptam: — Marusea, iubita mea... amanta
mea... În orice moment mă voi gândi la tine și le voi aș-
tepta tremurând cu toată pasiunea și tot dorul...
Își întoarse capul scărbătit peste fire și se răsuci pe loc,
pentru a se controla în oglinda mare a dulapului. Numai
la spate mai era o capsă sărită. I-o prinsei la moment...
Ea deschise larg ușa și fulgeră pe profesor cu o privire și
mai energică și mai întunecată decât cele ce credeam
că îmi sunt doar mic rezervate. Il întrebă rusește cu glas
șuerat și răgușit:
— De ce ai venit? Pentru ce mă cauți?
— Marusea trebuie să te întorci... trebuie... nimeni n-a
băgat de seamă... Marusea... lată și tatăl tău te roagă...
— Marusea, auzii răzbătând de pe treptele scării un
glas înăbușit de suspine. Și urmară câteva cuvinte su-
focate, al căror sens depășea însă cunoștințele mele de
limbă rusă...

Mă primești așa? se
adresă ea iarăși
profesorului și
această întrebare, pe
care cu o găsii
imprudentă, mi se
păru de-o rezonanță

atât de aspră, atât
de stranie, că mă
cutrcmurai iără voe.
Drept orice răspuns
Antimov inainlă și o
înlănțui acopcrindu-i
fața de sărutări. O ri-
dică ca pe un fulg și
o duse pe brațe,
aruncând o scurtă și
severă înclinarc a
capului în semn de
salut pentru mine,
subliniată ușor de

destinderea vagă a unui surâs biruito

rCrezui de datoria mea, în urma unui atât de înșolit salut să mă îndrept iarăși spre casa nunței. Ezitai, nu-i vorbă la poartă, dar mă gândii că reapărând printre învrtay, prezența mea va avea de efect, să împrăstie definitiv orice bănuială și orice răutate s-ar fi putut țese. Nu puteam să las pe Marusea sub grava învinuire că în chiar noaptea nunței ei s-a refugiat în odaia unui ofițer. Pătrunsei deci înăuntru și, fără să mai înfrunt nici o privire, pașii modest spre locul domnișoarei Ghenea: aveam intenția să privesc liniștit și serios desfășurarea restului petrecerei, împărțășind pe vecina de scaun cu glume și complimente, ba chiar cu declarații și desmințând nevinovat orice fantastice supozitii! Dar, dela primii pași, cu toate că nu priveam; nici în dreapta nici în stânga, ci foarte degajat și blând, numai spre ținta pe care mi-o propusesem, simții arzându-mă în ceafă și apoi în tâmplă, cei doi ochi sfredelitori ca tăciunii. Îi simții din ce în ce mai aproape de mine și din instinct militar, când își o- priră arzătoarea înaintare, făcui front în fața lor.

— Am onoarea domnule colonel...

— Ieșiți

Atât. Un singur cuvânt care parcă nici n-a fost pronunțat de domnul colonel Tătăranu, căci nici măcar buzele și dinții nu i s-au mișcat, și nici cele mai apropiate urechi, n-ar fi putut să se îngâmfe că l-au perceput, dar de-un imperativ atât de militar, atât de irezistibil că executarea lui deveni automată ca porunca unui hipnotizor.

Am ieșit deci afară în aerul muced al unei dimineți de vară, căptușit de nouri indecși și culceral în sensuri fără regulă de adieri zglobiți și înviorătoare. Am pornii la întâmplare pe ulițele străjuite de inogâidețelc liedurilor,

care încă nu începuseră să-și ia formele zilnice și reale»
Până departe, pe ferestrele deschise venia muzica dela
nuntă și abia acum îmi amintii, clipa când Marusea îmi
întrerupsese unul din primele mele năvalnicc avânturi,
cu un deget pe albul răsului minunat: „O auzi?... cântă
într-una...”
Din urmă în-a ajuns ropot de călcături grele în cadență. Ii
un convoi de arestați, încadrați de oșteni cu baioneta la
armă; pășesc grăbit, îmi prezintă onorul și mă întrec...
Sunt și câteva femei printre cei păziți, dar e hazos de tot
că și prizonieri și femei, pășesc fără nici o greșală, în
acelaș pas gimnastic și cadenței ca ai soldaților de pe-
alături. Îmi iutesc mersul, ca să-mi dau seama și mai
bine de această constatare ce m-amuză în chip
deosebit: da, absolut nicio greșală, ba chiar eu în- su-mi-
mă trezesc, călcând în acelaș tact, care-mi pune sângele
în mișcare și mă face să văd lot ce întâlnesc în calc cu
un optimism nemărginit. Pășim astfel dcalung de ulițe
pustii și strâmbe, cu casc pitite și șui, șoseaua c u- medă
și praful n-arc nici o putere; iar soldați și arestați bat
talpa înainte cu putere răsunătoare, în această înaintare
accelerată și sfidătoare, cu care despică negura trăsnilă.
Nistrul îmi apare deodată înainte cu meandrele lui
încălcite, acoperitc de misterioasele fluturări ale
noaptei. Una din femei arc pantofi cu toc ridicat și
ciorapi deschiși îmbrăcându-i pulpele lunguețc și căr-
noase. E înaltă și dărză: când convoiul mă depășea îi vâ-
zusem o figură vulturească și semeată, cu trăsături si-
gure, aspre, bărbătești. Dar acum, din urmă, cu tot pasul
ei soldătesc și neverosimil, era totuși femeie. De pe mij-
locu-i svelt, ochii mi se opriră în sclipirile de oțel ale
baionetelor, ca bulboanele răului în noapte și se ridicară
pe tășuri, prin vârfurile ascuțite, în aerul încă negru și
misterios. Șoptii: Rusoaica... va veni, va veni...
În apropierea închisorii, descoperii lumină la crășma lui
Naftule. A, cu toate că la marginea orașului, la crășma
lui Naftule, nu vin decât ofiteri și lume bună. Vinul lui e
vestit pe întindere de verste în jur ca și pastrama-i us-

turoiată, căruia numai el, so vede, că-i mai păstrează adevăratul secret.

— Aci e Iliadi mi-am spus, și-l găsii într-adevăr, cu un ghilarist bărbos și alb într-o „șambă spețialnăi”, mobilată încărcat, ca o adevărată cameră de locuit, una din multele odăi pcinini numeroasa familie a lui Naftule, care le ccdează bucuros în cinstea clienților, retrăgându-se clac peste grămadă cine știe unde. Bătrânul cânta șuerat, uii cântec necunoscut, arălându-și dantura galbenă, despicată sus de lipsa dinților din mijloc, pe unde aerul bușnca ca într-o cutie spartă de rezonanță.

— Ai dansat cu dânsa? mă iscodi Iliad.

— Da...

— Ai vorbit?...

— Da...

— A adus cumva vorba de mine...

— Nu... nu... pe cât îmi-amintesc... nui

— Hm...

Tăcu și șuerul cântărețului se auzi iarăși, întrerupt de punctele de argint ale apăsărilor pe strune...

— Ascultă aici, reluă Iliad; alaltăeri ,a fost invitat la dâșii Crăciuncscu cu nevasta-sa nu știu la ce... mi se parc la beleală, sau cum o fi la ei, la ruși... Știi, l-a întrebat de mai mulți dintre noi... înțelegi dumneata... nu știu dacă și de tine... Dar îmi spune Crăciunescu, că pe mine m-a lăsat la urmă... Știi... și-a apăsăat nițel... Iliad imită un glas femeesc: „...da domnul Iliad... sper că va veni la nuntă...”

Apoi își reluă glasul lui. Înțelegi... când a pomenit de ceilalți, n-a pus întrebarea asta... Ei, ce zici... Hm... mi se pare că[a cam băgat de seamă... nu zic că regretă... dar că s-a cam grăbii... Răse, amar și cu convingere: Hm, adio acum... să' știu că slrică și nunta din cauza mea... Vorba la... nu e, nu e... n-are... înșfârșit înțelegi... Va- lia, vorba ta... era... cum să spun... altceva... se vedea că e... vorba ta... altfel... altceva... nou., Tu ești băiat deștept măi Ragaia...

Strunele se agitară într-o învolburare speriată ca în- tr-un vârtej de zăpadă. Vinul gălgâi în paharul, pe care Iliad mi-l umplea dela jumătate.

Așeză sticla cu violență și bătut cu pumnul în masă..

— „Rusoaica! strigă el în extaz... ea trebuie să fie altfel... și de cât Marusea... și chiar decât Valia, punctă el iarăși cu pumnul, făcând să pornească paharele goale în clinchet voios. Pe urmă' plescăi buzele, imitând iarăși glasul femeesc: „...da domnul Iliad... sper că va veni la nuntă...”

Se lăsă pe spate în râs mare, apoi revenind brusc, îi înfișă capul între palmele apăsate și privi crunt fața de masă albastră, pătată, în largi cercuri, de udătură.

— Ragaia, ia uită-te încoace, mi se adresă el după un timp.

Il privii. Tăcea încă. Mestecă de câteva ori în gol, a- poi mă fixă deodată.

Spune-mi prietene, încep, bătându-mă ușor pe mână... Da tu... cum... cum o vezi... cam cum o năzărești... știi așa... și în ansamblu... și în... ce zici că-i mai lipsește?...

— Ce să văd... mă?...

— ...pe rusoaică... Rusoaica... adevărată...